

De gezondheidswerking van de Vlaamse kinderopvang van schoolgaande kinderen in kaart gebracht

2019

Een initiatief van

In samenwerking met het Vlaamse expertisecentrum voor Alcohol en andere Drugs (VAD) en het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid (VAZG)

© Gezond Leven, 2020

Auteur: Pieter Debognies

Met medewerking van: Joline Goossens, Stefaan Hendrickx, Marie-Claire Lambrechts (VAD), An Lebacqz, Rosa Luyten, Saidja Steenhuyzen, Katrijn Vandamme, Annelies Vandenberghe en Lien Van der Biest.

Lay-out: Anne Scholiers

Eindredactie: uitbesteed aan extern bureau

INHOUD

Inleiding	8
De indicatorenbevraging: gezondheidsdoelstelling <i>de Vlaming leeft gezonder</i>	8
De indicatorenbevraging als evaluatie-instrument	8
De indicatorenbevraging voor de setting <i>kinderopvang</i>	9
Thematisch gezondheidsbeleid: vier preventiestrategieën als indicatoren	9
Algemeen gezondheidsbeleid: vier succesfactoren als indicatoren	10
Kadermethodiek Gezonde Kinderopvang	11
Opzet en uitvoering van de meting	11
Vragenlijst	11
Scores en de gezondheidsdoelstellingen	12
Populatiebevraging	13
Invulprocedure	14
Respons	15
Interpretatie van de resultaten	16
Beschrijving van de respondenten aan de bevraging	18
Thema <i>voeding</i>	24
Totaalscore voor de werking rond gezonde voeding	24
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de werking rond gezonde voeding	25
Score voor de strategie <i>educatie</i>	26
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>educatie</i>	27
Vragen met betrekking tot de strategie <i>educatie</i>	28
Score voor de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	30
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	31
Vragen met betrekking tot de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	32
Score voor de strategie <i>afspraken en regels</i>	51
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>afspraken en regels</i>	52
Vragen met betrekking tot de strategie <i>afspraken en regels</i>	53
Score voor de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	54
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	55
Vragen met betrekking tot de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	56
Conclusie voor de werking rond gezonde voeding	58
Thema <i>beweging</i>	61
Totaalscore voor de werking rond beweging	61
Invloed van de kinderopvangkenmerken op het bewegingsbeleid	62

Score voor de strategie <i>educatie</i>	64
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>educatie</i>	65
Vragen met betrekking tot de strategie <i>educatie</i>	66
Score voor de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	68
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	69
Vragen met betrekking tot de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	70
Score voor de strategie <i>afspraken en regels</i>	80
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>afspraken en regels</i>	81
Vragen met betrekking tot de strategie <i>afspraken en regels</i>	82
Score voor de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	83
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	84
Vragen met betrekking tot de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	85
Conclusie voor de werking rond beweging.....	87
Thema lang stilzitten	90
Totaalscore voor de werking rond lang stilzitten	90
Invloed van de kinderopvangkenmerken op het beleid rond lang stilzitten	91
Score voor de strategie <i>educatie</i>	92
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>educatie</i>	93
Vragen met betrekking tot de strategie <i>educatie</i>	94
Score voor de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	96
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	97
Vragen met betrekking tot de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	98
Score voor de strategie <i>afspraken en regels</i>	101
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>afspraken en regels</i>	102
Vragen met betrekking tot de strategie <i>afspraken en regels</i>	103
Score voor de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	106
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	107
Vragen met betrekking tot de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	108
Conclusie voor het beleid rond lang stilzitten	110
Thema roken	113
Score voor de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	113
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>omgevingsinterventies</i> ..	114
Vragen met betrekking tot de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	115
Score voor de strategie <i>afspraken en regels</i>	120
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>afspraken en regels</i>	121
Vragen met betrekking tot de strategie <i>afspraken en regels</i>	121

Conclusie voor de werking rond roken.....	125
Thema <i>alcohol</i>.....	128
Vragen met betrekking tot de strategie <i>afspraken en regels</i>	128
Vragen met betrekking tot de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	129
Thema <i>mentaal welbevinden</i>.....	130
Totaalscore voor de werking rond mentaal welbevinden	130
Invloed van de kinderopvangkenmerken op het beleid rond mentaal welbevinden	131
Score voor de strategie <i>educatie</i>	133
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>educatie</i>	134
Vragen met betrekking tot de strategie <i>educatie</i>	135
Score voor de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	138
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>omgevingsinterventies</i> ..	139
Vragen met betrekking tot de strategie <i>omgevingsinterventies</i>	140
Score voor de strategie <i>afspraken en regels</i>	142
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>afspraken en regels</i>	143
Vragen met betrekking tot de strategie <i>afspraken en regels</i>	144
Score voor de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	145
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	146
Vragen met betrekking tot de strategie <i>zorg en begeleiding</i>	148
Conclusie voor het beleid rond mentaal welbevinden.....	149
Algemene werking rond gezondheid	152
Totaalscore voor de algemene werking rond gezondheid.....	152
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de algemene werking rond gezondheid	153
Score voor de succesfactor <i>beleidsmatige aanpak</i>	154
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor <i>beleidsmatige aanpak</i>	155
Vragen met betrekking tot de succesfactor <i>beleidsmatige aanpak</i>	156
Score voor de succesfactor <i>betrokkenheid</i>	162
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor <i>betrokkenheid</i>	163
Vragen met betrekking tot de succesfactor <i>betrokkenheid</i>	164
Score voor de succesfactor <i>deskundigheid</i>	168
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor <i>deskundigheid</i>	169
Vragen met betrekking tot de succesfactor <i>deskundigheid</i>	170
Score voor de succesfactor <i>evidence-based werken</i>	179
Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor <i>evidence-based werken</i>	180

Vragen met betrekking tot de succesfactor <i>evidence-based werken</i>	181
Conclusie voor de algemene werking rond gezondheid	183
BIJLAGE 1: Resultaten op vraagniveau van de indicatorenbevraging kinderopvang van schoolgaande kinderen georganiseerd door scholen	186
Thema <i>voeding</i>	186
Thema <i>beweging</i>	206
Thema <i>lang stilzitten</i>	216
Thema <i>roken</i>	221
Thema <i>alcohol</i>	228
Thema <i>mentaal welbevinden</i>	229
Algemene werking rond gezondheid	234

Inleiding

De indicatorenbevraging: gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder*

Een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaamse beleid inzake preventieve gezondheidszorg zijn de **Vlaamse gezondheidsdoelstellingen**. Sinds 1998 legt de Vlaamse overheid via die doelstellingen haar prioriteiten en klemtonen voor de invulling van de preventieve gezondheidszorg in Vlaanderen en Brussel. In 2016 werden de huidige vier gezondheidsdoelstellingen gelanceerd die de volgende topics omvatten: suicidepreventie¹, vaccinaties, bevolkingsonderzoeken naar kanker en gezond leven. Deze doelstellingen gelden voor de periode 2017 t.e.m. 2021, met uitzondering van de doelstelling rond gezond leven die tot 2025 loopt.

Met de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder* wordt beoogd dat **de Vlaamse bevolking tegen 2025 gezonder leeft op het vlak van eten, sedentair gedrag, lichaamsbeweging, tabak, alcohol en drugs**. Die gezondheidsdoelstelling bundelt de vroegere gezondheidsdoelstellingen (periode 2009-2015) *voeding en beweging* en *tabak, alcohol en drugs* en voegt daar *sedentair gedrag* als preventiethema aan toe. De zes preventiethema's uit de doelstelling werden gekozen omdat ze verantwoordelijk zijn voor een grote ziektelast en zo maatschappelijk een grote kost betekenen, maar ook omdat er binnen die thema's (onder andere door preventie) nog net veel gezondheidswinst kan geboekt worden.

In de huidige gezondheidsdoelstelling wordt het **bevorderen van gezondheid via settings** of levensdomeinen (bv. werk, onderwijs) geïntroduceerd. Er wordt opgeroepen om vanuit het belang van een **facettenbeleid** (health in all policies) meer aandacht te hebben voor bepaalde cruciale levensdomeinen (settings), zoals het gezin, onderwijs, werk, en de lokale gemeenschap. Bijgevolg worden binnen de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder* ook settinggerichte gezondheidsdoelstellingen geformuleerd. Binnen die settingsgerichte doelstellingen blijft er aandacht voor zowel het algemene als het thematische gezondheidsbeleid, gebaseerd op de voor de setting relevante preventiethema's.

De indicatorenbevraging als evaluatie-instrument

Om het preventieve gezondheidsbeleid binnen deze verschillende settings in Vlaanderen te monitoren, zette het Vlaams Instituut Gezond Leven in opdracht van de Vlaamse overheid en in samenwerking met het Vlaams Expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD) een **indicatorenbevraging** op. De indicatorenbevraging is een herhaalde, cross-sectionele gegevensverzameling, waarbij er via een vragenlijst met relevante indicatoren gepeild wordt naar de kwaliteit van het algemene en het thematische gezondheidsbeleid. Het **algemene gezondheidsbeleid** wordt gemeten aan de hand van **vier succesfactoren**, het **thematisch gezondheidsbeleid** aan de hand van de **vier preventiestrategieën** (zie verder). Voor het thematisch gezondheidsbeleid worden de thema's opgenomen uit de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder* (**voeding, beweging, sedentair gedrag, tabak, alcohol en drugs**), alsook het thema **mentaal welbevinden**. Dit thema is nog niet opgenomen

¹ De gezondheidsdoelstelling suicidepreventie werd in 2012 gelanceerd. De overige topics in 2016.

binnen de gezondheidsdoelstelling, maar is wel gelinkt aan de doelstelling rond suïcidepreventie.

Doordat deze bevraging driejaarlijks herhaald werd (cf. edities 2003, 2006, 2009, 2012, 2015) kunnen ook evoluties in het gezondheidsbeleid van de verschillende settings in kaart gebracht worden. Sinds 2015 vindt de indicatorenbevraging om de 4 jaar plaats. Daardoor kan de indicatorenbevraging gebruikt worden als basisinstrument voor beleidsplanning en -evaluatie en dit niet enkel op Vlaams niveau maar ook op sectoraal, loco-regionaal en lokaal niveau. De resultaten leveren rechtstreeks beleidsadvies op en kunnen mee een invulling geven aan het facettenbeleid. Ook de respondenten zelf krijgen via de bevraging een blik op de kwaliteit van het gezondheidsbeleid van hun specifieke organisatie en kunnen die informatie gebruiken om dat beleid verder uit te bouwen.

De indicatorenbevraging voor de setting *kinderopvang*

Vanuit de versterkte klemtoon op de settinggerichte aanpak, werden ook voor enkele nieuwe (sub)settings specifieke subdoelstellingen opgesteld. Een van die settings is de **kinderopvang, als onderdeel van de setting gezin**. Die setting werd opgenomen omwille van haar rol in het leggen van de basis voor een gezonde leefstijl en latere gezondheid bij baby's, peuters en jonge kinderen. De setting-specifieke gezondheidsdoelstelling werd als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

Merk op dat deze doelstelling zowel geldt voor de opvanginitiatieven van **baby's en peuters** (tot 3 jaar) als voor de opvanginitiatieven van **schoolgaande kinderen** (tot 12 jaar).

De setting *kinderopvang* werd voor het eerst opgenomen binnen de indicatorenbevraging van 2019. De resultaten daarvan gelden daarom als **nulmeting** voor de kwaliteit van het preventieve gezondheidsbeleid bij de kinderopvang in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel. De indicatorenbevraging peilt zowel naar het preventieve gezondheidsbeleid van initiatieven die erkend of vergund zijn door of een attest van toezicht hebben van Kind en Gezin, als de opvanginitiatieven die georganiseerd worden door scholen. In de eerste categorie werden zowel de initiatieven opgenomen die **gezinsopvang** (max. 8 kinderen) voor schoolgaande kinderen aanbieden, als de initiatieven die **groepsopvang** (min. 9 kinderen) voor schoolgaande kinderen aanbieden, alsook de **zelfstandige gezins- en groepsopvanginitiatieven** en de initiatieven **aangesloten bij een organisator van kinderopvang**. De kwaliteit van het gezondheidsbeleid bij de opvanginitiatieven voor baby's en peuters wordt in een afzonderlijk rapport besproken.

Thematisch gezondheidsbeleid: vier preventiestrategieën als indicatoren

Het thematisch gezondheidsbeleid binnen de indicatorenbevraging krijgt vorm op basis van de voor de setting relevante thema's uit de gezondheidsdoelstelling Gezonder Leven. Gezien de focus op schoolgaande kinderen, werden de thema's

alcohol en roken, die eerder indirect betrekking hebben op de doelgroep, binnen deze indicatorenbevraging slechts **beperkt bevraagd** vanuit de voorbeeldrol die ouders en begeleiders hierin hebben. Het thema **drugs** werd **niet bevraagd**. De thema's **voeding, beweging, sedentair gedrag en mentaal welbevinden** werden wel **volledig opgenomen**.

Voor elk gezondheidsthema wordt de kwaliteit van het thematische gezondheidsbeleid gemonitord aan de hand van de vier preventiestrategieën: educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding.

Bij **educatie** informeer je en sensibiliseer je de einddoelgroep (hier: schoolgaande kinderen én hun ouders) en intermediairs (hier: begeleiders) over een gezonde leefstijl en versterk je hun competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) via informeren, het trainen van competenties, en het sensibiliseren en motiveren tot een gezonde leefstijl. Voorbeelden van concrete acties zijn een infosessie die wordt gegeven, een folder die wordt uitgedeeld of een sensibiliseringscampagne.

Omgevingsinterventies hebben als doel de fysieke en sociale omgeving aan te pakken zodat die de gezondheid beschermt en gezond gedrag aanmoedigt. Dit omvat het voorzien van de nodige infrastructuur en een gezond aanbod, maar ook het inrichten van de omgeving. Voorbeelden van concrete acties zijn het vervangen van minder gezonde tussendoortjes naar gezonde tussendoortjes of het installeren van een fietsstalling om ouders aan te moedigen hun kind met de fiets naar de opvang te brengen.

Afspraken en regels scheppen duidelijkheid over wat er wel/niet verwacht wordt of toegelaten is op vlak van gezond en ongezond gedrag. Met regels en afspraken worden ook ondersteunende initiatieven georganiseerd die gezond gedrag bevorderen of een omgeving gezond inrichten. Voorbeelden van concrete acties, op een hoger niveau, zijn het invoeren van een rookverbod, maar ook minder formele regels of afspraken kunnen gemaakt worden.

Zorg en begeleiding verwijst naar het organiseren en uitvoeren van vroeg-detectie (bv. het signaleren van motorische problemen), vroeg-interventie (bv. ondersteuning bij eetmoeilijkheden) en kwaliteitsvolle doorverwijzing naar de zorg voor diegenen die dat nodig hebben.

Algemeen gezondheidsbeleid: vier succesfactoren als indicatoren

De kwaliteit van het algemeen of integraal gezondheidsbeleid wordt ingeschat aan de hand van vier succesfactoren: beleidsmatig werken, betrokkenheid, deskundigheid en evidence-based werken.

Beleidsmatig werken omvat de integratie en verankering van gezondheid in het beleid, het opstellen van plannen en het selecteren van prioriteiten.

Deskundigheid gaat over het opzetten van netwerken met externe partners en het verhogen van expertise rond gezondheid via nascholing en vormingen.

Betrokkenheid gaat over de participatie en het eigenaarschap van de doelgroep (hier: schoolgaande kinderen en ouders) en intermediairs (hier: kinderbegeleiders en andere medewerkers van de opvang) m.b.t. het gezondheidsbeleid binnen de setting (bv. via overlegstructuren).

Evidence-based werken ten slotte gaat over het uitbouwen van een gezondheidsbeleid volgens de best beschikbare informatie over doelmatigheid en doeltreffendheid. Het omvat het verzamelen en analyseren van relevante gegevens over de kwaliteit van het beleid (bv: wensen en verwachtingen van ouders), procesbewaking en evaluatie van doelstellingen en acties.

Kadermethodiek Gezonde Kinderopvang

Door het integreren van deze indicatoren sluit de indicatorenbevraging *kinderopvang* naadloos aan bij de **kadermethodiek Gezonde Kinderopvang** die erop gericht is kinderopvanginitiatieven te helpen bij het ontwikkelen en versterken van een gezondheidsbeleid. Die kadermethodiek bestaat uit de vier preventiestrategieën uit de gezondheidsmatrix waarmee de kwaliteit van het thematische gezondheidsbeleid in kaart wordt gebracht, en uit de succesfactoren, vervat in het spinnenwebmodel, die aan de basis liggen van een kwaliteitsvol integraal of algemeen gezondheidsbeleid².

Opzet en uitvoering van de meting

Om een indicatorenbevraging op een goede manier te kunnen uitvoeren is **expertise over de bestudeerde setting noodzakelijk**. Die kennis helpt namelijk bij het bepalen van de inhoud van de bevraging (bv: opstellen van relevante vragen en antwoordmogelijkheden, gebruik van jargon) alsook van de manier waarop de bevraging kan worden uitgevoerd (bv: keuze van de meest geschikte contactpersoon, verkrijgen van kwalitatieve contactgegevens en de implementatiekanalen). Om die expertise te verzamelen, werd er in de voorbereiding van de indicatorenbevraging *kinderopvang* een **werkgroep opgericht met daarin afgevaardigden van organisaties uit de setting kinderopvang** (o.a. organisatoren en beleidsactoren). Volgende organisaties maakten deel uit van de werkgroep: Kind en Gezin, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), het Vlaams Welzijnsverbond, de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC), Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen (VBJK), IGO, Infano, Unieko, Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het Gemeenschapsonderwijs (GO!). Daarnaast werden ook een settingexpert kinderopvang (vanuit Gezond Leven), experts in de thema's *voeding, beweging, sedentair gedrag, tabak* en *mentaal welbevinden* (vanuit Gezond Leven) en in de thema's *alcohol* en *drugs* (vanuit het et VAD) en methodologische experts (Sciensano, SERV en Universiteit Antwerpen) sterk betrokken.

Vragenlijst

In de indicatorenbevraging *kinderopvang* werden de vragen over het thematisch gezondheidsbeleid volgens de vier cruciale preventiestrategieën (*educatie,*

² De vier oorspronkelijke succesfactoren werden in 2020 vervangen door zes nieuwe succesfactoren. De vragenlijstitems van de indicatorenbevraging waarin de succesfactoren aan bod komen, werden echter in 2019 opgesteld en afgenomen, waardoor de vernieuwde succesfactoren nog niet opgenomen zijn binnen dit rapport. De vernieuwde succesfactoren zijn te raadplegen op <https://www.gezondleven.be/settings/kinderopvang/gezondheidsbeleid-in-de-kinderopvang/succesfactoren-voor-gezondheid-in-de-kinderopvang>

omgevingsinterventies, afspraken en regels, zorg en begeleiding) en de vragen over het algemeen gezondheidsbeleid volgens de vier cruciale succesfactoren (*beleidsmatig werken, betrokkenheid, deskundigheid en evidence-based werken*) gestructureerd.

De eerste versie van de vragenlijst van de indicatorenbevraging rond schoolgaande kinderen werd opgesteld op basis van relevante **literatuur** en de **expertise van de settingexpert** kinderopvang. De vragenlijst werd afgestemd op de verschillende te bevragen kinderopvanginitiatieven (gezins- en groepsopvang, zelfstandige initiatieven en initiatieven verbonden aan een organisator). Daarna gaven de **thema-experts** en de externe organisaties verbonden aan de werkgroep **feedback op de vragenlijst**. De externe organisaties die deel uitmaakten van de werkgroep waren IGO, Infano, Kind en Gezin, UNIEKO, VBJK, Vlaams Welzijnsverbond en VVSG.

De geoptimaliseerde vragenlijst werd vervolgens **getest bij 6 kinderopvanginitiatieven**, waarvan 2 opvanginitiatieven georganiseerd door scholen. Voor de gezinsopvang werd er getest bij 1 zelfstandige onthaalouder. Voor de groepsopvang gebeurde dit bij 1 kinderdagverblijf en 2 buitenschoolse opvanginitiatieven (IBO). Bij het testen van de vragenlijst werd, behalve naar het invullen van de vragenlijst, vooral gekeken naar de relevantie en helderheid van de vragen en antwoordmogelijkheden (bv. kon een antwoord overal aangeduid worden of ontbrak er een mogelijkheid?), naar de lees- en begrijpbaarheid ervan (bv.: vraagstelling en terminologie) en naar de opbouw van de vragen. Tot slot werd de vragenlijst nog een laatste keer ter feedback voorgelegd aan een externe organisatie uit de werkgroep en de thema-experts van Gezond Leven en VAD.

Scores en de gezondheidsdoelstellingen

Om de kwaliteit van het gevoerde themaspecifieke en algemene gezondheidsbeleid te kunnen kwantificeren, werden **scores opgesteld** door de setting- en thema-experts op basis van een mix van evidence-based en practice-based onderbouw en kennis. Alle **antwoordmogelijkheden** binnen een vraag kregen een score (wordt ook **gewicht** genoemd) toegewezen die aangeeft in welke mate een kinderopvanginitiatief inzet op een werking rond gezondheid. Verder werd ook een gewicht toegekend aan alle **vragen** die werden meegeteld voor de score voor eenzelfde strategie of succesfactor. Op die manier krijgen vragen die meer prototypisch of van groter belang zijn voor een degelijk thematisch of algemeen gezondheidsbeleid ook een grotere weerslag op de schaalscores per component. Ten slotte kregen ook de **strategieën** en **succesfactoren** (hierna **componentscores** genoemd) een gewicht toegekend binnen elk thema of het algemeen gezondheidsbeleid. Het spreekt immers voor zich dat bijvoorbeeld binnen de setting *kinderopvang* het concrete aanbod van bewegingsmateriaal een grote impact heeft om beweging bij schoolgaande kinderen te stimuleren, terwijl educatie voor de doelgroep zelf (met uitzondering van de ouders) minder relevant is. Daarom werd aan de strategie *omgevingsinterventies* een groter gewicht toegekend dan aan de strategie *educatie*.

De **totaalscore** voor het algemeen gezondheidsbeleid en voor het beleid van elk van de vijf gezondheidsthema's bedraagt telkens een score op 100, terwijl de **componentscores** binnen het gezondheidsbeleid telkens op 10 worden uitgedrukt. De totaalscore van het algemene gezondheidsbeleid laat toe om de gezondheidsdoelstellingen te evalueren. Voor de setting *kinderopvang* was deze als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

Een (themaspecifiek of algemeen) gezondheidsbeleid in de kinderopvang van schoolgaande kinderen wordt gedefinieerd als **voldoende kwaliteitsvol indien er een totaalscore van minstens 20 op 100** wordt behaald en **geen enkele componentscore** (zowel strategie als succesfactor) **minder bedraagt dan 2 op 10**. Hoewel deze norm laag lijkt, is hij toch weerhouden. De score mag namelijk niet aanzien worden als een klassieke puntenscore waarbij 50 op 100 voldoende is, maar wel als een continue kwaliteitsschaal waarbij 20 als minimum geldt en 80 of meer ideaal is. Daarenboven is het de bedoeling om zo veel mogelijk entiteiten (hier: kinderopvanginitiatieven) boven de minimale norm te krijgen, liever dan dat een klein percentage de ideale situatie bereikt. Op basis van de bovenstaande minimale kwaliteitscriteria wordt er in de conclusie bij elk hoofdstuk dieper ingegaan op de mate waarin er in de sector van kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen een voldoende kwaliteitsvolle werking is voor elk besproken gezondheidsthema. Aangezien de resultaten van deze editie gelden als nulmeting voor de kwaliteit van het preventieve gezondheidsbeleid bij de kinderopvang in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel, zullen de scores bij de volgende editie een evolutie kunnen blootleggen tegenover deze editie.

Op basis van de huidige indicatorenbevraging kunnen we echter enkel uitspraken over de kwaliteit van de werking rond gezondheid doen in de sector van opvanginitiatieven erkend, vergund en met attest van toezicht door Kind en Gezin. Dit komt omdat er op Vlaams niveau geen beschikbare gegevens zijn over de populatie van opvanginitiatieven van schoolgaande kinderen georganiseerd door scholen. Hierdoor was het onmogelijk om na te gaan of opvanginitiatieven van schoolgaande kinderen georganiseerd door scholen, die deelnamen aan de indicatorenbevraging, een goeie weerspiegeling zijn van de totale populatie én of we de bevindingen op basis van hun data al dan niet generaliseerbaar zijn (zie verder bij 'respons'). Voor de opvanginitiatieven van schoolgaande kinderen georganiseerd door scholen werd er in dit rapport bijgevolg enkel op vraagniveau gerapporteerd, zonder verdere verklaring of berekening van scores. De antwoordpatronen van de door scholen georganiseerde opvanginitiatieven kunnen dus enkel op dit niveau worden geïnterpreteerd.

Populatiebevraging

In Vlaanderen is een vergunning van Kind en Gezin vereist voor het beroepsmatig aanbieden van kinderopvang. Daardoor beschikt Kind en Gezin over alle gegevens van de kinderopvanginitiatieven die door hen vergund of erkend zijn, of van hen een attest van toezicht kregen. Er werd gekozen om via de contactgegevens van Kind en Gezin de gehele populatie kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen die door hen vergund of erkend zijn of een attest van toezicht hebben, uit te nodigen voor de bevraging. Het voordeel hiervan was dat alle opvanginitiatieven werden aangesproken om deel te nemen aan de bevraging. De populatie op 1 september 2019 bedroeg 1.001 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen, waarvan 137 gezins- en 864 groepsopvanginitiatieven. Naast de contactgegevens werden er ook nog enkele andere relevante gegevens over die kinderopvanginitiatieven opgevraagd bij Kind en Gezin, zoals het aantal gesubsidieerde plaatsen en informatie over of er gewerkt

wordt met een sociaal statuut of inkomenstarief. In tabel 1 wordt de verdeling van de populatie naar vergunningstype (gezins- of groepsopvang), inkomenstarief en gesubsidieerde opvangplaatsen (opgesplitst in 0-30, 31-60 en meer dan 60 plaatsen) weergegeven.

Zoals eerder aangegeven, zijn er geen gegevens beschikbaar over de populatie van opvanginitiatieven van schoolgaande kinderen georganiseerd door scholen. Om die opvanginitiatieven toch te kunnen bereiken, werden alle Vlaamse basisscholen uitgenodigd. Daarvoor werd gebruik gemaakt van de lijst van alle basisscholen van het Vlaams ministerie Onderwijs en Vorming (<https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsaanbod/lijs.aspx?hz=1&hs=211>). De populatie op 1 september 2019 bestond uit 2.293 Vlaamse basisscholen.

Invulprocedure

Alle kinderopvanginitiatieven en basisscholen werden via e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan de indicatorenbevraging. In de databank van Kind en Gezin staat echter geen persoonlijk e-mailadres van gezinsopvanginitiatieven aangesloten bij een dienst voor onthaalouders. Hierdoor kwamen sommige e-mails terecht bij een coördinator van 1 of meerdere opvanginitiatieven. Om te vermijden dat zo'n coördinator de vragenlijst invulde voor verschillende opvanginitiatieven, werd in de uitnodiging gevraagd om de vragenlijst door te sturen en te laten invullen door de eindverantwoordelijke van het uitgenodigde opvanginitiatief. Ook bij de basisscholen waren vooral e-mailadressen van het secretariaat of onthaal beschikbaar. Ook in die uitnodigingsmail werd daarom gevraagd om de uitnodiging door te sturen naar de meest geschikte persoon binnen de school. Scholen die zelf geen opvang voor schoolgaande kinderen aanboden, konden de uitnodiging uiteraard negeren.

Op de startpagina van de bevraging werd benadrukt dat de **anonimiteit** van de deelnemende kinderopvanginitiatieven gewaarborgd werd. Verder werd dit ook verzekerd doordat de resultaten enkel op een geaggregeerd niveau gerapporteerd worden. Ook konden deelnemers terecht op een FAQ-pagina of bij de verantwoordelijke methodologische medewerker indien hun vragen niet in de FAQ beantwoord werden.

Om te kunnen bepalen of de groep deelnemende opvanginitiatieven de totale populatie goed weerspiegelt, werden er bij de vergunde opvanginitiatieven ook enkele kenmerkende variabelen bevraagd, bv. of het kinderopvanginitiatief gezins- of groepsopvang aanbiedt en onder welke subvorm (bv: zelfstandige onthaalouders), het aantal gesubsidieerde plaatsen en of er gewerkt wordt met een sociaal statuut of inkomenstarief.

Binnen de vragenlijst moest er op elke vraag een antwoord gegeven worden alvorens men verder kon gaan. Op die manier kon er gegarandeerd worden dat bepaalde onderdelen van de vragenlijst niet systematisch werden overgeslagen. Naast de mogelijkheid om te pauzeren gedurende het invullen in de vragenlijst, werd bij de startpagina de mogelijkheid gegeven de volledige vragenlijst allereerst te bekijken en af te drukken. Daardoor konden de invullers ook **samenwerken met andere medewerkers of konden ze documenten raadplegen** om zo de vragenlijst kwaliteitsvoller in te vullen. Voor de dataverzameling was het niet essentieel (maar uiteraard wel wenselijk) dat de bevraging volledig werd ingevuld. Elke voortgang binnen de vragenlijst werd opgeslagen, waardoor de totale respons bestaat uit een aantal kinderopvanginitiatieven die de **vragenlijst volledig invulden** en een aantal die slechts een **deel invulden**.

Respons

Om de respons te stimuleren kon elk kinderopvanginitiatief dat de vragenlijst volledig invulde, een van de **50 waardebonnen van €100 voor duurzaam speelgoed winnen**. Daarnaast hielpen ook enkele partners uit de werkgroep door de bevraging via hun eigen kanalen (bv. website, nieuwsbrief, sociale media) mee te verspreiden.

De vragenlijst werd opengesteld **van 02/10/2019 tot 24/12/2019**. De uitnodigingsmail werd verstuurd op 02/10/2019. Drie weken na de uitnodiging werd er een **eerste herinneringsmail** uitgestuurd naar de kinderopvanginitiatieven die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld met de vraag dit te doen. Een **tweede herinneringsmail** werd zes weken na de uitnodiging verstuurd. Ook de kinderopvanginitiatieven die de vragenlijst op dat moment slechts gedeeltelijk hadden ingevuld, kregen een herinneringsmail. De bevraging werd afgesloten op 24/11/2019. De vragenlijst werd ingevuld door 141 kinderopvanginitiatieven met vergunning, erkenning of attest van toezicht door Kind en Gezin en door 259 kinderopvanginitiatieven georganiseerd door scholen, waarvan respectievelijk 96 en 135 kinderopvanginitiatieven de vragenlijst volledig invulden.

Van het totale aantal kinderopvanginitiatieven met vergunning, erkenning of attest van toezicht door Kind en Gezin (1.001 kinderopvanginitiatieven) vulde **14%** de vragenlijst **gedeeltelijk** in en **10% volledig**.

Aangezien er geen populatiegegevens beschikbaar zijn over de opvanginitiatieven georganiseerd door scholen, kon er enkel voor de kinderopvanginitiatieven met vergunning, erkenning of attest van toezicht door Kind en Gezin bepaald worden of de groep kinderopvanginitiatieven die de vragenlijst volledig invulde de totale populatie weerspiegelde.

De verkregen data bleken de Vlaamse populatie van kinderopvanginitiatieven met vergunning, erkenning of attest van toezicht van Kind en Gezin (op basis van de populatiecijfers uit september 2019) niet voldoende te weerspiegelen op het vlak van vergunningstype (gezins- of groepsopvang), inkomenstarief en gesubsidieerde opvangplaatsen (opgesplitst in 0-30, 31-60 en meer dan 60 plaatsen). Vooral de gezinsopvang zonder een **inkomenstarief** en de **groepsopvang** met 31 tot 60 gesubsidieerde plaatsen bleken sterk **ondervertegenwoordigd** te zijn in de groep deelnemende opvanginitiatieven. Om uitspraken over de gehele populatie te kunnen doen, werden de verhoudingen binnen de verschillende strata (combinatie tussen vergunningstype, inkomenstarief en gesubsidieerde opvangplaatsen) van de groep deelnemende opvanginitiatieven via een wegingsfactor hersteld naar de verhoudingen uit de populatie³.

³ Dit werd gedaan door het toekennen van afzonderlijke gewichten voor elk stratum zodat dat ofwel zwaarder (gewicht > 1) of minder zwaar (gewicht < 1) zou doorwegen op het totaal. De gewichten werden bekomen door de proportie van elk stratum binnen de populatie te delen door de proportie van elk stratum binnen de groep kinderopvanginitiatieven die de vragenlijst invulde. Aangezien er bij de oorspronkelijk gewichten een zeer groot gewicht met factor 5 zat en dit de resultaten sterk kon beïnvloeden, werd ervoor gekozen om de oorspronkelijke gewichten te herschalen en hierbij de wegingsfactoren niet groter dan 2 en niet kleiner dan 0.20 te maken. Dit zijn methodologisch aanvaardbare ranges voor wegingsfactoren. Door de eenheden van de strata uit de groep deelnemende opvanginitiatieven te vermenigvuldigen met de berekende gewichten werd de **gewogen data** bekomen. Aangezien de gezinsopvang staat voor een opvangtype met maximum 8 opvangplaatsen en dus logischerwijs valt binnen de

Interpretatie van de resultaten

Voor de interpretatie van de resultaten is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de cijfers afkomstig zijn van een deel van de totale populatie van de opvanginitiatieven van schoolgaande kinderen in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel. Daardoor kunnen de hier **weergegeven percentages niet rechtstreeks geïnterpreteerd worden als percentages van alle Vlaamse kinderopvanginitiatieven**. Ze geven enkel de verdeling weer in de kinderopvanginitiatieven die de vragenlijst invulden.

Bij de scores van de algemene en thematische werking rond gezondheid, alsook bij de componentscores binnen elk gezondheidswerking wordt er telkens getest of er verschillen bestaan op het vlak van de relevante settingkenmerken.

Om het verschil in score m.b.t. opvangtype (gezins- vs. groepsopvang) na te gaan, werd eerst gebruik gemaakt van de '**Independent Samples t Test**'. Dit is een parametrische F-test waarbij categorische variabelen met twee categorieën vergeleken worden op basis van hun gemiddelde. Vervolgens werd er gebruik gemaakt van **ANOVA**-toetsen om de onderlinge verschillen in score na te gaan tussen de gezinsopvang en de twee subvormen van de groepsopvang. ANOVA is een parametrische F-test waarbij categorische variabelen met meer dan twee categorieën vergeleken worden op basis van hun gemiddelde, bv. of de score voor het voedingsbeleid verschilt tussen kinderopvanginitiatieven van het type gezins- en groepsopvang. De ANOVA-test geeft aan of de invloed van een variabele significant is. Om na te gaan tussen welke categorieën er juist een verschil bestaat, moeten ook nog paarsgewijze vergelijkingen uitgevoerd worden door middel van **post-hoc toetsen**. Hiervoor werd gebruik gemaakt van **LSD-toetsen** ('Least Significant Difference Test'). Op die manier kon er bepaald worden of een uit een T-test vastgesteld verschil in score tussen gezins- en groepsopvang betrekking had op een of beide subvormen van de groepsopvang.

Verschillen in score met een **significantieniveau $p < 0,05$** werden opgenomen in de rapportage. Bij het onderdeel "invloed van de kinderopvangkenmerken" dat opgenomen is binnen elk hoofdstuk worden alleen verschillen meegedeeld wanneer die werkelijk significant zijn.

categorie 0 tot 30 gesubsidieerde plaatsen, werd er voor de overige categorieën (nl. 31-60 en 60+) binnen het kenmerk gesubsidieerde opvangplaatsen voor de gezinsopvang geen gewicht berekend. In de populatie zijn er overigens geen groepsopvanginitiatieven met inkomenstarief die meer dan 30 gesubsidieerde plaatsen hebben. Ook hiervoor werden er bijgevolg voor de categorieën 31-60 en 60+ gesubsidieerde plaatsen geen gewicht berekend. Doordat er gebruik gemaakt werd van een herschaald gewicht is de grootte van gewogen groep identiek aan de groep die de vragenlijst effectief invulde. Hierdoor worden statistische analyses op de gewogen data niet vertekend door eventuele extra eenheden in de gewogen groep. In tabel 1 worden de gewichten per strata en de gewogen groep deelnemende opvanginitiatieven weergegeven.

Tabel 1: Overzicht van de totale populatie, de groep deelnemende opvanginitiatieven, gewichten en de gewogen groep deelnemende opvanginitiatieven van de indicatorenbevraging kinderopvang van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht door Kind en Gezin.

		INKOMENSTARIEF			GEEN INKOMENSTARIEF			TOTAAL
		GESUBSIDIEERDE OPVANGPLAATSEN						
		0-30	31-60	60+	0-30	31-60	60+	
	VERGUNNINGSTYPE							
POPULATIE (Kind en Gezin, september 2019)	Gezinsopvang	18	0	0	119	0	0	137
	Groepsopvang	19	0	0	266	367	212	864
	TOTAAL	37	0	0	385	367	212	1001
DEELNEMENDE OPVANGINITIATIEVEN	Gezinsopvang	7	3	0	3	0	10	10
	Groepsopvang	26	0	0	24	23	58	131
	TOTAAL	33	0	0	27	23	58	141
GEWICHTEN	Gezinsopvang	0,42	0,00	0,00	2,49	0,00	0,00	1,00
	Groepsopvang	0,20	0,00	0,00	1,62	2,31	0,58	1,00
	TOTAAL	0,24	0,00	0,00	1,70	2,30	0,59	1,00
GEWOGEN GROEP DEELNEMENDE OPVANGINITIATIEVEN	Gezinsopvang	3	0	0	7	0	0	10
	Groepsopvang	5	0	0	39	53	34	131
	TOTAAL	8	0	0	46	53	34	141

Beschrijving van de respondenten aan de bevraging

De kenmerken van de deelnemende kinderopvanginitiatieven worden beschreven volgens de **ongewogen** resultaten. Op die manier krijgen we een beeld van de kinderopvanginitiatieven die de vragenlijst hebben ingevuld. De verdere, inhoudelijke resultaten zijn steeds gebaseerd op de **gewogen** data om een correct beeld te geven van de Vlaamse populatie kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht door Kind en Gezin.

Welke soort kinderopvang bied je aan?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Gezinsopvang (maximum 8 opvangplaatsen)	10		7
Groepsopvang (minimaal 9 opvangplaatsen)	131		93
Totaal aantal respondenten: 141		0% 20% 40% 60% 80%	

De kinderopvang van schoolgaande kinderen wordt aangeboden in twee opvangtypes: de gezinsopvang en de groepsopvang.

Een gezinsopvang (of onthaalouder) is een kleinschalige opvang met een vergunning om maximaal 8 kinderen op te vangen. In de praktijk wordt ernaar gestreefd om gemiddeld 4 kinderen tegelijkertijd op te vangen. In de gezinsopvang is er meestal 1 kinderbegeleider die opvang aanbiedt in de eigen woning. Uitzonderlijk wordt gezinsopvang ook op een andere locatie aangeboden.

Een groepsopvang is een grotere opvang met meerdere kinderbegeleiders met een vergunning om opvang aan te bieden voor minstens 9 kinderen. De opvang vindt voornamelijk plaats in een apart gebouw of in een apart deel van een groter gebouw. De opvang wordt er georganiseerd in leefgroepen: groepen van maximaal 18 kinderen met hun eigen kinderbegeleiders en voor wie de opvang zich vaak in aparte opvangruimtes wordt aangeboden. Elke begeleider houdt toezicht over maximaal 9 kindjes, met uitzondering van tijdens de rustmomenten, dan kunnen er tijdelijk minder begeleiders aanwezig zijn.

In zowel de groep deelnemende opvanginitiatieven als de gewogen groep (en dus ook in de populatie) zijn meer dan 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen groepsopvang. Enkel de verdeling van opvangtype naar aantal opvangplaatsen (bij de groepsopvang) werd gecorrigeerd door de weging.

Is jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen aangesloten bij een organisator kinderopvang (vroeger de 'dienst voor onthaalouders' genoemd)?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	87		78
Ja	25		22
Totaal aantal respondenten: 141		0% 20% 40% 60% 80%	

Een (samenwerkende) onthaalouder kan aangesloten zijn bij een organisator en door hen opgevolgd en ondersteund worden (bv. Landelijke Kinderopvang, Felies, OCMW's ...) of zelfstandig de opvang organiseren. Onthaalouders die niet zelf de opvang willen organiseren, maar toch graag kinderen willen opvangen, kunnen zich aansluiten bij een organisator kinderopvang. Dat kan voor een gezinsopvang of een kleinere groepsopvang (bv. samenwerkende onthaalouders). De kinderbegeleider(s) zorg(t)(en) voor de begeleiding en de verzorging van de kinderen en onderhoud(t)(en) de dagelijkse contacten met de ouders. De organisator begeleidt meerdere locaties gezinsopvang en soms groepsopvang. Hij zorgt ervoor dat de opvang aan de vergunningsvoorwaarden voldoet en neemt ook administratieve taken op zich, zoals de aanvraag van de vergunning, het opmaken van de overeenkomsten met de ouders, het factureren. In de groep deelnemende opvanginitiatieven is een minderheid, namelijk 2 op de 10 kinderopvanginitiatieven, aangesloten bij een organisator.

Werkt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen met een inkomenstarief (prijs op basis van inkomen en gezinssamenstelling)?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	108		77
Ja	33		23
Totaal aantal respondenten: 141		0% 20% 40% 60% 80%	

In een kinderopvang met een attest inkomenstarief betaal je een prijs op basis van je gezamenlijk belastbaar beroepsinkomen en je gezinssamenstelling. Kinderopvanginitiatieven die zonder inkomenstarief werken, bepalen zelf hun dagprijs (meestal een vast bedrag). Bijna 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven uit de groep deelnemende opvanginitiatieven werken niet met een inkomenstarief.

Hoeveel gesubsidieerde plaatsen heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

Antwoord	Totaal	% van totaal aantal respondenten	%
0-30	60		43
31-60	23		16
60+	58		41
Totaal aantal respondenten: 141		0% 20% 40% 60% 80%	

Elke vergunde kinderopvang van een bepaald type is gebonden aan een door de vergunning vastgelegde opvangcapaciteit, namelijk maximaal 8 plaatsen bij de gezinsopvang en minimaal 9 plaatsen bij de groepsopvang. Daarnaast kunnen er ook opvangplaatsen gesubsidieerd zijn, als ze voldoen aan bepaalde subsidievoorwaarden. In totaal zijn er drie beschikbare subsidies: de basissubsidie, de subsidie voor inkomenstarief en de plussubsidie. Die drie subsidies zijn geordend in een trap, waarbij er per trede/subsidie extra voorwaarden zijn en waarbij een opvanginitiatief dat subsidies krijgt van een hogere trede, automatisch ook de subsidie van de lagere trede(n) krijgt en dus ook aan die voorwaarden moet voldoen⁴. Het totaal aantal gesubsidieerde opvangplaatsen kan echter nooit hoger liggen dan het totaal aantal vergunde opvangplaatsen.

Hoeveel leefgroepen (groep van kinderen die zich samen in een afzonderlijke ruimte bevinden) heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

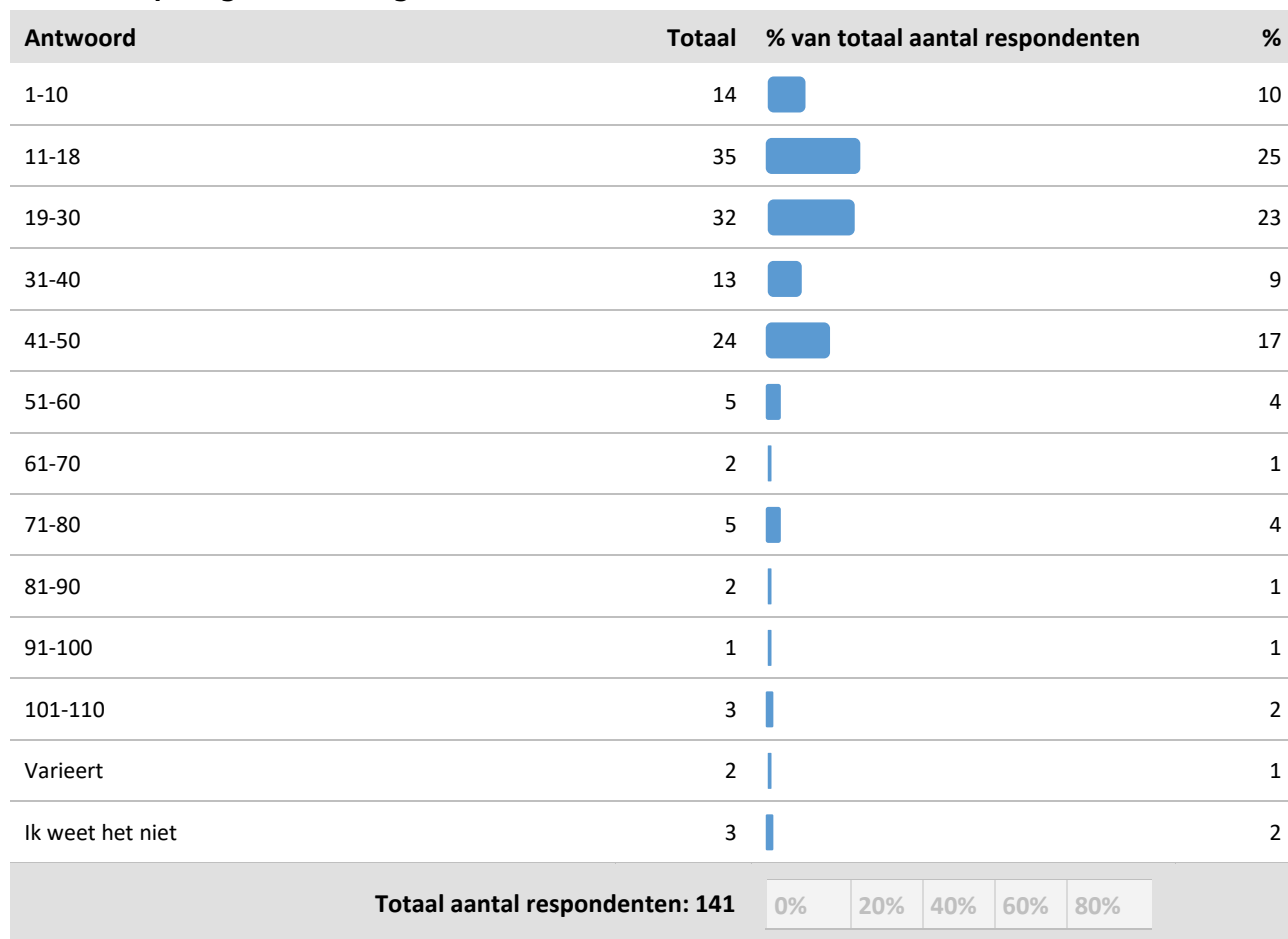
Antwoord	Totaal	% van totaal aantal respondenten	%
1	61		43
2	41		29
3	20		14
4	8		6
5	6		4
6	5		4
Totaal aantal respondenten: 141		0% 20% 40% 60% 80%	

De kinderen en hun begeleiders worden binnen de groepsopvang ingedeeld in leefgroepen. Een leefgroep is een groep van maximaal 18 kinderen. Per leefgroep zijn er vaak aparte kinderbegeleiders en wordt de opvang ook aangeboden in een of meer afzonderlijke ruimtes. In de tabel hieronder wordt de verdeling naar gemiddeld aantal kinderen per leefgroep weergegeven. De respondenten die aangeven meer dan 18 kinderen op te vangen per leefgroep, zijn waarschijnlijk verantwoordelijken van een organisator die de bevraging invulden voor (een aantal van) hun vestigingen en dus

⁴ Meer info: <https://www.kindengezin.be/img/subsidies-baby-en-peuters.pdf>

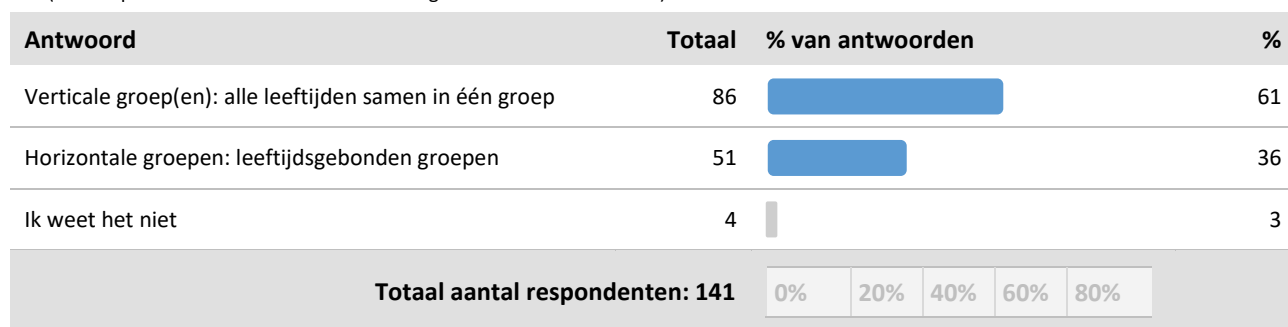
het totaal aantal opgevangen kinderen van de afzonderlijke leefgroepen (binnen éénzelfde vestiging of overheen verschillende vestigingen) optelden.

Hoeveel kinderen worden er gemiddeld per leefgroep opgevangen in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

Welke groepsindeling wordt er gehanteerd in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

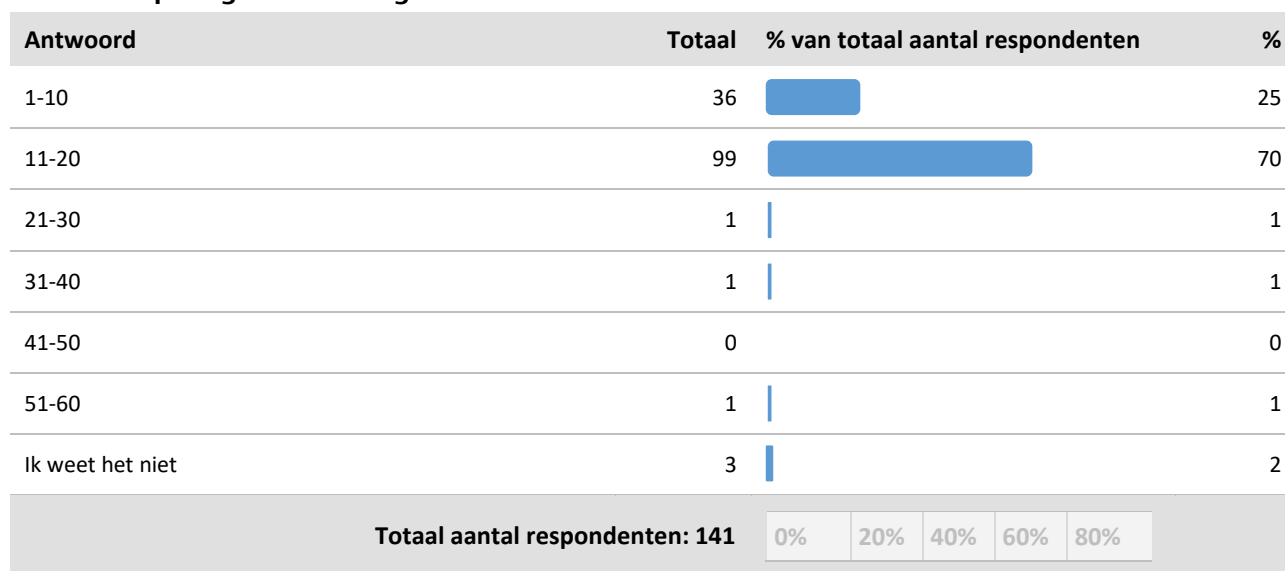

De opgevangen schoolgaande kinderen (binnen de leefgroepen) kunnen op verschillende manieren worden ingedeeld.

In een verticale leefgroep verblijven schoolgaande kinderen samen in één groep. Als een kind in een verticale leefgroep zit, blijft het in principe bij dezelfde begeleiding en dezelfde kinderen. Hierdoor ontstaat een hechte band tussen begeleiders, kinderen en ouders. Kleine kinderen kunnen leren van de grote, terwijl grote kinderen het vaak leuk vinden om mee te zorgen voor de kleintjes. Soms bestaat het gevaar dat de ene leeftijdsgroep een beetje op de achtergrond raakt als er veel aandacht gaat naar een andere leeftijdsgroep. De groep kan daarom nog verder opgesplitst worden, zodat de kinderen op hun eigen niveau kunnen spelen.

In een horizontale leefgroep zitten schoolgaande kinderen van dezelfde leeftijdscategorie bij elkaar samen met (een) vaste kinderbegeleider(s). Daardoor hebben de kinderen in horizontale groepen veel contact met leeftijdgenootjes, is er een grote keus aan speelkameraadjes van het eigen niveau en kunnen de begeleiders de activiteiten ook beter op elkaar afstemmen.

Hoeveel kinderen staan er gemiddeld onder toezicht van één begeleider in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

In de kinderopvang van schoolgaande kinderen mag elke kinderbegeleider toezicht houden over maximaal 14 kinderen. Uit de deelnemende groep opvanginitiatieven blijkt dat men zich in quasi alle kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen houdt aan die maximumgrens.

Wat is jouw functie binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zelfstandige onthaalouder (kinderbegeleider gezinsopvang)	4		3
Onthaalouder aangesloten bij organisator kinderopvang (kinderbegeleider gezinsopvang met eigen statuut)	5		3
Samenwerkende onthaalouder (kinderbegeleider groepsopvang)	0		0
Organisator kinderopvang	13		9
Pedagogisch beleidsmedewerker	9		6
Verantwoordelijke/Coördinator kinderopvanglocatie	91		65
Teambegeleider/ -coach	12		9
Kinderbegeleider in dienst van een organisator kinderopvang	8		6
Verpleegkundige	1		1
Inclusiecoach	1		1
Andere functie: (vul in)	12		10
Totaal aantal respondenten: 141		0% 20% 40% 60% 80%	

De indicatorenbevraging werd voornamelijk ingevuld door de verantwoordelijke of coördinator van de kinderopvang.

Thema voeding

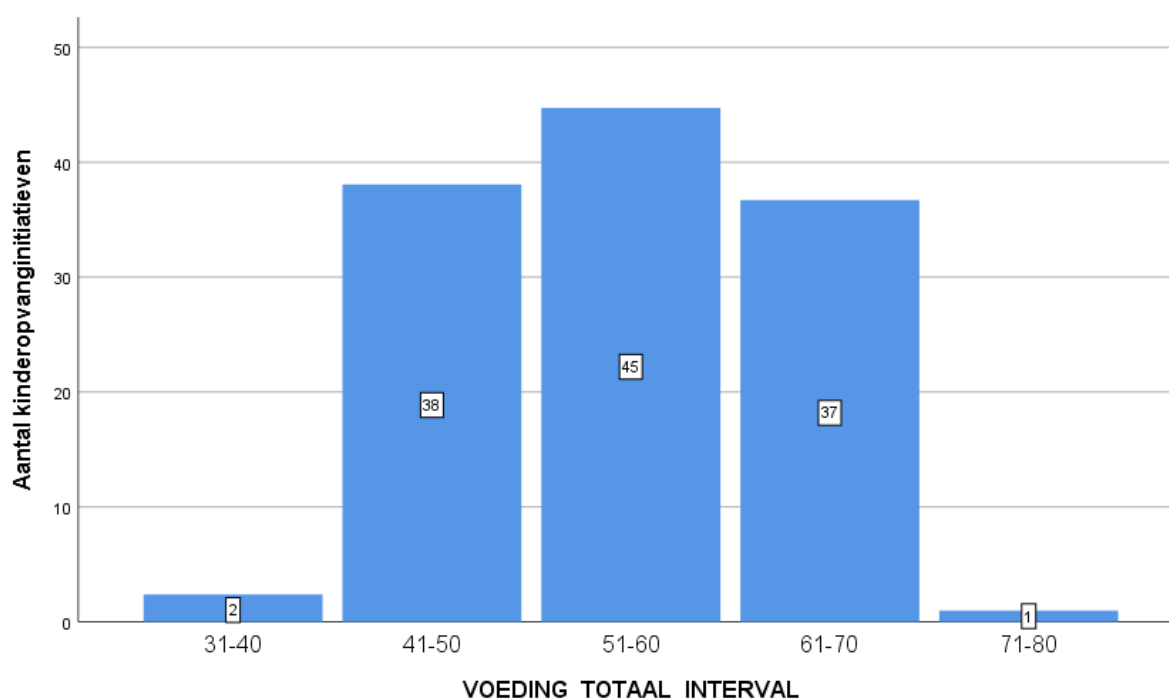
Totaalscore voor de werking rond gezonde voeding

De totaalscore voor de werking rond gezonde voeding wordt gevormd door de componentscores (= strategieën uit de gezondheidsmatrix nl. educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding) op te tellen, waarbij het onderdeel omgevingsinterventies zwaarder doorweegt binnen het totaal. De exacte gewichten per strategie waren de volgende: educatie 20%, omgevingsinterventies 55%, afspraken en regels 15% en zorg en begeleiding 10%

In onderstaande tabel vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 100), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore voor de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht:

N	123
Gemiddelde	55,61
Mediaan	55,34
Standaard afwijking	8,36
Minimum	32,82
Maximum	74,24

In onderstaand staafdiagram zie je de verdeling van het aantal kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht per score, gegroepeerd in klassen van 10:

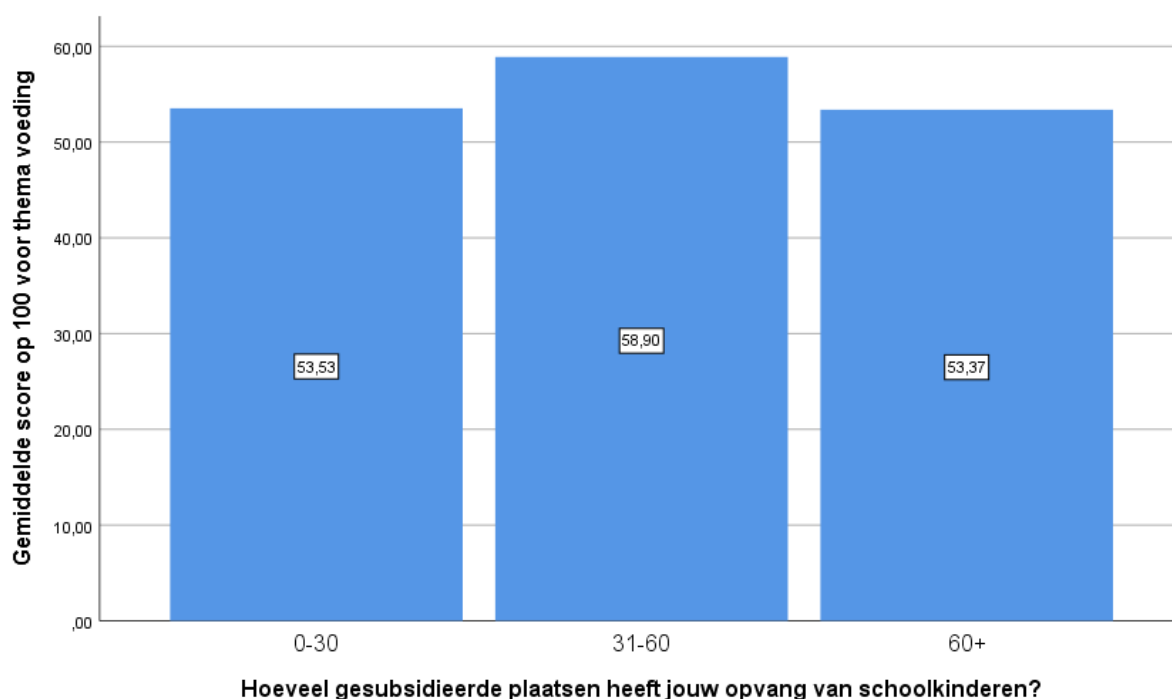

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de werking rond gezonde voeding

Het aantal gesubsidieerde plaatsen heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op een werking rond gezonde voeding.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op hun werking rond gezonde voeding dan kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen. Daarnaast ligt de score op de werking rond gezonde voeding van de kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen significant hoger dan die van de kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen. Het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen en kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen is niet significant.

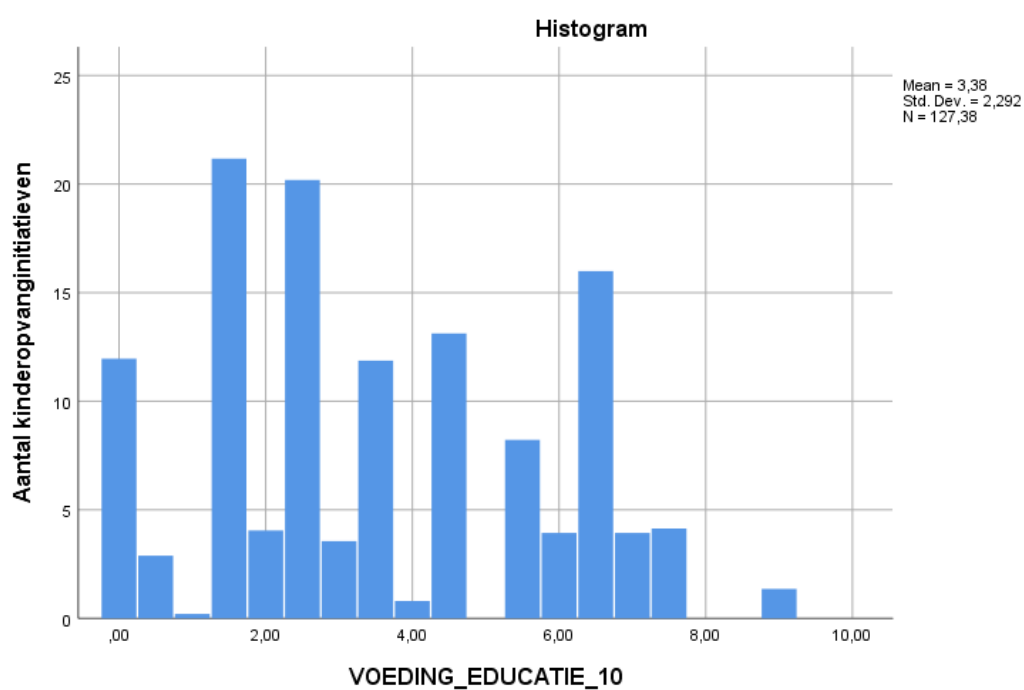

Score voor de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	127
Gemiddelde	3,38
Mediaan	3,04
Standaardafwijking	2,29
Minimum	0,00
Maximum	8,75

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *educatie*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op educatie rond gezonde voeding.

Vragen met betrekking tot de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten voor kinderen rond gezonde voeding? (bv. knutselactiviteit rond gezonde voeding, verhalen over gezonde voeding, samen gezonde maaltijden of tussendoortjes bedenken en bereiden, een uitstap naar de fruitwinkel, een moestuin aanleggen en onderhouden)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	16		13
Ja, een of meerdere activiteiten per jaar	78		61
Ja, een of meerdere activiteiten per maand	30		24
Ja, een of meerdere activiteiten per week	1		1
Ja, een of meerdere activiteiten per dag	0		0
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 127		0% 20% 40% 60% 80%	

De meerderheid van de kinderopvanginitiatieven organiseert activiteiten rond gezonde voeding voor schoolgaande kinderen. De meeste van de kinderopvanginitiatieven doen dit meermaals per jaar. Iets meer dan 1 op de 10 geeft echter aan dat ze nooit dergelijke activiteiten organiseren.

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over gezonde voeding?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	35		27
Ja, via een infobord in de kinderopvang	40		31
Ja, via infobrieven	12		9
Ja, via de nieuwsbrief van de kinderopvang	7		6
Ja, via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang)	10		8
Ja, via de website van de kinderopvang	8		6
Ja, via brochures, folders of posters	21		16
Ja, in een gesprek met ouders (bv. advies geven wanneer ouders vragen hebben over gezonde voeding)	52		41
Ja, via een andere manier	16		11

Totaal aantal respondenten: 127

0%

20%

40%

60%

80%

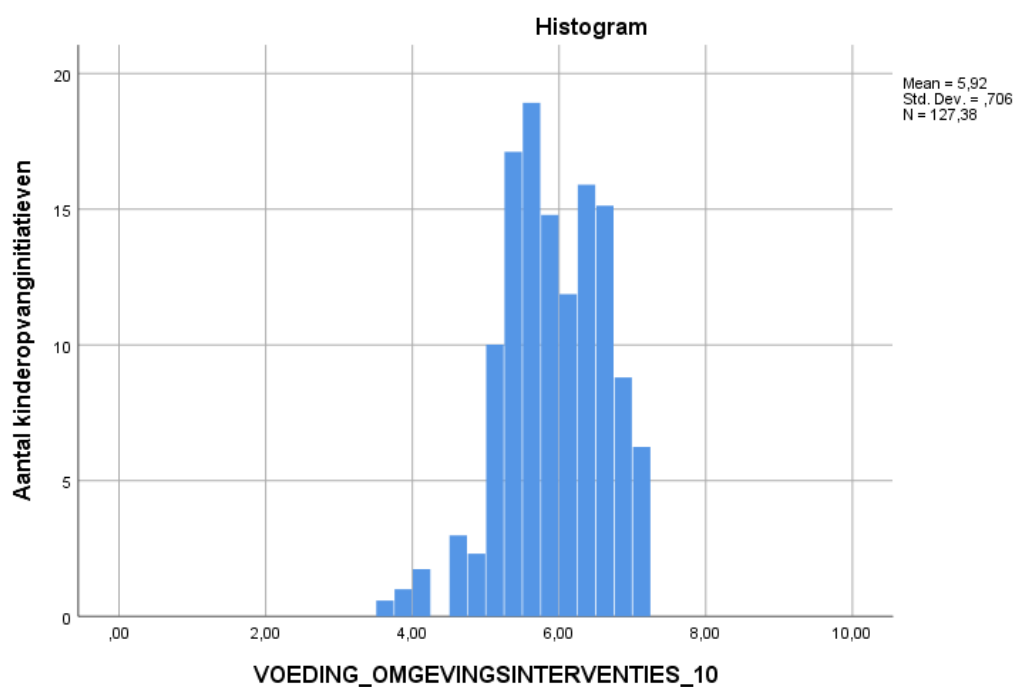
Bijna 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven geven aan dat ze met minstens één communicatiekanaal de ouders informeren over gezonde voeding. Dat is een positieve vaststelling aangezien dit aansluit bij de aanbevelingen vanuit het project Gezonde Kinderopvang. Dit project bevat affiches en een brochure om ouders te informeren over voeding, beweging en de preventie van lang stilzitten. Uit de resultaten is een gesprek met de ouders afgetekend het meest gebruikte kanaal, gevolgd door een infobord in de kinderopvang.

Score voor de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op zeven vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	127
Gemiddelde	5,92
Mediaan	5,96
Standaardafwijking	0,71
Minimum	3,56
Maximum	7,19

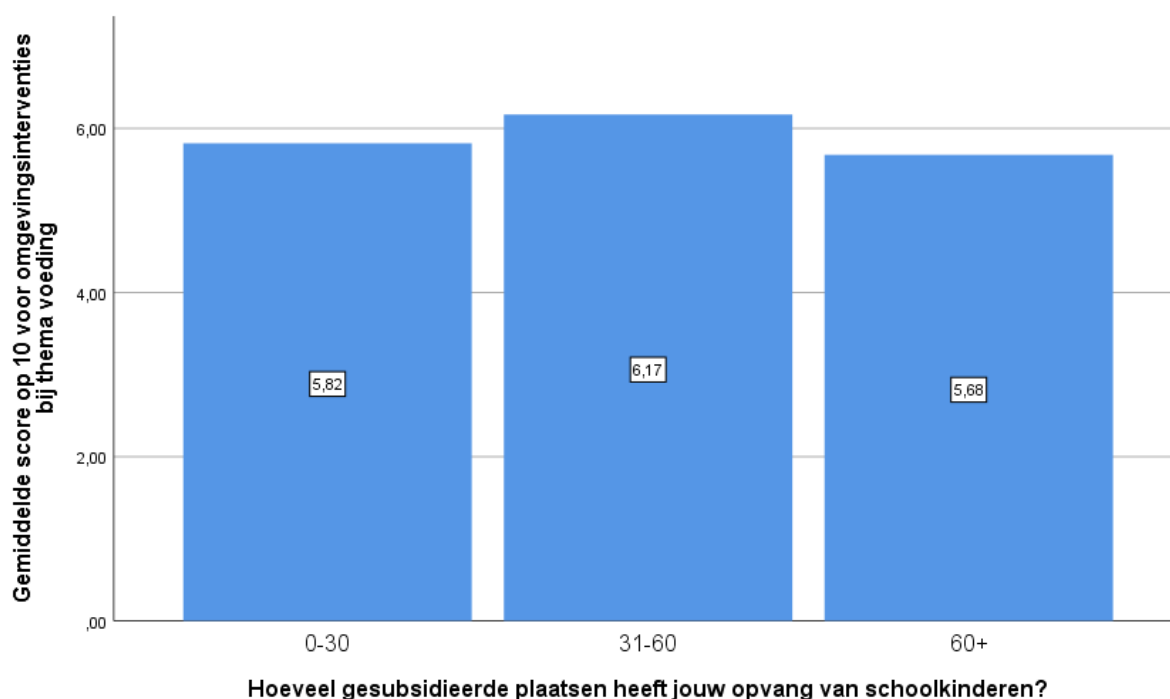

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie omgevingsinterventies

Het aantal gesubsidieerde plaatsen heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op omgevingsinterventies rond gezonde voeding.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op het vlak van omgevingsinterventies dan de kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen. Daarnaast ligt de score op omgevingsinterventies van de kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen significant hoger dan die van de kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen. Het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen en kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen is niet significant.

Vragen met betrekking tot de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande zeven vragen.

Biedt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen warme maaltijden aan? Het gaat hier zowel om een dagelijks aanbod als een aanbod in bepaalde periodes (bv. tijdens vakantieperiodes).

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	104		76
Ja, vanuit eigen beheer (bv. via een eigen keuken, keuken van de organisatie)	19		14
Ja, via een externe leverancier (bv. lokale traiteur of cateringbedrijf)	14		10
Totaal aantal respondenten: 137			

In ongeveer 1 op de 4 kinderopvanginitiatieven worden warme maaltijden aangeboden aan de schoolgaande kinderen.

Hoe vaak worden de volgende voedingsmiddelen in de warme maaltijden aangeboden?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Aardappelen en puree van aardappelen

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	6		22
Eén keer per week of minder	1		5
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	17		61
Dagelijks	5		12
Totaal aantal respondenten: 29			

In bijna 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven die warme maaltijden aanbieden, behoren aardappelen of puree tot het vaste weekmenu.

Graanproducten (zoals rijst, pasta of couscous)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	8		29
Eén keer per week of minder	12		43
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	9		28
Dagelijks	0		0

Totaal aantal respondenten: 29

0%

20%

40%

60%

80%

In 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven die warme maaltijden aanbieden, behoren graanproducten ter afwisseling van aardappelen tot het vaste weekmenu.

Gefrituurde aardappelproducten (zoals frieten of kroketten)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	21		75
Eén keer per week of minder	7		23
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		2

Totaal aantal respondenten: 29

0%

20%

40%

60%

80%

Gefrituurde aardappelproducten staan in meer dan 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven die warme maaltijden aanbieden nooit op het menu. Dat is een positieve vaststelling. Gefrituurde gerechten zijn terug te vinden in de rode bol van de voedingsdriehoek en worden dus het best beschouwd als een extraatje bij speciale gelegenheden.

Groentepuree

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	7		24
Eén keer per week of minder	7		24
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	11		38
Dagelijks	2		7
Ik weet het niet	2		7

Totaal aantal respondenten: 29

0%

20%

40%

60%

80%

In 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven die warme maaltijden aanbieden, wordt minstens één keer per week (of minder) groentepuree geserveerd aan de schoolgaande kinderen. Af en toe groentepuree op het menu zorgt voor voldoende variatie. Op die manier kunnen ook minder geliefde groenten 'verstoppt' worden in de maaltijd waardoor ze misschien sneller in de smaak zullen vallen.

Volwaardige groenteportie (4 à 5 eetlepels)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	6		22
Eén keer per week of minder	1		3
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	10		36
Dagelijks	12		39
Totaal aantal respondenten: 29		0% 20% 40% 60% 80%	

In bijna 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven die warme maaltijden aanbieden, wordt er meermaals per week een volwaardige groenteportie geserveerd. Daarvan zorgt maar de helft ervoor dat het dagelijks een volwaardige portie is. Hier kan de sector nog in verbeteren.

Vis (vet of mager)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	7		24
Eén keer per week of minder	16		55
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	6		21
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 29		0% 20% 40% 60% 80%	

Rood vlees (zoals rundsvlees, kalfsvlees of varkensvlees)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	7		24
Eén keer per week of minder	5		17
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	17		59
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 29		0% 20% 40% 60% 80%	

Wit vlees (gevogelte zoals kip of kalkoen)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	6		21
Eén keer per week of minder	8		27
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	15		52
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 29			
0% 20% 40% 60% 80%			

Plant aardige vleesvervanger: peulvruchten (zoals kikkererwten, rode of witte bonen, tofu, tempé, mycoproteïne, seitan of sojastukjes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	17		59
Eén keer per week of minder	7		24
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	4		14
Dagelijks	1		3
Totaal aantal respondenten: 29			
0% 20% 40% 60% 80%			

Ei

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	16		55
Eén keer per week of minder	10		35
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		7
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		3
Totaal aantal respondenten: 29			
0% 20% 40% 60% 80%			

Om een gezond eetpatroon te stimuleren, raadt het project Gezonde Kinderopvang aan om in de warme maaltijd voldoende af te wisselen tussen vis, vlees, ei en plantaardige vervangproducten. Op basis van de antwoorden lijken de kinderopvanginitiatieven dit ook te doen, vooral tussen vlees en vis, maar rood vlees wordt duidelijk nog het meest aangeboden. Opmerkelijk is dat plantaardige vleesvervangers in meer dan de helft van de kinderopvanginitiatieven nooit deel uitmaken van de warme maaltijd. Gezonde Kinderopvang raadt aan om minstens 5 keer per maand het vlees op het menu te vervangen door peulvruchten of een andere

vleesvervanger. Daarin kan binnen de sector van de kinderopvang dus nog een inhaalbeweging worden gemaakt. Ook zien we op basis van deze bevraging dat de minderheid van de opvanginitiatieven soms een eitje op het menu zet. Gezonde Kinderopvang adviseert om één keer per maand ei ter vervanging van vlees, vis of een vervangproduct op te nemen in de warme maaltijd. Op dat vlak kan binnen de sector dus ook nog extra winst geboekt worden.

Biedt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen zelf broodmaaltijden aan als hoofdmaaltijd (ontbijt, middagmaal of avondmaal)? We bedoelen dus niet brood als tussendoortje. Het gaat hier zowel om een dagelijks aanbod als een aanbod in bepaalde periodes (bv. tijdens vakantieperiodes).

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	126		95
Ja	6		5
Totaal aantal respondenten: 132		0% 20% 40% 60% 80%	

In meer dan 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven wordt er geen broodmaaltijd als hoofdmaaltijd (bv. ontbijt) geserveerd aan de schoolgaande kinderen.

Hoe vaak worden de volgende voedingsmiddelen in een broodmaaltijd aangeboden?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Niet-volkorengraanproducten (zoals wit brood of een witte beschuit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		17
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	5		83
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 6		0% 20% 40% 60% 80%	

Volkorengraanproducten (zoals volkorenbrood of een volkorenbeschuit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit			12
Eén keer per week of minder	2		33
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	4		67
Dagelijks			12

Totaal aantal respondenten: 6

0%

20%

40%

60%

80%

Het aanbieden van volkorengraanproducten geniet de voorkeur op niet-volkorengraanproducten. Volkorengraanproducten zijn namelijk rijk aan voedingsvezels en nuttige voedingsstoffen. Voor de witte variant worden bepaalde delen weggezeefd, waardoor die veel minder nuttige voedingsstoffen bevatten. We zien in de praktijk echter dat dit advies niet zo goed gevolgd wordt, aangezien niet-volkorengraanproducten vaker worden aangeboden tijdens de broodmaaltijd.

Ontbijtkoeken (zoals chocoladekoeken of croissants)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	6		100
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0

Totaal aantal respondenten: 6

0%

20%

40%

60%

80%

Ontbijtkoeken bevatten veel suiker en vet. Daarom wordt aangeraden om ze zo min mogelijk aan te bieden binnen de kinderopvang. Het is positief om vast te stellen dat alle kinderopvanginitiatieven aangeven dat ze die nooit aanbieden aan de schoolgaande kinderen.

Ontbijtgranen (zoals cornflakes, muesli of havermout)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	3		50
Eén keer per week of minder	3		50
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0

Totaal aantal respondenten: 6

0%

20%

40%

60%

80%

Ontbijtgranen worden nooit of slechts uitzonderlijk aangeboden aan de schoolgaande kinderen in de kinderopvang. Als ze aangeboden worden, is het ter afwisseling van brood.

Melk- of sojaproducten (zoals yoghurt, kaas of plattekaas)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	2		33
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		17
Dagelijks	3		50
Totaal aantal respondenten: 6		0% 20% 40% 60% 80%	

In bijna 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven worden meerdere keren per week tot zelfs dagelijks melk- en sojaproducten aangeboden tijdens de broodmaaltijd. Deze producten zijn een gezonde aanvulling voor die maaltijd.

Groenten (rauw, gegrild of spread)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	4		67
Eén keer per week of minder	2		33
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 6		0% 20% 40% 60% 80%	

Groenten zijn gezond en worden sterk aanbevolen als onderdeel van de broodmaaltijd. Bijna 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven bieden nooit groenten aan als deel van de broodmaaltijd. Mogelijks omdat die maaltijd als ontbijt wordt genomen en het dan niet zo vanzelfsprekend is om groenten te eten. Bij de lunch of avondmaaltijd zijn groenten een gezond beleg of aanvulling van de maaltijd. Hier is nog verbetering mogelijk.

Fruit of fruitmoes ((Light)confituur valt niet onder fruitmoes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	3		50
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	3		50
Totaal aantal respondenten: 6		0% 20% 40% 60% 80%	

Dat fruit dagelijks of regelmatig bij de broodmaaltijd hoort, is zeer positief. Als beleg of als toevoeging is fruit een goede keuze.

Plantaardig beleg (zoals hummus of notenpasta)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	6		100
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 6		0% 20% 40% 60% 80%	

Net zoals bij de warme maaltijd merken we ook in de broodmaaltijd dat plantaardige alternatieven nog niet goed gekend zijn. Plantaardig beleg, net zoals fruit en groenten, zijn een gezonde keuze ter vervanging van bewerkt vlees op de boterham. Hierdoor is het mogelijk om vlees eten tot maximaal één keer per dag te beperken.

(Verse) onbewerkte kip of kalkoen (zoals sneetjes gebakken kipfilet)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	4		67
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		33
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 6		0% 20% 40% 60% 80%	

Bewerkte vleeswaren (zoals salami, kippewit of ham)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	2		33
Eén keer per week of minder	3		50
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		17
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 6		0% 20% 40% 60% 80%	

Het wordt aanbevolen om bewerkte vleeswaren zo min mogelijk aan te bieden, omdat ze een ongunstig gezondheidseffect hebben. (Vers) onbewerkt vlees heeft de voorkeur op bewerkte vleeswaren. In de praktijk zien we dat het aanbieden van zowel bewerkte als onbewerkte vleeswaren tijdens de broodmaaltijd slechts voorkomt bij een beperkt aantal kinderopvanginitiatieven.

Zoet beleg (zoals choco, confituur, appel- of perenstroop of hagelslag)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	3		50
Dagelijks	3		50
Totaal aantal respondenten: 6			
0% 20% 40% 60% 80%			

Zoet beleg, zoals choco en hagelslag, bevat veel toegevoegde suikers en vet. Maar ook confituur en stroop zijn niet aan te raden. Zij bevatten niet veel fruit meer en zijn niet te beschouwen als fruit. Bovendien barsten ze van de (toegevoegde) suiker. We merken echter dat die voedingsproducten in de kinderopvanginitiatieven standaard tot de broodmaaltijd voor de schoolgaande kinderen behoren. Hier kan de sector dus nog extra winst boeken.

Ei

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	3		50
Eén keer per week of minder	3		50
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 6			
0% 20% 40% 60% 80%			

In de kinderopvanginitiatieven behoort ei zelden tot de broodmaaltijd van de schoolgaande kinderen. Nochtans is een eitje op of bij de boterham een goede variatie bij de broodmaaltijd. Dit mag dus zeker ter afwisseling gegeven worden. Net als bij de warme maaltijd zien we dat niet veel kinderopvanginitiatieven dit doen.

Zachte margarine

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	2		33
Eén keer per week of minder	3		50
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0

Totaal aantal respondenten: 6

0%

20%

40%

60%

80%

Harde boter

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	6		100
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0

Totaal aantal respondenten: 6

0% 20% 40% 60% 80%

Boterhammen kunnen een laagje vetstof gebruiken. Zachte vetstoffen met weinig onverzadigde vetten, zoals margarine, zijn daarbij te verkiezen boven harde vetstoffen met meer verzadigde vetten, zoals boter. In de praktijk merken we dat dit advies gevolgd wordt, aangezien er in alle kinderopvanginitiatieven nooit harde boter wordt gebruikt.

Hoe vaak worden de volgende dranken, zowel betalend als gratis, aangeboden in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Gratis water (bv. via waterfontein, waterreservoir, watertappunt, flessenwater)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		1
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	127		99

Totaal aantal respondenten: 128

0% 20% 40% 60% 80%

Betalend water

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	116		91
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	2		2
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	8		7
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

In zo goed als alle kinderopvanginitiatieven wordt dagelijks gratis water aangeboden aan de schoolgaande kinderen. Water is de dorstlesser bij uitstek. Bij een kleine minderheid van de initiatieven wordt er ook betalend water aangeboden.

Lichte, ongezoete kruiden- of vruchtenthee (bv. linde, kamille)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	111		87
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	13		10
Eén keer per week of minder	1		1
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		1
Dagelijks	2		1
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Lichte, ongezoete kruiden- of vruchtenthee wordt in de meeste kinderopvanginitiatieven nooit aangeboden aan de schoolgaande kinderen. Het kan een goede afwisseling zijn voor water.

Melk natuur of alternatief op basis van soja (natuur)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	84		65
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	6		5
Eén keer per week of minder	6		5
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	6		5
Dagelijks	26		20
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Melk of alternatief op basis van soja met toegevoegde smaken, suikers of zoetstoffen (bv. chocolademelk, fruitmelkdranken)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	91		71
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	10		8
Eén keer per week of minder	13		10
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	5		4
Dagelijks	9		7
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

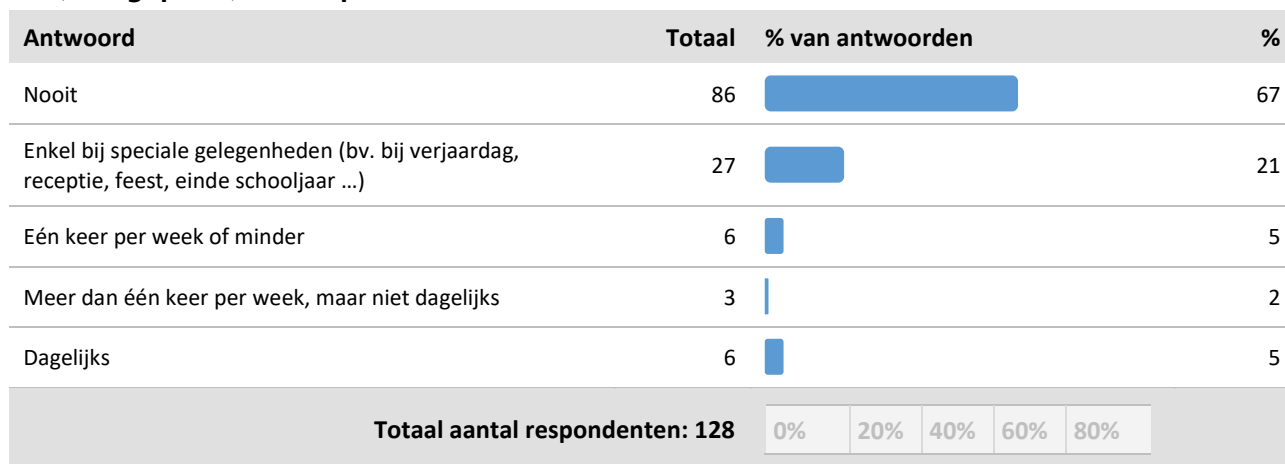
In het merendeel van de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen wordt nooit natuur- of plantaardige melk, al dan niet met zoetstoffen, aangeboden. Melk zonder toevoegingen blijkt wel nog vaker geserveerd te worden dan melk met extra smaak- en zoetstoffen. Het is dan ook aan te raden om die gezoete melkdranken zoveel mogelijk te beperken. Kinderen moeten eerst de ongezoete, neutrale smaak van witte melk leren appreciëren.

Verse groentesoep

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	52		41
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	29		23
Eén keer per week of minder	15		12
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	12		9
Dagelijks	20		15
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

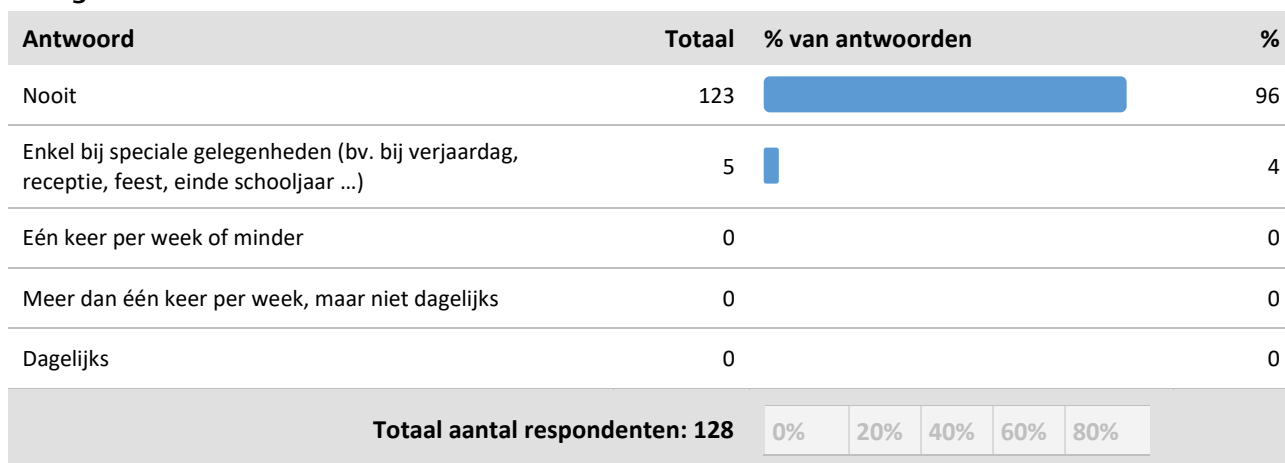
Het aanbieden van groentesoep als tussendoortje wordt sterk aanbevolen. Via verse groentesoep krijgen schoolgaande kinderen extra vocht en mineralen binnen. In de praktijk zien we dat het aanbieden van verse groentesoep sterk verschilt tussen de soorten kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen (vaker aangeboden in de gezinsopvang).

(Versgeperst) fruitsap

Fruitsap is geen drank om dagelijks te geven. Het bevat evenveel energie als frisdrank. Omdat er andere voedingsstoffen in zitten (natuurlijke suikers, vitaminen en eventueel vezels) heeft het toch de voorkeur op frisdrank, maar water blijft uiteraard de beste keuze. We stellen vast dat er in de meeste kinderopvanginitiatieven nooit of enkel op speciale gelegenheden fruitsap wordt aangeboden. Dat is positief en ligt in de lijn van het advies.

Light of zero frisdranken

Gesuikerde frisdranken

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	109		85
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	18		14
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	1		1
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

In de praktijk blijken (light)frisdranken nooit of slechts hoogst uitzonderlijk aangeboden te worden. Dit is een zeer goed signaal. Frisdranken, ook light of zero, zijn namelijk zoals snoepjes: slecht voor de tanden en ze remmen de eetlust. Daarom wordt aangeraden ze maar af en toe aan te bieden, bijvoorbeeld bij speciale gelegenheden.

Gratis vers fruit

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	36		28
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	30		23
Eén keer per week of minder	20		16
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	18		14
Dagelijks	24		19
Totaal aantal respondenten: 125		0% 20% 40% 60% 80%	

Betalend vers fruit

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	92		72
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	3		2
Eén keer per week of minder	5		4
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	7		6
Dagelijks	21		16
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

We zien dat het gratis aanbieden van fruit sterk verschilt tussen de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen. In de meeste initiatieven wordt geen fruit tegen betaling aangeboden. Over het algemeen kunnen we stellen dat er maar in een klein deel van de opvanginitiatieven dagelijks fruit wordt aangeboden. Het is nochtans het ideale tussendoortje. Mogelijk wordt de verantwoordelijkheid voor het eten van fruit als tussendoortje bij de ouders gelegd en hangt het dus af van wat zij aan hun kind meegeven.

Verse groenten (rauw of gekookt)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	41		32
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	27		21
Eén keer per week of minder	28		22
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	8		6
Dagelijks	24		19
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Ook groenten zijn makkelijke, gezonde tussendoortjes. In ongeveer 1 op de 4 kinderopvanginitiatieven worden groenten als tussendoortje aangeboden. Daarnaast stellen we vast dat in ongeveer de helft van de kinderopvanginitiatieven het aanbieden van groenten als tussendoortje nooit of slechts heel sporadisch gebeurt.

Melkproducten zonder toevoeging van suiker (zoals yoghurt natuur)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	91		71
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	6		5
Eén keer per week of minder	24		19
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	3		2
Dagelijks	3		2
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Melkproducten met toevoeging van suiker (zoals pudding of gesuikerde yoghurt, yoghurt met fruit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	83		65
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	9		7
Eén keer per week of minder	32		25
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		1
Dagelijks	1		1
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Zowel melkproducten met als zonder toegevoegde suiker lijken slechts sporadisch als tussendoortje aangeboden te worden aan de schoolgaande kinderen. In ongeveer 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven worden ze nooit als tussendoortje geserveerd. Als we de resultaten vergelijken dan zien we dat er iets vaker melkproducten met toevoeging van suiker worden gegeven dan zonder. Het is beter om te kiezen voor de ongezoete producten zodat kinderen de neutrale smaak van melkproducten leren kennen en geen extra suiker binnenkrijgen.

Graanproducten (zoals belegde boterham of beschuit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	66		52
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	21		16
Eén keer per week of minder	25		19
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	10		8
Dagelijks	6		5
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

In iets minder dan de helft van de kinderopvanginitiatieven worden graanproducten als tussendoortje aangeboden. Dit gebeurt eerder uitzonderlijk dan op regelmatige basis.

Smoothies

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	87		68
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	38		30
Eén keer per week of minder	3		2
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Smoothies worden in de meeste kinderopvanginitiatieven niet aangeboden als vieruurtje. Smoothies geven minder snel een vol gevoel dan fruit in zijn geheel. Ze zijn dus niet voor elke dag.

Droge koeken (zoals rijstkoeken, peperkoek of kinderkoekjes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	36		28
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	12		9
Eén keer per week of minder	24		19
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	26		20
Dagelijks	30		24
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Het aanbieden van droge koeken als vieruurtje verschilt sterk tussen de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen. In de ene helft worden die nooit tot zelden en in de andere helft meermaals per week tot dagelijks aangeboden. Alle koeken staan in de restgroep, wat hun voedingswaarde ook is. Wordt er toch een koek aangeboden, dan is een droge koek de betere keuze.

Koeken met chocolade of vulling, wafels, cake, taart en ander gebak, chocolade, snoeprepen, snoep

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	54		43
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	45		35
Eén keer per week of minder	13		10
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	8		6
Dagelijks	8		6
Totaal aantal respondenten: 128			

Het is positief om vast te stellen dat in de meerderheid van de kinderopvanginitiatieven koeken met chocolade, glazuur en toegevoegde smaak- en zoetstoffen nooit tot heel zelden worden aangeboden. Dergelijke koeken worden het best niet te vaak aangeboden.

Zoute snacks (zoals chips of nootjes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	69		54
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	59		46
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 128			

Zoute snacks worden nooit of enkel bij speciale gelegenheden aangeboden als vieruurtje aan de schoolgaande kinderen. Dat is ook het advies voor dit tussendoortje.

Welke initiatieven neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen om gezonde voeding bij de kinderen te stimuleren?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
We moedigen kinderen aan om voldoende te drinken.	122		96
Kinderbegeleiders geven het gezonde voorbeeld in het bijzijn van kinderen en ouders (bv. water drinken, gezonde tussendoortjes eten ...).	82		65
We verbieden vette, gesuikerde, zoutrijke tussendoortjes (bv. koeken met chocolade of chips).	65		51
We bieden enkel gezonde tussendoortjes aan.	47		37
We moedigen gezonde dranken en tussendoortjes actief aan (bv. een vast fruitmoment).	82		64
We bieden enkel gezonde dranken aan (bv. enkel water, melk).	91		71
We verbieden gesuikerde dranken (bv. chocolademelk, fruitsap, frisdrank ...).	46		36
We verbieden ouders om ongezonde traktaties mee te geven bij speciale gelegenheden zoals verjaardagen of afscheid van kinderen.	28		22
We moedigen ouders actief aan om gezonde traktaties mee te geven bij speciale gelegenheden zoals verjaardagen of afscheid van kinderen (bv. de voorkeur voor fruit of groenten; producten die niet te vet, zout of zoet zijn zoals rozijntjes; een klein speelgoedje in plaats van voeding).	37		29
Geen van bovenstaande	0		0
Andere initiatieven	29		23
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 127			

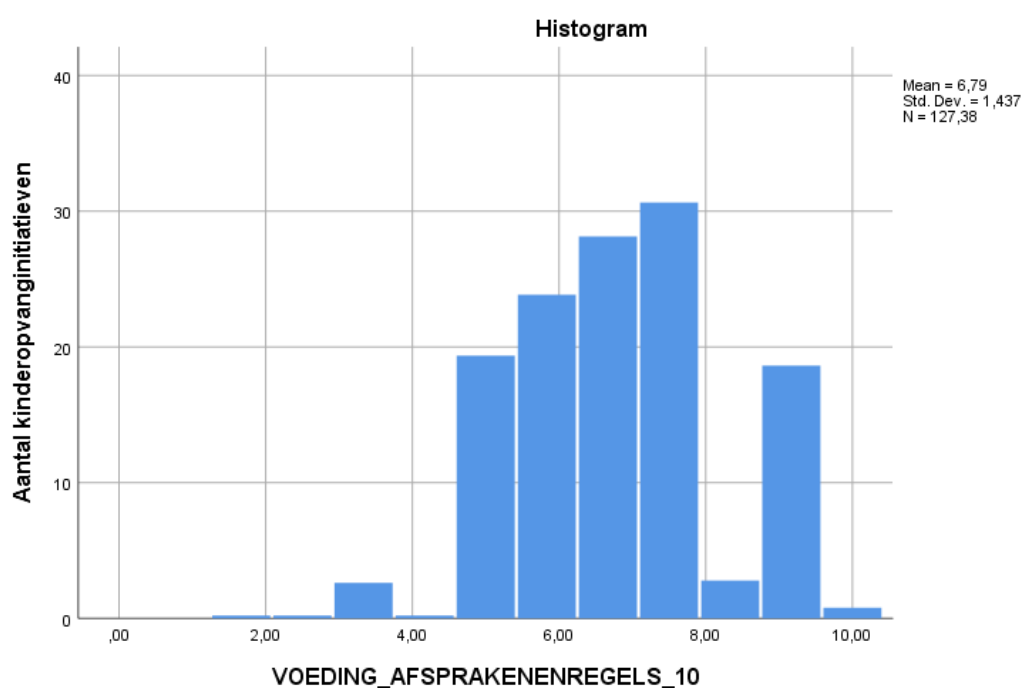
In alle kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen worden er initiatieven genomen om gezonde voeding te stimuleren. De meest voorkomende zijn het samen aanmoedigen van de kinderen om voldoende te drinken, het enkel aanbieden van gezonde dranken en kinderbegeleiders die zelf het goede voorbeeld tonen in bijzijn van de kinderen en ouders.

Score voor de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	127
Gemiddelde	6,79
Mediaan	6,67
Standaardafwijking	1,44
Minimum	1,67
Maximum	10,00

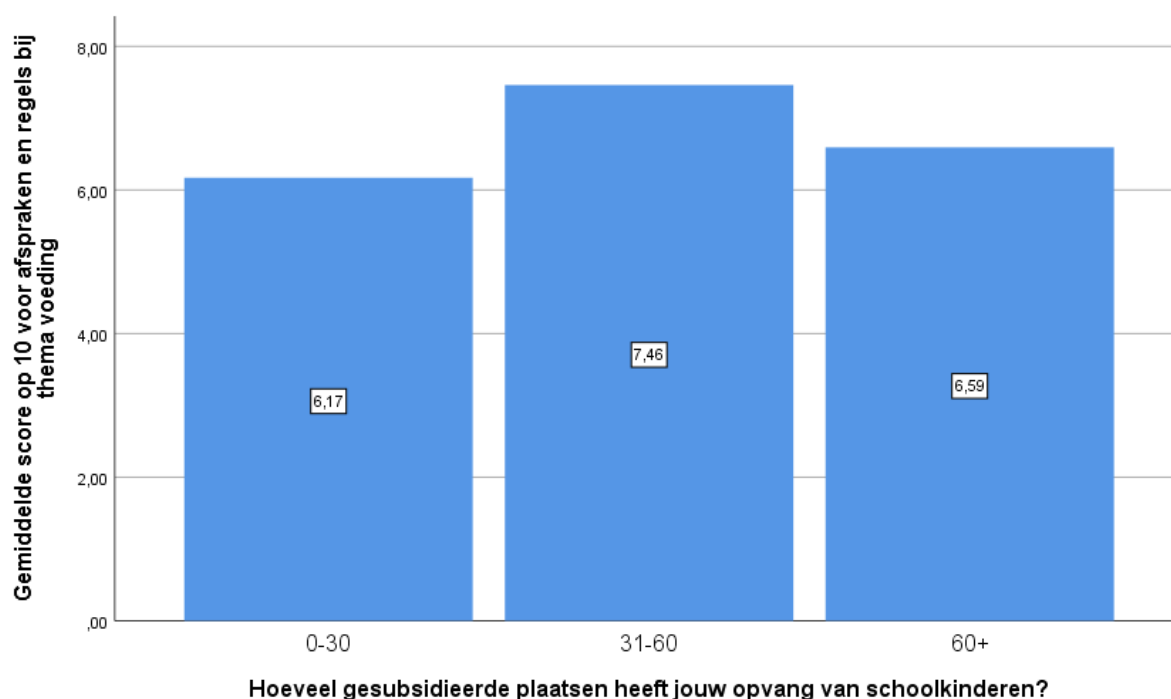

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *afspraken en regels*

Het aantal gesubsidieerde plaatsen heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen inzetten op afspraken en regels rond gezonde voeding.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op het vlak van afspraken en regels rond gezonde voeding dan kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen. Daarnaast ligt de score op het vlak van afspraken en regels van de kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen significant hoger dan die van de kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen. Het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen en kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen is niet significant.

Vragen met betrekking tot de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op de twee onderstaande vragen.

Mogen kinderen vrij water drinken?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	0		0
Ja, op vastgestelde tijdstippen doorheen de opvangdag (bv. na het tussendoortje of na buitenspelen)	3		2
Ja, gedurende de volledige dag (zelf te nemen of vragen)	125		98
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 128			
0% 20% 40% 60% 80%			

In zo goed als alle kinderopvanginitiatieven mogen de schoolgaande kinderen de hele dag vrij water drinken. Water blijft de dorstlesser bij uitstek. Het is positief dat de gezonde keuze in dit geval ook heel toegankelijk is voor de kinderen.

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om gezonde voeding te stimuleren bij kinderen? Bv. het verbieden van ongezonde traktaties, afspraken rond het meegeven van een tussendoortjes zoals koeken zonder chocolade.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	18		14
Ja, er zijn mondelinge afspraken	29		23
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	52		41
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	51		40
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 127			
0% 20% 40% 60% 80%			

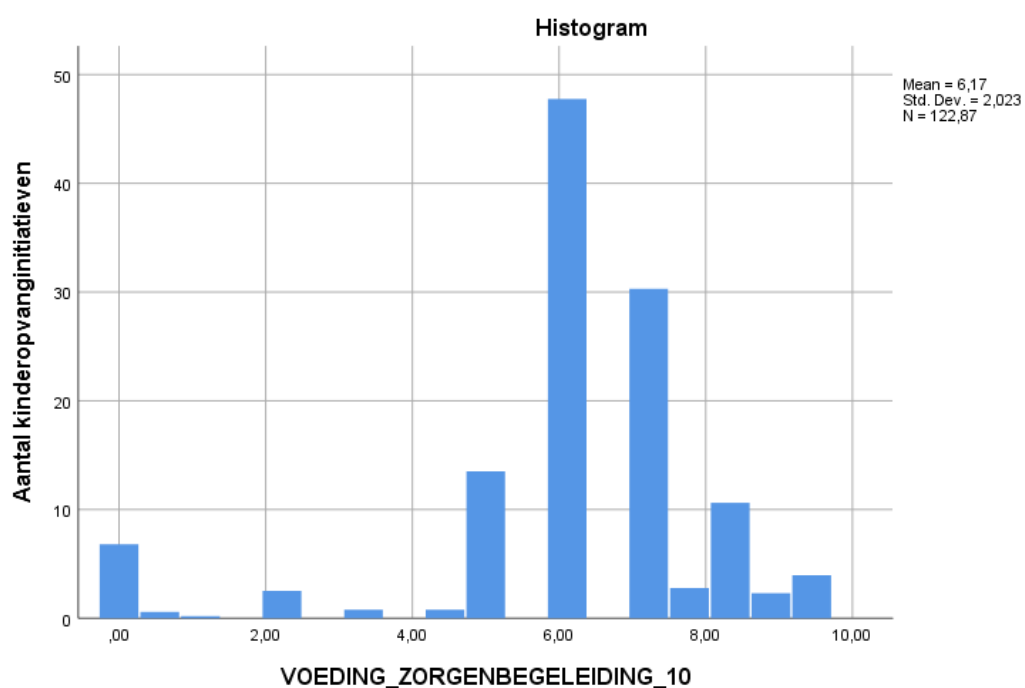
In de overgrote meerderheid van de kinderopvanginitiatieven zijn er specifieke afspraken en regels rond het stimuleren van gezonde voeding bij de schoolgaande kinderen. Die afspraken en regels zijn vooral vastgelegd in het huishoudelijk reglement en andere schriftelijke documenten. In de gezinsopvang komen mondelinge afspraken vaker voor.

Score voor de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	123
Gemiddelde	6,17
Mediaan	6,11
Standaardafwijking	2,02
Minimum	0,00
Maximum	9,44

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *zorg en begeleiding*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op zorg en begeleiding rond gezonde voeding.

Vragen met betrekking tot de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond gezonde voeding (bv. moeilijke eters, allergieën ...)?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	9		8
Ja	111		90
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 123			
			

In 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen zijn er afspraken over het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond gezonde voeding. Het project Gezonde Kinderopvang adviseert om hierrond duidelijke afspraken te maken met het team binnen de opvang. Het is fijn om vast te stellen dat dit in de praktijk ook gebeurt.

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond gezonde voeding (bv. eetstoornissen, niet willen eten)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	19		15
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team.	72		59
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, diëtist, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...).	13		10
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin ...).	18		15
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind.	76		62
Ja, via een andere manier, namelijk	6		5
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 123			
			

Het is positief om vast te stellen dat 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven een taak opnemen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond gezonde voeding.

Dat doen ze voornamelijk door het probleem en de aanpak ervan te bespreken en af te stemmen op de noden van het kind in gesprek met de ouders en intern met het team.

Conclusie voor de werking rond gezonde voeding

Kwaliteit van de werking rond gezonde voeding

Een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaams beleid inzake preventieve gezondheidszorg zijn de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. Een van die doelstellingen is de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder*, waarmee beoogd wordt dat de Vlaamse bevolking tegen 2025 gezonder leeft. Die gezondheidsdoelstelling bestaat verder uit een aantal subdoelstellingen voor verschillende sectoren. Voor de Vlaamse kinderopvang is de doelstelling als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

De sleutel tot een samenhangende en kwaliteitsvolle werking rond gezonde voeding is een mix van acties. Een sterke werking rond gezonde voeding bestaat uit laagdrempelige acties volgens vier verschillende strategieën: educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding. Het is een langdurig proces waarin je samen stap voor stap evolueert van losse acties binnen de kinderopvang naar een samenhangend beleid. De [voedingsdriehoek](#) en het project [Gezonde Kinderopvang](#) bieden concrete handvatten als basis voor een werking rond gezonde voeding.

Omdat de setting *kinderopvang* voor het eerst opgenomen werd in de indicatorenbevraging van 2019, gelden deze resultaten enkel als nulmeting voor de kwaliteit van de werking rond gezondheid bij kinderopvanginitiatieven in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en kan er dus ook geen vergelijking in de tijd gemaakt worden. Wel kunnen we nagaan hoe kwaliteitsvol de werking rond gezondheid is binnen de kinderopvang. Een werking rond gezonde voeding binnen de kinderopvang wordt gedefinieerd als voldoende kwaliteitsvol indien er een totaalscore is van minstens 20 op 100 én geen enkele componentscore minder bedraagt dan 2 op 10. 65% van de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen heeft een voldoende kwaliteitsvolle werking rond gezonde voeding.

Omgevingsinterventies vormen de belangrijkste factor voor een succesvolle werking rond gezonde voeding in de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen. Door de omgeving aan te pakken (bv. het voedings- en drankenaanbod), kan de gezondheid van schoolgaande kinderen rechtstreeks beïnvloed worden en kan gezond gedrag (hier: het eten/drinken van gezonde voedingsmiddelen) uitgelokt of bevestigd worden. Dit is ook de strategie waar, zoals verwacht, de kinderopvang het meest op inzet en dus het best op scoort: maar liefst alle (100%) kinderopvanginitiatieven scoren boven de grenswaarde, met een minimumscore van 3,56 op 10. De gemiddelde score bedraagt 5,92. Binnen de kinderopvang van schoolgaande kinderen is er globaal gezien een vrij gezond voedingsaanbod. Dat omvat warme maaltijden bestaande uit een mix van aardappel- en graanproducten, volwaardige groenteporties en voldoende afwisseling tussen rood vlees, wit vlees en vis. In de minderheid van kinderopvanginitiatieven die ook een broodmaaltijd aanbieden, worden er voornamelijk niet-volkorengraanproducten aangeboden.

Volkorengraanproducten genieten echter de voorkeur. Op dat vlak kan de sector nog een inspanning leveren. Wel positief is dat ontbijtkoeken nooit of slechts uitzonderlijk op het menu staan. Door het gezonde voedingsaanbod nog uit te breiden met onder andere plantaardige vleesvervangers, zowel bij de warme maaltijd als in de vorm van broodbeleg, kan er binnen de sector nog winst geboekt worden. Ook het minder gebruiken van zoet beleg, zoals confituur en choco, op de boterhammen is een aanbeveling voor de sector. Het drankenaanbod binnen de kinderopvang bestaat voornamelijk uit water en is daarnaast voldoende gevarieerd door bijvoorbeeld afwisseling met groentesoep of melk. Frisdranken worden uiterst zelden aangeboden binnen de sector.

Naast het inzetten op omgevingsinterventies, is het ook belangrijk om ouders (en zo ook de kinderen) te motiveren en gezond gedrag te faciliteren door hen te informeren over gezonde voeding en zo hun individuele competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) te versterken. Op de component **educatie** scoren de kinderopvanginitiatieven goed met een gemiddelde van 3,38 op 10 en 69% dat hoger dan 2 op 10 scoort. De kinderopvanginitiatieven blijken ouders via meerdere communicatiekanalen te informeren over gezonde voeding (in de opvang) en ook voor de kinderen worden er hierover regelmatig educatieve activiteiten georganiseerd.

Om verder een gezonde omgeving te realiseren, is inzetten op **afspraken en regels** noodzakelijk om gezond gedrag aan te moedigen en ongezond gedrag af te raden. Op die strategie wordt zeer goed ingezet met een gemiddelde van 6,79 en quasi alle kinderopvanginitiatieven (99%) scoren hoger dan 2 op 10. In de meeste kinderopvanginitiatieven zijn er duidelijke afspraken met betrekking tot gezonde voeding en rond het vrij water drinken door de kinderen tijdens de opvanguren.

Tot slot is ook **zorg en begeleiding** belangrijk om zo tijdig welbepaalde problemen of aandoeningen rond voeding op te merken en schoolgaande kinderen in overleg met de ouders te helpen of door te verwijzen naar kwaliteitsvolle externe organisaties of experts, zoals een diëtist. Met een gemiddelde van 6,17 op 10 en maar liefst 93% van de kinderopvanginitiatieven die hoger dan 2 scoren, doen de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen het op die strategie ook zeer goed. Binnen de sector zijn er duidelijk voldoende afspraken en initiatieven om kinderen met een probleem rond gezonde voeding te begeleiden of door te verwijzen.

Verschillen in score naar kinderopvangkenmerken

We stellen consistent vast dat de scores van de gezins- en groepsopvang niet significant van elkaar verschillen. Op basis van het aantal gesubsidieerde opvangplaatsen stellen we wel enkele verschillen vast en lijken kinderopvanginitiatieven met 30 tot 60 gesubsidieerde opvangplaatsen steeds het hoogste te scoren. Hiervoor kunnen we echter geen logische verklaring geven.

Thema *beweging*

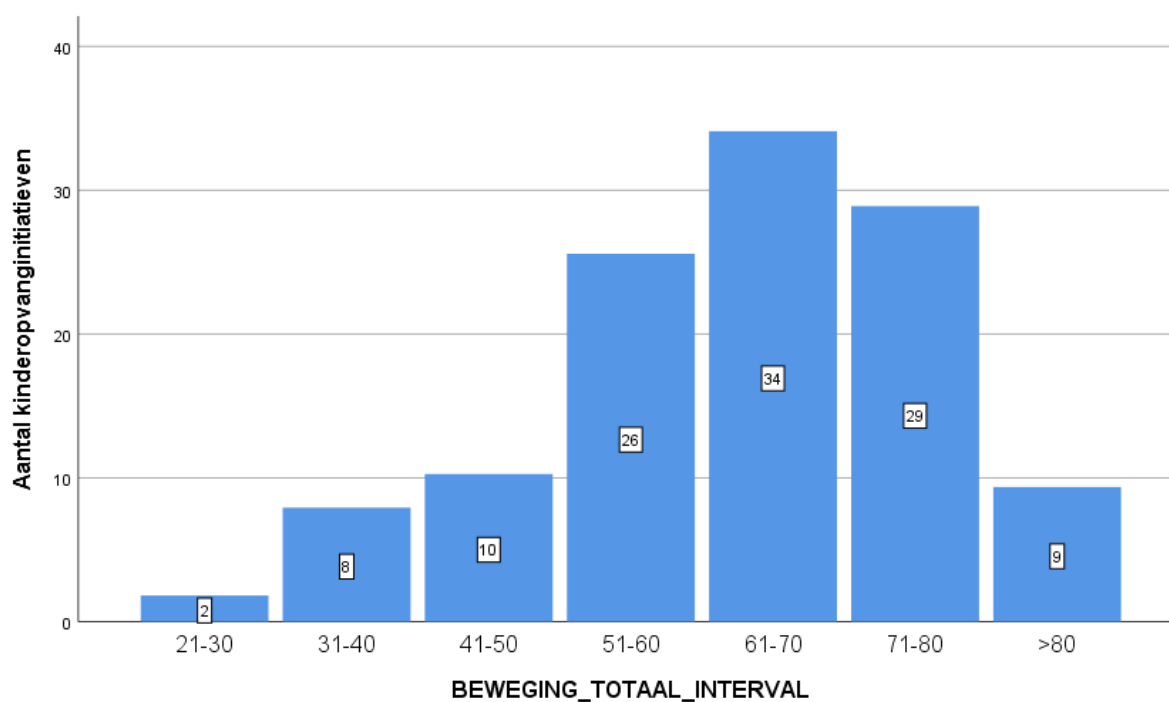
Totaalscore voor de werking rond beweging

De totaalscore voor de werking rond beweging wordt gevormd door de componentscores (= strategieën uit de gezondheidsmatrix nl. educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding) op te tellen, waarbij het onderdeel omgevingsinterventies zwaarder doorweegt binnen het totaal. De exacte gewichten per strategie waren de volgende: educatie 10%, omgevingsinterventies 65%, afspraken en regels 15% en zorg en begeleiding 10%.

In onderstaande tabel vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 100), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore:

N	118
Gemiddelde	64,40
Mediaan	67,08
Standaardafwijking	13,95
Minimum	22,40
Maximum	90,89

In onderstaand staafdiagram zie je de verdeling van het aantal kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen per score, gegroepeerd in klassen van 10.

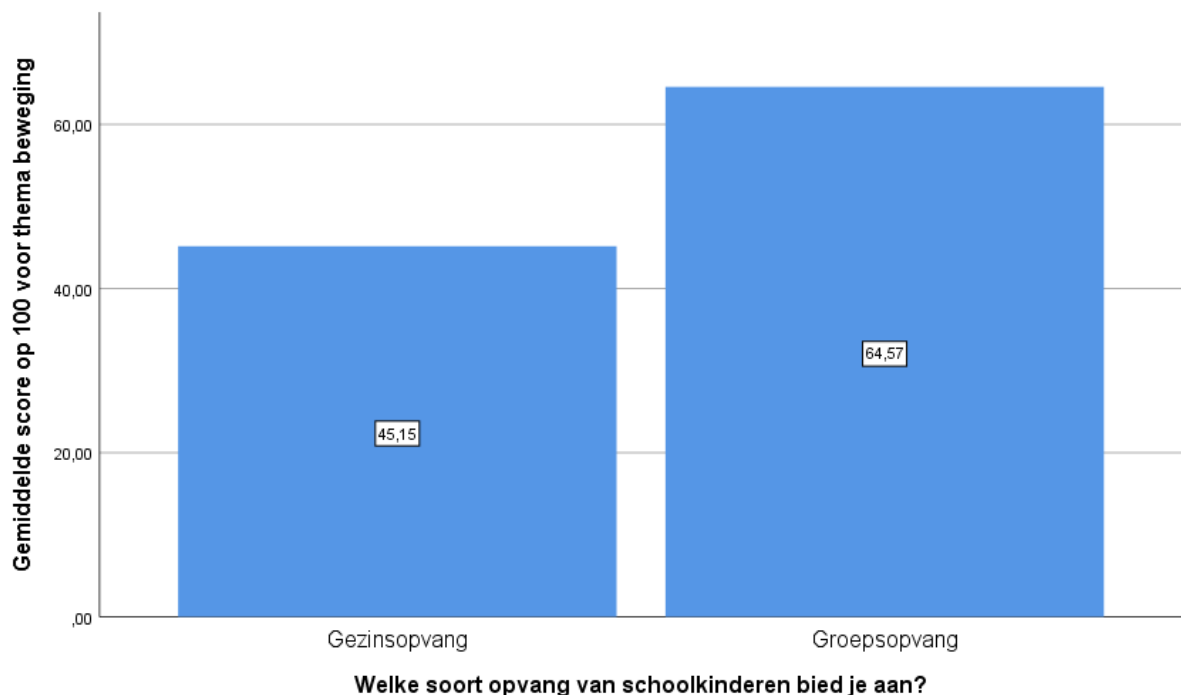

Invloed van de kinderopvangkenmerken op het bewegingsbeleid

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen inzetten op een werking rond beweging.

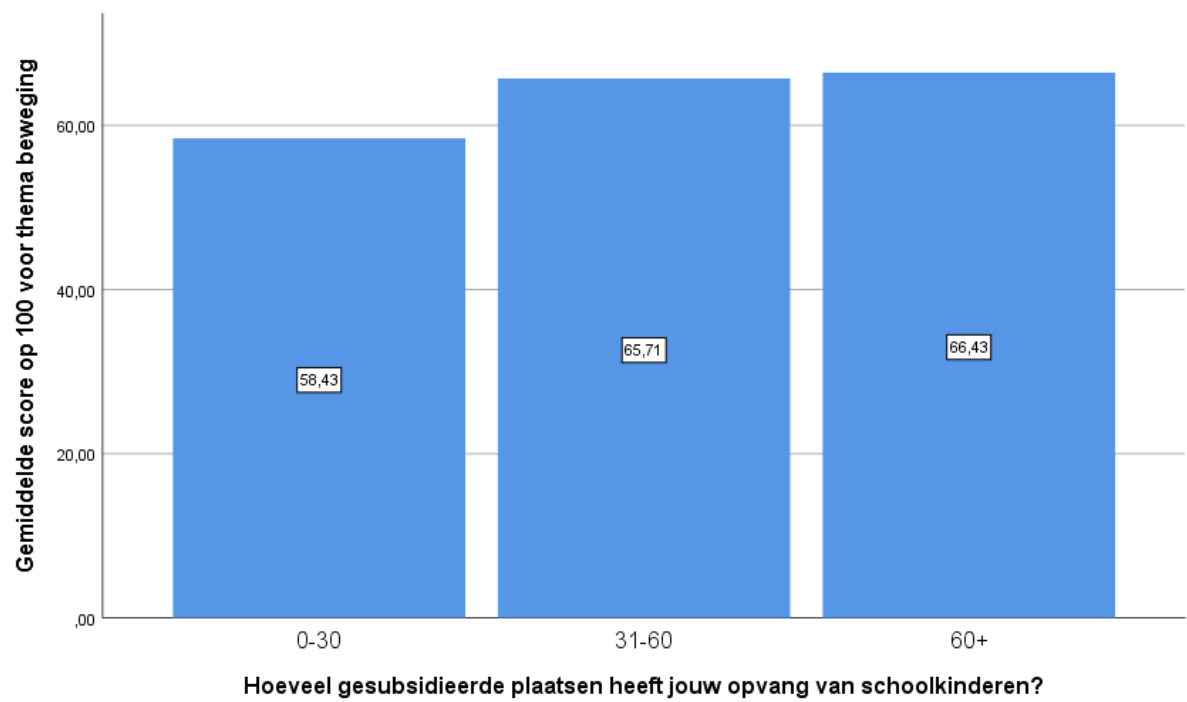
Vergunningstype

Kinderopvanginitiatieven van het type gezinsopvang scoren significant lager op hun werking rond beweging dan kinderopvanginitiatieven van het type groepsopvang.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op hun werking rond beweging dan de kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen én dan kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen. Het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen en kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen is niet significant.

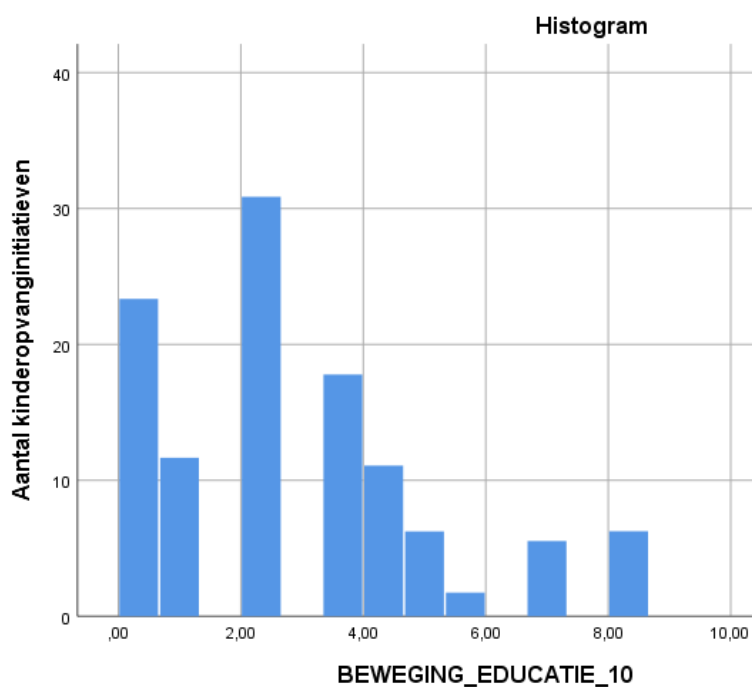

Score voor de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	118
Gemiddelde	3,14
Mediaan	2,50
Standaardafwijking	2,55
Minimum	0,00
Maximum	10,00

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *educatie*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op educatie rond beweging.

Vragen met betrekking tot de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten (geen beweeg- of sportactiviteiten op zich) voor kinderen rond beweging*? (bv. verhalen over beweging, liedjes zingen of versjes aanleren over beweging, een bezoek aan een sporthal)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	19		16
Ja, een of meerdere activiteiten per jaar	22		19
Ja, een of meerdere activiteiten per maand	30		27
Ja, een of meerdere activiteiten per week	19		16
Ja, een of meerdere activiteiten per dag	6		5
Ik weet het niet	18		16
Totaal aantal respondenten: 119		0% 20% 40% 60% 80%	

Een mooi gevulde gezondheidsmatrix, met dus een mix van acties binnen verschillende strategieën, wijst op een mooie, samenhangende en gestructureerde werking. Binnen het thema *beweging* is de strategie *educatie* niet de meest voor de hand liggende. We laten de kinderen vaak liever effectief bewegen, dan hen er enkel voor te sensibiliseren. Toch is ook educatie (bv. een poppenkastvoorstelling of groepsgesprek) zeker verrijkend. In de meeste kinderopvanginitiatieven worden educatieve activiteiten rond beweging georganiseerd voor schoolgaande kinderen, maar de frequentie van die activiteiten verschilt sterk tussen opvanginitiatieven.

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over beweging?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	55		47
Ja, via een infobord in de kinderopvang	16		14
Ja, via infobrieven	9		8
Ja, via de nieuwsbrief van de kinderopvang	7		6
Ja, via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang)	7		7
Ja, via de website van de kinderopvang	0		0
Ja, via brochures, folders of posters	3		3
Ja, in een gesprek met ouders (bv. advies geven wanneer ouders vragen hebben over beweging)	35		30

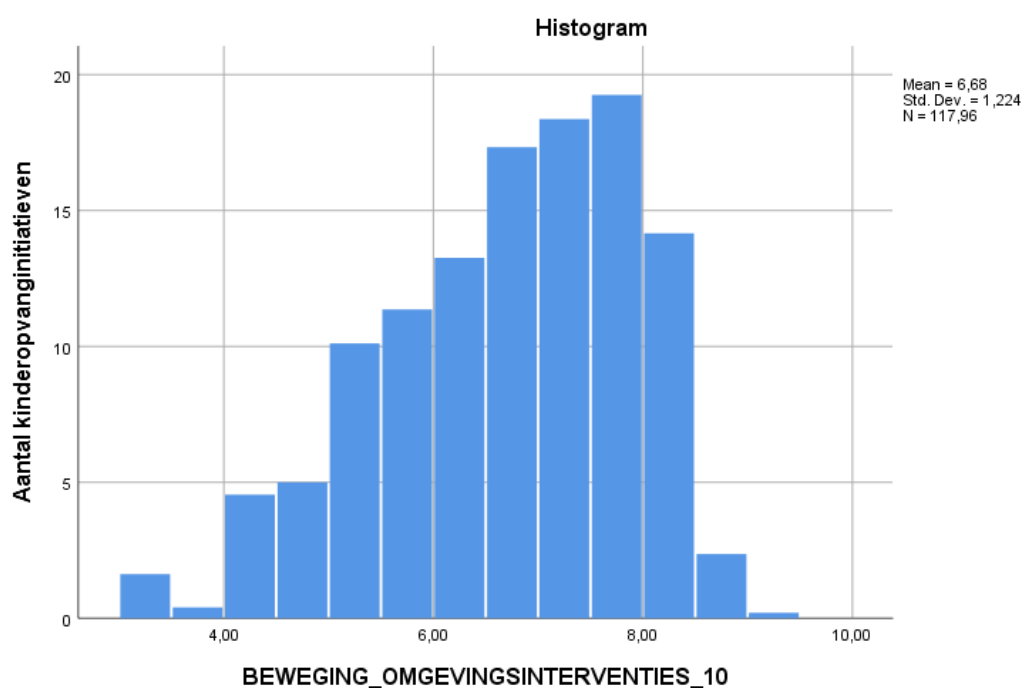
Vanuit het project Actieve Kinderopvang wordt aangeraden om ouders voldoende te informeren over beweging en dat via diverse kanalen. Op die manier worden ouders gesensibiliseerd over dat gezondheidsthema. In de praktijk zien we echter dat de helft van de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen hierover niet communiceert. Ouders weten of zien nochtans graag welke activiteiten hun kind gedaan heeft gedurende de dag. Dat kan mondeling, maar ook via sociale media, een digitaal fotokader of een fotocollage die de kinderen in volle actie toont. Het project [Actieve Kinderopvang](#) geeft tips om te communiceren met ouders over beweging en ook om ouders te betrekken bij de werking.

Score voor de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op negen vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	118
Gemiddelde	6,68
Mediaan	6,88
Standaardafwijking	1,22
Minimum	3,45
Maximum	9,03

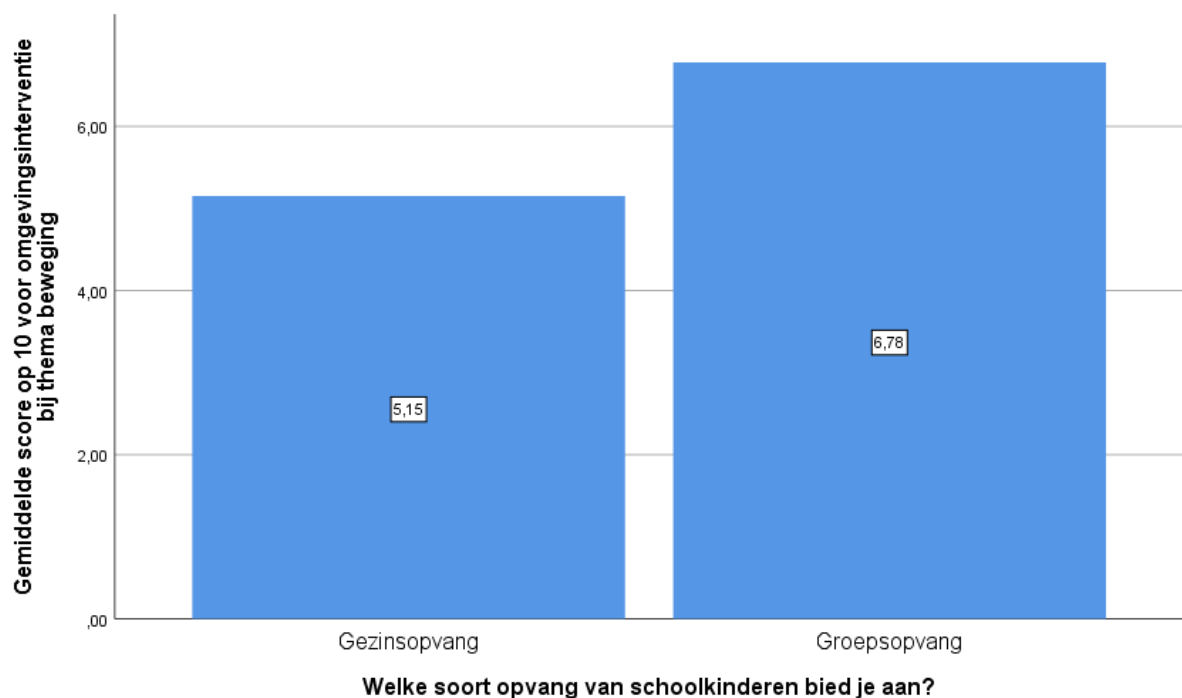

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie omgevingsinterventies

Het vergunningstype heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen inzetten op omgevingsinterventies rond beweging.

Vergunningstype

Kinderopvanginitiatieven van het type gezinsopvang scoren significant lager op omgevingsinterventies rond beweging dan kinderopvanginitiatieven van het type groepsopvang.

Vragen met betrekking tot de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande negen vragen.

Hoe vaak worden volgende bewegingsactiviteiten aangeboden aan de kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Spel- en sportmateriaal

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	5		4
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	13		11
Dagelijks	100		85
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 118			
0% 20% 40% 60% 80%			

In de meerderheid van de kinderopvanginitiatieven kunnen de schoolgaande kinderen dagelijks gebruik maken van spel- en sportmateriaal. Dat zal meestal toegepast worden tijdens vrij spel.

Begeleide, korte bewegingsmomenten (bv. springen op een liedje tussen twee activiteiten)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	7		6
Eén keer per week of minder	29		25
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	45		38
Dagelijks	36		30
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 118			
0% 20% 40% 60% 80%			

Begeleide, langdurige bewegingsactiviteiten (bv. een hindernissenparcours doorlopen, aanleren van dansjes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	12		10
Eén keer per week of minder	55		47
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	37		32
Dagelijks	13		11
Ik weet het niet	1		0
Totaal aantal respondenten: 118			
0% 20% 40% 60% 80%			

Bewegen betekent niet noodzakelijk spurten en rennen ... Ook bewegen aan lagere intensiteit (bv. knikkeren) is goed voor de gezondheid. Dat zie je ook in [de bewegingsdriehoek](#). Kleuters hebben [gemiddeld 3 uur beweging per dag](#) nodig, van lichte, matige of hoge intensiteit. Lagere schoolkinderen hebben nood aan [60 minuten per dag bewegen](#) aan minstens matige intensiteit. Voor sommige kinderen is vrij spel niet genoeg om die aanbeveling te behalen: zij hebben een extra duwtje in de rug nodig. Met een geleide beweegactiviteit krijg je ook hen in beweging.

Het wordt aanbevolen om dagelijks begeleide bewegingsactiviteiten aan te bieden aan de kinderen in de naschoolse opvang. We zien dat begeleide bewegingsactiviteiten worden aangeboden in de opvang, maar niet dagelijks. Aangezien de kinderen in de naschoolse opvang niet allemaal even lang aanwezig zijn, en dus gespreid de opvang verlaten, is het moeilijker om begeleide activiteiten te organiseren. Waarschijnlijk zal dit ook de reden zijn waarom er eerder voor kortere begeleide activiteiten wordt gekozen dan voor langere.

De [spelfiches van het project Actieve Kinderopvang](#) staan boordevol inspiratie voor leuke bewegingsactiviteiten voor kleuters en lagere schoolkinderen. Ook op [Speelbank.be](#) kan je heel wat bewegingsactiviteiten terugvinden voor kleuters.

Vrij bewegen en spelen

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	4		3
Dagelijks	114		97
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 118			
0% 20% 40% 60% 80%			

In alle kinderopvanginitiatieven kunnen de kinderen meermaals per week tot zelfs dagelijks vrij bewegen en spelen.

Dat is een positieve vaststelling, aangezien het aanbevolen wordt om kinderen zoveel mogelijk te stimuleren tot vrij spel. Vrij spelen is anders dan spelen met een volwassene. Kinderen krijgen tijdens het vrij spelen namelijk de kans om volledig op hun eigen manier dingen te ervaren en te ontdekken. En hier komen vaak de mooiste spelervaringen uit voort. Zonder invloed van een volwassene krijgen kinderen de kans volledig op te gaan in hun eigen fantasie, alleen of met andere kinderen.

Begeleid het kind, maar zorg dat je daarbij niet het ontdekken van zijn eigen kunnen hindert. Het is belangrijk om de kinderen te stimuleren door bijvoorbeeld materialen aan te bieden, dingen voor te doen of veel aan te moedigen.

Wat is er voorzien in de binnenruimte van jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
De binnenruimte is ingedeeld in speelzones/-hoeken: rustige zones/hoeken (bv. poppenhoek, knutselhoek, leeshoek) en actieve zones/hoeken (bv. ballenbad, ruimte met speelblokken).	103		87
Er is een vrije ruimte aanwezig zonder meubilair waar kinderen vrij kunnen bewegen (bv. open middenruimte van de leefruimte, gang ...).	67		57
Er is voldoende en gevarieerd bewegingsmateriaal (bv. bal, kegel, fiets, wip, stelten ...) voor alle leeftijdsgroepen.	78		66
Geen van bovenstaande	9		8
Andere voorzieningen	12		10
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 118 0% 20% 40% 60% 80%			

In bijna 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven voor schoolgaande kinderen is de binnenruimte ingedeeld in afgebakende speelzones.

Dat is positief, want kinderen hebben nood aan structuur. In een overzichtelijke, duidelijk ingerichte ruimte weten ze meteen wat ze waar kunnen doen.

Als er meerdere speelhoeken zijn in de opvang, kunnen kinderen zelf kiezen wat, waar en met wie ze spelen. Meer voordelen van en inspiratie rond speelzones is te vinden in het project [Actieve Kinderopvang](#).

Iets meer dan 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven geeft zelf aan voldoende en gevarieerd bewegingsmateriaal te bezitten. Het wordt aangeraden om in de opvang bewegingsmaterialen te hebben voor verschillende leeftijden, interesses en vaardigheden, zodat alle kinderen zich kunnen uitleven. De meest voorkomende reden voor een te klein aanbod van materialen, is een beperkt budget. Maar, dat hoeft geen probleem te zijn. Alle materialen kunnen als bewegingsmateriaal dienen en speelmateriaal hoeft niet duur te zijn. Ook kosteloze materialen kunnen waardevol en

leuk zijn, bijvoorbeeld kartonnen dozen, lakens, huishoudelijk materiaal, verkleedkoffer ... Meer tips over bewegingsmaterialen zijn te vinden in het project [Actieve Kinderopvang](#). Voor de activiteiten uit de spelfiches van Actieve Kinderopvang heb je enkel kosteloos of goedkoop materiaal nodig. Ook [Speelbank.be](#) staat boordevol inspiratie voor leuke bewegingsactiviteiten met kosteloos, waardevol materiaal voor kleuters.

Zijn de volgende faciliteiten aanwezig in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag)

Openlucht speelplaats/buitenruimte of tuin (bv. grasplein, moestuin)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	116		98
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	2		2
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	0		0
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	0		0
Totaal aantal respondenten: 118		0% 20% 40% 60% 80%	

Quasi alle kinderopvanginitiatieven beschikken over een speelplaats of buitenruimte in openlucht of tuin. Dat is positief, want buiten spelen is niet alleen superleuk, het is ook goed voor héél wat meer: 1) voor de **gezondheid en fysieke conditie** (kinderen bewegen meer en raken meer energie kwijt) waardoor de kans op overgewicht, hartproblemen, diabetes ... vermindert, 2) voor **betere slaap**, 3) voor **ontspanning en mentale rust** (plezier en uitleven), 4) voor meer **zelfvertrouwen** door het ontdekken van hun eigen lichaam en de wereld rondom hen, 5) voor de ontwikkeling van de **motorische vaardigheden** en het beter leren inschatten van ruimte, diepte, afstand, snelheid, hoogtes en risico's.

Meer tips over buiten spelen zijn te vinden in het project [Actieve Kinderopvang](#). Ook [Speelbank.be](#) staat boordevol inspiratie voor leuke bewegingsactiviteiten buiten.

Overdekte speelplaats/buitenruimte

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	58		49
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	6		5
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	14		12

Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	40		34
Ik weet het niet	1		0
Totaal aantal respondenten: 118 0% 20% 40% 60% 80%			

Ongeveer de helft van de kinderopvanginitiatieven beschikt over een eigen overdekte speelplaats of buitenruimte. Bij de andere helft die hier niet over beschikt, kan slechts een minderheid hiervoor terecht bij een derde.

Voetbal-, basket- of andere sportvelden (niet op de speelplaats via bv. veldlijnen)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	47		40
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	17		14
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	20		17
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	34		29
Totaal aantal respondenten: 118 0% 20% 40% 60% 80%			

Vier op de 10 kinderopvanginitiatieven beschikt over een eigen sportveld. Van de gezinsopvanginitiatieven die niet over een eigen sportveld beschikken, kan niemand hiervoor terecht bij een derde. Bij de groepsopvanginitiatieven die hier niet over beschikken, kan de helft hiervoor terecht bij een derde

Turnzaal of sporthal

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	37		31
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	14		12
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	30		25
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	37		31
Totaal aantal respondenten: 118 0% 20% 40% 60% 80%			

Ongeveer 4 op de 10 kinderopvanginitiatieven beschikt over een eigen turn- of sportzaal. Bij de kinderopvanginitiatieven die hier niet over beschikken, kan ongeveer de helft hiervoor terecht bij een derde.

Zwembad

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	3		2
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	9		7
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	26		22
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	80		69
Totaal aantal respondenten: 118		0% 20% 40% 60% 80%	

Zo goed als geen enkel kinderopvanginitiatief heeft een eigen zwembad. Bijna 1 op de 3 kinderopvanginitiatieven kan hiervoor wel terecht bij een derde.

Fietsenstalling

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	77		65
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	2		2
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	6		5
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	33		28
Totaal aantal respondenten: 118		0% 20% 40% 60% 80%	

Twee op de drie kinderopvanginitiatieven, voornamelijk groepsopvang, hebben een fietsenstalling.

Wat is er voorzien op de speelplaats/buitenruimte?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Er zijn markeringen (bv. veldlijnen ...) en/of bijhorende spel- of sportuitrusting (bv. basketbalring ...) aangebracht.	61		52
Er zijn groene elementen aanwezig zoals gras, struiken, bomen, (verticaal) tuintje, moestuin ...	107		90
Er zijn avontuurlijke elementen aanwezig zoals boomstammetjes, klimheuvels, tunnels, fonteintjes ...	58		49
Er is een vrije ruimte aanwezig zonder obstructies waar kinderen ongehinderd kunnen rondlopen.	103		86
Er is los spelmateriaal voor buiten (bv. fietsen, hoepels, ballen ...).	109		93
Er zijn speeltoestellen aanwezig (bv. glijbaan, klimtoestel, schommel, zandbak ...).	108		92
Er is een indeling met verschillende speelzones of -hoeken voor verschillende activiteiten: rustige zones/hoeken (bv. buitenkeukentje, zitkring ...) en actieve zones/hoeken (bv. fietszones, speeltoestellen ...).	62		52
Er zijn zithoekjes of zitbanken.	93		79
Geen van bovenstaande	2		1
Andere voorzieningen	10		8
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 118 0% 20% 40% 60% 80%			

In zo goed als alle kinderopvanginitiatieven met een aangrenzende buitenruimte zijn er voorzieningen gericht op beweging. Het populairst zijn los spelmateriaal voor buiten, speeltoestellen, groene elementen en een vrije beweegruimte. In bijna 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven met een buitenruimte zijn er ook zithoekjes of -banken aanwezig.

Maar de helft van de kinderopvanginitiatieven beschikt over avontuurlijke elementen of verschillende speelzones in de buitenruimte. Nochtans zijn ze beide heel waardevol.

- Verschillende speelzones met beton, gras, zand, hellingen ... nodigen uit tot andere spelervaringen en zo doen de kinderen verschillende ervaringen op. In de gezinsopvang is de buitenruimte meestal iets kleiner, waardoor zij minder met speelzones aan de slag gaan. Meer inspiratie rond speelzones is te vinden in het project [Actieve Kinderopvang](#).
- Avontuurlijke elementen zorgen voor avontuurlijk spelen, uitdagingen, iets spannends, grenzen verleggen én risico's kunnen en mogen nemen. Een risico is iets wat kinderen zien aankomen en waarvan ze kunnen kiezen of ze dat risico nemen of niet. Een gevaar is iets wat kinderen niet zien aankomen (bv. een losse trede op de trap). Gevaren moet je uitsluiten, maar risico's zijn juist speelkansen. Gepaste begeleiding en duidelijke afspraken horen hier wel bij. Zo veilig als mogelijk? Nee: zo veilig als nodig! [Speelbank.be](#) en [Goe Gespeeld](#) staan boordevol inspiratie over avontuurlijk spelen.

Hoe vaak gaan kinderen gemiddeld buitenspelen bij goed weer?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Minder dan 1 keer per week	0		0
Eén keer per week	0		0
Niet elke dag, maar meerdere keren per week	6		5
Elke dag	112		95
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 116		0% 20% 40% 60% 80%	

Bij goed weer wordt er in kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen (quasi) dagelijks buiten gespeeld.

Die vaststelling is volgens de richtlijn. Kinderen spelen namelijk graag buiten en bovendien is het supergezond. Ze kunnen intensief bewegen, zich uitleven, motorische vaardigheden oefenen en experimenteren.

Hoe vaak gaan kinderen gemiddeld buitenspelen bij slecht weer (regen, sneeuw, wind, vrieskou ...)?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	3		3
Minder dan 1 keer per week	6		5

Eén keer per week	10		8
Niet elke dag, maar meerdere keren per week	63		53
Elke dag	34		29
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 118 0% 20% 40% 60% 80%			

Bij slecht weer wordt er iets minder frequent buiten gespeeld in de kinderopvang. Toch is het positief om vast te stellen dat in 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven bij slechts weer meerdere keren per week tot dagelijks toch buiten wordt gespeeld. Springen in plassen, spelen in de modder of een leuk hindernissenparcours, dat doen we zelfs als het koud is of regent. Kinderen vinden dat superleuk. Of zelfs als het al donker wordt buiten, vinden de kinderen een zoektocht met zaklampen echt top!

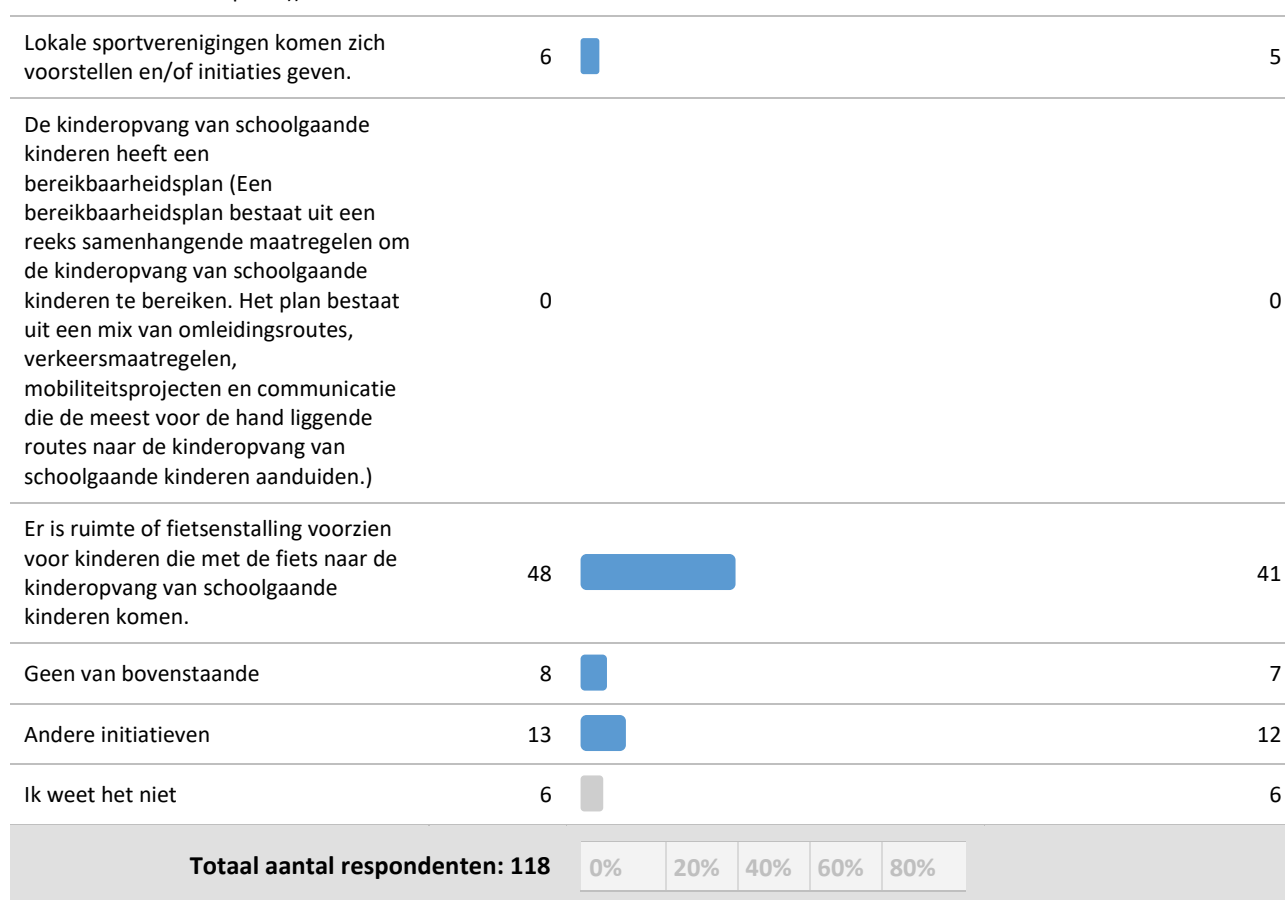
We denken vaak dat de kinderen dan sneller ziek (verkouden) zullen worden, maar het koud hebben is niet hetzelfde als verkouden worden. Een verkoudheid wordt veroorzaakt door een virus dat je ergens oploopt van iemand die al ziek is. Dus: trotseer met z'n allen die koude! Trek wel warme kleren aan, want als we het koud hebben, zijn we vatbaarder voor infecties. Slecht weer bestaat niet, slechte kleding wel!

Welke initiatieven neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen om beweging bij kinderen te stimuleren?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Bij de organisatie van uitstappen wordt meestal de voorkeur gegeven aan uitstappen die te voet of met de fiets bereikbaar zijn.	55		47
De kinderopvang van schoolgaande kinderen stelt fietsen ter beschikking van de kinderen om zich te verplaatsen naar activiteiten of uitstappen.	0		0
De kinderen mogen sport- en actief spel materiaal meebrengen (bv. springtouw, bal ...).	17		23
Er wordt spel- en sportmateriaal ontleend of gehuurd (bv. springkasteel, balspelletjes, buitenspeelgoed ...).	24		21
De kinderbegeleiders houden actief toezicht (Actief toezicht betekent een toezicht waarbij de begeleider kinderen aanzet tot meer lichaamsbeweging en minder zitten door kinderen aan te moedigen om mee te doen, hen toeleiden naar een actieve activiteit, het goede voorbeeld geven en zelf mee te doen, het inspelen op de interesses van de kinderen. (bv. kinderen	88		75

aanmoedigen om mee te doen met de activiteit of zelf meespelen)).

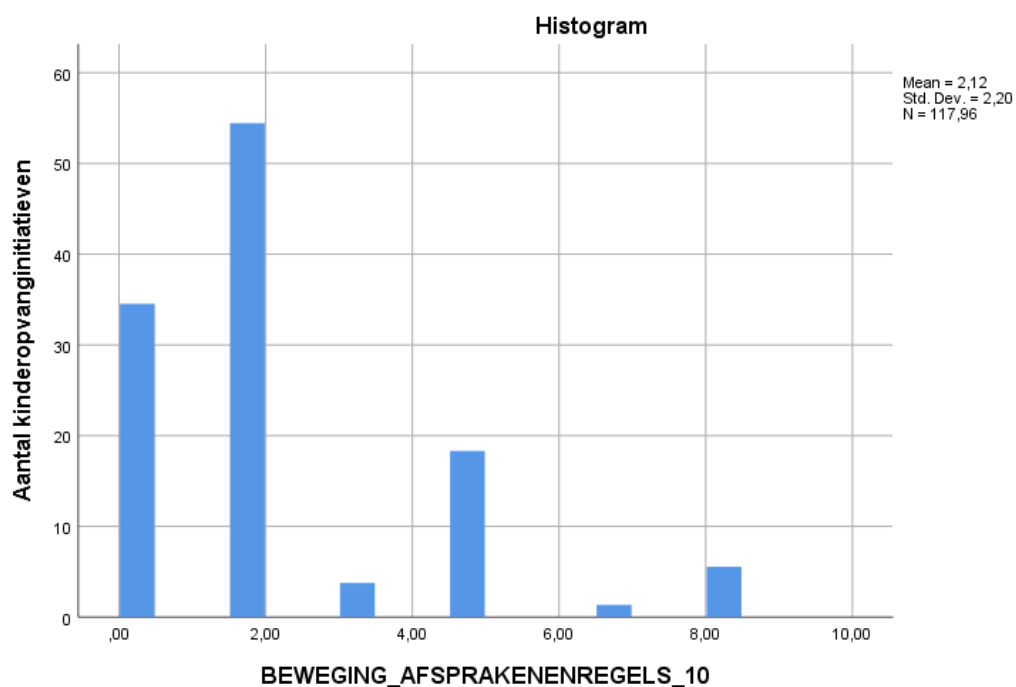
Het populairste initiatief om beweging van schoolgaande kinderen in de kinderopvang te stimuleren, is actief toezicht. In bijna 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven wordt dit toegepast. Heel goed, want actief toezicht is superbelangrijk! Op [Actieve Kinderopvang](#) vind je meer info over hoe je de kinderen actief kan laten zijn zonder tijdsintensieve organisatie en zonder te veel extra hulp.

Score voor de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op één vraag. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	118
Gemiddelde	2,12
Mediaan	1,67
Standaardafwijking	2,20
Minimum	0,00
Maximum	8,33

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *afspraken en regels*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op afspraken en regels rond beweging.

Vragen met betrekking tot de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande vraag.

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om beweging te stimuleren bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond de mogelijkheid om spel- en sportmateriaal mee te brengen, het meebrengen van aangepaste kledij om buiten te spelen, hoelang kinderen maximaal aan één stuk huiswerk mogen maken, buiten spelen.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	21		18
Ja, er zijn mondelinge afspraken	69		59
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	19		16
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	12		11
Ik weet het niet	7		6
Totaal aantal respondenten: 118			

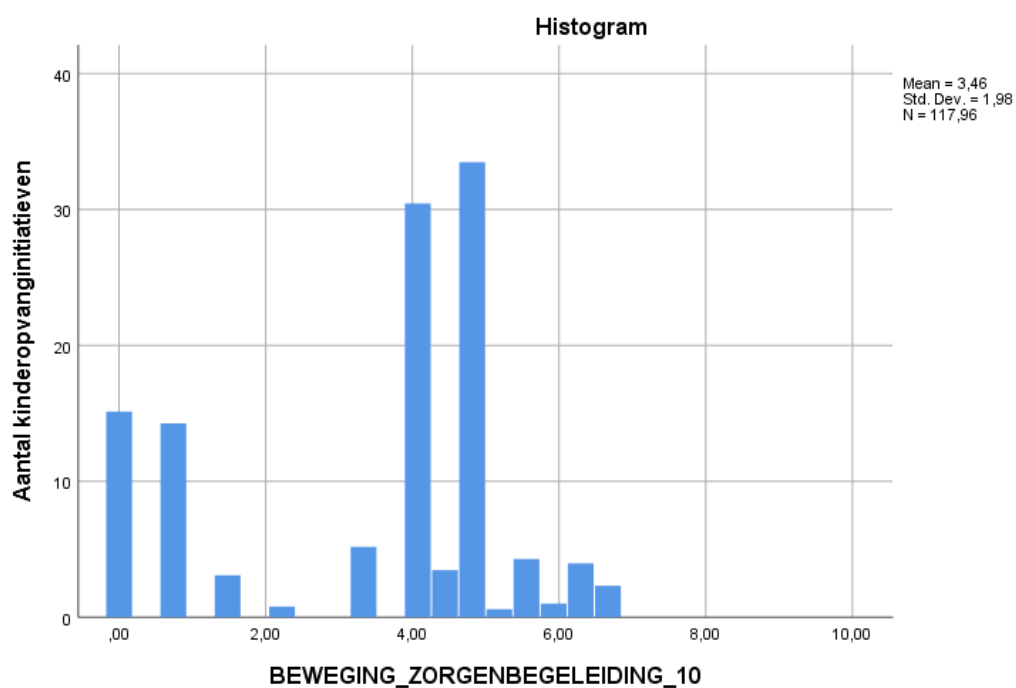
Het is positief om vast te stellen dat er in meer dan 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven afspraken en regels zijn om beweging bij schoolgaande kinderen te stimuleren. Het vaakst zijn ze mondeling vastgelegd, zeker in de gezinsopvang. Schriftelijke regels worden dubbel zoveel opgesteld in de groepsopvang als in de gezinsopvang. Ook zien we dat ze in sommige kinderopvanginitiatieven op meerdere manieren vastgelegd zijn.

Score voor de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	118
Gemiddelde	3,46
Mediaan	4,07
Standaardafwijking	1,98
Minimum	0,00
Maximum	6,67

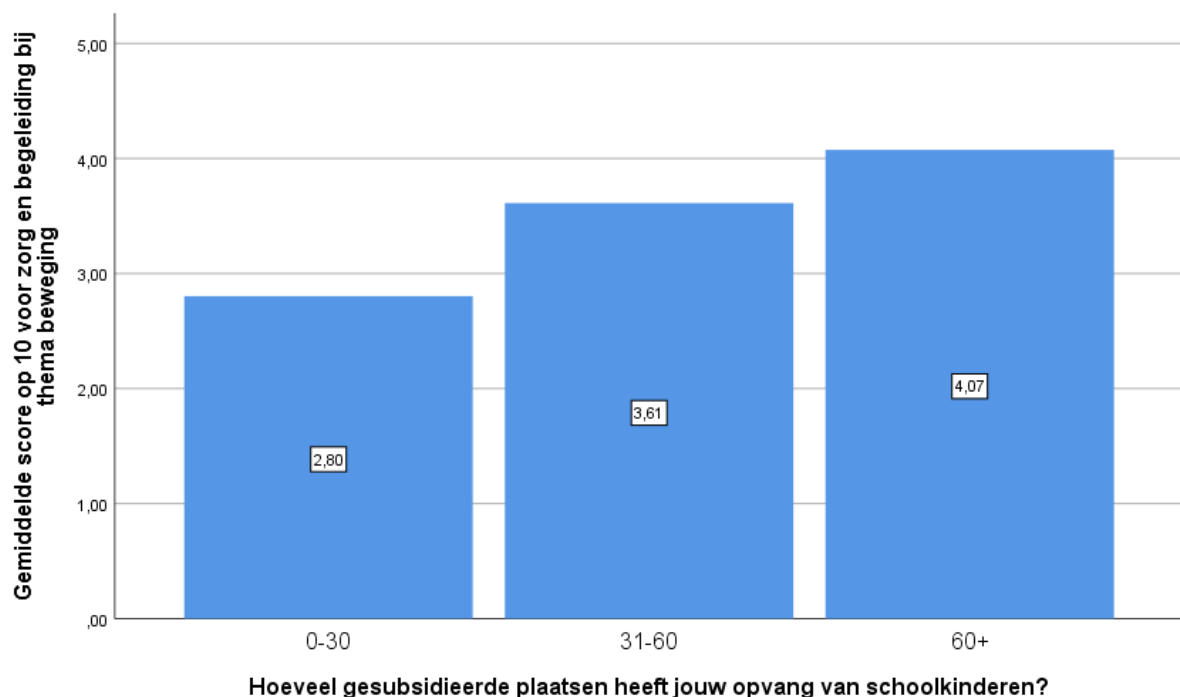

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie zorg en begeleiding

Het aantal gesubsidieerde plaatsen heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen inzetten op zorg en begeleiding rond beweging.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op hun werking rond beweging dan kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen. De verschillen in score tussen kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen in vergelijking met enerzijds kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen en anderzijds die met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen zijn niet significant.

Vragen met betrekking tot de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond bewegen (bv. spierzwakte, motorische ontwikkelingsachterstand)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	26		22
Ja	85		72
Ik weet het niet	7		6
Totaal aantal respondenten: 118			

7 op de 10 kinderopvanginitiatieven hebben afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond bewegen. Hoe meer gesubsidieerde plaatsen een opvang heeft, hoe vaker er afspraken zijn. Dat is logisch gezien het aantal plaatsen in verhouding is met het aantal kinderbegeleiders en dus de grootte van het team. Hoe groter het team, hoe meer nood er is aan afspraken. Uit de vraag hieronder blijkt dat zo goed als alle opvanginitiatieven problemen en noden wel bespreken, maar dus niet alle opvanginitiatieven hebben daar afspraken rond.

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen (bv. spierziekte, motorische ontwikkelingsachterstand)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	17		14
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team.	65		55
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, Kind en Gezin ...).	11		9
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...).	9		7
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind.	81		69
Ja, via een andere manier, namelijk	7		6
Ik weet het niet	4		3
Totaal aantal respondenten: 118			

Het is positief om vast te stellen dat 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven een taak opnemen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen. Dat doen ze voornamelijk door het probleem en de aanpak ervan te bespreken en af te stemmen op de noden van het kind in gesprek met de ouders en intern met het team. Anderzijds verwijzen kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen amper door naar een gepaste zorgverlener of organisatie.

Conclusie voor de werking rond beweging

Kwaliteit van de werking rond beweging

Een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaams beleid inzake preventieve gezondheidszorg zijn de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. Een van die doelstellingen is de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder*, waarmee beoogd wordt dat de Vlaamse bevolking tegen 2025 gezonder leeft. Deze gezondheidsdoelstelling bestaat verder uit een aantal subdoelstellingen voor verschillende sectoren. Voor de Vlaamse kinderopvang is de doelstelling als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

De sleutel tot een samenhangende en kwaliteitsvolle werking rond beweging is een mix van acties. Een sterke werking rond beweging bestaat uit laagdrempelige acties volgens vier verschillende strategieën: educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels, en zorg en begeleiding. Het is een langdurig proces waarin je samen stap voor stap evolueert van losse acties binnen de kinderopvang naar een samenhangend beleid. Het project [Gezonde Kinderopvang](#) biedt concrete handvatten als basis voor een werking rond beweging.

Omdat de setting *kinderopvang* voor het eerst opgenomen werd in de indicatorenbevraging van 2019, gelden deze resultaten enkel als nulmeting voor de kwaliteit van de werking rond gezondheid bij kinderopvanginitiatieven in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en kan er dus ook geen vergelijking in de tijd gemaakt worden. Wel kunnen we nagaan hoe kwaliteitsvol de werking rond gezondheid is binnen de kinderopvang. Een werking rond beweging binnen de kinderopvang wordt gedefinieerd als voldoende kwaliteitsvol indien er een totaalscore is van minstens 20 op 100 én geen enkele componentscore minder bedraagt dan 2 op 10. 57% van de kinderopvanginitiatieven heeft een voldoende kwaliteitsvolle werking rond beweging. Dit is voornamelijk te wijten aan de lagere score op de strategie *afspraken en regels*.

Omgevingsinterventies vormen de belangrijkste factor voor een succesvolle werking rond beweging in de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen. Door de omgeving aan te pakken (bv. de inrichting van de speelruimte of aanbieden beweegactiviteiten), kan de gezondheid van schoolgaande kinderen rechtstreeks beïnvloed worden en kan gezond gedrag (hier: voldoende beweging) uitgelokt of bevestigd worden. Dit is ook de strategie waar, zoals verwacht, de kinderopvang het meest op inzet en dus het best op scoort: alle (100%) kinderopvanginitiatieven scoren minstens 2 op 10, met een gemiddelde van 6,68. Binnen de kinderopvang van schoolgaande kinderen is er globaal gezien een ruim aanbod aan bewegingsmateriaal en een goede afwisseling tussen vrij spel en (korte) begeleide bewegingsactiviteiten. De meeste kinderopvanginitiatieven pasten ook hun binnen- en buitenruimte aan om beweging bij de kinderen te stimuleren (bv. indeling in afgebakende speelhoeken, klimtoestellen en groene elementen). Avontuurlijke elementen en verschillende speelzones zijn minder aanwezig in de buitenruimte, nochtans zijn die heel waardevol

omdat kinderen zo al bewegend (en onder begeleiding) risico's leren nemen en hun grenzen verleggen. Verder is het ook positief dat er zowel bij goed weer als bij slecht weer (zij het iets minder frequent) vaak buiten wordt gespeeld.

Naast het inzetten op omgevingsinterventies, zijn ook **afspraken en regels** noodzakelijk om beweging aan te moedigen. Op deze strategie wordt minder ingezet, wat blijkt uit de gemiddelde score (2,12) die net boven de grenswaarde ligt. Toch scoort nog 70% van de kinderopvanginitiatieven hoger dan 2 op 10. De lagere score is vooral het gevolg van het feit dat er in 1 op de 5 kinderopvanginitiatieven geen afspraken zijn in de opvang om beweging van de schoolgaande kinderen te stimuleren. Die initiatieven zouden we willen aanbevelen om daarover toch specifieke afspraken op te stellen, zoals rond dagelijks buiten spelen en het meebrengen van aangepaste kledij of materiaal om buiten te spelen. Dat draagt bij aan duidelijke communicatie, zowel naar de ouders als onderling binnen het team van de kinderopvang.

Voor de verdere realisatie van een bewegingsvriendelijke omgeving is het ook belangrijk om in te zetten op **zorg en begeleiding** en zo tijdig bepaalde bewegingsgerelateerde problemen of aandoeningen op te merken, te signaleren en schoolgaande kinderen intern te helpen of door te verwijzen naar kwaliteitsvolle externe organisaties of experts, zoals een kinesist. Met een gemiddelde van 3,46 op 10 en maar liefst 73% van de kinderopvanginitiatieven dat hoger dan 2 scoort, doet die strategie het goed. Binnen de sector bestaan er duidelijke afspraken en richtlijnen over hoe er intern wordt omgegaan met kinderen met bijzondere noden rond beweging en er worden ook voldoende inspanningen geleverd om kinderen met een probleem rond beweging intern te begeleiden. Toch kan er binnen de sector nog winst geboekt worden door kinderen met een probleem rond beweging ook actief door te verwijzen naar een gepaste zorgverlener of organisatie. Dat lijkt momenteel niet echt ingeburgerd te zijn.

Tot slot kan beweging ook gestimuleerd worden door ouders (en in mindere mate de schoolgaande kinderen) te informeren en sensibiliseren omtrent beweging en zo hun individuele competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) te versterken. Op de strategie **educatie** scoort 68% van de kinderopvanginitiatieven hoger dan 2 op 10, met een mooie gemiddelde score van 3,14. Zowel op het informeren van ouders omtrent beweging via diverse communicatiekanalen als op het organiseren van educatieve bewegingsactiviteiten voor de kinderen wordt voldoende ingezet.

Verschillen in score naar kinderopvangkenmerken

We stellen vast dat de globale score van de groepsopvang consistent hoger ligt dan die van de gezinsopvang en dat vloeit voort uit het significant verschil in score tussen beide opvangtypes op de strategie *omgevingsinterventies*. Bij de andere drie strategieën is er geen significant verschil. Een hogere score wijst niet per se op een betere aanpak, maar dient begrepen te worden vanuit de specifieke kenmerken van zowel de gezins- als groepsopvang. Met betrekking tot omgevingsinterventies gaat dit voornamelijk over de infrastructuur waarbinnen de opvang wordt georganiseerd.

Binnen de gezinsopvang worden de kinderen opgevangen in de woning van de onthaalouder(s), terwijl groepsopvang aangeboden wordt op een aparte locatie. Het opvangen van meer kinderen (wat het geval is bij groepsopvang) vereist uiteraard

meer ruimte dan een gemiddelde woning. De locatie van een groepsopvanginitiatief is meestal volledig ingericht met het oog op het aanbieden van kinderopvang, terwijl dat bij de gezinsopvang vaak alleen het geval is voor enkele ruimtes, maar nooit volledig gezien die ruimtes ook nog een woonfunctie vervullen voor de onthaalouder (en haar of zijn gezin). Daardoor zijn de mogelijkheden van de ruimte in een gezinsopvang beperkter. Binnen de strategie *omgevingsinterventies*, merken we m.b.t. initiatieven en voorzieningen rond beweging, die geen extra ruimte vereisen, geen verschil op tussen gezinsopvang en groepsopvang. Initiatieven en voorzieningen waarbij extra ruimte bepalend is, komen logischerwijs frequenter voor binnen de groepsopvang dan in de gezinsopvang. Dit is onder andere het geval voor een binnenruimte ingedeeld in speelzones en/of een vrije ruimte voor kinderen, voor avontuurlijke elementen (boomstammetjes, klimheuvels, tunnels, fonteintjes) in de buitenruimte en een overdekte speelplaats/buitenruimte of sportzaal. Daardoor scoren groepsopvanginitiatieven significant hoger op het vlak van omgevingsinterventies, en hebben ze dus ook een hogere totaalscore voor het thema *beweging*.

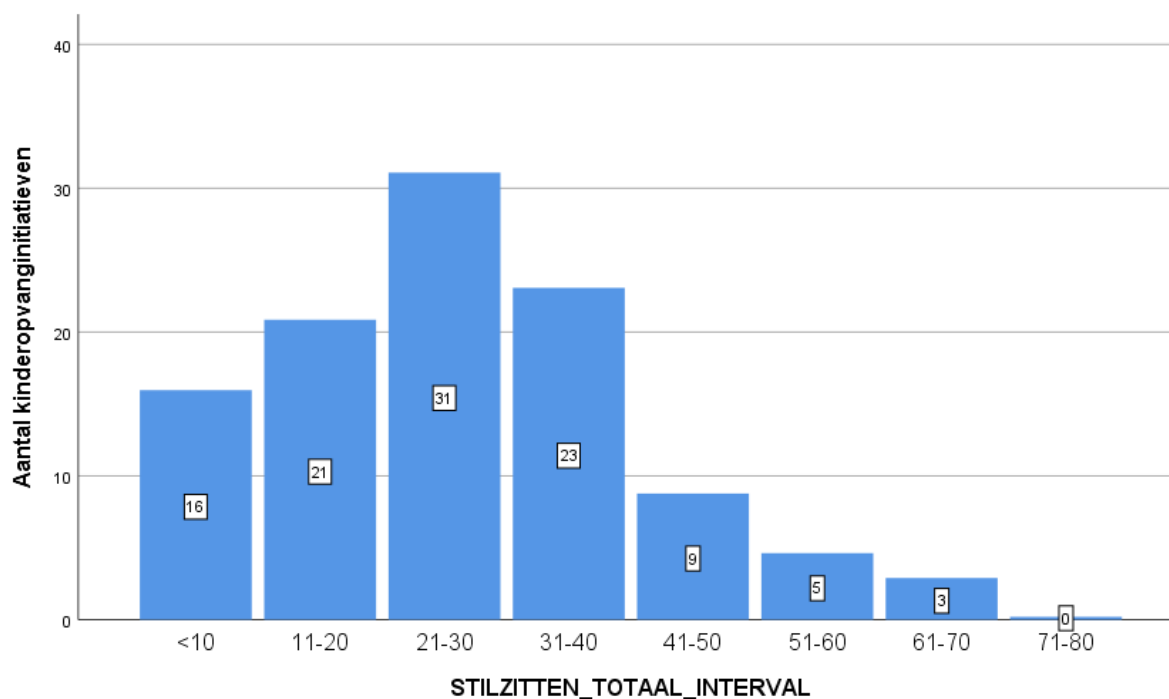
Thema *lang stilzitten*

Totaalscore voor de werking rond lang stilzitten

De totaalscore voor de werking rond lang stilzitten wordt gevormd door de componentscores (= strategieën uit de gezondheidsmatrix nl. educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding) op te tellen, waarbij het onderdeel omgevingsinterventies zwaarder doorweegt binnen het totaal. De exacte gewichten per strategie waren de volgende: educatie 15%, omgevingsinterventies 60%, afspraken en regels 15% en zorg en begeleiding 10%.

In onderstaande tabel vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 100), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore:

N	107
Gemiddelde	27,00
Mediaan	26,05
Standaardafwijking	15,16
Minimum	0,00
Maximum	79,15

Invloed van de kinderopvangkenmerken op het beleid rond lang stilzitten

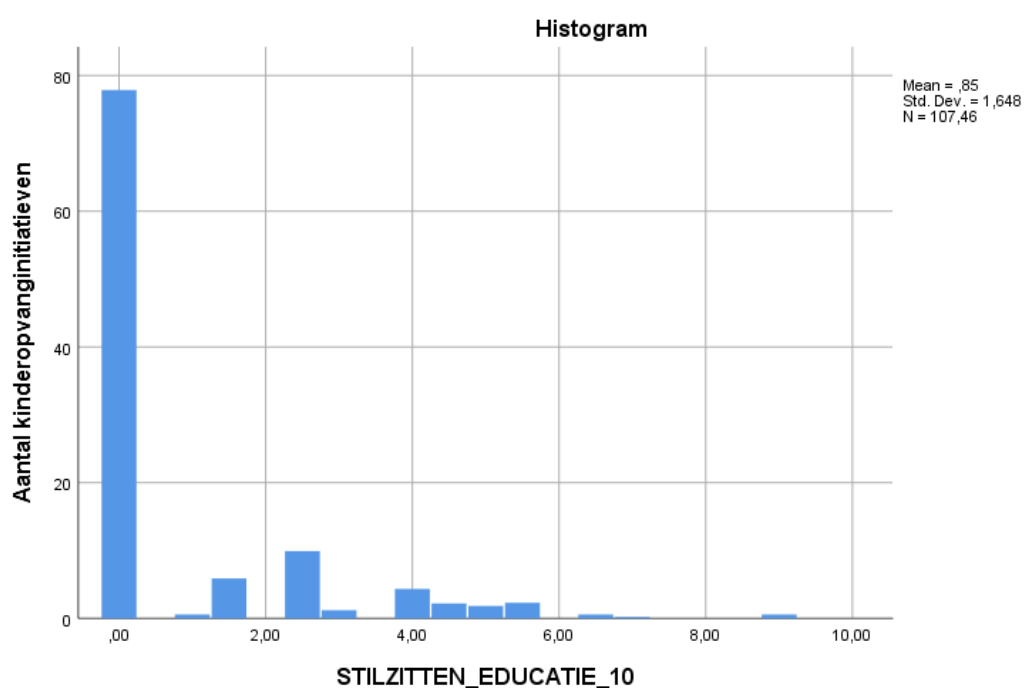
Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op een werking rond lang stilzitten.

Score voor de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	107
Gemiddelde	0,85
Mediaan	0,00
Standaardafwijking	1,65
Minimum	0,00
Maximum	9,00

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *educatie*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op educatie rond lang stilzitten.

Vragen met betrekking tot de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten (geen beweeg- of sportactiviteiten op zich) voor kinderen rond minder lang stilzitten? (bv. verhalen over te lang stilzitten, liedjes zingen of versjes aanleren over te lang stilzitten)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	75		70
Ja, een of meerdere activiteiten per jaar	18		17
Ja, een of meerdere activiteiten per maand	3		2
Ja, een of meerdere activiteiten per week	4		3
Ja, een of meerdere activiteiten per dag	2		2
Ik weet het niet	5		5
Totaal aantal respondenten: 107		0% 20% 40% 60% 80%	

Een mooi gevulde gezondheidsmatrix, met dus een mix van acties binnen verschillende strategieën, wijst op een samenhangende en gestructureerde werking. Binnen het thema *lang stilzitten* is de strategie *educatie* niet de meest voor de hand liggende. We laten de kinderen vaak liever meer bewegen, dan hen te sensibiliseren over het te lang stilzitten. Toch is ook educatie (bv. een poppenkastvoorstelling of groepsgesprek) zeker verrijkend.

7 op de 10 kinderopvanginitiatieven geven aan dat ze nooit activiteiten rond lang stilzitten organiseren. Lang stilzitten is een nieuw gezondheidsthema, en dus nog vrij onbekend bij vele kinderopvanginitiatieven. Nochtans is educatie rond het beperken van lang stilzitten belangrijk in de huidige maatschappij, vol technologie en schermtijd, om ervoor te zorgen dat het thema bij de kinderen ook niet onbekend blijft.

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over minder lang stilzitten?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	87		81
Ja, via een infobord in de kinderopvang	10		9
Ja, via infobrieven	0		0
Ja, via de nieuwsbrief van de kinderopvang	2		2
Ja, via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang)	1		1
Ja, via de website van de kinderopvang	0		0
Ja, via brochures, folders of posters	2		2
Ja, in een gesprek met ouders (bv. advies geven wanneer ouders vragen hebben over lang stilzitten)	8		7
Ja, via een andere manier	0		0
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 107			

Ook met betrekking tot het informeren van de ouders rond lang stilzitten, geven 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen aan dit nooit te doen. Kinderopvanginitiatieven die hierover wel informeren, doen dit via infoborden of via een gesprek met de ouders.

Vanuit het project Actieve Kinderopvang wordt aangeraden om ouders voldoende te informeren over lang stilzitten en dat via diverse kanalen. Op die manier worden ouders gesensibiliseerd over dit gezondheidsthema.

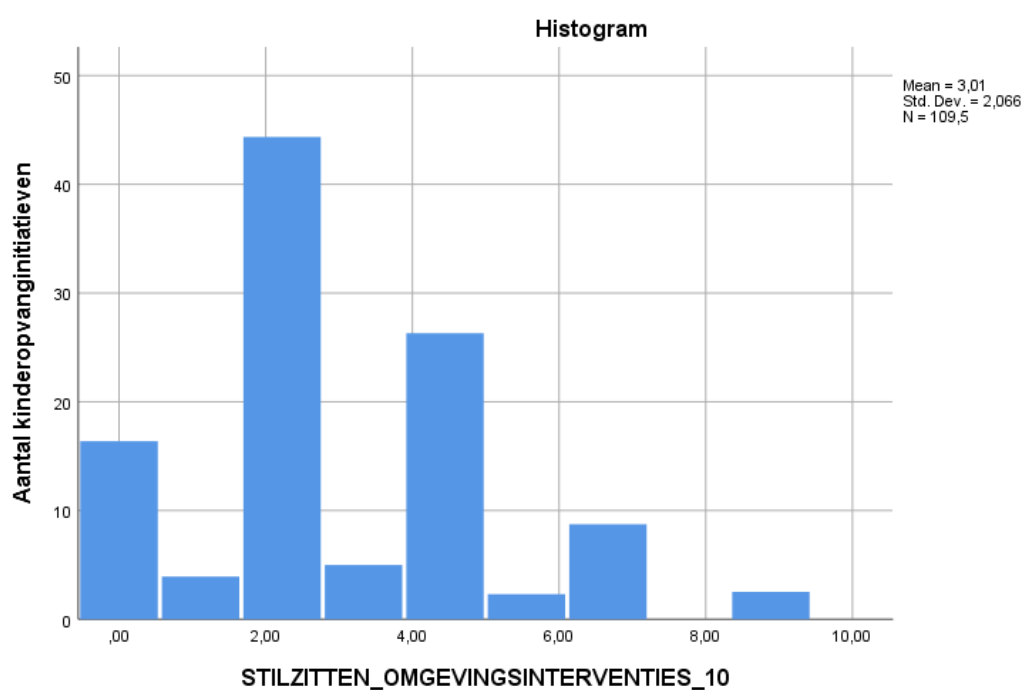
Ouders weten of zien graag welke activiteiten (lezen knutselen, luisteren ...) hun kind gedaan heeft gedurende de dag. Laat aan de ouders weten dat jullie in de opvang de schermtijd sterk beperken. Het project [Actieve Kinderopvang](#) geeft tips om te communiceren met ouders over lang stilzitten en hen te betrekken bij de werking.

Score voor de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op één vraag. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	109
Gemiddelde	3,01
Mediaan	2,22
Standaardafwijking	2,07
Minimum	0,00
Maximum	8,89

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *omgevingsinterventies*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op omgevingsinterventies rond lang stilzitten.

Vragen met betrekking tot de strategie omgevingsinterventies

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande vraag.

Op welke van onderstaande manieren worden kinderen gestimuleerd om het zitten te onderbreken?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zittende activiteiten worden rechtstaand gedaan (bv. het onthaalmoment wordt (deels) rechtstaand gedaan, een liedje wordt rechtstaand of in beweging aangeleerd, rechtstaand huiswerk maken ...)	17		15
Herinrichting van de leefruimte/studieruimte in functie van rechtstaande activiteiten/huiswerk maken (bv. stoelen verwijderen aan een tafel, sta-tafels, zandtafel op stahoogte, installatie van schildersezels ...)	17		15
Langdurig zittende activiteiten worden regelmatig onderbroken (bv. bewegingstussendoortjes tijdens het maken van huiswerk, een dansje tussen twee zittende activiteiten ...)	28		26
Kinderbegeleiders houden actief toezicht (Actief toezicht betekent een toezicht waarbij de begeleider kinderen aanzet tot meer lichaamsbeweging en minder zitten door kinderen aan te moedigen om mee te doen, hen toe te leiden naar een actieve activiteit, het goede voorbeeld te geven en zelf mee te doen, het inspelen op de interesses van de kinderen (bv. kinderen aanmoedigen om mee te doen met de activiteit, stimuleren van kruipen of rollen, zelf meespelen ...))	81		74
Geen van bovenstaande	16		14
Ander manieren	11		10
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 108			

Kinderen die voldoende bewegen, kunnen toch nog te veel lang stilzitten per dag. Beweging en lang stilzitten zijn twee aparte gezondheidsthema's, elk met eigen effecten op de gezondheid.

Hoewel kinderen actief zijn op een dag, zitten ze soms lang stil als ze bijvoorbeeld tv kijken, boekjes lezen, knutselen.

Je vermijdt het best dat schoolgaande kinderen urenlang stilzitten. Vaak zitten ze al een hele tijd tijdens de schooldag. Daarnaast onderbreek je het zitten het best regelmatig.

Ook schermtijd beperk je het best in de opvang. Kleuters mogen, in de ideale wereld, maximaal 1 uur per dag naar de tablet of tv kijken. Voor lagere schoolkinderen is dit maximaal 2 uur per dag. Daarom is het aangewezen om schermtijd in de opvang te

beperken, aangezien vele kinderen waarschijnlijk 's avonds thuis al wat schermtijd krijgen.

Hoewel het thema *lang stilzitten* nog niet volledig ingeburgerd is binnen de strategie *educatie*, merken we toch op dat de meeste kinderopvanginitiatieven schoolgaande kinderen stimuleren om lang stilzitten te beperken of te onderbreken. In 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven gebeurt dit doordat de begeleiders actief toezicht houden en zo kinderen aanzetten om minder te zitten. In 1 op de 4 kinderopvanginitiatieven worden langdurige, zittende activiteiten regelmatig onderbroken.

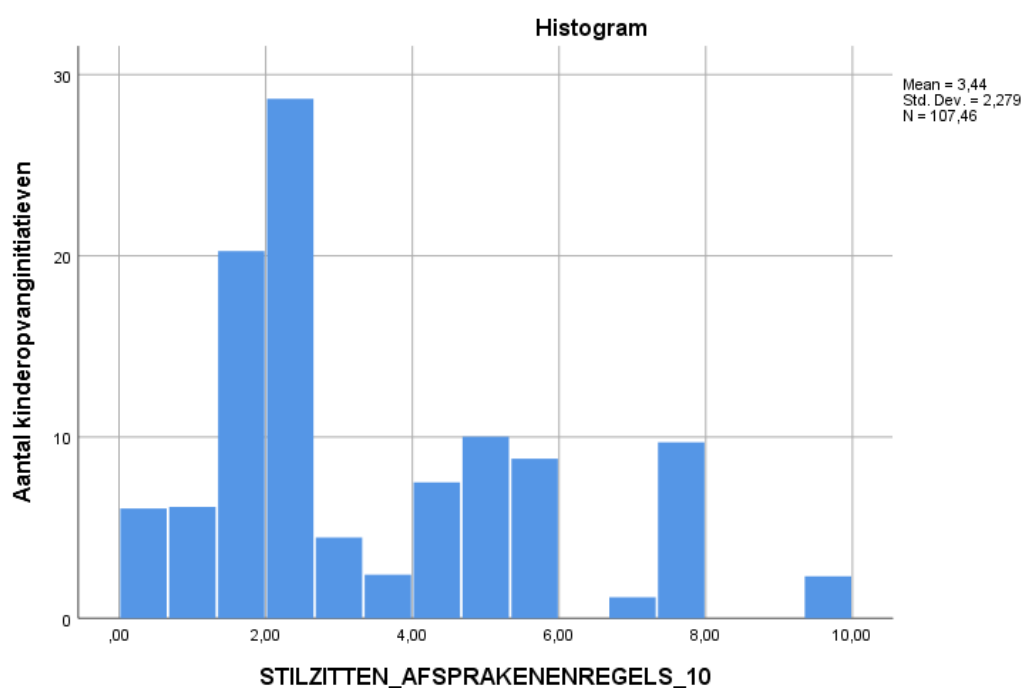
Meer tips om lang stilzitten te beperken en te onderbreken (bewegingstussendoortjes, rechtstaande activiteiten, schermtijd ...) zijn te vinden in het project [Actieve Kinderopvang](#).

Score voor de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op drie vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	107
Gemiddelde	3,44
Mediaan	2,50
Standaardafwijking	2,28
Minimum	0,00
Maximum	10,00

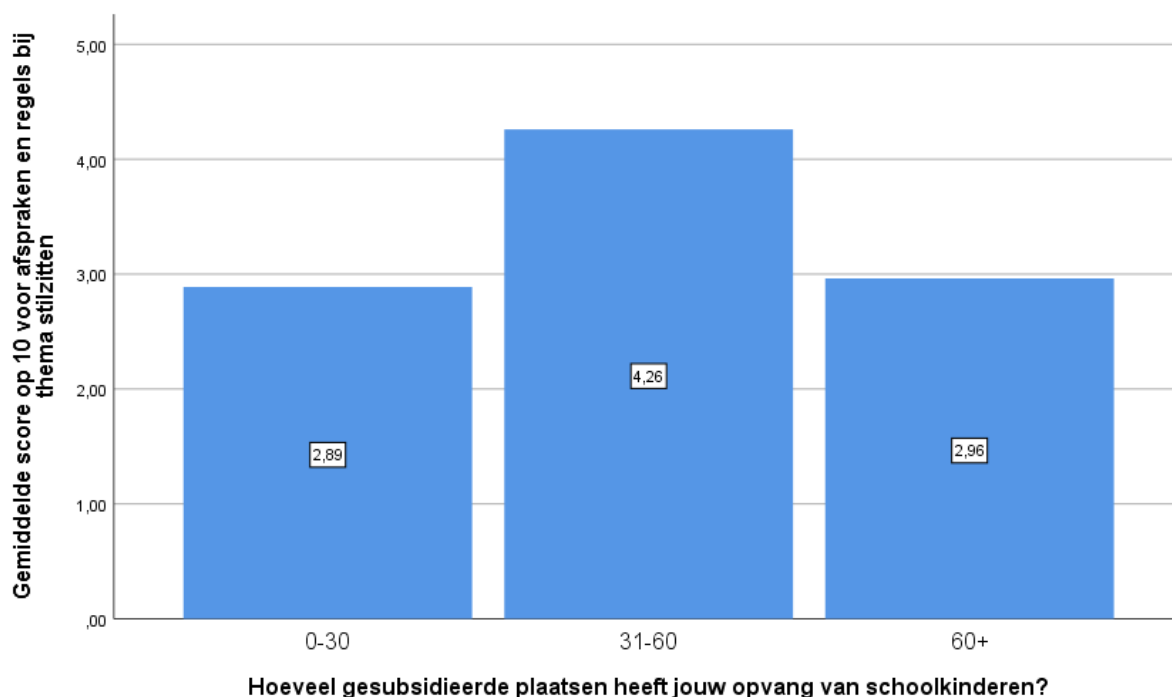

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *afspraken en regels*

Het aantal gesubsidieerde plaatsen heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen inzetten op afspraken en regels rond lang stilzitten.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op hun werking rond minder lang stilzitten dan kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen. Daarnaast ligt de score van de kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen significant hoger dan die van kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen. Het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen en kinderopvanginitiatieven met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen is niet significant.

Vragen met betrekking tot de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op de drie onderstaande vragen.

Wanneer kunnen kinderen in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen naar televisie of andere beeldschermen kijken (bv. tablet, smartphone of computer)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	25		22
Wanneer het onderdeel is van een themawEEK of georganiseerde activiteit	32		29
Uitzonderlijk	45		41
Bij slecht weer	14		13
Wanneer kinderen moe zijn	7		7
Wanneer kinderen ernaar vragen	4		3
Op vaste momenten (bv. tijdens de vroege of late opvanguren, voor het middagmaal ...)	22		20
Altijd	0		0
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 110		0% 20% 40% 60% 80%	

Hoewel het kijken naar beeldschermen ontspannende en ook positieve educatieve functies heeft, gaat het meestal toch om een zittende activiteit waarbij amper energie wordt gebruikt. Het wordt aangeraden om het televisiekijken daarom zoveel mogelijk te beperken en enkel op te nemen als activiteit, naast de andere meer actieve dingen die de kinderen binnen de kinderopvang kunnen doen. Het is daarom fijn om vast te stellen dat het kijken naar televisie en andere beeldschermen beperkt wordt in de kinderopvang. In ongeveer de helft van de kinderopvanginitiatieven wordt nooit of eerdere sporadisch naar schermen gekeken. In 1 of de 5 kinderopvanginitiatieven kunnen de kinderen op vaste momenten naar televisie of andere beeldschermen kijken.

Hoelang mogen kinderen in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen per dag naar televisie of andere beeldschermen kijken?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Maximum 15 minuten	18		22
16 – 30 minuten	22		26
31 – 59 minuten	9		11
1 – 2 uur	3		3

Meer dan 2 uur	0	0
Er zijn geen afspraken rond de maximum schermtijd.	30	35
Ik weet het niet	2	3

Totaal aantal respondenten: 84

We merken dat toch bij ongeveer 1 op de 3 kinderopvanginitiatieven er geen afspraken zijn rond maximale schermtijd. In de kleinere opvanginitiatieven mag er gemiddeld meer tv gekeken worden. Er wordt nochtans aangeraden om de schermtijd te beperken tot maximaal 1 uur (voor kleuters) of 2 uur (voor lagere schoolkinderen) per dag. En aangezien kinderen thuis vaak al heel wat schermtijd hebben 's avonds, is het beter om die in de naschoolse opvang te beperken.

Kinderen die tot laat in de naschoolse opvang moeten blijven, brengen daar veel van hun vrije tijd (niet schooltijd) door. Dat verklaart waarom in de naschoolse opvang soms meer schermtijd aangeboden wordt dan in de opvang tijdens schooluren (bv. kinderdagverblijven).

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels vastgelegd met de kinderen en/of ouders om lang stilzitten bij kinderen te vermijden? Dit zijn bv. afspraken rond het meebrengen, kijken of spelen met beeldschermen (bv. tablet, televisie, computer) in de kinderopvang van schoolgaande kinderen ...

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	36		33
Ja, er zijn mondelinge afspraken	49		46
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie van de kinderopvang, onthaalbrochure, infobord, website ...)	20		18
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	19		18
Ik weet het niet	1		1

Totaal aantal respondenten: 107

Afspraken of regels kunnen genoteerd staan in het reglement, bv. over schermtijd in de opvang. Maar ook informelere, mondelinge afspraken zijn nuttig, bv. afspraken over rechtstaande activiteiten.

Een duidelijke communicatie over de afspraken, naar zowel de kinderen als de ouders, vergemakkelijkt het handhaven ervan.

Bijna 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven hebben afspraken met de kinderen of ouders over het beperken van lang stilzitten en schermtijd. Deze afspraken zijn voornamelijk mondeling vastgelegd, vooral in de opvang met tot 30 gesubsidieerde

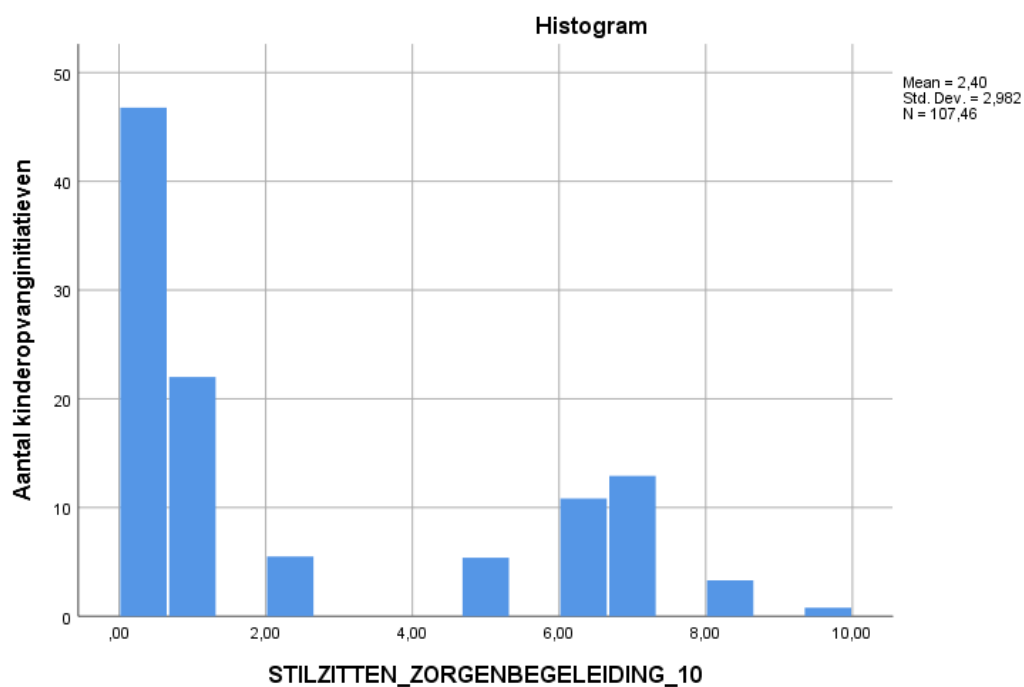
plaatsen. In 3 op de 10 kinderopvanginitiatieven zijn er echter geen specifieke afspraken of regels hierover.

Score voor de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	107
Gemiddelde	2,40
Mediaan	1,11
Standaardafwijking	2,98
Minimum	0,00
Maximum	9,44

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *zorg en begeleiding*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op zorg en begeleiding rond lang stilzitten.

Vragen met betrekking tot de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond minder lang stilzitten (bv. bij overmatig schermgebruik, fysieke beperking)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	66		62
Ja	33		31
Ik weet het niet	8		7
Totaal aantal respondenten: 107		0% 20% 40% 60% 80%	

In 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven zijn er geen afspraken over het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond minder lang stilzitten. Uit de vraag hieronder blijkt dat ongeveer 6 op de 10 opvanginitiatieven problemen en noden wel bespreken, maar dus niet veel opvanginitiatieven hebben er afspraken over. Zeker voor groepsopvang is het goed om daarover toch afspraken te formuleren, zodat die werking helder en duidelijk is voor iedereen (personeel, ouders, zorgverlener en/of organisatie).

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond minder lang stilzitten (bv. bij kinderen met een verlamming)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	45		42
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team	32		30
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin ...)	2		2
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...)	3		2
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind	45		42
Ja, via een andere manier, namelijk	0		0
Ik weet het niet	7		7
Totaal aantal respondenten: 107		0% 20% 40% 60% 80%	

Het is positief om vast te stellen dat minstens de helft van de kinderopvanginitiatieven een taak opneemt in het begeleiden van kinderen met een probleem rond lang stilzitten. Dat doen ze voornamelijk door het probleem en de aanpak ervan te bespreken en af te stemmen op de noden van het kind in gesprek met de ouders en intern met het team. Het doorverwijzen van ouders naar een gepaste zorgverlener of organisatie wordt echter amper gedaan.

Conclusie voor het beleid rond lang stilzitten

Kwaliteit van de werking rond minder lang stilzitten

Een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaams beleid inzake preventieve gezondheidszorg zijn de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. En van die doelstellingen is de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder*, waarmee beoogd wordt dat de Vlaamse bevolking tegen 2025 gezonder leeft. Die gezondheidsdoelstelling bestaat verder uit een aantal subdoelstellingen voor verschillende sectoren. Voor de Vlaamse kinderopvang is de doelstelling als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

De sleutel tot een samenhangende en kwaliteitsvolle werking rond minder lang stilzitten is een mix van acties. Een sterke werking rond minder lang stilzitten bestaat uit laagdrempelige acties volgens vier verschillende strategieën: educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels, en zorg en begeleiding. Het is een langdurig proces waarin je samen stap voor stap evolueert van losse acties binnen de kinderopvang naar een samenhangend beleid. Het project [Gezonde Kinderopvang](#) biedt concrete handvatten als basis voor een werking rond stilzitten.

Omdat de setting *kinderopvang* voor het eerst opgenomen werd in de indicatorenbevraging van 2019, gelden deze resultaten enkel als nulmeting voor de kwaliteit van de werking rond gezondheid bij kinderopvanginitiatieven in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en kan er dus ook geen vergelijking in de tijd gemaakt worden. Wel kunnen we nagaan hoe kwaliteitsvol de werking rond gezondheid is binnen de kinderopvang. Een werking rond minder lang stilzitten binnen de kinderopvang wordt gedefinieerd als voldoende kwaliteitsvol indien er een totaalscore is van minstens 20 op 100 én geen enkele componentscore minder bedraagt dan 2 op 10. 9% van de kinderopvanginitiatieven heeft een voldoende kwaliteitsvolle werking rond stilzitten. Op dit thema wordt er duidelijker lager gescoord dan op de thema's *gezonde voeding* en *beweging*. Mogelijk is dit doordat lang stilzitten een nieuw gezondheidsthema is, en dus nog vrij onbekend is bij vele kinderopvanginitiatieven.

Omgevingsinterventies vormen de belangrijkste factor voor een succesvolle werking rond stilzitten in de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen. Door de omgeving aan te pakken (bv. de herinrichting van de leef- en speelruimte om staande activiteiten te stimuleren), kan de gezondheid van schoolgaande kinderen rechtstreeks beïnvloed worden en kan gezond gedrag (hier: minder (lang) stilzitten) uitgelokt of bevestigd worden. Hoewel de globale score op dit thema eerder laag is, wordt er op deze strategie goed gescoord: 82% van de kinderopvanginitiatieven scoort minstens 2 op 10, met een gemiddelde van 3,01. Globaal gezien stimuleren de meeste kinderopvanginitiatieven de schoolgaande kinderen dus via verschillende manieren (bv. door het houden van actief toezicht) om lang stilzitten te beperken of te onderbreken.

Naast het inzetten op omgevingsinterventies, is het ook belangrijk om ouders (en in mindere mate de schoolgaande kinderen) te informeren en sensibiliseren omtrent minder lang stilzitten en zo hun individuele competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) te versterken. Op de strategie **educatie** wordt niet goed gescoord, met een gemiddelde score ruim onder de grenswaarde (0,85) en 21% van de kinderopvanginitiatieven dat hoger scoort dan 2 op 10. Dit komt doordat de meeste kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen de ouders op geen enkele manier informeren over minder lang stilzitten. Ook worden er rond dit thema amper educatieve activiteiten voor de schoolgaande kinderen georganiseerd. Nochtans is het belangrijk om vooral de ouders voldoende te informeren en sensibiliseren rond de nadelige gevolgen van lang stilzitten, zeker in de huidige maatschappij vol technologie en schermtijd, die kinderen verleidt om (langdurig) stil te zitten. Doordat minder lang stilzitten een vrij nieuw thema is, zijn de opvanginitiatieven er zelf misschien minder van op de hoogte, waardoor sensibilisering en kennisdeling naar ouders logischerwijs ook minder evident is. We raden de sector daarom aan om in de toekomst hier meer op in te zetten.

Om verder een omgeving die langdurig stilzitten ontmoedigt te realiseren, zijn ook **afspraken en regels** noodzakelijk. Op die strategie wordt het hoogst gescoord, met 70% van de kinderopvanginitiatieven dat hoger dan 2 scoort en een gemiddelde score van 3,44. De meeste kinderopvanginitiatieven hebben duidelijke afspraken om het kijken naar televisie en andere beeldschermen te beperken. Wanneer er toch wordt gekeken, is dit meestal gelimiteerd tot ruim onder de aanbevolen maximumduur (voor kinderen vanaf 2 jaar) van 1 uur. Ondanks de afspraken rond schermtijd heeft ongeveer de helft van de kinderopvanginitiatieven geen verdere afspraken omtrent het ontmoedigen van lang stilzitten (bv. rond het meebrengen van tablets, rond bewegingstussendoortjes doen tijdens lang stilzitten bij huiswerk). Hier kan in de toekomst nog verder aan gewerkt worden.

Tot slot kan minder lang stilzitten ook gestimuleerd worden door in te zetten op **zorg en begeleiding** om zo tijdig kinderen met bijzondere noden of aandoeningen rond minder lang stilzitten op te merken, te signaleren en ofwel intern te helpen of door te verwijzen naar kwaliteitsvolle externe organisaties of experts. Met een gemiddelde van 2,40 op 10 en 36% van de kinderopvanginitiatieven met een score hoger dan 2, scoort de kinderopvang van schoolgaande kinderen matig op die strategie. We merken op dat ongeveer de helft van de kinderopvanginitiatieven afspraken en richtlijnen opstelt met betrekking tot het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond langdurig stilzitten en zich ook inspant om kinderen met een probleem rond lang stilzitten te begeleiden of door te verwijzen. Binnen de sector kan dus nog winst geboekt worden als ook de andere helft van de kinderopvanginitiatieven hier (meer) op gaat inzetten.

Verschillen in score naar kinderopvangkenmerken

We stelden geen verschillen in score vast tussen kinderopvanginitiatieven van het type gezins- en groepsopvang.

Thema *roken*

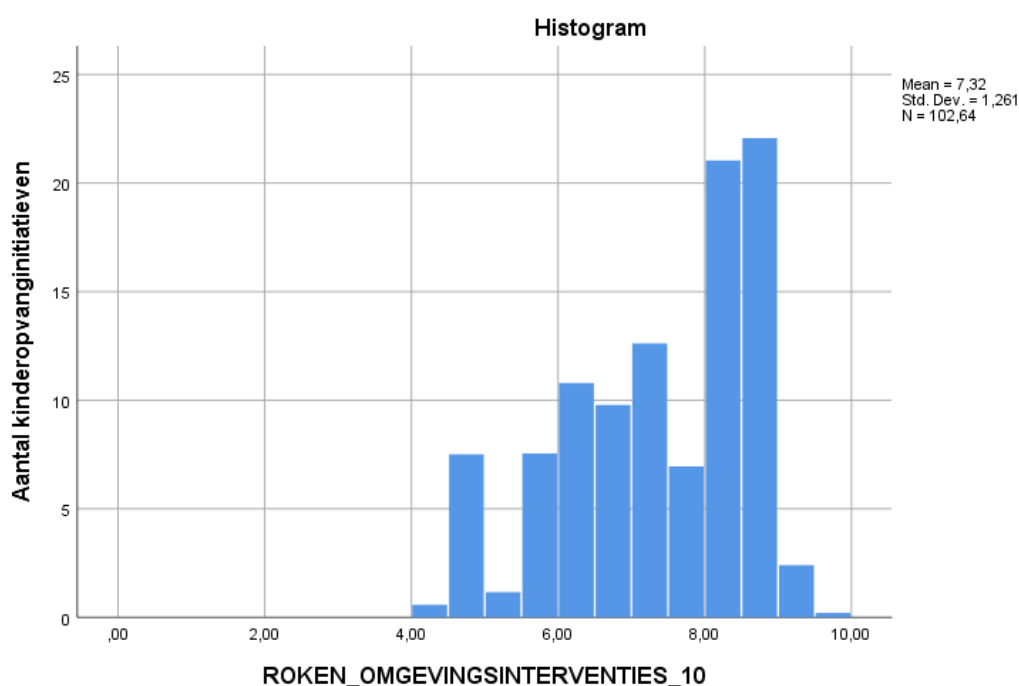
Voor het thema *roken* werden enkel de componentscores voor de strategieën *omgevingsinterventies* en *afspraken en regels* berekend. Voor het thema *roken* werd gekeken naar het rookgedrag van de personeelsleden, ouders en derden in de buurt van de opvang. Zij kunnen namelijk een voorbeeldrol vervullen, want zien roken, doet roken. Een kinderopvang dient het goede voorbeeld te tonen. De strategieën *educatie* en *zorg en begeleiding* werden niet opgenomen in deze vragenlijst. Die strategieën gelden enkel voor het personeel, ouders en derden. Schoolgaande kinderen moeten nog niet gesensibiliseerd worden over roken (educatie) of moeten nog niet doorverwezen worden naar een tabakoloog of andere rookstopmiddelen (zorg en begeleiding). Bijgevolg werd er ook geen totaalscore voor de werking rond roken berekend.

Score voor de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op vier vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	103
Gemiddelde	7,32
Mediaan	7,63
Standaardafwijking	1,26
Minimum	4,03
Maximum	9,87

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie omgevingsinterventies

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen inzetten op omgevingsinterventies rond roken.

Vragen met betrekking tot de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande vier vragen.

Duid aan voor wie het op de volgende tijdstippen of plaatsen is toegelaten om te roken.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen per subvraag)

De opvangruimte, tijdens de opvanguren

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	0		0
Derden	0		0
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	0		0
Niemand	103		100
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 103		0% 20% 40% 60% 80%	

In alle kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen is het verboden om in de opvangruimte te roken tijdens de opvanguren. Dat wil zeggen dat iedereen de wettelijke bepaling naleeft.

De opvangruimte, buiten de opvanguren (bv. in het weekend of na sluitingstijd)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	0		0
Derden	2		2
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		0
Niemand	98		96
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 103		0% 20% 40% 60% 80%	

In quasi alle kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen is het ook verboden om in de opvangruimte te roken buiten de opvanguren.

De opvangruimte, tijdens festiviteiten (bv. kerstmarkt, ouderfeest)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	0		0
Derden	2		2
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	0		0
Niemand	99		98
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 103 0% 20% 40% 60% 80%			

Ook tijdens festiviteiten wordt de wet goed nageleefd, aangezien roken in de opvangruimte dan in zo goed als alle kinderopvanginitiatieven verboden is.

Nabijgelegen ruimtes van de opvangruimte tijdens de opvanguren (bv. bureau, gang, berging of garage)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	0		0
Derden	0		0
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		0
Niemand	100		98
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 103 0% 20% 40% 60% 80%			

Ook dat is een positief resultaat, er wordt niet gerookt in de nabijgelegen ruimtes van de opvangruimte tijdens de opvanguren.

Nabijgelegen ruimtes van de opvangruimte buiten de opvanguren (bv. bureau, berging of garage)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	0		0
Derden	4		4
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		0
Niemand	96		94
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 103 0% 20% 40% 60% 80%			

Nabijgelegen ruimtes van de opvangruimte tijdens festiviteiten (bv. bureau, berging of garage)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	0		0
Derden	4		4
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		0
Niemand	96		94
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 101		0% 20% 40% 60% 80%	

We stellen vast dat roken in nabijgelegen ruimtes iets meer toegelaten wordt dan in de opvangruimte zelf, al blijft het in de overgrote meerderheid van de kinderopvanginitiatieven wel verboden. Dat is een positieve vaststelling, al is er nog een kleine verbetering mogelijk. Vanuit het kader van [Generatie Rookvrij](#) willen we alle kinderopvanginitiatieven blijven aanmoedigen om te streven naar een volledig rookvrije kinderopvang (zowel tijdens als buiten de opvanguren).

Aan de ingang van de kinderopvang van schoolgaande kinderen

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	30		29
Derden	30		29
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	20		19
Niemand	67		65
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 103		0% 20% 40% 60% 80%	

De ingang is de plaats in de kinderopvang waar roken het vaakst wordt toegelaten. In ongeveer 3 op de 10 kinderopvanginitiatieven is het toegelaten voor ouders en derden en in 2 op de 10 ook voor de medewerkers. Hier is dus nog veel verbetering mogelijk. Die kinderopvanginitiatieven moedigen we aan om roken aan de ingang niet meer toe te laten. Waarom niet? Ten eerste omdat de rook zich verspreidt en dus schadelijk is (passief roken en derdehandsrook). Ten tweede omdat volwassenen een voorbeeldrol hebben naar kinderen, zeker in de kinderopvang. Dit past in het kader van het verder denormaliseren van roken en in het kader van [Generatie Rookvrij](#): zeker op plaatsen waar veel kinderen aanwezig zijn, moeten rookvrije omgevingen de norm worden. Een kinderopvang, ongeacht of die baby's/peuters of schoolgaande kinderen opvangt, gaat niet samen met roken, en al zeker niet met roken in het zicht van kinderen.

Mogen begeleiders roken tijdens uitstapjes met de kinderen? (meerdere antwoorden mogelijk)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	84		82
Ja, wanneer er geen kinderen in de buurt zijn	19		18
Ja, met kinderen in de buurt	0		0
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 103			
0% 20% 40% 60% 80%			

In 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen is het verboden voor begeleiders om te roken tijdens uitstapjes met de kinderen. Waar dit wel toegelaten is, kan het enkel wanneer er geen kinderen in de buurt zijn. Dat is positief, want ook hier hebben de begeleiders een voorbeeldrol te vervullen. Door niet meer te roken in de buurt/omgeving van de kinderen wordt roken verder gedenormaliseerd.

Hoe wordt het rookverbod in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen bekendgemaakt? (meerdere antwoorden mogelijk)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het rookverbod wordt niet bekend gemaakt.	16		16
Via signalisatie (bv. via een sticker, via een signalisatiebord ...)	72		70
Via een brief aan de ouders	1		1
Via het huishoudelijk reglement	24		23
Via de onthaalbrochure	4		3
Via een kennismakingsgesprek	11		11
Via andere kanalen	3		3
Ik weet het niet	5		4

Totaal aantal respondenten: 103

Iets meer dan 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen maakt het rookverbod bekend. Dat is een mooi resultaat. Signalisatie is daarbij het meest gebruikte middel. [Generatie Rookvrij](http://www.generatierookvrij.be) heeft voor de kinderopvanginitiatieven signalisatiemateriaal ontwikkeld 'hier ontdek ik de wereld rookvrij' (te bestellen op www.generatierookvrij.be) Daarnaast gebeurt de bekendmaking soms ook via vermelding in het huishoudelijk reglement en eerder uitzonderlijk tijdens het kennismakingsgesprek tussen de opvangmedewerkers en de ouders.

Zijn er asbakken aanwezig?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, er zijn geen asbakken aanwezig binnen of in de buurt van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	86		83
Ja, maar buiten de kinderopvang van schoolgaande kinderen (bv. aan een zitbank voor de opvang, openbare parking)	9		9
Ja, maar uit het zicht van de kinderen (bv. garage of berging naast de opvangruimte, parking van de kinderopvang van schoolgaande kinderen)	5		5
Ja, aan de ingang van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	3		3
Ik weet het niet	0		0

Totaal aantal respondenten: 103

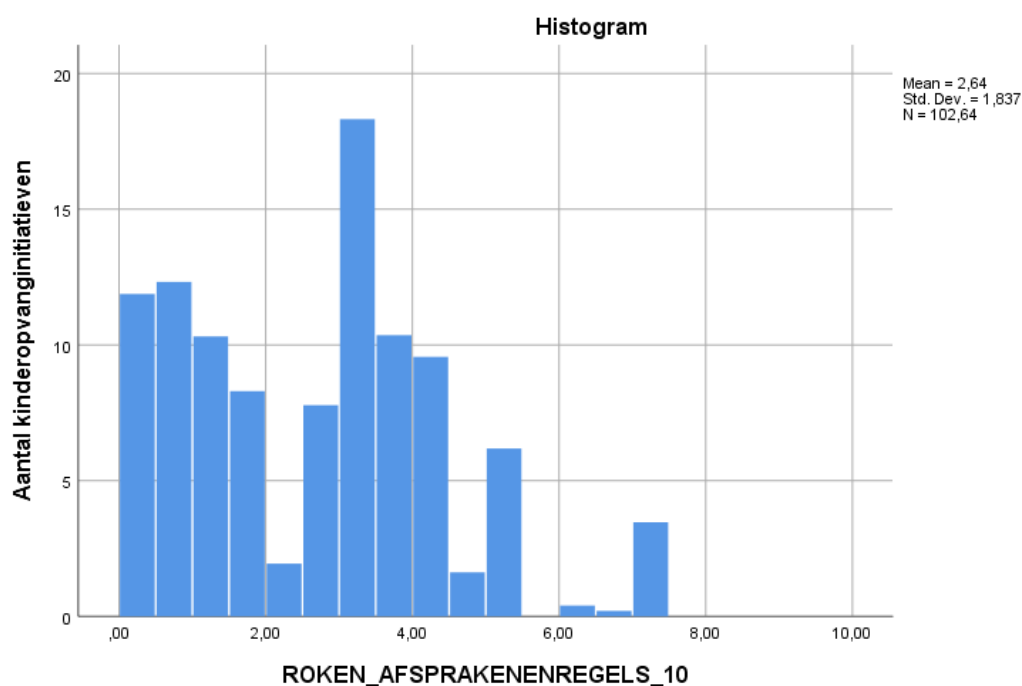
In 8 op de tien kinderopvanginitiatieven zijn er nergens asbakken aanwezig. Wat positief is, want zien roken, doet roken. Zo wordt roken verder gedenormaliseerd. Toch zagen we eerder dat er in bijna 3 op de 10 kinderopvanginitiatieven nog gerookt wordt aan de ingang. 3% van de kinderopvanginitiatieven geven aan nog een asbak aan de ingang te hebben, 5% heeft er staan uit het zicht en in 9% van de initiatieven staan er asbakken buiten (bv: zitbank voor de opvang, openbare parkings). In de toekomst moeten we ernaar streven dat asbakken niet meer aanwezig zijn aan de ingang of in het zicht van de kinderen. Daarvoor kan het nodig zijn om samen te werken met de lokale besturen, bijvoorbeeld voor asbakken die op het openbaar domein vlak bij de kinderopvang staan.

Score voor de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op drie vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	103
Gemiddelde	2,64
Mediaan	2,94
Standaardafwijking	1,84
Minimum	0,00
Maximum	7,22

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *afspraken en regels*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen inzetten op afspraken en regels rond roken.

Vragen met betrekking tot de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op de drie onderstaande vragen.

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond roken in de omgeving van de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	27		27
Ja, er zijn mondelinge afspraken	37		35
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	29		28
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	16		15
Ik weet het niet	7		7
Totaal aantal respondenten: 103			

In 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven zijn er afspraken over roken in de omgeving van de kinderen vastgelegd met de ouders. In 3 op de 10 opvanginitiatieven zijn ze mondeling vastgelegd of schriftelijk opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement. Het is positief om vast te stellen dat er in die kinderopvanginitiatieven afspraken en regels rond roken zijn vastgelegd, maar vanuit het kader van Generatie Rookvrij zou de ambitie kunnen zijn dat alle kinderopvanginitiatieven via minstens één kanaal duidelijke afspraken en regels over roken communiceren zowel intern naar de medewerkers als extern naar ouders en derden.

Is de e-sigaret (waaronder de shisha-pen) opgenomen in deze afspraken en/of regels voor de ouders?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	36		52
Neen, omdat we de wetgeving onvoldoende kennen	3		4
Neen, nog niet opgenomen	20		29
Ja	8		11
Ik weet het niet	2		4
Totaal aantal respondenten: 69 0% 20% 40% 60% 80%			

Ondanks dat 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven afspraken met de ouders rond roken hebben, zijn er slechts in 1 op de 10 van die kinderopvanginitiatieven ook specifieke afspraken rond het roken van de e-sigaret opgenomen. Dat terwijl de e-sigaret onder dezelfde wetgeving valt. Ook hier zouden we de kinderopvanginitiatieven die dat nog niet deden willen aanmoedigen om dit alsnog op te nemen in hun afspraken en regels voor de ouders.

Kan je – globaal genomen – aangeven hoe frequent het rookverbod in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen wordt overtreden?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Medewerker(s)/ zelfstandige onthaalouders

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	81		79
Zelden	10		10
Soms	4		4
Vaak	1		1
Ik weet het niet	6		6
Totaal aantal respondenten: 103 0% 20% 40% 60% 80%			

Het rookverbod wordt in bijna 8 op de 10 van de gevallen niet overtreden door medewerkers/zelfstandige onthaalouders. Er zou naar gestreefd moeten worden dat niemand van de medewerkers/zelfstandige onthaalouders het verbod nog overtreedt.

Ouders

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	72		70
Zelden	22		21

Soms	1		1
Vaak	0		0
Ik weet het niet	8		7

Totaal aantal respondenten: 103

0% 20% 40% 60% 80%

Derden

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	62		61
Zelden	22		21
Soms	6		6
Vaak	1		1
Ik weet het niet	12		11

Totaal aantal respondenten: 103

0% 20% 40% 60% 80%

De meeste kinderopvanginitiatieven geven aan dat het rookverbod quasi nooit overtreden wordt, wat positief is. Waar dit wel het geval is, gebeurt dat eerder zelden en voornamelijk door derden of ouders. Toch moeten we hier naar 100% streven, het is tenslotte een geldende wet. Het is belangrijk dat de kinderopvang aandacht blijft hebben voor het naleven van het rookverbod en een niet-roken omgeving uitstraalt.

Wordt een persoon die het rookverbod in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen overtreedt, hierop aangesproken?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Medewerkers

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zelden of nooit aangesproken	1		2
Soms aangesproken	3		5
Steeds aangesproken	49		91
Ik weet het niet	1		2

Totaal aantal respondenten: 54

0% 20% 40% 60% 80%

Ouders

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zelden of nooit aangesproken	0		0
Soms aangesproken	11		20
Steeds aangesproken	38		69
Ik weet het niet	6		11
Totaal aantal respondenten: 55		0% 20% 40% 60% 80%	

Derden

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zelden of nooit aangesproken	8		15
Soms aangesproken	4		7
Steeds aangesproken	35		63
Ik weet het niet	8		15
Totaal aantal respondenten: 55		0% 20% 40% 60% 80%	

Van de kinderopvanginitiatieven die reeds overtredingen van het rookverbod vaststelden bij een medewerker, geven 9 op de 10 aan de overtreder in kwestie er steeds op aan te spreken. Ouders en derden worden er beduidend minder op aangesproken, daar is dus nog werk aan de winkel!

Conclusie voor de werking rond roken

Kwaliteit van de werking rond roken

Een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaams beleid inzake preventieve gezondheidszorg zijn de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. Een van die doelstellingen is de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder*, waarmee beoogd wordt dat de Vlaamse bevolking tegen 2025 gezonder leeft. Die gezondheidsdoelstelling bestaat verder uit een aantal subdoelstellingen voor verschillende sectoren. Voor de Vlaamse kinderopvang is de doelstelling als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

De sleutel tot een samenhangende en kwaliteitsvolle werking rond roken is een mix van acties. Een sterke werking rond roken bestaat uit laagdrempelige acties volgens vier verschillende strategieën: educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels, en zorg en begeleiding. Het is een langdurig proces waarin je samen stap voor stap evolueert van losse acties binnen de kinderopvang naar een samenhangend beleid. Het project [Gezonde Kinderopvang](#) en [Generatie Rookvrij](#) bieden concrete handvatten als basis voor een werking rond roken.

Omdat de setting *kinderopvang* voor het eerst opgenomen werd in de indicatorenbevraging van 2019, gelden deze resultaten enkel als nulmeting voor de kwaliteit van de werking rond gezondheid bij kinderopvanginitiatieven in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en kan er dus ook geen vergelijking in de tijd gemaakt worden. Wel kunnen we nagaan hoe kwaliteitsvol de werking rond gezondheid is binnen de kinderopvang. Gezien de eerder indirecte invloed van roken op schoolgaande kinderen (ze roken immers niet zelf) werden enkel de voor de sector meest relevante strategieën, namelijk omgevingsinterventies en afspraken en regels, bevestigd in de indicatorenbevraging. Bijgevolg werden er enkel voor die twee strategieën componentscores berekend en dus geen totaalscore voor het thema *roken*. Op een strategie wordt voldoende kwaliteitsvol ingezet indien de componentscore minstens 2 op 10 bedraagt.

Omgevingsinterventies vormen een belangrijke factor voor een succesvolle werking rond roken in de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen. Door de omgeving aan te pakken (bv. het rookvrij maken van de opvangruimtes), kan de gezondheid van schoolgaande kinderen rechtstreeks beïnvloed worden. Op die strategie wordt door de kinderopvang van schoolgaande kinderen goed ingezet, wat zich uit in het feit dat alle (100%) kinderopvanginitiatieven minstens 2 op 10 scoren (het minimum bedraagt 4,03) met een gemiddelde van 7,32. In de sector is het globaal genomen verboden om tijdens de opvanguren te roken in de opvang- en nabijgelegen ruimtes. Hierover wordt ook via verschillende communicatiekanalen naar de ouders gecommuniceerd. Ook tijdens uitstappen met de kinderen is het meestal verboden voor begeleiders om te roken. Na de opvanguren stellen we vast dat roken in de opvangruimte wel iets vaker toegelaten is. Ook aan de ingang van de kinderopvang mag er vaak nog gerookt worden (bv. bij brengen of afhalen van de kinderen). Roken

in of nabij ruimtes waar kinderen actief zijn, zelfs al zijn ze er op dat moment niet aanwezig, is evenwel ook schadelijk (bijvoorbeeld door derdehandsrook) en dient vermeden te worden. Te meer omdat de sector een voorbeeldrol heeft naar kinderen: roken in de buurt of in het zicht van kinderen wordt het best helemaal gebannen. Daarom moet de sector er in de toekomst ook naar streven dat er geen asbakken meer aanwezig zijn aan de ingang of in het zicht van de kinderen. Om dit te realiseren is dus een extra inspanning noodzakelijk.

Naast het inzetten op omgevingsinterventies, zijn ook **afspraken en regels** noodzakelijk om een gezonde (lees: rookvrije) omgeving te realiseren en zo de gezondheid van kinderen in de opvang te bevorderen. Op die strategie blijkt iets minder sterk te worden ingezet, met een gemiddelde score van 2,64 en 62% van de kinderopvanginitiatieven dat hoger dan 2 scoort. In meer dan 1 op de 4 kinderopvanginitiatieven zijn er geen afspraken en regels met de ouders over roken in de omgeving van de kinderen. Dat cijfer is te hoog en daar is een extra inspanning van de sector vereist. Ook regels over het gebruik van de e-sigaret zijn niet echt ingeburgerd in de sector. Verder kan er zeker ook winst geboekt worden door ouders en derden die het rookverbod overtreden hierop aan te spreken, te wijzen op hun voorbeeldrol naar de kinderen en hen zo te sensibiliseren om hun gedrag aan te passen.

Verschillen in score naar kinderopvangkenmerken

We stelden geen verschillen in score vast tussen kinderopvanginitiatieven van het type gezins- en groepsopvang.

Thema *alcohol*

Voor het thema *alcohol* werden slechts twee vragen gesteld en dit binnen de strategieën *omgevingsinterventies* en *afspraken en regels*. Dat is echter onvoldoende om een globale uitspraak te kunnen doen over die strategieën en daarom werden hiervoor geen scores berekend. Bijgevolg worden bij dit thema enkel de twee in de bevraging opgenomen vragen besproken.

Vragen met betrekking tot de strategie *afspraken en regels*

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond alcoholgebruik in de omgeving van de kinderen? (meerdere antwoorden mogelijk)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	35		34
Ja, er zijn mondelinge afspraken	35		34
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	19		19
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	22		21
Ik weet het niet	4		3
Totaal aantal respondenten: 103			

In 1 op de 3 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen zijn geen afspraken met betrekking tot het alcoholgebruik van ouders in de omgeving van de kinderen. In de opvanginitiatieven die daarover wel afspraken hebben, zijn die vooral mondeling vastgelegd.

Vragen met betrekking tot de strategie zorg en begeleiding

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen die ouder(s) hebben met een probleem rond het thema *alcohol*? (meerdere antwoorden mogelijk)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	40		39
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of team	49		48
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...)	9		8
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin ...)	18		17
Ja, via een andere manier, namelijk	10		10
Ik weet het niet	4		4
Totaal aantal respondenten: 103 0% 20% 40% 60% 80%			

Ongeveer 4 op de 10 kinderopvanginitiatieven nemen geen taak op in het begeleiden van kinderen die ouders hebben met een probleem rond alcohol. Bijna de helft van de kinderopvanginitiatieven neemt wel een taak op door het probleem intern te bespreken met de verantwoordelijke(n) en/of het team. In de opvanginitiatieven waar er hierover wel afspraken zijn, zijn die vooral mondeling vastgelegd. Minder dan 1 op de 5 kinderopvanginitiatieven verwijst ouders met een probleem rond alcohol door naar een gepaste zorgverlener of organisatie.

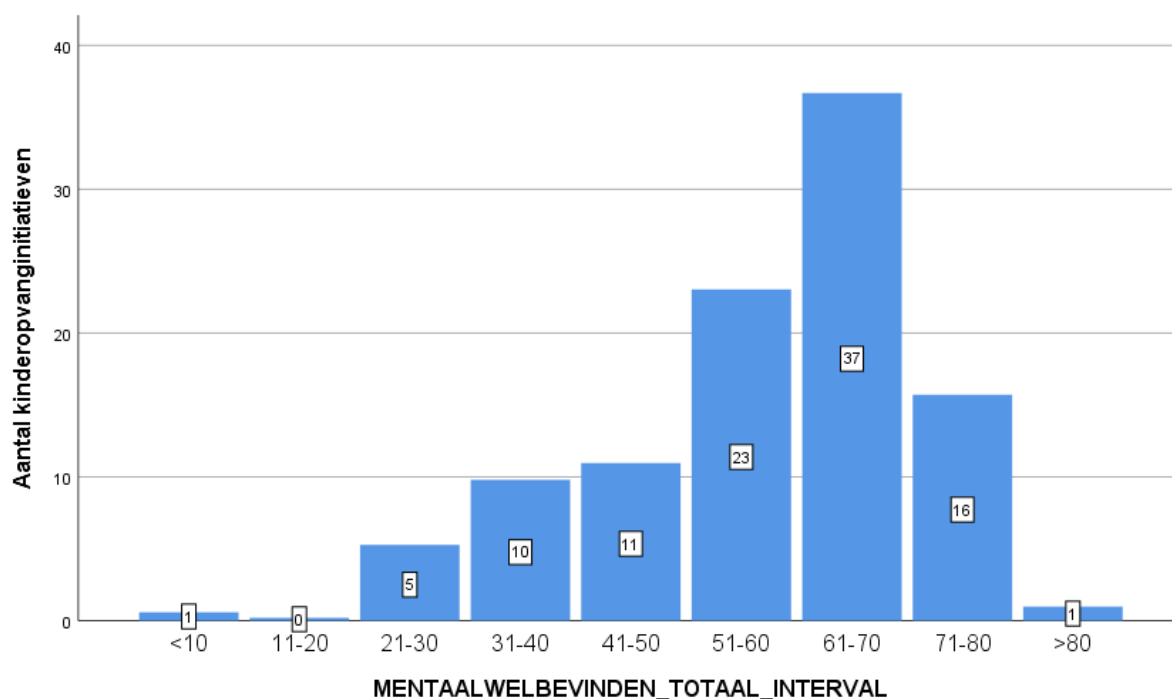
Thema *mentaal welbevinden*

Totaalscore voor de werking rond mentaal welbevinden

De totaalscore voor de werking rond mentaal welbevinden wordt gevormd door de componentscores (= strategieën uit de gezondheidsmatrix nl. educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding) op te tellen, waarbij het onderdeel omgevingsinterventies zwaarder doorweegt binnen het totaal. De exacte gewichten per strategie waren de volgende: educatie 20%, omgevingsinterventies 55%, afspraken en regels 15% en zorg en begeleiding 10%.

In onderstaande tabel vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 100), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore.

N	103
Gemiddelde	58,22
Mediaan	61,61
Standaardafwijking	14,06
Minimum	8,46
Maximum	88,92

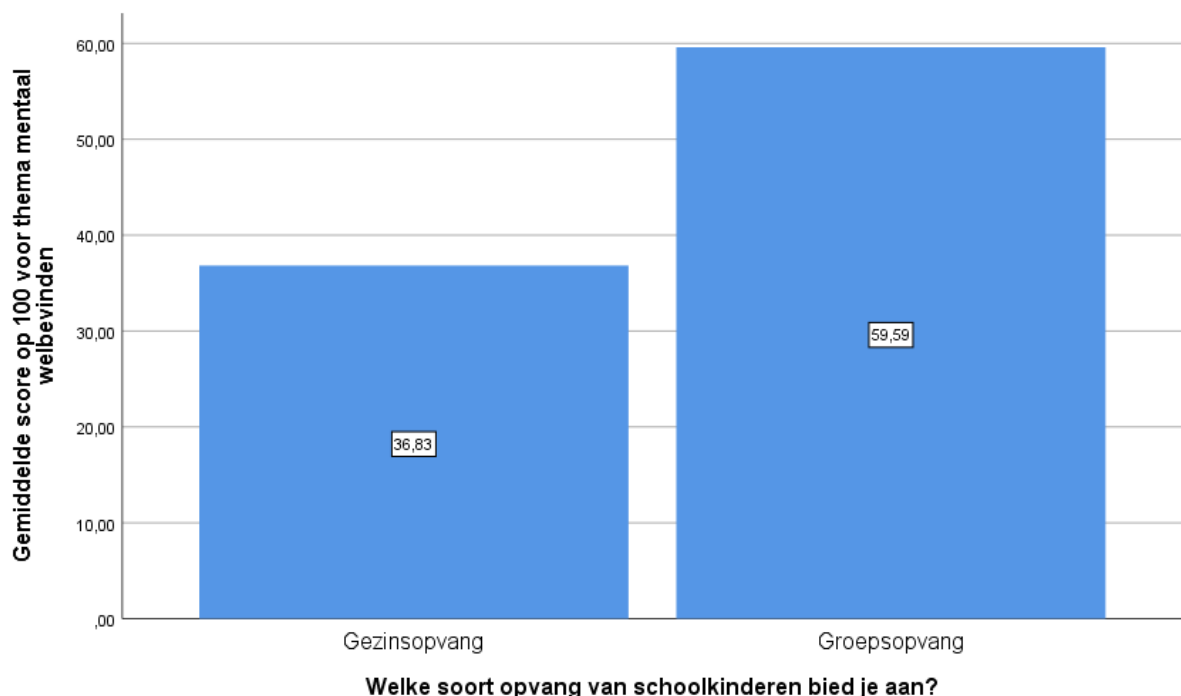

Invloed van de kinderopvangkenmerken op het beleid rond mentaal welbevinden

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op een werking rond mentaal welbevinden.

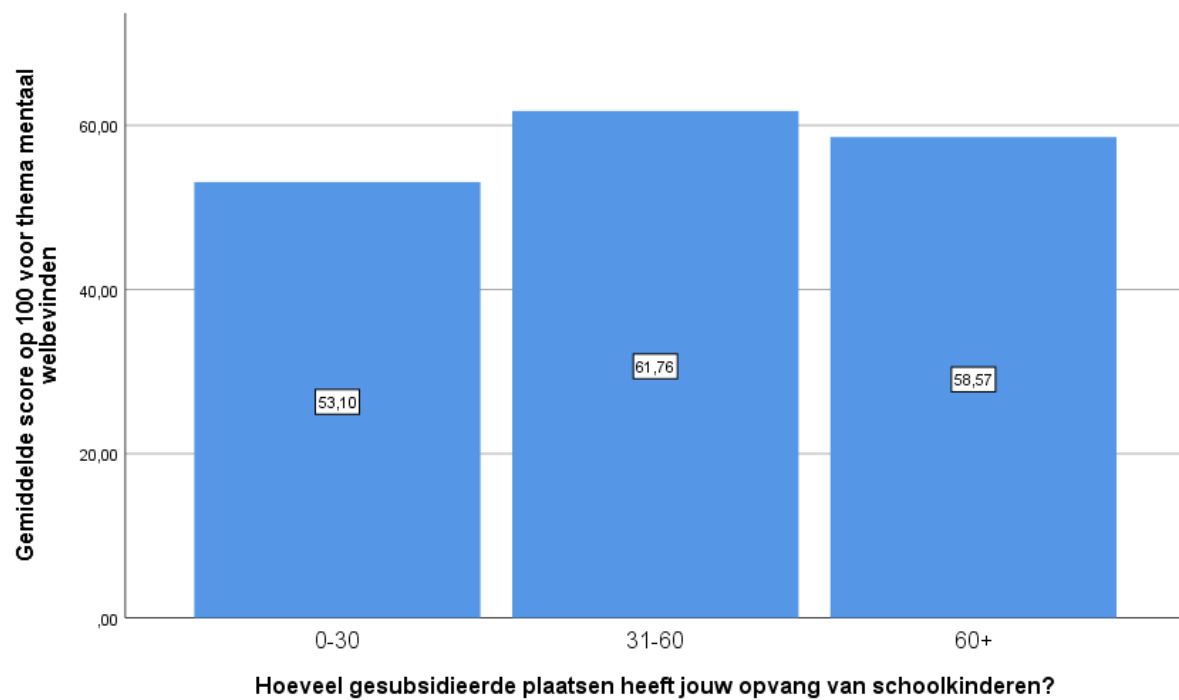
Vergunningstype

Kinderopvanginitiatieven van het type gezinsopvang scoren significant lager op hun werking rond mentaal welbevinden dan kinderopvanginitiatieven van het type groepsopvang.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op hun werking rond minder lang stilzitten dan kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen. Het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen en die met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen en het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen en die met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen is niet significant.

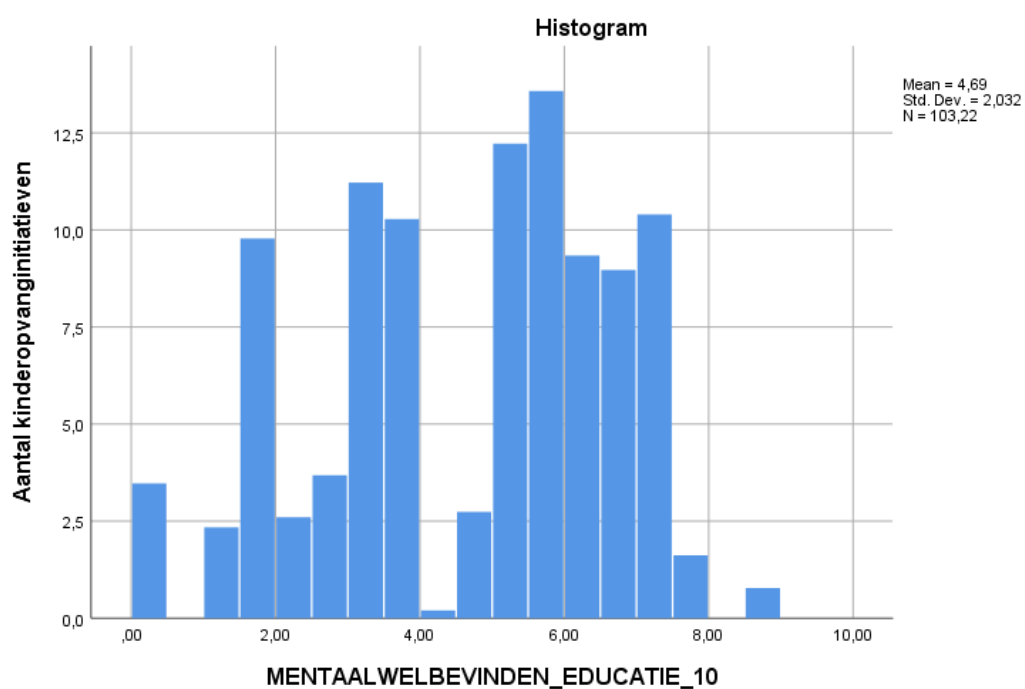

Score voor de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op drie vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	103
Gemiddelde	4,69
Mediaan	5,40
Standaardafwijking	2,03
Minimum	0,00
Maximum	8,91

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *educatie*

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben geen significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op educatie rond mentaal welbevinden.

Vragen met betrekking tot de strategie *educatie*

De componentscore *educatie* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande drie vragen.

Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten voor kinderen rond mentaal welbevinden en veerkracht? (bv. verhalen over emoties, 'neen' en 'ja' zeggen, en vriendschap; het aanleren van liedjes over emoties zoals 'Blij Bang Boos Bedroefd' van kapitein Winokio, knutselactiviteiten rond emoties, Lekker-in-je-vel spel)?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	19		18
Ja, een of meerdere activiteiten per jaar	59		57
Ja, een of meerdere activiteiten per maand	19		18
Ja, een of meerdere activiteiten per week	3		3
Ja, een of meerdere activiteiten per dag	0		0
Ik weet het niet	3		3
Totaal aantal respondenten: 103		0% 20% 40% 60% 80%	

In de meeste kinderopvanginitiatieven worden activiteiten rond mentaal welbevinden georganiseerd voor de schoolgaande kinderen. In de meeste opvanginitiatieven gebeurt dat een of meerdere keren per jaar.

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over mentaal welbevinden en veerkracht?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	21		20
Ja, via een infobord in de kinderopvang	20		20
Ja, via infobrieven	2		2
Ja, via de nieuwsbrief van de kinderopvang	2		2
Ja, via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang)	2		2
Ja, via de website van de kinderopvang	1		1
Ja, via brochures, folders of posters	22		21
Ja, in een gesprek met ouders (bv. advies geven wanneer ouders vragen hebben over mentaal welbevinden en veerkracht)	68		66

Ja, via een andere manier	4		4
Ik weet het niet	4		4
Totaal aantal respondenten: 103 0% 20% 40% 60% 80%			

Vanuit het project Gezonde Kinderopvang wordt aangeraden om ouders voldoende te informeren over mentaal welbevinden en dat via diverse kanalen. In de praktijk zien we dat dit ook gebeurt. De populairste manier hiervoor, die bijna 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven gebruiken, is een gesprek met de ouders.

Rond welke vaardigheden of aspecten van mentaal welbevinden en veerkracht wordt gewerkt bij de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Sociaal-emotionele vaardigheden (bv. leren kennen van eigen talenten, het werken aan een positief zelfbeeld en zelfvertrouwen)	78		76
Vaardigheden gericht op het omgaan met emoties, zoals het uiten, herkennen en benoemen van emoties	67		65
Vaardigheden om 'neen' te zeggen (bv. leren grenzen aangeven)	55		53
Vaardigheden om voor jezelf te zorgen en om tot rust te komen (bv. zelf naar een rustige plek gaan wanneer het te druk is)	69		66
Vaardigheden gericht op het opbouwen van positieve contacten met anderen (bv. vriendjes maken, samen spelen, praten met elkaar, zorg vragen en geven aan anderen, erbij horen en niemand uitsluiten)	84		82
Voorkomen van pesten of (voorlopers) van pestgedrag (bv. elkaar uitdagen, elkaar bewust pijn doen door schoppen, slaan of bijten)	89		86
Geen van bovenstaande	3		3
Andere	3		3
Ik weet het niet	4		4
Totaal aantal respondenten: 103 0% 20% 40% 60% 80%			

Kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen besteden veel aandacht aan het werken rond vaardigheden of aspecten van mentaal welbevinden en veerkracht bij

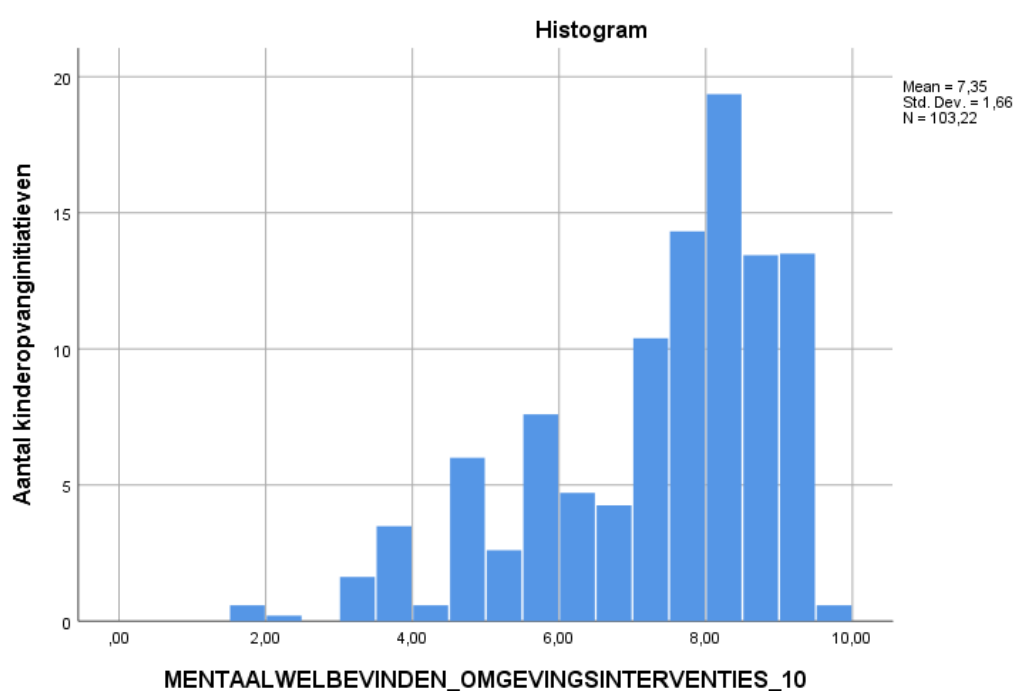
schoolgaande kinderen. De grootste nadruk hierbij ligt op het opbouwen van positieve contacten met anderen en het vermijden van pestgedrag.

Score voor de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	103
Gemiddelde	7,35
Mediaan	7,77
Standaardafwijking	1,66
Minimum	1,54
Maximum	9,62

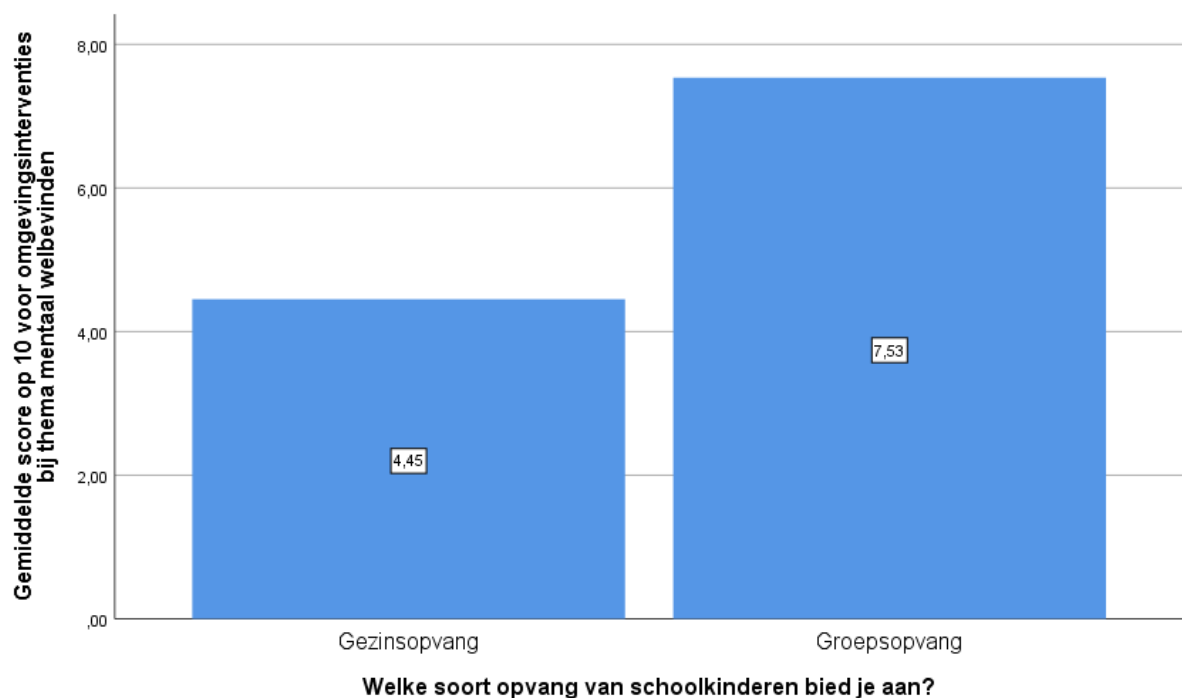

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie omgevingsinterventies

Het vergunningstype heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op een omgevingsinterventies rond mentaal welbevinden.

Vergunningstype

Kinderopvanginitiatieven van het type gezinsopvang scoren significant lager op hun omgevingsinterventies rond mentaal welbevinden dan kinderopvanginitiatieven van het type groepsopvang.

Vragen met betrekking tot de strategie *omgevingsinterventies*

De componentscore *omgevingsinterventies* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Wat doet jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen om het mentaal welbevinden en de veerkracht bij kinderen te bevorderen? (meerdere antwoorden mogelijkheid)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Er wordt binnen de kinderopvang van schoolgaande kinderen gewerkt met duidelijke routines en rituelen (bv. er wordt gewerkt met een praatronde of praatpop, een weekafsluiter, een ritueel om nieuwe kindjes in de groep te verwelkomen).	39		38
De kinderen krijgen inspraak bij verschillende aspecten van het kinderopvanggebeuren (bv. de inrichting van een stille ruimte of snoezelruimte, de keuze van activiteiten of speelgoed).	75		72
Het mentaal welbevinden van de kinderen wordt geobserveerd (bv. met behulp van een observatie-instrument zoals ZiKo-Vo).	51		50
De kinderopvang van schoolgaande kinderen organiseert activiteiten waarin kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen of tonen (bv. creatieve activiteiten, sport- en bewegingsactiviteiten).	91		88
De kinderopvang van schoolgaande kinderen organiseert activiteiten waarbij kinderen kunnen ontspannen en tot rust kunnen komen (bv. kinderyoga).	61		59
Er worden maatregelen op maat voorzien om kinderen met bijzondere noden (bv. kinderen met lichamelijke of geestelijke problemen ...) zo goed mogelijk te betrekken bij het kinderopvanggebeuren.	66		64
Kinderbegeleiders spelen met de kinderen.	96		93
Kinderbegeleiders worden (bijkomend) opgeleid in het (bege)leiden van een leefgroep (bv. positief belonen, het verminderen van conflicten in de leefgroep ...).	71		68
De kinderopvang van schoolgaande kinderen heeft een vast team van medewerkers en vervangers.	92		89
Geen van bovenstaande	0		0
Andere initiatieven	5		5

Totaal aantal respondenten: 103

0%

20%

40%

60%

80%

Kinderopvanginitiatieven blijken verschillende initiatieven te nemen om het mentaal welbevinden en veerkracht van kinderen te bevorderen. Dat doen ze voornamelijk door te spelen met de kinderen, door een vast team van medewerkers te hebben en door activiteiten te organiseren waarin de kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen of tonen.

Tot welke voorzieningen hebben de kinderen toegang?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Aangename en verzorgde ruimtes	99		96
Verzorgd sanitair	99		96
Gevarieerd speelgoed aangepast aan de leeftijd	102		99
Gevarieerde speelplaats/buitenruimte die (ook) aanmoedigt tot bewegen	98		95
Groene buitenruimte of tuin	93		90
Stille ruimte / ruimte om zich terug te trekken of snoezelruimte	53		51
Gevoelsplekken of gevoelshoekjes	16		15
Geen van bovenstaande	0		0
Andere voorzieningen	3		3
Ik weet het niet	0		0

Totaal aantal respondenten: 103

0%

20%

40%

60%

80%

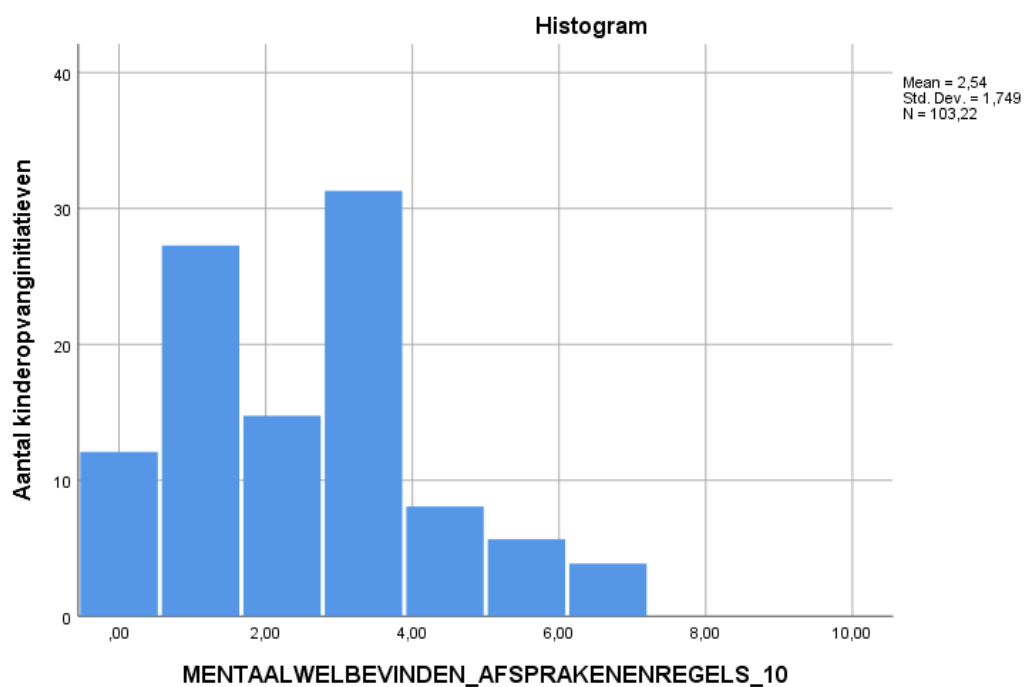
Om het mentaal welbevinden en de veerkracht te bevorderen, bieden alle kinderopvanginitiatieven de kinderen ook toegang tot een of meerdere voorzieningen. In zo goed als alle kinderopvanginitiatieven gaat het om aangename en verzorgde ruimtes en verzorgd sanitair, gevarieerd speelgoed dat aangepast is aan de verschillende leeftijden en een speelplaats/buitenruimte die de kinderen aanmoedigt om te bewegen.

Score voor de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op één vraag. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	103
Gemiddelde	2,54
Mediaan	2,22
Standaardafwijking	1,75
Minimum	0,00
Maximum	10,00

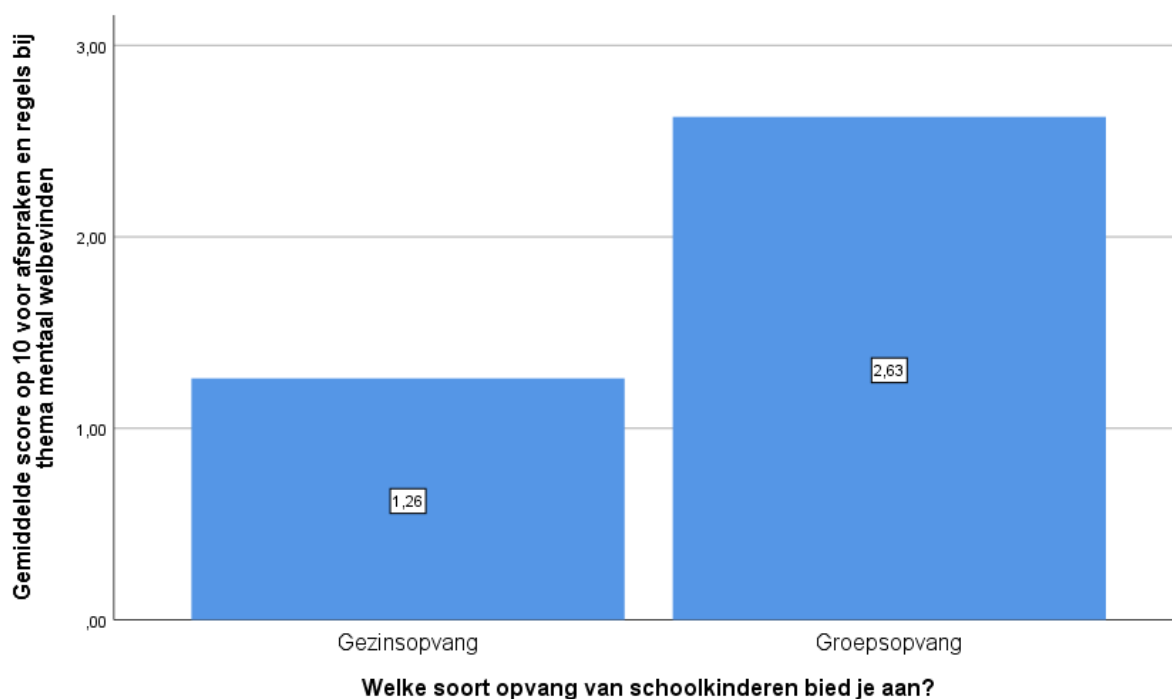

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie *afspraken en regels*

Het vergunningstype heeft een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op afspraken en regels rond mentaal welbevinden.

Vergunningstype

Kinderopvanginitiatieven van het type gezinsopvang scoren significant lager op afspraken en regels rond mentaal welbevinden dan kinderopvanginitiatieven van het type groepsopvang.

Vragen met betrekking tot de strategie *afspraken en regels*

De componentscore *afspraken en regels* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande vraag.

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders rond (het bevorderen van) het mentaal welbevinden bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond het geven van positieve feedback, afspraken over het omgaan met elkaar.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	8		8
De kinderopvang van schoolgaande kinderen heeft een pestactieplan	9		9
Ja, er zijn mondelinge afspraken	56		55
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	41		40
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	23		23
Ik weet het niet	4		4
Totaal aantal respondenten: 103			

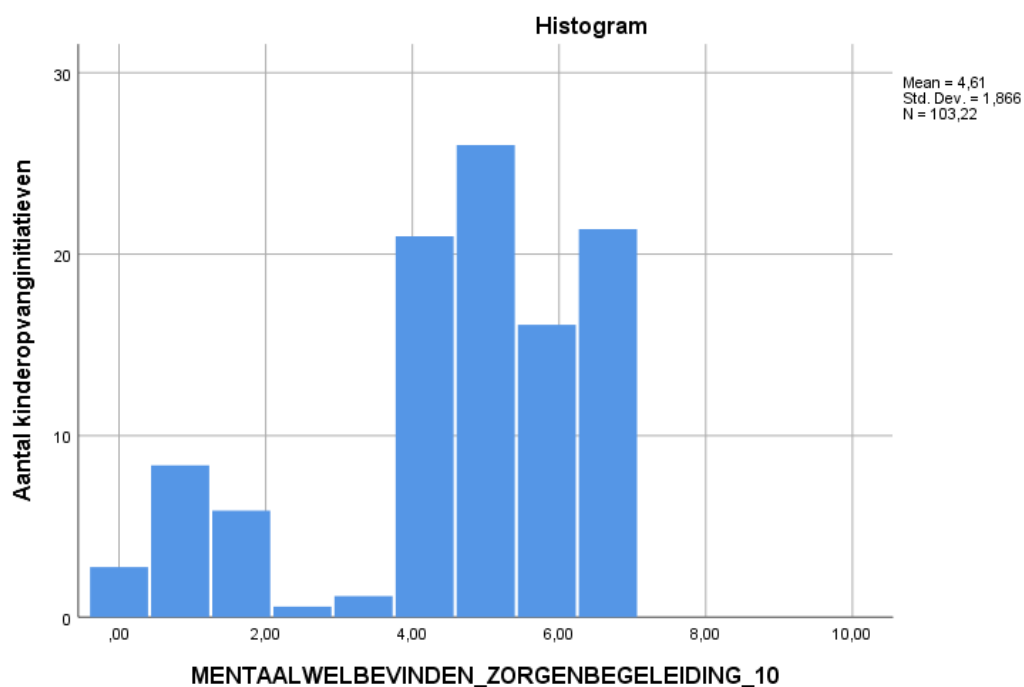
Bijna 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven hebben specifieke afspraken of regels om het mentaal welbevinden van de kinderen te bevorderen. Bij het merendeel van die kinderopvanginitiatieven zijn die afspraken mondeling vastgelegd met de ouders. In de gezinsopvang lijken schriftelijk vastgelegde regels eerder een uitzondering.

Score voor de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen. Dit verklaart ook de grote spreiding van de score tussen de kinderopvanginitiatieven.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	103
Gemiddelde	4,61
Mediaan	5,00
Standaardafwijking	1,87
Minimum	0,00
Maximum	6,67

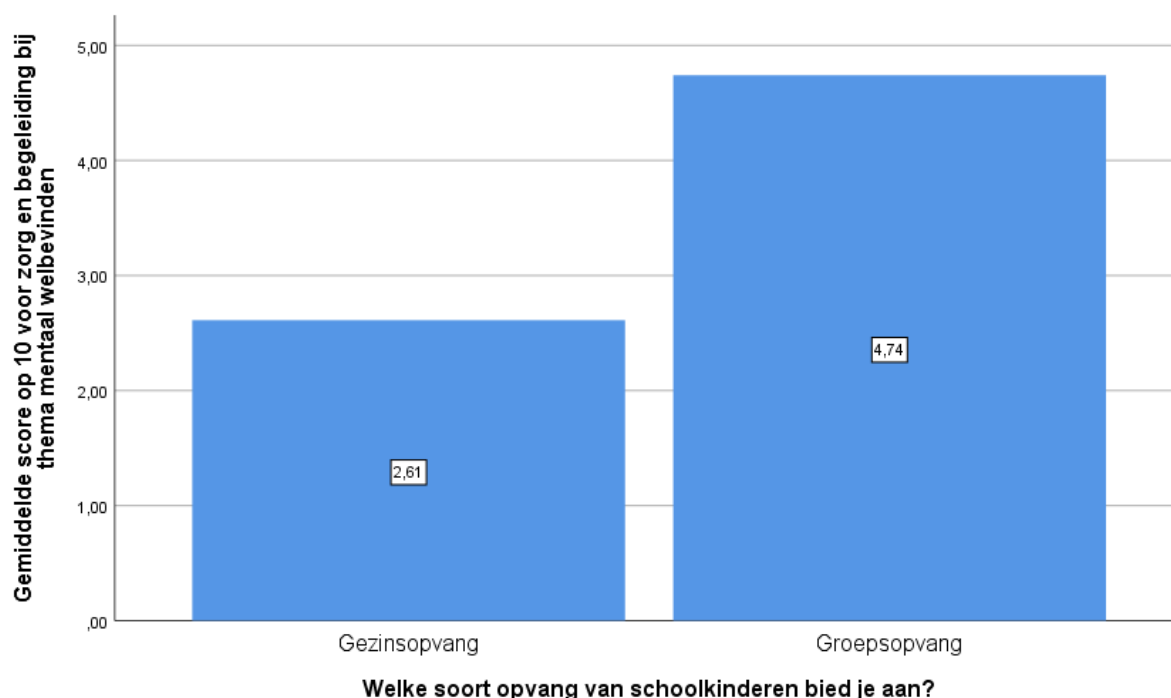

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de strategie zorg en begeleiding

Het vergunningstype en het aantal gesubsidieerde plaatsen hebben een significante invloed op de mate waarin kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen met erkenning, vergunning of attest van toezicht inzetten op zorg en begeleiding rond mentaal welbevinden.

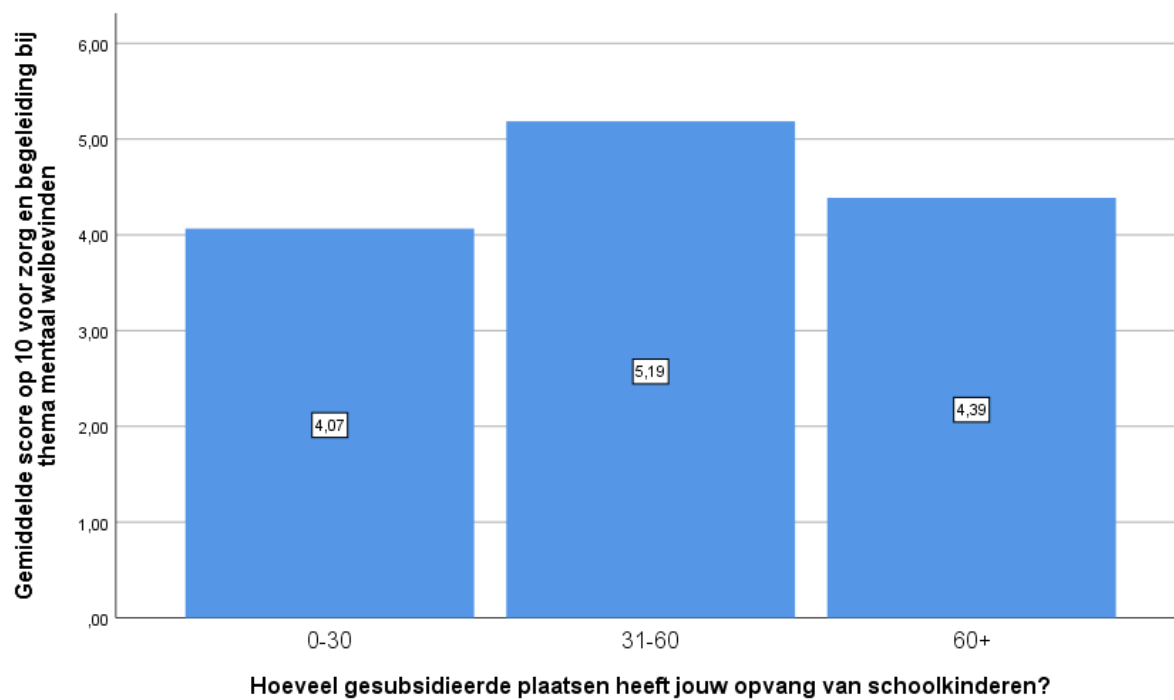
Vergunningstype

Kinderopvanginitiatieven van het type gezinsopvang scoren significant lager op zorg en begeleiding rond mentaal welbevinden dan kinderopvanginitiatieven van het type groepsopvang.

Aantal gesubsidieerde plaatsen

Kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen scoren significant lager op zorg en begeleiding rond minder lang stilzitten dan kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen. Het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **0 tot 30** gesubsidieerde plaatsen en die met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen en het verschil in score tussen kinderopvanginitiatieven met **31 tot 60** gesubsidieerde plaatsen en die met **meer dan 60** gesubsidieerde plaatsen zijn niet significant.

Vragen met betrekking tot de strategie zorg en begeleiding

De componentscore *zorg en begeleiding* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden op het vlak van mentaal welbevinden en mentale gezondheid (bv. kinderen die niet goed in hun vel zitten, hoogsensitiviteit)?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	12		12
Ja	86		83
Ik weet het niet	5		5
Totaal aantal respondenten: 103		0% 20% 40% 60% 80%	

In meer dan 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven zijn er specifieke afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden op het vlak van mentaal welbevinden.

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem op het vlak van mentaal welbevinden en mentale gezondheid (bv. kinderen met gedragsproblemen of geestelijke stoornissen)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	2		2
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team	80		78
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...)	38		37
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin, Huis van het Kind, JAC, OverKop ...)	28		27
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind	83		80
Ik weet het niet	2		2
Totaal aantal respondenten: 103		0% 20% 40% 60% 80%	

Het is positief om vast te stellen dat 9 op de 10 kinderopvanginitiatieven ook een taak opnemen in het begeleiden van kinderen met een probleem rond mentaal welbevinden. Dat doen ze voornamelijk door het probleem en de aanpak ervan te bespreken en af te stemmen op de noden van het kind in gesprek met de ouders en intern met het team. Bijna 1n op de 4 kinderopvanginitiatieven wint hiervoor zelf advies in bij een gepaste zorgverlener of organisatie. Eén op de 3 kinderopvanginitiatieven verwijst ouders daarnaar door.

Conclusie voor het beleid rond mentaal welbevinden

Kwaliteit van de werking rond mentaal welbevinden

Een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaams beleid inzake preventieve gezondheidszorg zijn de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. Een van die doelstellingen is de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder*, waarmee beoogd wordt dat de Vlaamse bevolking tegen 2025 gezonder leeft. Die gezondheidsdoelstelling bestaat verder uit een aantal subdoelstellingen voor verschillende sectoren. Voor de Vlaamse kinderopvang is de doelstelling als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

De sleutel tot een samenhangende en kwaliteitsvolle werking rond mentaal welbevinden is een mix van acties. Een sterke werking rond mentaal welbevinden bestaat uit laagdrempelige acties volgens vier verschillende strategieën: educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding. Het is een langdurig proces waarin je samen stap voor stap evolueert van losse acties binnen de kinderopvang naar een samenhangend beleid. Het project [Gezonde Kinderopvang](#) biedt concrete handvatten als basis voor een werking rond mentaal welbevinden.

Omdat de setting *kinderopvang* voor het eerst opgenomen werd in de indicatorenbevraging van 2019, gelden deze resultaten enkel als nulmeting voor de kwaliteit van de werking rond gezondheid bij kinderopvanginitiatieven in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en kan er dus ook geen vergelijking in de tijd gemaakt worden. Wel kunnen we nagaan hoe kwaliteitsvol de werking rond gezondheid is binnen de kinderopvang. Een werking rond mentaal welbevinden binnen de kinderopvang wordt gedefinieerd als voldoende kwaliteitsvol indien er een totaalscore is van minstens 20 op 100 én geen enkele componentscore minder bedraagt dan 2 op 10. 50% van de kinderopvanginitiatieven heeft een voldoende kwaliteitsvolle werking rond mentaal welbevinden.

Omgevingsinterventies vormen de belangrijkste factor voor een succesvolle werking rond mentaal welbevinden in de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen. Door de omgeving aan te pakken (bv. het inrichten van een stille of snoezelruimte), kan de gezondheid van schoolgaande kinderen (hier: het mentaal welbevinden) rechtstreeks beïnvloed worden. Dit is ook de strategie waar, zoals verwacht, de kinderopvang het meest op inzet en dus het best op scoort: quasi alle (99%) kinderopvanginitiatieven scoren minstens 2 op 10, met een gemiddelde van 7,35. De kinderopvang van schoolgaande kinderen neemt globaal gezien verschillende initiatieven (bv. ontspannende activiteiten zoals kinderyoga, activiteiten waarbij kinderen hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen) om het mentaal welbevinden en de veerkracht van schoolgaande kinderen te bevorderen. Daarnaast is er ook voldoende aandacht voor de invloed van voorzieningen, zoals aangename/verzorgde ruimtes en een (groene) buitenruimte, op het mentale welbevinden van de kinderen.

Naast het inzetten op omgevingsinterventies, is het ook belangrijk om ouders (en in mindere mate de schoolgaande kinderen) te informeren en sensibiliseren omtrent mentaal welbevinden en zo hun individuele competenties (kennis, vaardigheden en attitudes) te versterken. Op de strategie **educatie** scoren de kinderopvanginitiatieven goed met 85% dat hoger scoort dan 2 op 10 en een gemiddelde score van 4,20. De kinderopvanginitiatieven blijken ouders voornamelijk mondeling te informeren over mentaal welbevinden (in de opvang) en ook voor de kinderen worden hierover op jaarbasis educatieve activiteiten georganiseerd. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan het werken rond vaardigheden of aspecten van mentaal welbevinden en veerkracht bij schoolgaande kinderen, zoals het opbouwen van positieve contacten met anderen en het vermijden van pestgedrag.

Voor de verdere realisatie van een gezonde omgeving zijn ook **afspraken en regels** noodzakelijk om het mentaal welbevinden van kinderen in de opvang te bevorderen. Op die strategie blijkt iets minder sterk te worden ingezet, met een gemiddelde score van 2,54 en 62% van de kinderopvanginitiatieven dat hoger dan 2 scoort. Hier kan er zeker nog winst geboekt worden door onder andere het opstellen van een actieplan rond pesten of de schriftelijke verankering van de huidige, vaak mondelinge afspraken, bijvoorbeeld in het huishoudelijk reglement.

Tot slot is inzetten op **zorg en begeleiding** belangrijk om zo tijdig welbepaalde problemen en noden rond mentaal welbevinden op te merken, te signaleren en schoolgaande kinderen intern te helpen of door te verwijzen naar kwaliteitsvolle externe organisaties of experts. Met een gemiddelde score van 4,61 op 10 en 83% van de kinderopvanginitiatieven dat hoger dan 2 scoort, doet die strategie het zeer goed. Binnen de sector zijn er duidelijk voldoende afspraken en initiatieven om kinderen met een speciale noden of een probleem rond mentaal welbevinden te begeleiden of door te verwijzen.

Verschillen in score naar kinderopvangkenmerken

We stellen vast dat de score van de groepsopvang consistent hoger ligt dan die van de gezinsopvang. Dat geldt zowel voor de totaalscore als voor de scores bij drie strategieën (omgevingsinterventies, afspraken en regels en zorg en begeleiding). Bij de strategie *educatie* verschilt de score niet significant tussen de twee opvangtypes. Een hogere score wijst niet per se op een betere aanpak, maar dient begrepen te worden vanuit de specifieke kenmerken van zowel de gezins- als groepsopvang.

Die verschillen in score vloeien voort uit twee kenmerken die gezins- en groepsopvang van elkaar onderscheiden, namelijk 1) het aantal kinderbegeleiders en 2) de infrastructuur waarbinnen de opvang wordt georganiseerd.

In de gezinsopvang is er vaak slechts één kinderbegeleider (de onthaalouder). Dit vloeit voort uit het feit dat er in dit opvangtype maximaal 8 kinderen opgevangen mogen worden. Groepsopvanginitiatieven vangen minimaal 9 kinderen op en beschikken over (een team van) meerdere kinderbegeleiders. Dit verschil in mankracht heeft organisatorisch een impact. Waar de onthaalouder er in de gezinsopvang quasi alleen voor staat, kan het werk in de groepsopvang verdeeld en gespecificeerd worden onder het hele team, wat logischerwijs meer mogelijkheden met zich meebrengt. De hogere score van groepsopvanginitiatieven en samenwerkende

onthaalouders t.o.v. de gezinsopvang op het vlak van zorg en begeleiding is hiervan het resultaat. Hoe groter het team, hoe meer expertise er kan opgebouwd en gedeeld worden, hoe groter de kans dat iemand zich specifiek bezighoudt met zorg en begeleiding m.b.t. het thema *mentaal welbevinden*. In de gezinsopvang is dit alles (meestal) de verantwoordelijkheid van één persoon en vraagt dit bijgevolg ook veel meer inspanningen. We stellen bijgevolg vast dat zorg en begeleiding in de gezinsopvang vooral bestaat uit het bespreken van het probleem en het afstemmen van de begeleiding met de ouders van het kind, terwijl er in de groepsopvang vaker ook externe expertise wordt ingewonnen of doorverwezen wordt naar geschikte organisaties en diensten. Ook het organiseren van educatieve activiteiten rond mentaal welbevinden en activiteiten die het mentaal welbevinden van de kinderen stimuleren (bv.: kinderyoga), bijvoorbeeld, zijn daarom evidentier in een context met meer begeleiders, zoals de groepsopvang. Gezien het beperktere aantal begeleiders (vaak een) is het ook minder evident om binnen de gezinsopvang een website, nieuwsbrief en sociale media te onderhouden. De kleinschaligheid van de gezinsopvang biedt uiteraard ook voordelen, zo leidt de kleinere verhouding tussen het aantal opgevangen kinderen en één vaste begeleider tot een nauwere band. Bijgevolg worden de regels in de gezinsopvang meestal mondeling gecommuniceerd, terwijl ze in de groepsopvang eerder ook schriftelijk zijn vastgelegd. Ook het aantal begeleiders speelt hier een rol. Hoe meer begeleiders (en kinderen), hoe groter de noodzaak om afspraken en regels grondig te kunnen verspreiden zodat ze voor iedereen (ouders en begeleiders) duidelijk zijn. Een onthaalouder heeft een nauwer contact met ouders en beschikt niet over een team (waarbinnen iedereen dezelfde afspraken dient te communiceren), waardoor het mondeling communiceren van regels vaak voldoende is.

Een tweede belangrijk kenmerk dat het verschil in scores verklaart, is de infrastructuur waarbinnen gezins- en groepsopvang wordt aangeboden. Binnen de gezinsopvang worden de kinderen opgevangen in de woning van de onthaalouder(s), terwijl dit in de groepsopvang op een aparte locatie gebeurt. Het opvangen van meer kinderen (zoals in de groepsopvang) vereist uiteraard meer ruimte dan een gemiddelde woning. De locatie van een groepsopvanginitiatief (en vaak ook van samenwerkende onthaalouders) is meestal volledig ingericht met het oog op het aanbieden van kinderopvang, terwijl dit bij de gezinsopvang vaak alleen het geval is voor enkele ruimtes, maar nooit volledig gezien die ruimtes ook nog een woonfunctie vervullen voor de onthaalouder (en haar of zijn gezin). Door zijn de mogelijkheden van de ruimte in een gezinsopvang beperkter. Op het vlak van omgevingsinterventies rond mentaal welbevinden, bijvoorbeeld, is het binnen de gezinsopvang minder evident om te beschikken over aparte lokalen of ruimtes voor specifieke activiteiten, zoals een snoezelruimte of gevoelsplekken/-hoekjes, wat zich vertaalt in de lagere score van de gezinsopvang op die strategie.

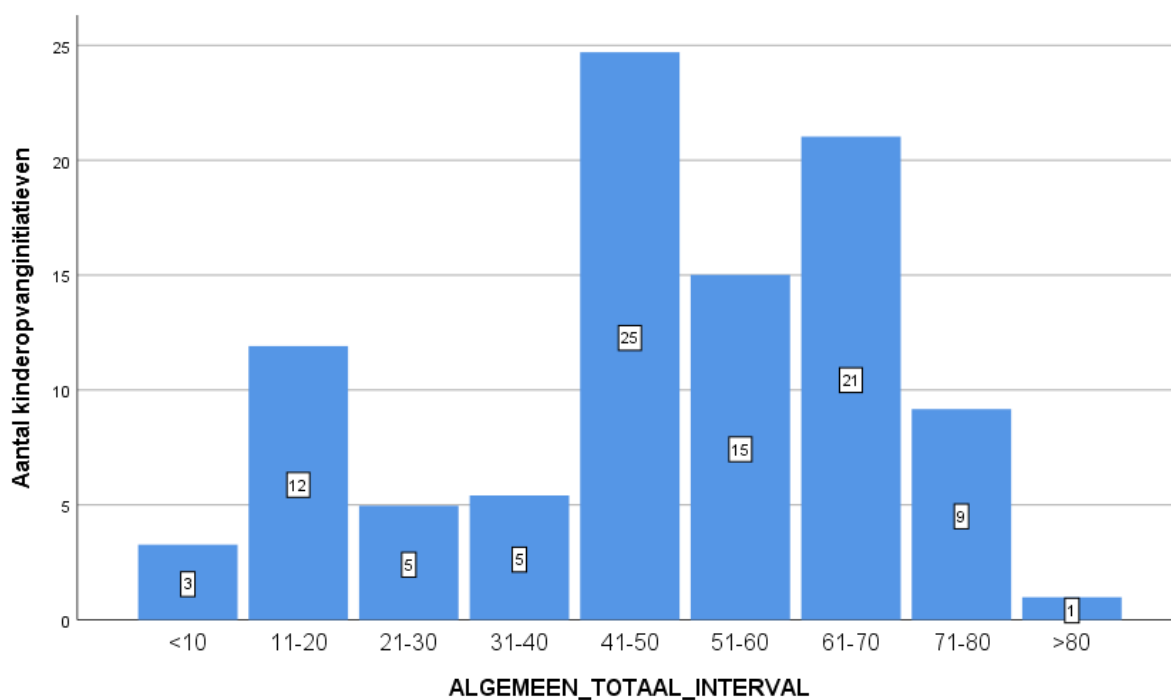
Algemene werking rond gezondheid

Totaalscore voor de algemene werking rond gezondheid

De totaalscore voor de algemene werking rond gezondheid wordt gevormd door de componentscores (= succesfactoren uit de gezondheidsmatrix nl. beleidsmatige aanpak, betrokkenheid, deskundigheid en evidence-based werken) op te tellen. Elke succesfactoren weegt even zwaar door in de totaalscore voor de werking rond algemene gezondheid (nl. 25%).

In onderstaande tabel vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 100), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	96
Gemiddelde	48,39
Mediaan	49,82
Standaardafwijking	19,19
Minimum	6,10
Maximum	85,50

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de algemene werking rond gezondheid

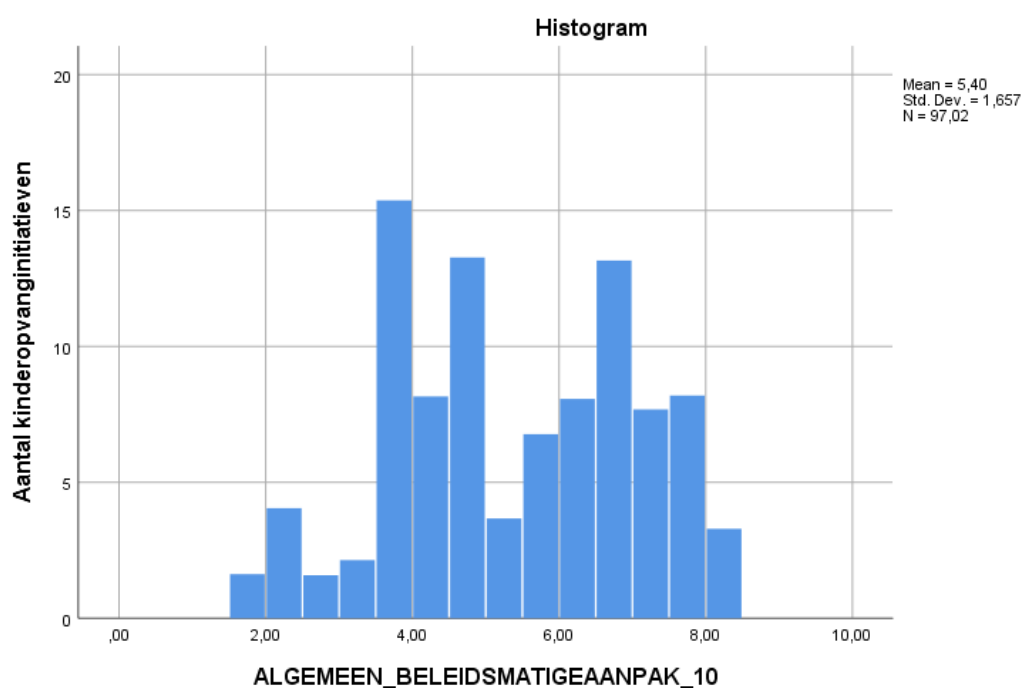
De invloed van de kinderopvangkenmerken (opvangtype en aantal gesubsidieerde plaatsen) op de score voor de algemene werking rond gezondheid kon niet bepaald worden doordat er te weinig gezinsopvanginitiatieven de vragen over dit thema invulden. De algemene werking rond gezondheid werd als laatste bevraagd. Door uitval van respondenten werden de vragen in dit deel in vergelijking met alle andere thema's door het laagst aantal kinderopvanginitiatieven ingevuld.

Score voor de succesfactor *beleidsmatige aanpak*

De componentscore *beleidsmatige aanpak* wordt gevormd door de antwoorden op 10 vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	97
Gemiddelde	5,40
Mediaan	5,43
Standaardafwijking	1,66
Minimum	2,00
Maximum	8,31

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor *beleidsmatige aanpak*

De invloed van de kinderopvangkenmerken (opvangtype en aantal gesubsidieerde plaatsen) op de score voor de algemene werking rond gezondheid kon niet bepaald worden doordat er te weinig gezinsopvanginitiatieven de vragen omtrent dit thema invulden. De algemene werking rond gezondheid werd als laatste bevraagd. Door uitval van respondenten werden de vragen in dit deel in vergelijking met alle andere thema's door het laagst aantal kinderopvanginitiatieven ingevuld.

Vragen met betrekking tot de succesfactor *beleidsmatige aanpak*

De componentscore *beleidsmatige aanpak* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande tien vragen.

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om gezonde voeding te stimuleren bij kinderen? Bv. het verbieden van ongezonde traktaties, afspraken rond het meegeven van een tussendoortjes zoals koeken zonder chocolade.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	18		14
Ja, er zijn mondelinge afspraken	29		23
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	52		41
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	51		40
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 127		0% 20% 40% 60% 80%	

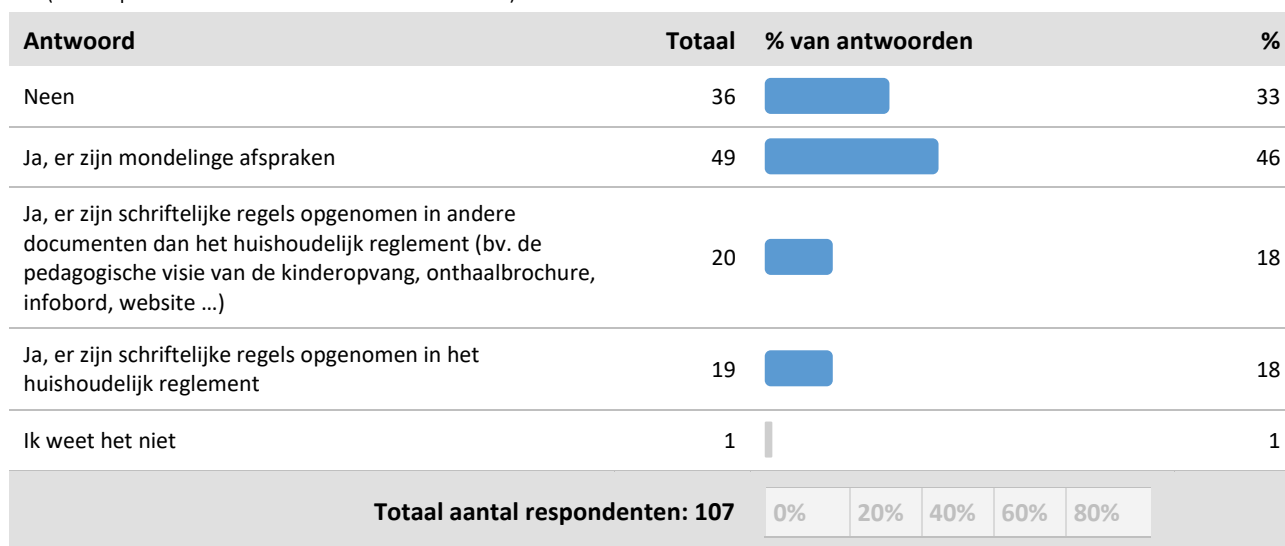
Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om beweging te stimuleren bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond de mogelijkheid om spel- en sportmateriaal mee te brengen, het meebrengen van aangepaste kledij om buiten te spelen, hoelang kinderen maximaal aan één stuk huiswerk mogen maken, buiten spelen.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	21		18
Ja, er zijn mondelinge afspraken	69		59
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bijv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	19		16
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	12		11
Ik weet het niet	7		6
Totaal aantal respondenten: 118		0% 20% 40% 60% 80%	

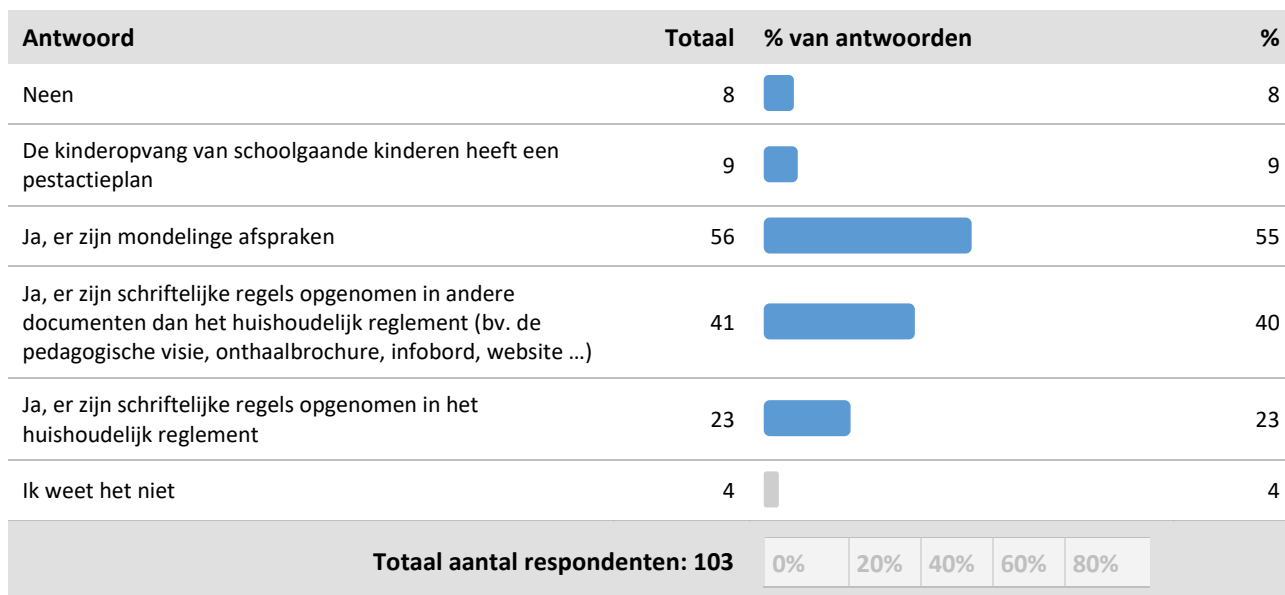
Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om lang stilzitten bij kinderen te vermijden? Dit zijn bv. afspraken rond het meebrengen, kijken of spelen met beeldschermen (bv. tablet, televisie, computer) in de kinderopvang van schoolgaande kinderen.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

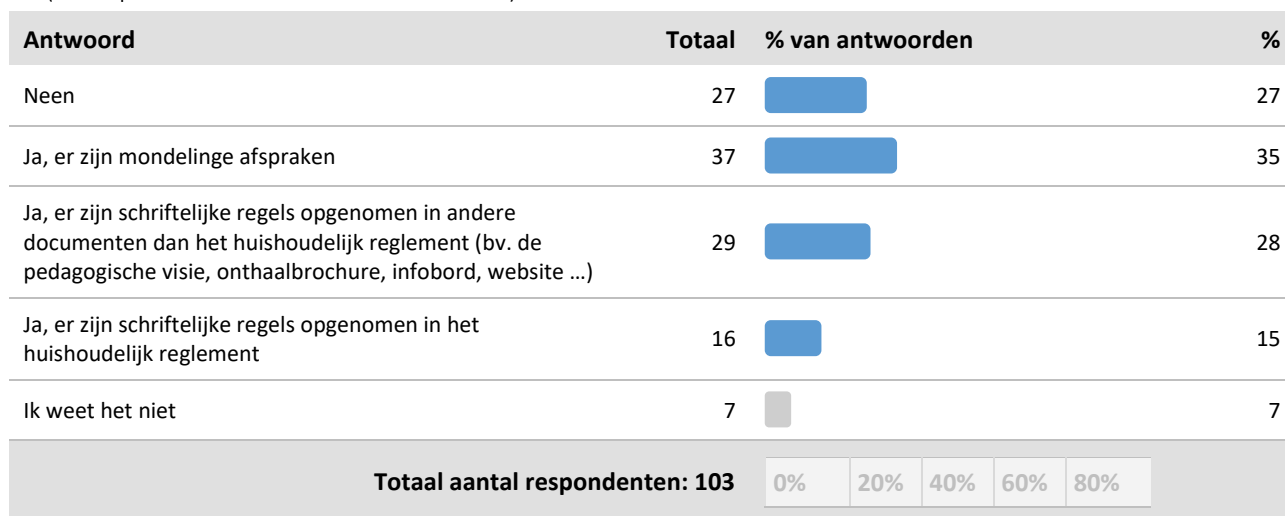
Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders rond (het bevorderen van) het mentaal welbevinden bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond het geven van positieve feedback, afspraken over het omgaan met elkaar.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

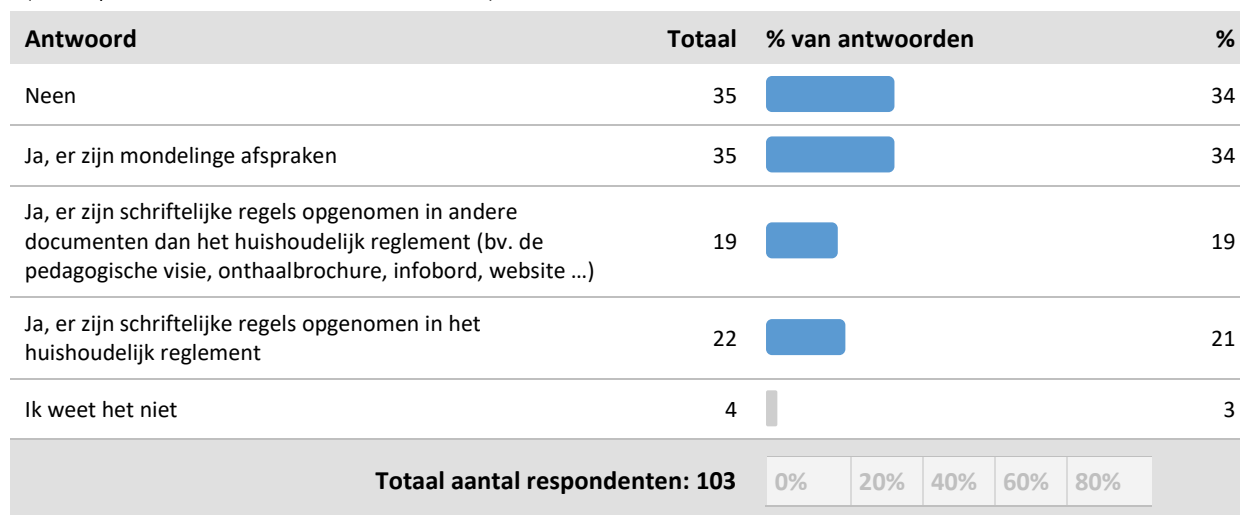
Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond roken in de omgeving van de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond alcoholgebruik in de omgeving van de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Zoals reeds bij de themahoofdstukken besproken, merken we dat de meerderheid van de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen afspraken en regels heeft met betrekking tot de thema's *voeding*, *beweging*, *stilzitten*, *mentaal welbevinden* en *roken*. Meestal zijn die mondeling van aard, zeker in de gezinsopvang. Voornamelijk in de groepsopvang worden de afspraken en regels ook schriftelijk vastgelegd. Met betrekking tot de thema's *stilzitten* en *alcohol* zijn er relatief gezien het minst vaak afspraken vastgelegd.

In welke beleidsdocumenten wordt gezondheid (of een van de gezondheidsthema's) bij kinderen opgenomen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Kwaliteitshandboek	66		67
Pedagogische visie/project	65		66
Huishoudelijk reglement	67		69
Schriftelijke overeenkomst met de ouders	13		13
Risicoanalyse veiligheid en gezondheid	46		47
Informatiedocumenten voor de ouders (ontwikkeld door de opvang zelf)	16		16
Geen van bovenstaande	2		2
In andere beleidsdocumenten	1		1
Ik weet het niet	7		7
Totaal aantal respondenten: 98			
0% 20% 40% 60% 80%			

In zo goed als alle kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen is gezondheid verankerd in minstens één beleidsdocument. Het vaakst wordt dit opgenomen in het huishoudelijk reglement, het kwaliteitshandboek en de pedagogische visie.

Waarom heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geld besteed op het vlak van gezondheid of (een van) de gezondheidsthema's?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Mijn kinderopvang van schoolgaande kinderen heeft geen geld besteed op het vlak van gezondheid	11		11
Ondersteuning van de (thematisch) initiatieven rond gezondheid door externen	14		14
Nascholing of vorming voor medewerkers	61		63
Workshops of activiteiten voor de kinderen door externen (bv. kinderyoga georganiseerd door een extern persoon)	24		25
Huren of aankopen van educatief materiaal en acties (bv. affiches ...)	15		16
Infrastructuur (bv. herinrichting van leef- of buitenruimte, fietsenstalling ...)	39		40
Andere	12		12
Ik weet het niet	3		3

Totaal aantal respondenten: 97

0% 20% 40% 60% 80%

Meer dan 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen geeft aan geld te hebben besteed op het vlak van gezondheid. In de meeste opvanginitiatieven werd dit geld besteed aan vorming van de medewerkers of aan de infrastructuur.

Op welke overlegmomenten in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen was er een terugkerend agendapunt rond gezondheid of (een van) de gezondheidsthema's?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Wij hebben geen overlegmomenten.	5		6
Er is geen terugkerend agendapunt rond gezondheid geweest op een overlegmoment.	29		30
Op het overleg met de verantwoordelijke	18		18
Op de teamvergadering	51		53
Op een werkgroep rond gezondheid	13		13
Op een andere werkgroep	7		7
Op de coördinatorenvergadering	4		4
Op de directievergadering	0		0
Andere	1		1
Ik weet het niet	9		9

Totaal aantal respondenten: 97

0% 20% 40% 60% 80%

Rond welk(e) gezondheidsthema('s) was er een agendapunt?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Gezonde voeding	38		72
Beweging	37		70
Minder lang stilzitten (sedentair gedrag)	15		27
Mentaal welbevinden en veerkracht	28		52
Roken	6		11
Alcohol	11		20
De algemene werking rond gezondheid	18		34
Geen van bovenstaande thema's	2		3
Voor een ander thema dan bovenstaande gezondheidsthema's	1		1
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 53 0% 20% 40% 60% 80%			

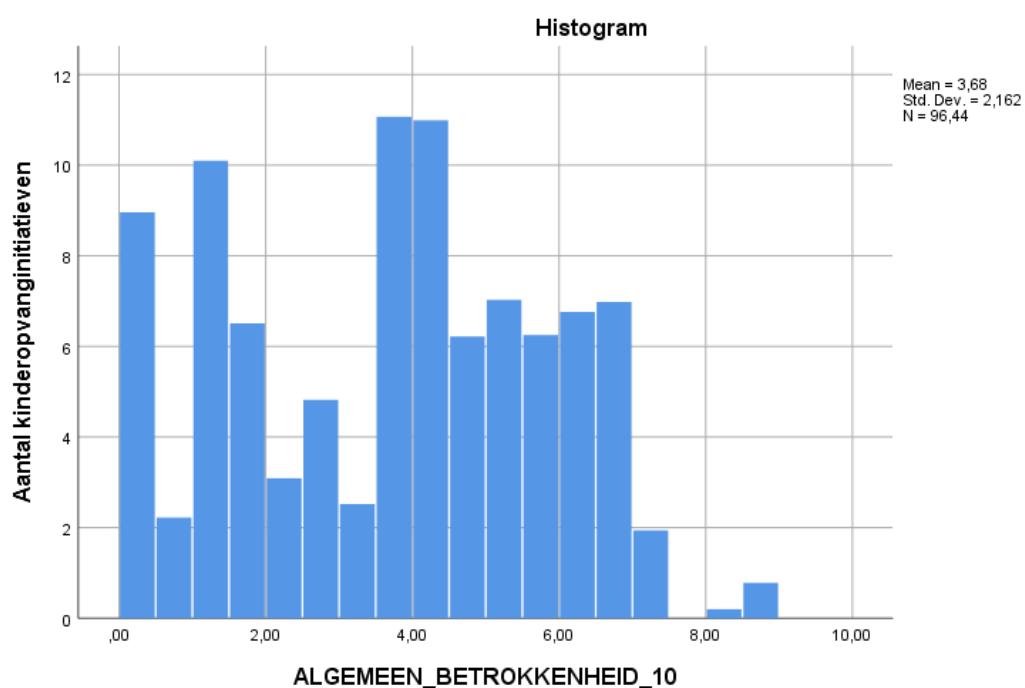
In iets meer dan de helft van de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen was er een terugkerend agendapunt rond gezondheid op minstens één overlegmoment. Die agendapunten kwamen het vaakst aan bod op de teamvergadering. Agendapunten rond gezonde voeding, beweging en mentaal welbevinden kwamen het meest aan bod.

Score voor de succesfactor *betrokkenheid*

De componentscore *betrokkenheid* wordt gevormd door de antwoorden op zeven vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	96
Gemiddelde	3,68
Mediaan	3,94
Standaardafwijking	2,16
Minimum	0,00
Maximum	8,79

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor *betrokkenheid*

De invloed van de kinderopvangkenmerken (opvangtype en aantal gesubsidieerde plaatsen) op de score voor de algemene werking rond gezondheid kon niet bepaald worden doordat er te weinig gezinsopvanginitiatieven de vragen over dit thema invulden. De algemene werking rond gezondheid werd als laatste bevraagd. Door uitval van respondenten werden de vragen in dit deel in vergelijking met alle andere thema's door het laagst aantal kinderopvanginitiatieven ingevuld.

Vragen met betrekking tot de succesfactor *betrokkenheid*

De componentscore *betrokkenheid* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande zeven vragen.

Communiqueert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen over de initiatieven rond gezondheid voor kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Wij hebben geen initiatieven rond gezondheid.	13		13
Neen, wij communiceren niet over onze initiatieven rond gezondheid.	4		4
Ja, wij communiceren naar ons team.	70		72
Ja, wij communiceren naar de ouders.	67		69
Ja, wij communiceren naar de kinderen.	62		64
Ik weet het niet	5		5
Totaal aantal respondenten: 98		0% 20% 40% 60% 80%	

De meerderheid van kinderopvanginitiatieven met initiatieven rond gezondheid voor de kinderen communiqueert hierover zowel binnen het team, naar de ouders als naar de kinderen. 1 op de 10 kinderopvanginitiatieven heeft geen initiatieven rond gezondheid en kan hier dus ook niet over communiceren.

Hoe communiqueert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen naar ouders over de initiatieven rond gezondheid voor kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Via een rondleiding of kennismakingsgesprek met de ouders	55		82
Via de website van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	15		22
Via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang van schoolgaande kinderen)	15		22
Via de nieuwsbrief van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	15		22
Via infobrieven	13		19
Via een infobord in de kinderopvang van schoolgaande kinderen	35		51
Via het (online) communicatieplatform van de kinderopvang van schoolgaande kinderen (bv. heen-en-weerschriftje, mail, Bitcare)	5		7

Tijdens het breng- en haalmoment	55		81
Via een leefboek met verhalen en gebeurtenissen van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	1		1
Via info-avonden/-momenten	12		19
Op vergadermomenten	13		19
Op de opendeurdag	9		13
Andere	4		5
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 67 0% 20% 40% 60% 80%			

De overgrote meerderheid van de kinderopvanginitiatieven die naar de ouders communiceren over hun initiatieven rond gezondheid, doet dit via een rondleiding of kennismakingsgesprek of tijdens de breng- en haalmomenten. De helft van de opvanginitiatieven doet dit ook via een infobord.

Is er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen iemand verantwoordelijk voor gezondheid of (een van) de gezondheidsthema's?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	59		61
Ja, maar deze persoon is hiervoor niet vrijgesteld	25		26
Ja, en deze persoon is hiervoor (gedeeltelijk) vrijgesteld	9		9
Ik weet het niet	4		4
Totaal aantal respondenten: 97 0% 20% 40% 60% 80%			

In bijna 4 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen is er iemand van de medewerkers verantwoordelijk voor gezondheid. Meestal is die persoon daarvoor niet vrijgesteld.

Welke soort agendapunten kwamen aan bod rond gezondheid?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Adviseren van de initiatieven rond gezondheid	23		43
Adviseren van prioriteiten, doelstellingen en acties	9		18
Plannen van acties	31		58
Uitvoeren van acties	32		59
Evalueren van acties en de initiatieven rond gezondheid	29		54
Ik weet het niet	6		10

Totaal aantal respondenten: 53

0% 20% 40% 60% 80%

In de kinderopvanginitiatieven waar er op minstens één overlegmoment een agendapunt rond gezondheid was, gingen die agendapunten voornamelijk over het plannen, uitvoeren en evalueren van acties of initiatieven rond gezondheid.

Zijn de ouders betrokken bij het...

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Adviseren van de initiatieven rond gezondheid	8		8
Adviseren van prioriteiten, doelstellingen en acties (bv. vragen aan ouders welke gezondheidsthema's zij belangrijk vinden)	3		3
Plannen van acties (bv. ouders brengen fruit mee om fruitsalade te maken)	17		17
Uitvoeren van acties (bv. ouders gaan mee op uitstap of helpen met het maken van fruitsalade)	2		2
Evalueren van acties en de initiatieven rond gezondheid (bv. vragen naar feedback van ouders)	20		21
Geen van bovenstaande	50		52
Ik weet het niet	8		8

Totaal aantal respondenten: 96

0% 20% 40% 60% 80%

In 4 op de 10 kinderopvanginitiatieven worden ouders betrokken bij zaken die betrekking hebben tot gezondheid in de opvang. Daarbij gaat het voornamelijk om het plannen en evalueren van acties.

Zijn de kinderen betrokken bij het...

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Adviseren van prioriteiten, doelstellingen en acties (bv. vragen aan kinderen welke gezondheidsthema's zij belangrijk vinden)	9		9
Plannen van acties (bv. kinderen kiezen welke activiteiten er rond gezonde voeding worden uitgevoerd)	32		33
Uitvoeren van acties (bv. kinderen maken samen fruitsalade)	66		69
Evalueren van acties en de initiatieven rond gezondheid (bv. vragen naar feedback van kinderen)	28		29
Geen van bovenstaande	19		20
Ik weet het niet	4		4

Totaal aantal respondenten: 96

0% 20% 40% 60% 80%

De kinderen zelf worden in meer dan 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven betrokken bij zaken met betrekking tot gezondheid in de opvang. Dat gebeurt vooral bij het uitvoeren van acties.

Hoe worden deze gegevens (beginsituatie, gezondheidsproblemen, signalen, wensen en verwachtingen) verzameld?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Via informele momenten (bv. een gesprek met een ouder tijdens het onthaalmoment ...)	48		66
Via een bevraging (bv. via een vragenlijst of poll/peiling, via een e-mail, via een tevredenheidsgesprek ...)	31		43
Via overlegmomenten (bv. overleg met de verantwoordelijke, personeelsvergadering ...)	49		68
Via individuele meldingen (bv. ideeënbus, e-mail ...)	31		42
Via waarnemingen (zien en horen wat er in de kinderopvang van schoolgaande kinderen leeft en gebeurt)	48		67
Via (onderzoeks)rapporten of (kranten)artikels	3		4
Via een klacht	12		16
Andere manieren	2		2
Ik weet het niet	3		4
Totaal aantal respondenten: 72			

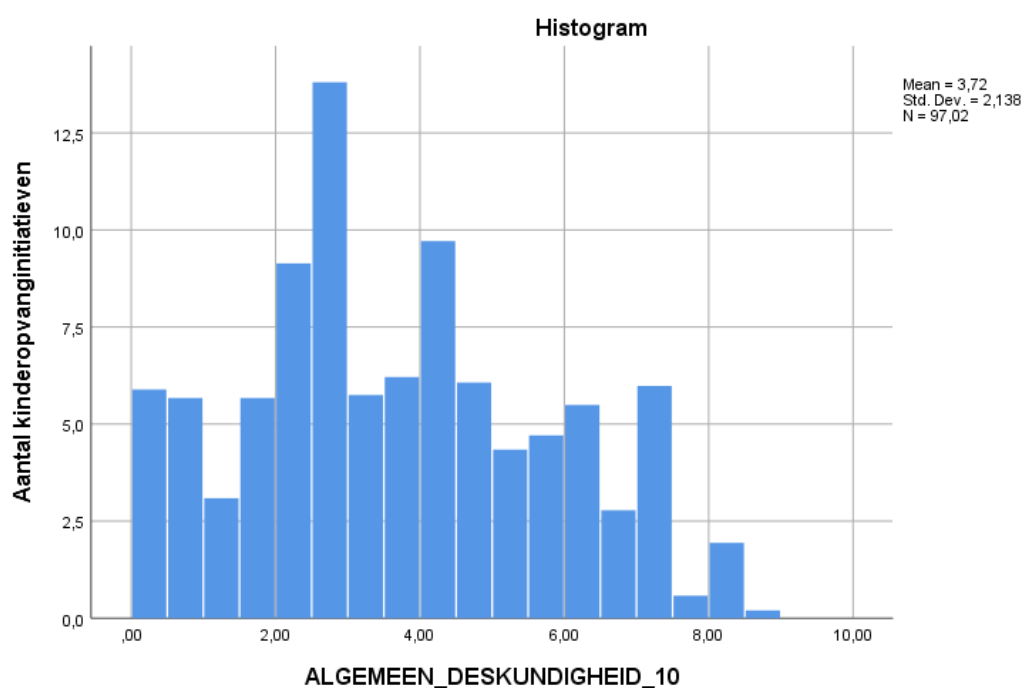
Van de kinderopvanginitiatieven die aangeven hun werking rond gezondheid te evalueren op basis van hun eigen beginsituatie, gegevens over de leefstijl en gezondheidsproblemen van de kinderen en/of op basis van signalen, wensen en verwachtingen van de verantwoordelijke of het team, blijkt de meerderheid die gegevens te verzamelen via overlegmomenten, waarnemingen of informele momenten.

Score voor de succesfactor *deskundigheid*

De componentscore *deskundigheid* wordt gevormd door de antwoorden op vijf vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	97
Gemiddelde	3,72
Mediaan	3,42
Standaardafwijking	2,14
Minimum	0,00
Maximum	8,72

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor *deskundigheid*

De invloed van de kinderopvangkenmerken (opvangtype en aantal gesubsidieerde plaatsen) op de score voor de algemene werking rond gezondheid kon niet bepaald worden doordat er te weinig gezinsopvanginitiatieven de vragen over dit thema invulden. De algemene werking rond gezondheid werd als laatste bevraagd. Door uitval van respondenten werden de vragen in dit deel in vergelijking met alle andere thema's door het laagst aantal kinderopvanginitiatieven ingevuld.

Vragen met betrekking tot de succesfactor *deskundigheid*

De componentscore *deskundigheid* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande vijf vragen.

Met wie werkt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen (de kinderopvang zelf, en dus niet de organisator van kinderopvang bij aangesloten onthaalouders en groepsopvang) samen rond het thema X voor kinderen? Het gaat hier zowel om eenmalige als langdurige samenwerking (bv. aanbieden van workshops of informatie, gebruik van accommodatie, aanreiken van subsidies ...).

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Gezonde voeding

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	36		29
Organisator van kinderopvang	21		17
(Het lokale team van) Kind en Gezin	5		4
Huis van het Kind	26		21
CLB	1		1
Opgroeien in Brussel	1		1
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	6		5
Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo)	18		14
Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK)	24		19
Ondersteunende koepelorganisaties (bv. VVSG, UnieKO, Vlaams Welzijnsverbond ...)	19		15
Welzijns- en vrijetijdsorganisaties in de buurt (bv. OCMW, jongerenorganisatie, wijkgezondheidscentrum ...)	6		5
Zelfstandig consultant (bv. een diëtist of logopedist)	8		6
Gemeente/stad	31		25
Een andere kinderopvang	6		5
Scholen (bv. stagiairs, schoolprojecten ...)	23		19
Andere	6		5
Ik weet het niet	4		3
Totaal aantal respondenten: 123		0% 20% 40% 60% 80%	

Ongeveer 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen werken met minstens één partner samen rond het thema *gezonde voeding*. De populairste

partners daarbij, waarmee ongeveer 1 op de 5 kinderopvanginitiatieven samenwerkt, zijn de gemeente, het Huis van het Kind, scholen en het Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK).

Beweging

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	30		26
Organisator van kinderopvang	19		16
(Het lokale team van) Kind en Gezin	1		1
Huis van het Kind	17		14
CLB	1		1
Opgroeien in Brussel	1		1
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	5		4
Het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo)	9		8
Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK)	13		11
Ondersteunende koepelorganisaties (bv. VVSG, UnieKO, Vlaams Welzijnsverbond ...)	15		13
Welzijns- en vrijetijdsorganisaties in de buurt (bv. OCMW, jongerenorganisatie, wijkgezondheidscentrum ...)	8		7
Zelfstandig consultant (bv. een bewegingsdeskundige of diëtist)	0		0
MOEV (voordien SVS)	7		6
Sport Vlaanderen (oude BLOSO)	10		8
Mobiliteitsorganisatie (bv. Voetgangersbeweging)	1		0
Gemeente/stad	50		43
Een andere kinderopvang	5		4
Scholen (bv. stagiairs, schoolprojecten ...)	25		21
Andere	17		14
Ik weet het niet	5		4
Totaal aantal respondenten: 118			

7 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen werken met minstens één partner samen rond het thema *beweging*. Meer dan 4 op de 10 kinderopvanginitiatieven werken daarvoor samen met de gemeente of stad. Daarnaast zijn ook scholen een populaire partner om mee samen te werken rond dit thema.

Lang stilzitten

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	72		67
Organisator van kinderopvang	13		12
(Het lokale team van) Kind en Gezin	1		1
Huis van het Kind	4		4
CLB	1		1
Opgroeien in Brussel	1		1
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	5		5
Het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo)	4		4
Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK)	4		4
Ondersteunende koepelorganisaties (bv. VVSG, UnieKO, Vlaams Welzijnsverbond ...)	9		8
Welzijns- en vrijetijdsorganisaties in de buurt (bv. OCMW, jongerenorganisatie, wijkgezondheidscentrum ...)	3		3
Zelfstandig consultant (bv. een bewegingsdeskundige of diëtist)	0		0
MOEV (voordien SVS)	0		0
Sport Vlaanderen (oude BLOSO)	0		0
Mobiliteitsorganisatie (bv. Voetgangersbeweging)	0		0
Gemeente/stad	14		13
Een andere kinderopvang	3		3
Scholen (bv. stagiairs, schoolprojecten ...)	6		6
Andere	1		1
Ik weet het niet	8		7
Totaal aantal respondenten: 107			

Meer dan 7 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen werken met geen enkele partner samen rond het thema *minder lang stilzitten*. De initiatieven die dat wel doen, werken voornamelijk samen met de gemeente of stad en de organisator/organiserende dienst van de kinderopvang.

Mentaal welbevinden en veerkracht

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	14		14
Organisator van kinderopvang	14		14
(Het lokale team van) Kind en Gezin	8		7
Huis van het Kind	29		28
CLB	12		12
Opgroeien in Brussel	1		1
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	5		4
Het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo)	7		7
Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK)	18		17
Ondersteunende koepelorganisaties (bv. VVSG, UnieKO, Vlaams Welzijnsverbond ...)	21		21
Welzijns- en vrijetijdsorganisaties in de buurt (bv. OCMW, jongerenorganisatie, wijkgezondheidscentrum ...)	19		18
Zelfstandig consultant (bv. een psycholoog of een coach die een training komt geven)	12		11
Gemeente/stad	28		27
Preventiewerkers (in je buurt of verbonden aan Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg)	6		6
Een andere kinderopvang	5		5
Scholen (bv. stagiairs, schoolprojecten ...)	29		28
Andere	14		13
Ik weet het niet	5		5
Totaal aantal respondenten: 103		0% 20% 40% 60% 80%	

Iets meer dan 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen werken met minstens één partner samen rond het thema *mentaal welbevinden en veerkracht*. De populairste partners daarbij, waarmee meer dan 1 op de 4 kinderopvanginitiatieven samenwerkt, zijn het Huis van het Kind, scholen en de gemeente of stad.

Voor welke activiteiten werkt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen samen rond het thema ... ?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Gezonde voeding

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het aanreiken van informatie en/of informatiematerialen (pakketten, brochures ...)	42		51
Het gebruiken van accommodatie en infrastructuur	21		26
Het aanreiken van financiële middelen of subsidies	8		10
Het aanbieden van een infosessie, opleiding of workshop voor de kinderen, ouders of medewerkers	38		47
Het screenen of bevragen van het huidige aanbod rond gezonde voeding	2		2
Het begeleiden van onze kinderopvang van schoolgaande kinderen bij het uitbouwen van een voedingsbeleid	16		20
De totale begeleiding bij de uitwerking van een project	9		11
Andere activiteiten	8		10
Ik weet het niet	7		9
Totaal aantal respondenten: 82			

Er wordt door de kinderopvanginitiatieven vooral samengewerkt rond het thema *gezonde voeding* op het vlak van het aanreiken van informatie(materialen) en het aanbieden van infosessies, opleidingen of workshops, zowel voor het team, ouders als de kinderen.

Beweging

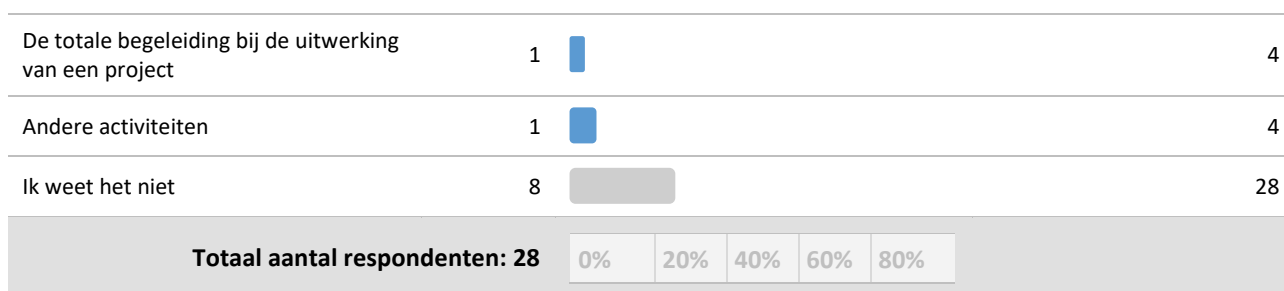
Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het aanreiken van informatie en/of informatiematerialen (pakketten, brochures ...)	27		35
Het gebruiken van accommodatie en infrastructuur	56		73
Het aanreiken van financiële middelen of subsidies	12		15
Het aanbieden van een infosessie, opleiding of workshop voor de kinderen, ouders of medewerkers	21		28
Het screenen of bevragen van het huidig aanbod rond beweging	2		2
Het begeleiden van onze kinderopvang van schoolgaande kinderen bij het uitbouwen van een bewegingsbeleid	10		13
De totale begeleiding bij de uitwerking van een project	10		13
Andere activiteiten	14		18
Ik weet het niet	3		4
Totaal aantal respondenten: 77		0% 20% 40% 60% 80%	

Er wordt door de kinderopvanginitiatieven vooral samengewerkt rond het thema *beweging* op het vlak van het gebruik van externe accommodatie en infrastructuur.

Lang stilzitten

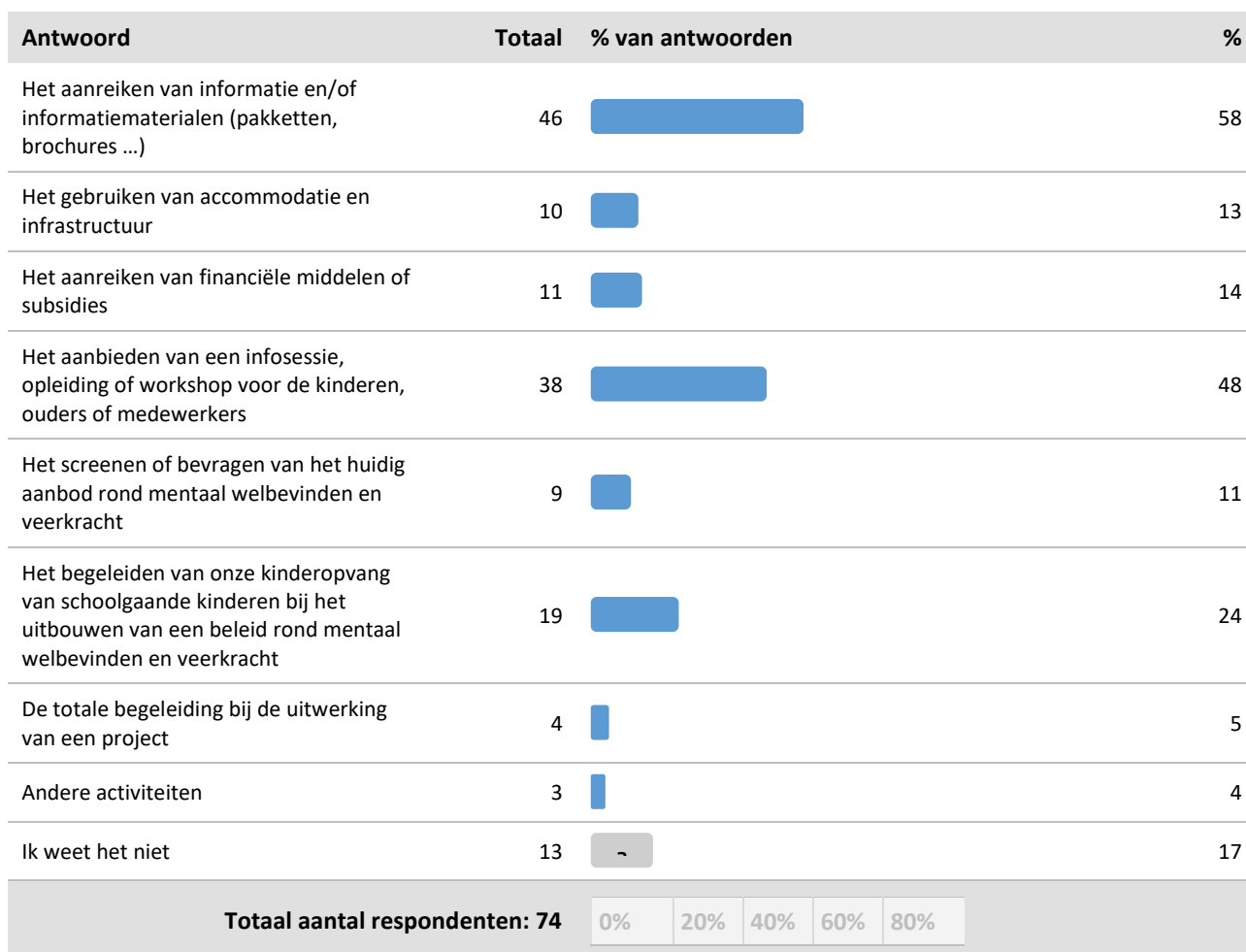
Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het aanreiken van informatiematerialen (pakketten, brochures ...)	8		28
Het gebruiken van accommodatie en infrastructuur	7		25
Het aanreiken van financiële middelen of subsidies	1		4
Het aanbieden van een infosessie, opleiding of workshop voor de kinderen, ouders of medewerkers	9		32
Het screenen of bevragen van het huidig aanbod rond lang stilzitten	1		4
Het begeleiden van onze kinderopvang van schoolgaande kinderen bij het	1		4

uitbouwen van een beleid rond lang stilzitten

Er wordt door de kinderopvanginitiatieven vooral samengewerkt rond het thema *lang stilzitten* op het vlak van het aanbieden van infosessies, opleidingen of workshops, zowel voor het team, ouders als de kinderen, het gebruik van externe accommodatie en infrastructuur en het aanreiken van informatie(materialen).

Mentaal welbevinden en veerkracht

Er wordt door de kinderopvanginitiatieven vooral samengewerkt rond het thema *mentaal welbevinden en veerkracht* op het vlak van het aanreiken van informatie(materialen) en het aanbieden van infosessies, opleidingen of workshops, zowel voor het team, ouders als de kinderen.

Heeft er in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen minstens één personeelslid een vorming/nascholing gevolgd om te werken rond gezondheid bij de kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	31		32
Ja	58		60
Ik weet het niet	8		8
Totaal aantal respondenten: 97			

In 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen heeft er minstens één personeelslid een vorming gevolgd over het werken rond gezondheid of over een van de gezondheidsthema's bij de kinderen.

Wie in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen heeft een vorming/nascholing gevolgd om te werken rond gezondheid bij de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Directeur	0		0
Zorgcoördinator	3		5
Beleidsmedewerker	1		1
Leerkracht	0		0
Zelfstandige onthaalouder (kinderbegeleider gezinsopvang)	0		0
Onthaalouder aangesloten bij organisator kinderopvang (kinderbegeleider gezinsopvang met eigen statuut)	0		0
Samenwerkende onthaalouder (kinderbegeleider groepsopvang)	0		0
Organisator kinderopvang	5		9
Pedagogische beleidsmedewerker	4		6
Verantwoordelijke/coördinator kinderopvanglocatie	28		49
Teambegeleider/-coach	5		9
Kinderbegeleider in dienst van een organisator kinderopvang	46		79
Verpleegkundige	0		0
Inclusiecoach	1		1

Andere	3		5
Ik weet het niet	0		0

Totaal aantal respondenten: 58

Binnen de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen zijn het vooral de kinderbegeleiders en de verantwoordelijke van de opvanglocatie, die een vorming volgden over het werken rond gezondheid of over een van de gezondheidsthema's bij de kinderen.

Voor welk gezondheidsthema is er door minstens één personeelslid een vorming/nascholing gevolgd om te werken rond gezondheid bij de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Gezonde voeding	48		82
Beweging	48		82
Minder lang stilzitten (sedentair gedrag)	17		30
Mentaal welbevinden en veerkracht	33		57
Roken	1		2
Alcohol	5		9
De algemene werking rond gezondheid	15		26
Geen van bovenstaande thema's	0		0
Voor een ander thema dan bovenstaande gezondheidsthema's	0		0
Ik weet het niet	0		0

Totaal aantal respondenten: 58

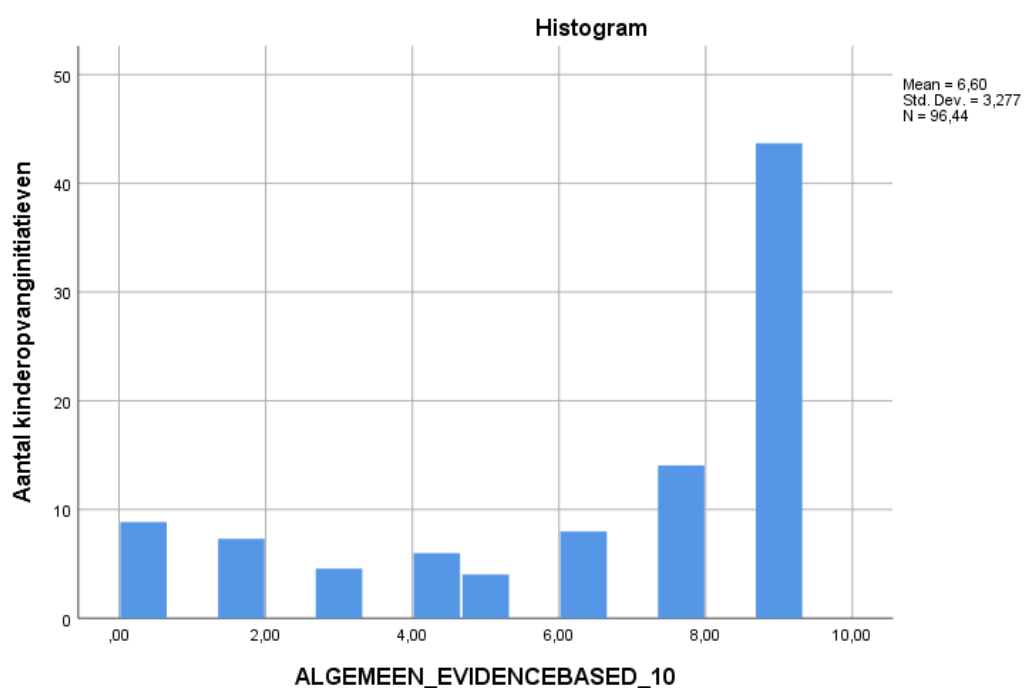
Binnen de kinderopvanginitiatieven waar minstens één personeelslid vorming heeft gevolgd, blijkt dit voornamelijk met betrekking tot de thema's *gezonde voeding* en *beweging*. In bijna 6 op de 10 kinderopvanginitiatieven werd er ook rond het thema *mentaal welbevinden en veerkracht* vorming gevolgd.

Score voor de succesfactor *evidence-based werken*

De componentscore *evidence-based werken* wordt gevormd door de antwoorden op twee vragen.

Hieronder vind je een overzicht van de gemiddelde totaalscore (op 10), de mediaan en standaardafwijking, de minimum- en maximumscore en bijhorend histogram.

N	96
Gemiddelde	6,60
Mediaan	7,86
Standaardafwijking	3,28
Minimum	0,00
Maximum	9,29

Invloed van de kinderopvangkenmerken op de succesfactor *evidence-based werken*

De invloed van de kinderopvangkenmerken (opvangtype en aantal gesubsidieerde plaatsen) op de score voor de algemene werking rond gezondheid kon niet bepaald worden doordat er te weinig gezinsopvanginitiatieven de vragen over dit thema invulden. De algemene werking rond gezondheid werd als laatste bevraagd. Door uitval van respondenten werden de vragen in dit deel in vergelijking met alle andere thema's door het laagst aantal kinderopvanginitiatieven ingevuld.

Vragen met betrekking tot de succesfactor *evidence-based werken*

De componentscore *evidence-based werken* wordt gevormd door de antwoorden op onderstaande twee vragen.

Evalueert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen zijn initiatieven rond gezondheid?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

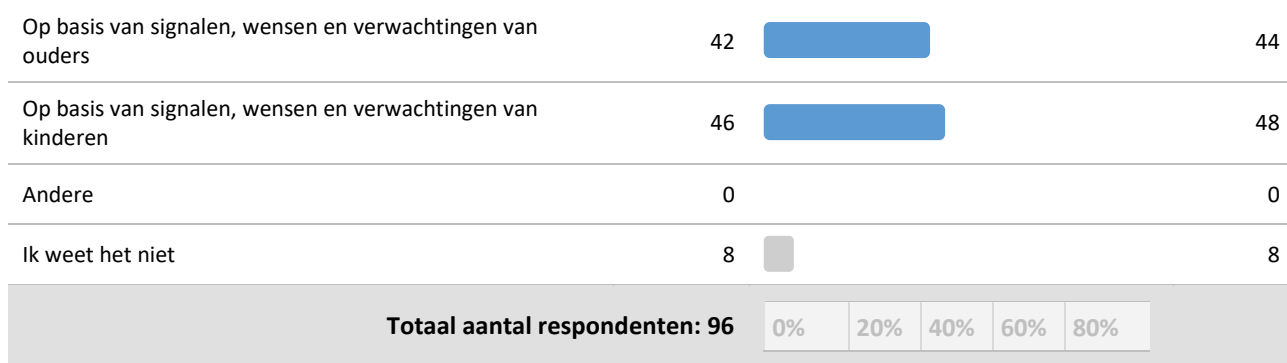
Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, er zijn geen initiatieven rond gezondheid	14		15
Neen, we voeren geen evaluatie uit	6		6
Ja, we evalueren enkel specifieke acties	50		52
Ja, we evalueren alle initiatieven rond gezondheid	19		20
Ik weet het niet	7		7
Totaal aantal respondenten: 96		0% 20% 40% 60% 80%	

Bijna 8 op de 10 kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen hebben initiatieven rond gezondheid. Daarvan evalueert de meerderheid enkel specifieke acties en een minderheid alle genomen initiatieven.

Op welke basis kiest jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen doelstellingen voor de initiatieven rond gezondheid?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Mijn kinderopvang van schoolgaande kinderen kiest geen doelstellingen rond gezondheid	5		5
Op basis van wettelijke richtlijnen of aanbevelingen van de overheid (bv. de vergunningsvoorwaarden voor kinderopvang)	35		37
Op basis van aanbevelingen geformuleerd door zorg- en welzijnsorganisaties (bv. door het ondersteuningsnetwerk kinderopvang, Kind en Gezin ...)	40		42
Op basis van onze eigen beginsituatie (bv. wat onderbreekt er in onze kinderopvang van schoolgaande kinderen om te kunnen spreken van een gezondheidsbeleid)	22		23
Op basis van gegevens over de leefstijl of gezondheidsproblemen bij de kinderen	20		21
Op basis van signalen, wensen en verwachtingen van de verantwoordelijke of het team	66		69

Binnen de kinderopvang worden doelstellingen rond gezondheid voornamelijk bepaald op basis van signalen, wensen en verwachtingen van de verantwoordelijke of het team. In bijna de helft van de kinderopvanginitiatieven baseert men zich hiervoor ook op de signalen, wensen en verwachtingen van de ouders.

Conclusie voor de algemene werking rond gezondheid

Kwaliteit van de algemene werking rond gezondheid

Een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaams beleid inzake preventieve gezondheidszorg zijn de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. Een van die doelstellingen is de gezondheidsdoelstelling *de Vlaming leeft gezonder*, waarmee beoogd wordt dat de Vlaamse bevolking tegen 2025 gezonder leeft. Die gezondheidsdoelstelling bestaat verder uit een aantal subdoelstellingen voor verschillende sectoren. Voor de Vlaamse kinderopvang is de doelstelling als volgt geformuleerd:

Tegen 2025 voert een toenemend percentage van de voorzieningen en initiatieven in de kinderopvang van baby's en peuters en in de opvang van schoolgaande kinderen buiten de school, een beleid dat een gezonde leefstijl bij kinderen bevordert en dat voldoende kwaliteitsvol is.

De sleutel tot een samenhangende en kwaliteitsvolle algemene werking rond gezondheid is een mix van acties. Een sterke algemene werking rond gezondheid bestaat uit laagdrempelige acties volgens vier verschillende succesfactoren: beleidsmatige aanpak, betrokkenheid, deskundigheid en evidence-based werken. Het is een langdurig proces waarin je samen stap voor stap evolueert van losse acties binnen de kinderopvang naar een samenhangend beleid. Het project [Gezonde Kinderopvang](#) biedt concrete handvatten als basis voor een algemene werking rond gezondheid.

Omdat de setting *kinderopvang* voor het eerst opgenomen werd in de indicatorenbevraging van 2019, gelden deze resultaten enkel als nulmeting voor de kwaliteit van de werking rond gezondheid bij kinderopvanginitiatieven in Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap in Brussel en kan er dus ook geen vergelijking in de tijd gemaakt worden. Wel kunnen we nagaan hoe kwaliteitsvol de werking rond gezondheid is binnen de kinderopvang. Een werking rond mentaal welbevinden binnen de kinderopvang wordt gedefinieerd als voldoende kwaliteitsvol indien er een totaalscore is van minstens 20 op 100 én geen enkele componentscore minder bedraagt dan 2 op 10. 58% van de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen heeft een voldoende kwaliteitsvolle algemene werking rond gezondheid. Op de succesfactor *betrokkenheid* wordt relatief gezien het laagste gescoord.

Inzetten op een **beleidsmatige aanpak** vormt een eerste belangrijke factor voor een succesvolle algemene werking rond gezondheid in de kinderopvang van schoolgaande kinderen. Door een planmatige opbouw van structurele maatregelen en de verankering daarvan binnen de kinderopvang, kan de gezondheid van schoolgaande kinderen rechtstreeks beïnvloed worden. Het is op die succesfactor dat de kinderopvanginitiatieven gemiddeld het beste scoren. Het is de enige succesfactor waarop alle (100%) kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen minstens 2 op 10 scoren. De gemiddelde score bedraagt 5,40 op 10. De beleidsmatige aanpak blijkt onder andere uit het feit dat het merendeel van de kinderopvanginitiatieven afspraken en regels rond elk gezondheidsthema vastlegt met de ouders (en soms ook met de schoolgaande kinderen zelf). Relatief gezien blijken afspraken met de ouders rond stilzitten, roken en alcoholgebruik in (de buurt van) de kinderopvang evenwel iets minder ingeburgerd te zijn. Daarnaast is in quasi alle kinderopvanginitiatieven de werking rond gezondheid of minstens rond een van de gezondheidsthema's

verankerd in een of meerdere beleidsdocumenten, voornamelijk in het huishoudelijk reglement, de risicoanalyse veiligheid en gezondheid en het kwaliteitshandboek. In de meeste opvanginitiatieven is er ook een terugkerend agendapunt rond gezondheid geweest op minstens één overlegmoment. De thema's *voeding*, *beweging* en *mentaal welbevinden* bleken hierbij het meest aan bod te komen. Tot slot blijken zo goed als alle kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen geld te hebben besteed op het vlak van gezondheid en dit voornamelijk aan de vorming van medewerkers en aanpassingen aan de infrastructuur.

Naast de beleidsmatige verankering van de werking rond gezondheid, is het ook belangrijk om ouders (en in mindere mate de schoolgaande kinderen) én het interne team van nabij te betrekken bij de algemene werking rond gezondheid. Op de succesfactor **betrokkenheid** scoren de kinderopvanginitiatieven voldoende met 66% dat hoger scoort dan 2 op 10 en een gemiddelde score van 3,68. De meeste kinderopvanginitiatieven betrekken de ouders bij hun werking rond gezondheid door naar hen te communiceren over welke initiatieven ze nemen rond een of meerdere van de gezondheidsthema's. Dat doen ze voornamelijk (mondeling) tijdens het brengen haalmoment of tijdens het kennismakingsgesprek of rondleiding bij de inschrijving, of via een infobord. In een minderheid van de kinderopvanginitiatieven worden ouders ook betrokken door hun input en feedback te vragen bij het adviseren en evalueren van initiatieven en acties rond gezondheid. De kinderen zelf daarentegen worden in de meeste kinderopvanginitiatieven wel betrokken, voornamelijk bij het uitvoeren van die initiatieven en acties (bv. kinderen maken samen fruitsalade). Daarnaast wordt in iets meer dan de helft van de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen ook het personeel sterk betrokken bij het plannen, uitvoeren en evalueren van acties en de initiatieven rond gezondheid. In sommige kinderopvanginitiatieven is een personeelslid ook expliciet bevoegd voor (de werking rond) gezondheid. In slechts een minderheid van de opvanginitiatieven heeft een personeelslid (deels) de expliciete verantwoordelijkheid voor de werking rond gezondheid.

Om verder een succesvolle werking rond gezondheid te kunnen uitbouwen, is het belangrijk dat het personeel continu zijn (gezondheidsspecifieke) kennis en vaardigheden verder kan bijschaven en er ook extern met bekwame organisaties en personen wordt samengewerkt. Daarnaast wordt gepeild met de succesfactor **deskundigheid**. Met een gemiddelde van 3,72 op 10 en 73% van de kinderopvanginitiatieven dat hoger dan 2 scoort, doen de kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen het op deze succesfactor goed. Binnen de sector is er voldoende samenwerking met externe partners, voornamelijk in functie van het verkrijgen van informatiematerialen (pakketten, brochures ...) en het volgen van infosessies, opleidingen of workshops door de medewerkers. Voor het thema *beweging* wordt er ook frequent samengewerkt voor het gebruik van infrastructuur. Het valt echter op dat er rond het thema *stilzitten* amper samenwerkingen worden aangegaan. In iets meer dan de helft van de kinderopvanginitiatieven werd er door minstens één personeelslid vorming of nascholing gevolgd. Dit gebeurde voornamelijk voor de gezondheidsthema's *gezonde voeding*, *beweging* en *mentaal welbevinden*.

Tot slot is ook **evidence-based werken** noodzakelijk om de werking rond gezondheid uit te bouwen volgens de best beschikbare informatie over doelmatigheid en doeltreffendheid. Op die succesfactor blijkt erg goed te worden ingezet, met 77% van

de kinderopvanginitiatieven dat hoger dan 2 op 10 scoort en een gemiddelde score van 6,60 op 10. De overgrote meerderheid van kinderopvanginitiatieven van schoolgaande kinderen heeft duidelijke doelstellingen met betrekking tot gezondheid, waarvoor men zich voornamelijk baseert op signalen, wensen en verwachtingen van de verantwoordelijke van de opvang of het begeleidingsteam, op die van de ouders en kinderen en op wettelijke richtlijnen of aanbevelingen van de overheid. De meerderheid van de opvanginitiatieven evalueert ook haar genomen initiatieven rond gezondheid of specifieke acties rond gezondheidsthema's.

Verschillen in score naar kinderopvangkenmerken

De invloed van de kinderopvangkenmerken (opvangtype en aantal gesubsidieerde plaatsen) op de totaal- en componentscores voor de algemene werking rond gezondheid kon niet bepaald worden doordat er te weinig gezinsopvanginitiatieven de vragen over dit thema invulden. De algemene werking rond gezondheid werd als laatste bevraagd. Door uitval van respondenten werden de vragen in dit deel in vergelijking met alle andere thema's door het laagst aantal kinderopvanginitiatieven ingevuld.

BIJLAGE 1: Resultaten op vraagniveau van de indicatorenbevraging kinderopvang van schoolgaande kinderen georganiseerd door scholen

Thema *voeding*

Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten voor kinderen rond gezonde voeding? (bv. knutselactiviteit rond gezonde voeding, verhalen over gezonde voeding, samen gezonde maaltijden of tussendoortjes bedenken en bereiden, een uitstap naar de fruitwinkel, een moestuin aanleggen en onderhouden)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	134		72
Ja, een of meerdere activiteiten per jaar	33		18
Ja, een of meerdere activiteiten per maand	7		4
Ja, een of meerdere activiteiten per week	1		1
Ja, een of meerdere activiteiten per dag	0		0
Ik weet het niet	12		6
Totaal aantal respondenten: 187		0% 20% 40% 60% 80%	

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over gezonde voeding?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	91		49
Ja, via een infobord in de kinderopvang	5		3
Ja, via infobrieven	39		21
Ja, via de nieuwsbrief van de kinderopvang	4		2
Ja, via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang)	2		1
Ja, via de website van de kinderopvang	3		2
Ja, via brochures, folders of posters	22		12
Ja, in een gesprek met ouders (bv. advies geven wanneer ouders vragen hebben over gezonde voeding)	30		16

Ja, via een andere manier	28		16
Ik weet het niet	7		4
Totaal aantal respondenten: 187			
0% 20% 40% 60% 80%			

Biedt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen warme maaltijden aan? Het gaat hier zowel om een dagelijks aanbod als een aanbod in bepaalde periodes (bv. tijdens vakantieperiodes).

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	177		87
Ja, vanuit eigen beheer (bv. via een eigen keuken, keuken van de organisatie)	2		1
Ja, via een externe leverancier (bv. lokale traiteur of cateringbedrijf)	24		12
Totaal aantal respondenten: 203			
0% 20% 40% 60% 80%			

Hoe vaak worden de volgende voedingsmiddelen in de warme maaltijden aangeboden?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Aardappelen en puree van aardappelen

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	5		22
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	16		70
Dagelijks	1		4
Ik weet het niet	1		4
Totaal aantal respondenten: 23			
0% 20% 40% 60% 80%			

Graanproducten (zoals rijst, pasta of couscous)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	14		61
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	8		35
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		4

Totaal aantal respondenten: 23

0%

20%

40%

60%

80%

Gefrituurde aardappelproducten (zoals frieten of kroketten)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	16		70
Eén keer per week of minder	6		26
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		4

Totaal aantal respondenten: 23

0%

20%

40%

60%

80%

Groentepuree

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		4
Eén keer per week of minder	17		74
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	3		13
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	2		9

Totaal aantal respondenten: 23

0%

20%

40%

60%

80%

Volwaardige groenteportie (4 à 5 eetlepels)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		4
Eén keer per week of minder	2		9
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	6		26
Dagelijks	13		57
Ik weet het niet	1		4

Totaal aantal respondenten: 23

0%

20%

40%

60%

80%

Vis (vet of mager)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	22		96
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		4
Totaal aantal respondenten: 23		0% 20% 40% 60% 80%	

Rood vlees (zoals rundsvlees, kalfsvlees of varkensvlees)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	2		9
Eén keer per week of minder	8		35
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	12		52
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		4
Totaal aantal respondenten: 23		0% 20% 40% 60% 80%	

Wit vlees (gevogelte zoals kip of kalkoen)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	7		30
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	15		65
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		4
Totaal aantal respondenten: 23		0% 20% 40% 60% 80%	

Plantaardige vleesvervanger: peulvruchten (zoals kikkererwten, rode of witte bonen, tofu, tempé, mycoproteïne, seitan of sojastukjes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	10		43
Eén keer per week of minder	9		39
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		4
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	3		13
Totaal aantal respondenten: 23		0% 20% 40% 60% 80%	

Ei

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	11		48
Eén keer per week of minder	8		35
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	4		17
Totaal aantal respondenten: 23		0% 20% 40% 60% 80%	

Biedt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen zelf broodmaaltijden aan als hoofdmaaltijd (ontbijt, middagmaal of avondmaal)? We bedoelen dus niet brood als tussendoortje. Het gaat hier zowel om een dagelijks aanbod als een aanbod in bepaalde periodes (bv. tijdens vakantieperiodes).

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	195		98
Ja	3		2
Totaal aantal respondenten: 198		0% 20% 40% 60% 80%	

Hoe vaak worden de volgende voedingsmiddelen in een broodmaaltijd aangeboden?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Niet-volkorengaanproducten (zoals wit brood of een witte beschuit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		50
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Volkorengaanproducten (zoals volkorenbrood of een volkorenbeschuit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		50
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Ontbijtkoeken (zoals chocoladekoeken of croissants)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	2		100
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Ontbijtgranen (zoals cornflakes, muesli of havermout)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	2		100
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Melk- of sojaproducten (zoals yoghurt, kaas of plattekaas)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		50
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Groenten (rauw, gegrild of spread)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		50
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Fruit of fruitmoes ((Light)confituur valt niet onder fruitmoes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		50
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		50
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Plantaardig beleg (zoals hummus of notenpasta)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		50
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

(Verse) onbewerkte kip of kalkoen (zoals sneetjes gebakken kipfilet)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	1		50
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Bewerkte vleeswaren (zoals salami, kippewit of ham)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		50
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Zoet beleg (zoals choco, confituur, appel- of perenstroop of hagelslag)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		50
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Ei

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		50
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2			
0% 20% 40% 60% 80%			

Zachte margarine

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	1		50
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2		0% 20% 40% 60% 80%	

Harde boter

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		50
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		50
Totaal aantal respondenten: 2		0% 20% 40% 60% 80%	

Hoe vaak worden de volgende dranken, zowel betalend als gratis, aangeboden in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Gratis water (bv. via waterfontein, waterreservoir, watertappunt, flessenwater)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	8		4
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		1
Dagelijks	183		95
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Betalend water

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	177		92
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	0		0
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		1
Dagelijks	13		7
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 192 0% 20% 40% 60% 80%			

Lichte, ongezoete kruiden- of vruchtenthee (bv. linde, kamille)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	181		94
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	5		3
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		1
Dagelijks	2		1
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 192 0% 20% 40% 60% 80%			

Melk natuur of alternatief op basis van soja (natuur)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	153		80
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	4		2
Eén keer per week of minder	3		2
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	5		3
Dagelijks	25		13
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Melk of alternatief op basis van soja met toegevoegde smaken, suikers of zoetstoffen (bv. chocolademelk, fruitmelkdranken)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	176		92
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	6		3
Eén keer per week of minder	2		1
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		1
Dagelijks	5		3
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Verse groentesoep

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	152		79
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	9		5
Eén keer per week of minder	5		3
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		1
Dagelijks	23		12
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

(Versgeperst) fruitsap

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	175		91
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	9		5
Eén keer per week of minder	1		1
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	1		1
Dagelijks	5		3
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Light of zero frisdranken

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	186		97
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	5		3
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

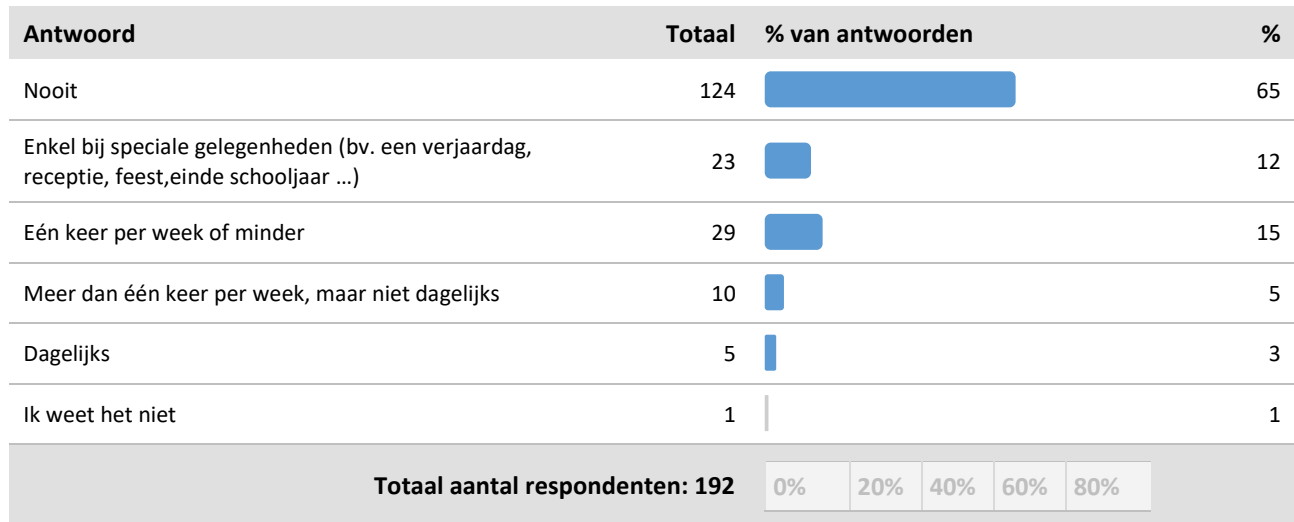
Gesuikerde frisdranken

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	186		97
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. bij verjaardag, receptie, feest, einde schooljaar ...)	5		3
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

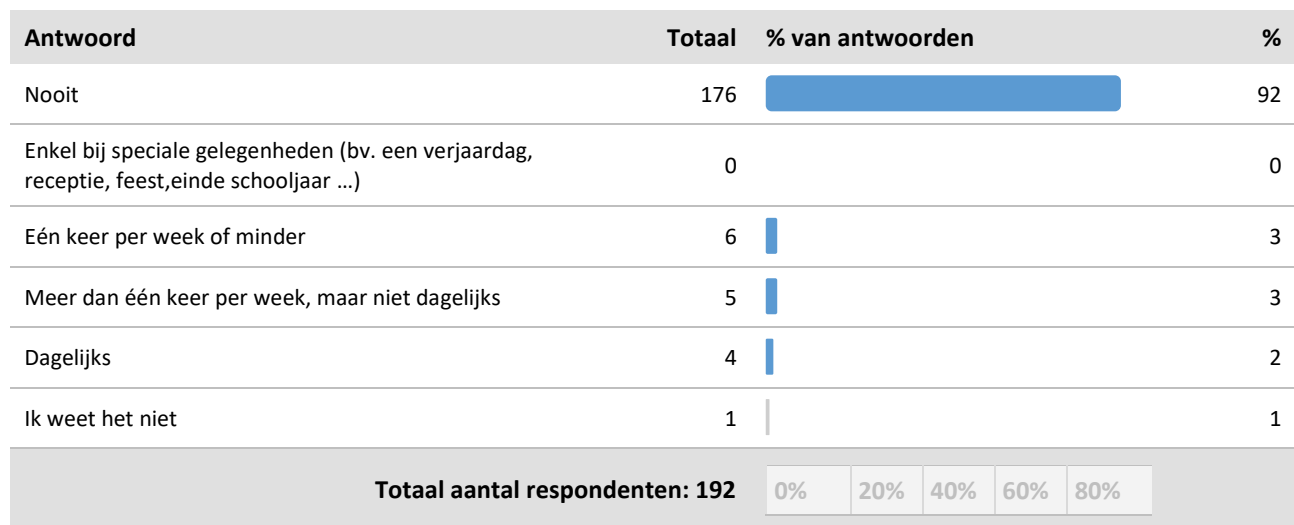
Hoe vaak worden de volgende tussendoortjes, zowel betalend als gratis, aangeboden in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Gratis vers fruit

Betalend vers fruit

Verse groenten (rauw of gekookt)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	159		83
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	9		5
Eén keer per week of minder	11		6
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	4		2
Dagelijks	7		4
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Melkproducten zonder toevoeging van suiker (zoals yoghurt natuur)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	174		91
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	7		4
Eén keer per week of minder	2		1
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		1
Dagelijks	5		3
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Melkproducten met toevoeging van suiker (zoals pudding of gesuikerde yoghurt, yoghurt met fruit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	181		94
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	4		2
Eén keer per week of minder	5		3
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Graanproducten (zoals belegde boterham of beschuit)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	177		92
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	6		3
Eén keer per week of minder	3		2
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		1
Dagelijks	1		1
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Smoothies

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	184		96
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	5		3
Eén keer per week of minder	0		0
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Droge koeken (zoals rijstkoeken, peperkoek of kinderkoekjes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	145		76
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	12		6
Eén keer per week of minder	7		4
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	9		5
Dagelijks	17		9
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Koeken met chocolade of vulling, wafels, cake, taart en ander gebak, chocolade, snoeprepen, snoep

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	175		91
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	9		5
Eén keer per week of minder	3		2
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	2		1
Dagelijks	2		1
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Zoute snacks (zoals chips of nootjes)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	176		92
Enkel bij speciale gelegenheden (bv. een verjaardag, receptie, feest,einde schooljaar ...)	14		7
Eén keer per week of minder	1		1
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	0		0
Dagelijks	0		0
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 192		0% 20% 40% 60% 80%	

Welke initiatieven neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen om gezonde voeding bij de kinderen te stimuleren?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
We moedigen kinderen aan om voldoende te drinken.	164		88
Kinderbegeleiders geven het gezonde voorbeeld in het bijzijn van kinderen en ouders (bv. water drinken, gezonde tussendoortjes eten ...).	95		51
We verbieden vette, gesuikerde, zoutrijke tussendoortjes (bv. koeken met chocolade of chips).	121		65
We bieden enkel gezonde tussendoortjes aan.	24		13
We moedigen gezonde dranken en tussendoortjes actief aan (bv. een vast fruitmoment).	73		39
We bieden enkel gezonde dranken aan (bv. enkel water, melk).	100		53
We verbieden gesuikerde dranken (bv. chocolademelk, fruitsap, frisdrank ...).	95		51
We verbieden ouders om ongezonde traktaties mee te geven bij speciale gelegenheden zoals verjaardagen of afscheid van kinderen.	66		35
We moedigen ouders actief aan om gezonde traktaties mee te geven bij speciale gelegenheden zoals verjaardagen of afscheid van kinderen (bv. de voorkeur voor fruit of groenten; producten die niet te vet, zout of zoet zijn zoals rozijntjes; een klein speelgoedje in plaats van voeding).	85		45
Geen van bovenstaande	5		3
Andere initiatieven	17		9
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 187		0% 20% 40% 60% 80%	

Mogen kinderen vrij water drinken?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	0		0
Ja, op vastgestelde tijdstippen doorheen de opvangdag (bv. na het tussendoortje of na buitenspielen)	3		2
Ja, gedurende de volledige dag (zelf te nemen of vragen)	125		98
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 128		0% 20% 40% 60% 80%	

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om gezonde voeding te stimuleren bij kinderen? Bv. het verbieden van ongezonde traktaties, afspraken rond het meegeven van een tussendoortjes zoals koeken zonder chocolade.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	18		14
Ja, er zijn mondelinge afspraken	29		23
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	52		41
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	51		40
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 127		0% 20% 40% 60% 80%	

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond gezonde voeding (bv. moeilijke eters, allergieën ...)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	48		26
Ja	127		69
Ik weet het niet	8		4
Totaal aantal respondenten: 183		0% 20% 40% 60% 80%	

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond gezonde voeding (bv. eetstoornissen, niet willen eten)?

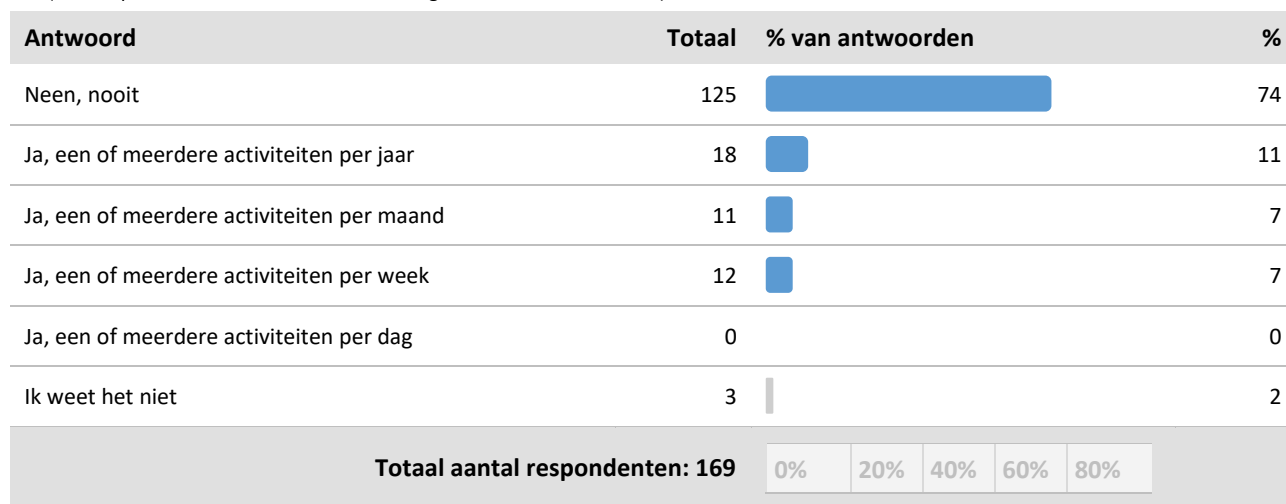
(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	77		42
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team.	57		31
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, diëtist, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...).	5		3
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin ...).	11		6
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind.	46		25
Ja, via een andere manier, namelijk	12		7
Ik weet het niet	9		5
Totaal aantal respondenten: 183		0% 20% 40% 60% 80%	

Thema *beweging*

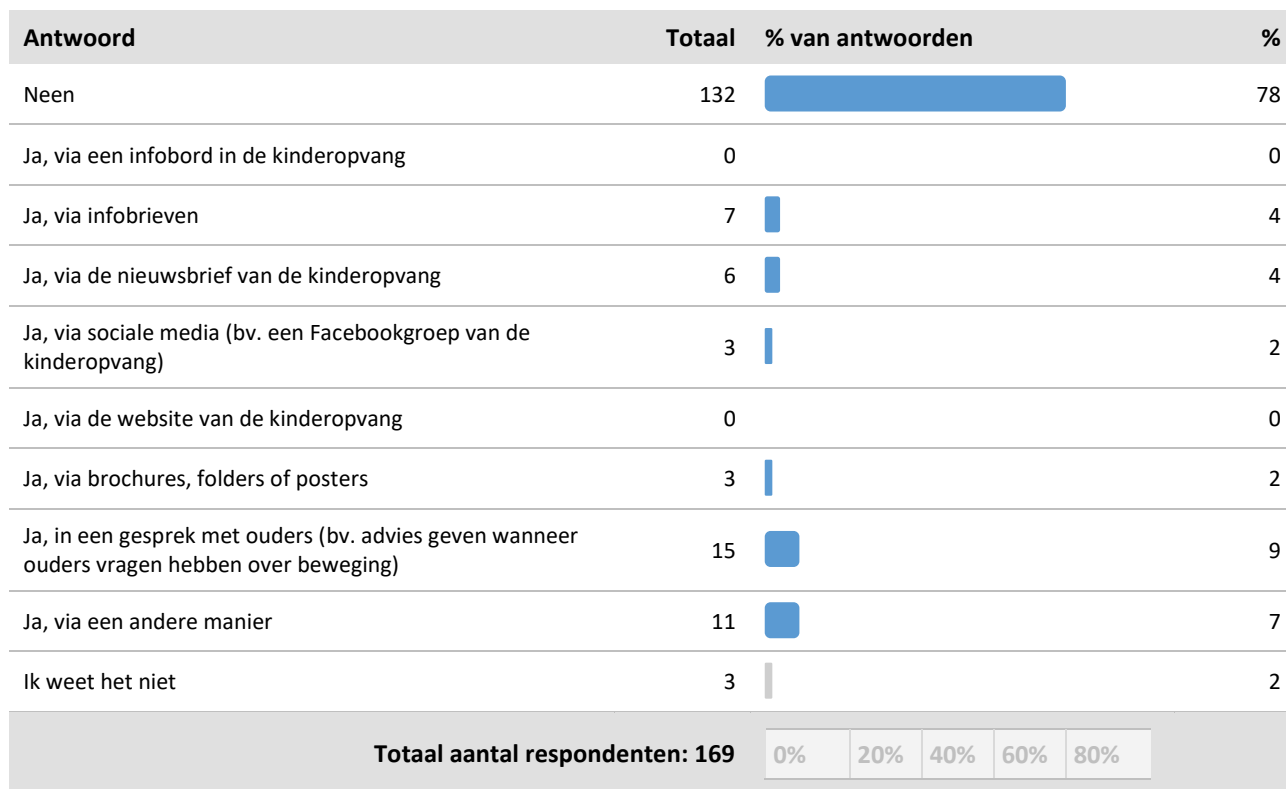
Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten (geen beweeg- of sportactiviteiten op zich) voor kinderen rond beweging? (bv. verhalen over beweging, liedjes zingen of versjes aanleren over beweging, een bezoek aan een sporthal)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over beweging?

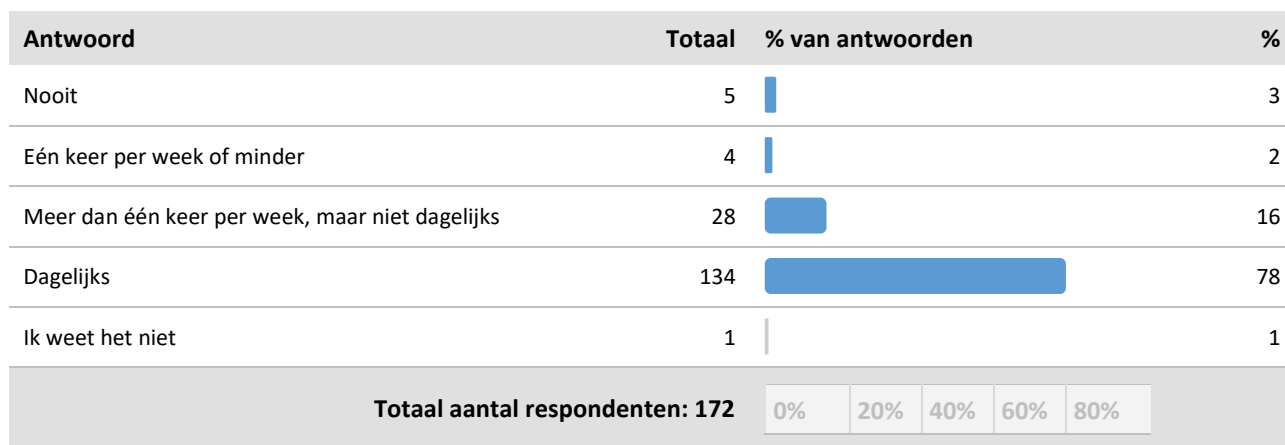
(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

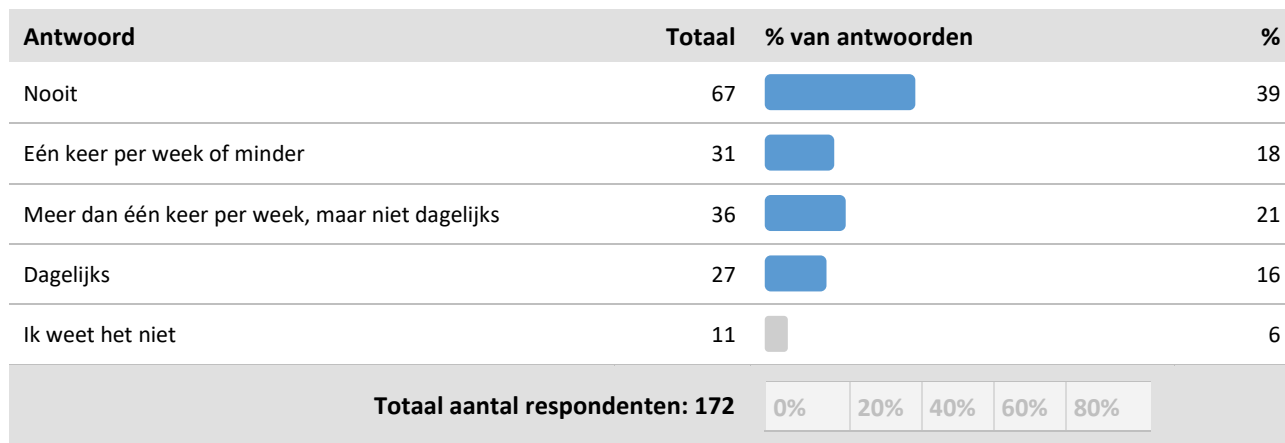
Hoe vaak worden volgende bewegingsactiviteiten aangeboden aan de kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

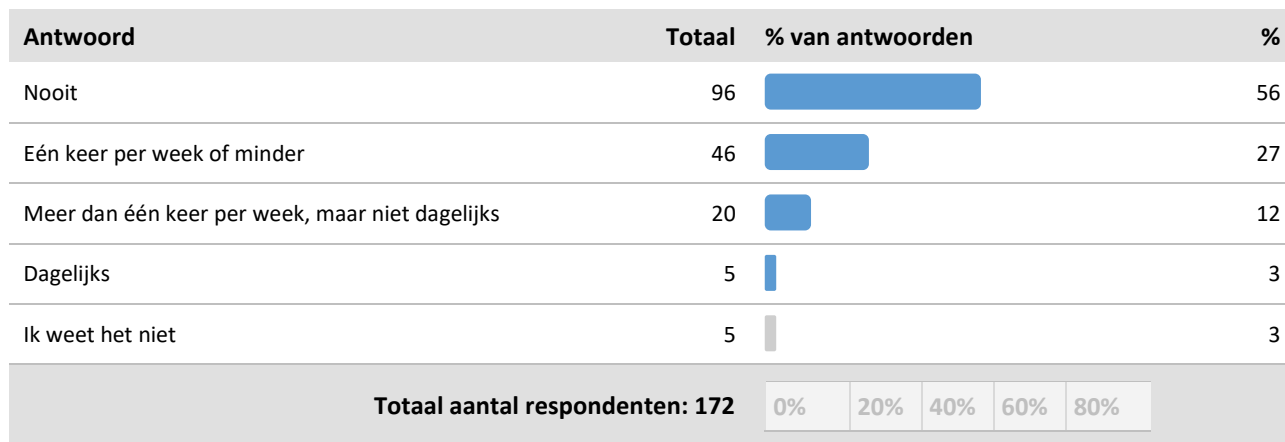
Spel- en sportmateriaal

Begeleide, korte bewegingsmomenten (bv. springen op een liedje tussen twee activiteiten)

Begeleide, langdurige bewegingsactiviteiten (bv. een hindernissenparcours doorlopen, aanleren van dansjes)

Vrij bewegen en spelen

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	1		1
Eén keer per week of minder	1		1
Meer dan één keer per week, maar niet dagelijks	4		2
Dagelijks	166		97
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 172 0% 20% 40% 60% 80%			

Wat is er voorzien in de binnenruimte van jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
De binnenruimte is ingedeeld in speelzones/-hoeken: rustige zones/hoeken (bv. poppenhoek, knutselhoek, leeshoek) en actieve zones/hoeken (bv. ballenbad, ruimte met speelblokken).	82		48
Er is een vrije ruimte aanwezig zonder meubilair waar kinderen vrij kunnen bewegen (bv. open middenruimte van de leefruimte, gang ...).	88		51
Er is voldoende en gevarieerd bewegingsmateriaal (bv. bal, kegel, fiets, wip, stelten ...) voor alle leeftijdsgroepen.	72		42
Geen van bovenstaande	19		11
Andere voorzieningen	28		16
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 172 0% 20% 40% 60% 80%			

Zijn de volgende faciliteiten aanwezig in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag)

Openlucht speelplaats/buitenruimte of tuin (bv. grasplein, moestuin)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	169		98
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	2		1
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	0		0
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	1		1
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 172		0% 20% 40% 60% 80%	

Overdekte speelplaats/buitenruimte

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	158		92
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	3		2
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	0		0
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	10		6
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 172		0% 20% 40% 60% 80%	

Voetbal-, basket- of andere sportvelden (niet op de speelplaats via bv. veldlijnen)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	76		44
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	8		5
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	5		3
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	80		47
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 172		0% 20% 40% 60% 80%	

Turnzaal of sporthal

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	100		58
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	10		6
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	9		5
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	51		30
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 172		0% 20% 40% 60% 80%	

Zwembad

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	0		0
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	4		2
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	11		6
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	155		90
Totaal aantal respondenten: 172		0% 20% 40% 60% 80%	

Fietsenstalling

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ja	151		88
Neen, maar we kunnen hiervoor wel altijd, tijdens de volledige opvangtijd, terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	1		1
Neen, maar we kunnen hiervoor op bepaalde momenten of tijdstippen (bv. enkel in de namiddag), terecht bij een derde (bv. via een school of gemeente)	2		1
Neen, en we kunnen hiervoor ook niet terecht bij een derde	18		10
Totaal aantal respondenten: 172 0% 20% 40% 60% 80%			

Wat is er voorzien op de speelplaats/buitenruimte?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Er zijn markeringen (bv. veldlijnen ...) en/of bijhorende spel- of sportuitrusting (bv. basketbalring ...) aangebracht.	136		80
Er zijn groene elementen aanwezig zoals gras, struiken, bomen, (verticaal) tuintje, moestuin ...	132		78
Er zijn avontuurlijke elementen aanwezig zoals boomstammetjes, klimheuvels, tunnels, fonteintjes ...	92		54
Er is een vrije ruimte aanwezig zonder obstructies waar kinderen ongehinderd kunnen rondlopen.	151		89
Er is los spelmateriaal voor buiten (bv. fietsen, hoepels, ballen ...).	153		91
Er zijn speeltoestellen aanwezig (bv. glijbaan, klimtoestel, schommel, zandbak ...).	135		80
Er is een indeling met verschillende speelzones of -hoeken voor verschillende activiteiten: rustige zones/hoeken (bv. buitenkeukentje, zitkring ...) en actieve zones/hoeken (bv. fietszones, speeltoestellen ...).	81		48
Er zijn zithoekjes of zitbanken.	146		86
Geen van bovenstaande	0		0
Andere voorzieningen	2		1
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 169 0% 20% 40% 60% 80%			

Hoe vaak gaan kinderen gemiddeld buitenspelen bij goed weer?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	0		0
Minder dan 1 keer per week	0		0
Eén keer per week	0		0
Niet elke dag, maar meerdere keren per week	9		5
Elke dag	160		95

Ik weet het niet

0

0

Totaal aantal respondenten: 169

0%

20%

40%

60%

80%

Hoe vaak gaan kinderen gemiddeld buitenspelen bij slecht weer (regen, sneeuw, wind, vrieskou ...)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	9		5
Minder dan 1 keer per week	13		8
Eén keer per week	6		4
Niet elke dag, maar meerdere keren per week	68		40
Elke dag	67		40
Ik weet het niet	6		4

Totaal aantal respondenten: 169

0%

20%

40%

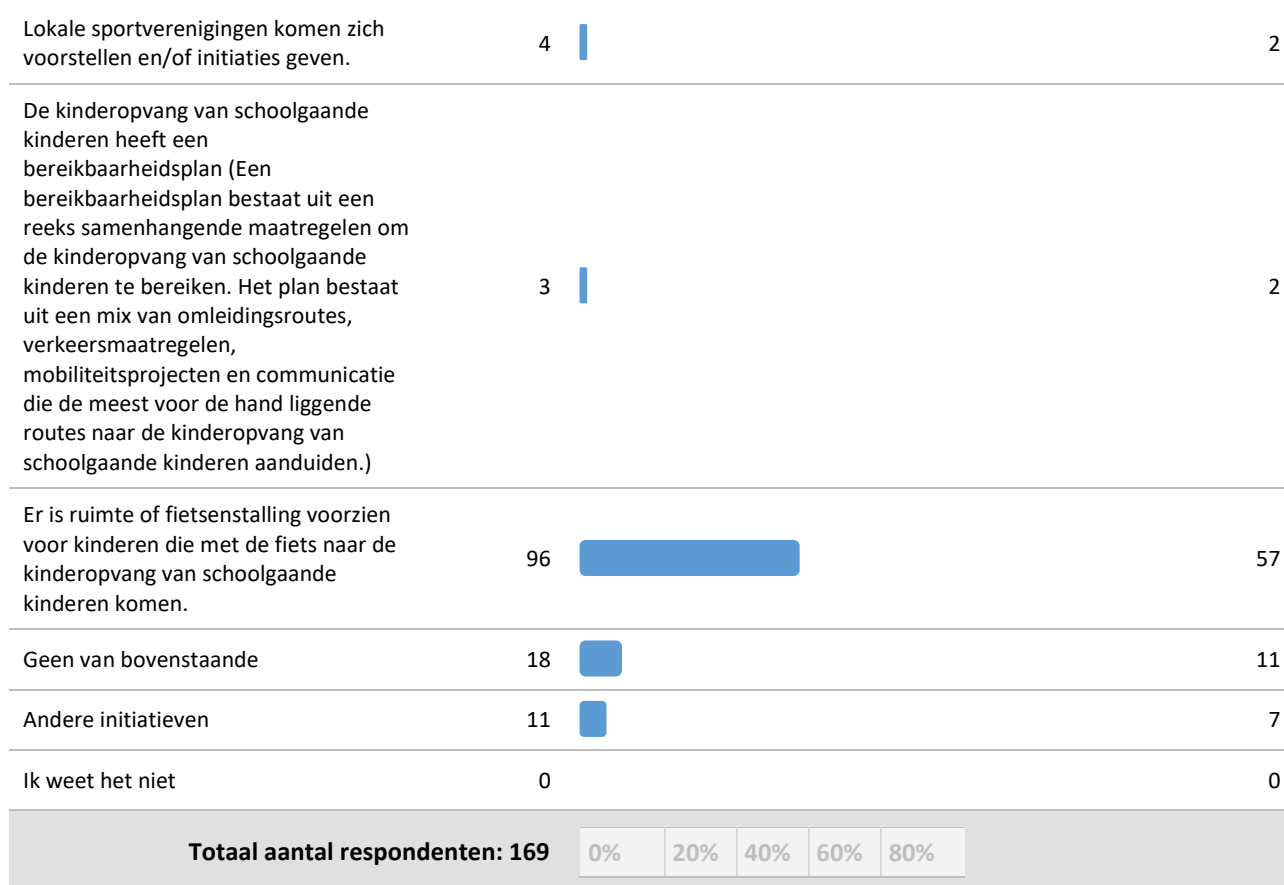
60%

80%

Welke initiatieven neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen om beweging bij kinderen te stimuleren?

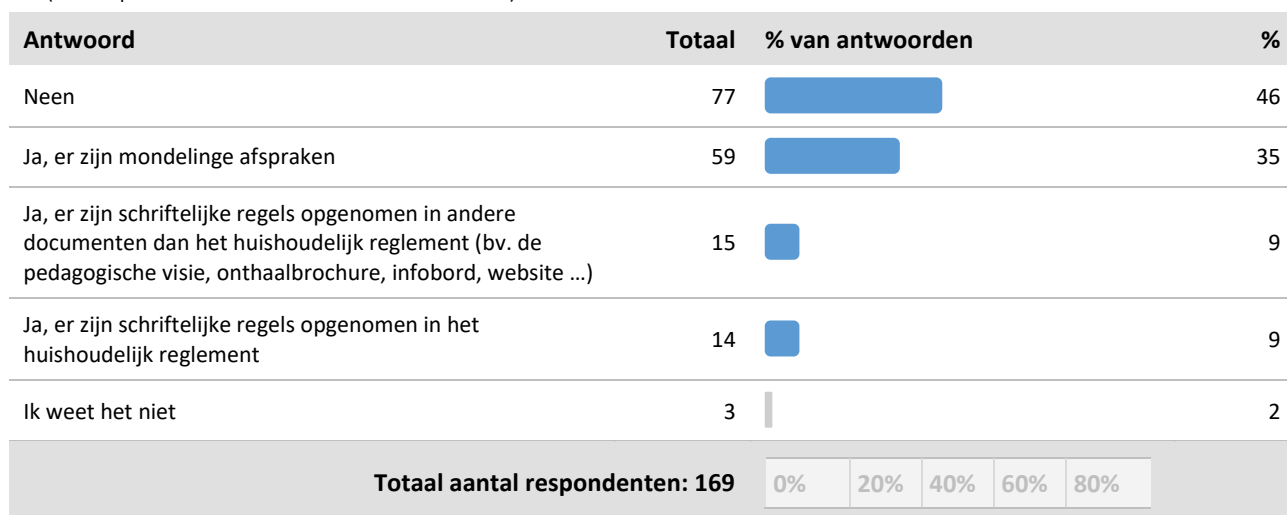
(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Bij de organisatie van uitstappen wordt meestal de voorkeur gegeven aan uitstappen die te voet of met de fiets bereikbaar zijn.	12		7
De kinderopvang van schoolgaande kinderen stelt fietsen ter beschikking van de kinderen om zich te verplaatsen naar activiteiten of uitstappen.	0		0
De kinderen mogen sport- en actief spel materiaal meebrengen (bv. springtouw, bal ...).	55		33
Er wordt spel- en sportmateriaal ontleend of gehuurd (bv. springkasteel, balspelletjes, buitenspeelgoed ...).	25		15
De kinderbegeleiders houden actief toezicht (Actief toezicht betekent een toezicht waarbij de begeleider kinderen aanzet tot meer lichaamsbeweging en minder zitten door kinderen aan te moedigen om mee te doen, hen toe te leiden naar een actieve activiteit, het goede voorbeeld te geven en zelf mee te doen, het inspelen op de interesses van de kinderen. (bv. kinderen aanmoedigen om mee te doen met de activiteit of zelf meespelen)).	110		65

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om beweging te stimuleren bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond de mogelijkheid om spel- en sportmateriaal mee te brengen, het meebrengen van aangepaste kledij om buiten te spelen, hoelang kinderen maximaal aan één stuk huiswerk mogen maken, buiten spelen.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond bewegen (bv. spierzwakte, motorische ontwikkelingsachterstand)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	70		43
Ja	81		49
Ik weet het niet	13		8
Totaal aantal respondenten: 164		0% 20% 40% 60% 80%	

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond bewegen (bv. spierziekte, motorische ontwikkelingsachterstand)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	86		52
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team.	47		29
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, Kind en Gezin ...).	4		2
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, kinesist, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...).	6		4
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind.	41		25
Ja, via een andere manier, namelijk	8		5
Ik weet het niet	7		4
Totaal aantal respondenten: 164		0% 20% 40% 60% 80%	

Thema lang stilzitten

Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten (geen beweeg- of sportactiviteiten op zich) voor kinderen rond minder lang stilzitten? (bv. verhalen over te lang stilzitten, liedjes zingen of versjes aanleren over te lang stilzitten)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	130		81
Ja, een of meerdere activiteiten per jaar	8		5
Ja, een of meerdere activiteiten per maand	1		1
Ja, een of meerdere activiteiten per week	7		4
Ja, een of meerdere activiteiten per dag	1		1
Ik weet het niet	14		9
Totaal aantal respondenten: 161		0% 20% 40% 60% 80%	

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over minder lang stilzitten

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	145		90
Ja, via een infobord in de kinderopvang	0		0
Ja, via infobrieven	2		1
Ja, via de nieuwsbrief van de kinderopvang	1		1
Ja, via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang)	0		0
Ja, via de website van de kinderopvang	0		0
Ja, via brochures, folders of posters	1		1
Ja, in een gesprek met ouders (bv. advies geven wanneer ouders vragen hebben over lang stilzitten)	2		1
Ja, via een andere manier	4		2
Ik weet het niet	8		5
Totaal aantal respondenten: 161		0% 20% 40% 60% 80%	

Op welke van onderstaande manieren worden kinderen gestimuleerd om het zitten te onderbreken?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zittende activiteiten worden rechtstaand gedaan (bv. het onthaalmoment wordt (deels) rechtstaand gedaan, een liedje wordt rechtstaand of in beweging aangeleerd, rechtstaand huiswerk maken ...)	15		9
Herinrichting van de leefruimte/studieruimte in functie van rechtstaande activiteiten/huiswerk maken (bv. stoelen verwijderen aan een tafel, sta-tafels, zandtafel op stahoogte, installatie van schildersezels ...)	11		7
Langdurig zittende activiteiten worden regelmatig onderbroken (bv. bewegingstussendoortjes tijdens het maken van huiswerk, een dansje tussen twee zittende activiteiten ...)	34		21
Kinderbegeleiders houden actief toezicht (Actief toezicht betekent een toezicht waarbij de begeleider kinderen aanzet tot meer lichaamsbeweging en minder zitten door kinderen aan te moedigen om mee te doen, hen toe te leiden naar een actieve activiteit, het goede voorbeeld te geven en zelf mee te doen, het inspelen op de interesses van de kinderen (bv. kinderen aanmoedigen om mee te doen met de activiteit, stimuleren van kruipen of rollen, zelf meespelen ...))	83		51
Geen van bovenstaande	43		27
Ander manieren	10		6
Ik weet het niet	12		7
Totaal aantal respondenten: 162		0% 20% 40% 60% 80%	

Wanneer kunnen kinderen in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen naar televisie of andere beeldschermen kijken (bv. tablet, smartphone of computer)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	85		52
Wanneer het onderdeel is van een themaweek of georganiseerde activiteit	7		4
Uitzonderlijk	35		22
Bij slecht weer	24		15
Wanneer kinderen moe zijn	2		1
Wanneer kinderen ernaar vragen	6		4
Op vaste momenten (bv. tijdens de vroege of late opvanguren, voor het middagmaal ...)	18		11
Altijd	2		1
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 162		0% 20% 40% 60% 80%	

Hoelang mogen kinderen in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen per dag naar televisie of andere beeldschermen kijken?

(Elke respondent kon slechts EEN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Maximum 15 minuten	9		12
16 – 30 minuten	24		31
31 – 59 minuten	9		12
1 – 2 uur	2		3
Meer dan 2 uur	0		0
Er zijn geen afspraken rond de maximum schermtijd.	22		29
Ik weet het niet	11		14
Totaal aantal respondenten: 77		0% 20% 40% 60% 80%	

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om lang stilzitten bij kinderen te vermijden? Dit zijn bv. afspraken rond het meebrengen, kijken of spelen met beeldschermen (bv. tablet, televisie, computer) in de kinderopvang van schoolgaande kinderen ...

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	93		58
Ja, er zijn mondelinge afspraken	31		19
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie van de kinderopvang, onthaalbrochure, infobord, website ...)	18		11
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	16		10
Ik weet het niet	5		3
Totaal aantal respondenten: 161			
0% 20% 40% 60% 80%			

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden rond minder lang stilzitten (bv. bij overmatig schermgebruik, fysieke beperking)?

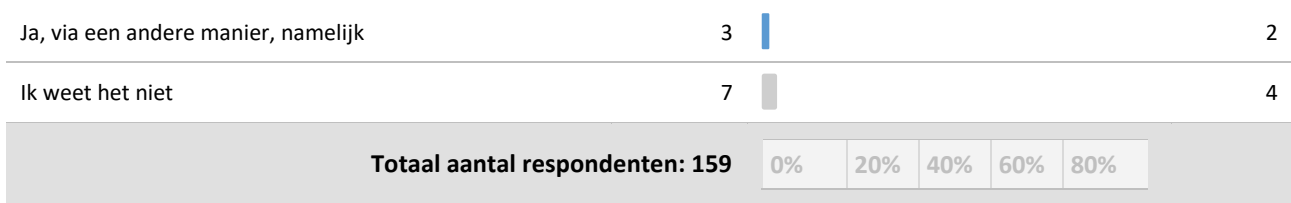
(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	129		81
Ja	20		13
Ik weet het niet	10		6
Totaal aantal respondenten: 159			
0% 20% 40% 60% 80%			

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem rond minder lang stilzitten (bv. bij kinderen met een verlamming)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	118		74
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team	19		12
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin ...)	0		0
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...)	1		1
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind	19		12

Thema roken

Duid aan voor wie het op de volgende tijdstippen of plaatsen is toegelaten om te roken.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen per subvraag)

De opvangruimte, tijdens de opvanguren

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	1		1
Derden	1		1
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		1
Niemand	145		99
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 146			
0% 20% 40% 60% 80%			

De opvangruimte, buiten de opvanguren (bv. in het weekend of na sluitingstijd)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	1		1
Derden	2		1
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		1
Niemand	144		99
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 146			
0% 20% 40% 60% 80%			

De opvangruimte, tijdens festiviteiten (bv. kerstmarkt, ouderfeest)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	1		1
Derden	1		1
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		1
Niemand	144		99
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 146			
0% 20% 40% 60% 80%			

Nabijgelegen ruimtes van de opvangruimte tijdens de opvanguren (bv. bureau, gang, berging of garage)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	1		1
Derden	1		1
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	2		1
Niemand	144		99
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 146 0%20%40%60%80%			

Nabijgelegen ruimtes van de opvangruimte buiten de opvanguren (bv. bureau, berging of garage)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	1		1
Derden	1		1
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	2		1
Niemand	144		99
Ik weet het niet	0		0
Totaal aantal respondenten: 146 0%20%40%60%80%			

Nabijgelegen ruimtes van de opvangruimte tijdens festiviteiten (bv. bureau, berging of garage)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	2		1
Derden	2		1
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	1		1
Niemand	142		97
Ik weet het niet	2		1
Totaal aantal respondenten: 146 0%20%40%60%80%			

Aan de ingang van de kinderopvang van schoolgaande kinderen

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Ouders	20		14
Derden	12		8
Medewerker(s) / zelfstandige onthaalouder	7		5
Niemand	126		86
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 146			
0%20%40%60%80%			

Mogen begeleiders roken tijdens uitstapjes met de kinderen? (meerdere antwoorden mogelijk)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, nooit	141		97
Ja, wanneer er geen kinderen in de buurt zijn	4		3
Ja, met kinderen in de buurt	0		0
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 146			
0%20%40%60%80%			

Hoe wordt het rookverbod in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen bekend gemaakt? (meerdere antwoorden mogelijk)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het rookverbod wordt niet bekend gemaakt.	7		5
Via signalisatie (bv. via een sticker, via een signalisatiebord ...)	113		77
Via een brief aan de ouders	14		10
Via het huishoudelijk reglement	97		66
Via de onthaalbrochure	43		29
Via een kennismakingsgesprek	3		2
Via andere kanalen	12		8
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 146			
0%20%40%60%80%			

Zijn er asbakken aanwezig?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, er zijn geen asbakken aanwezig binnen of in de buurt van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	135		92
Ja, maar buiten de kinderopvang van schoolgaande kinderen (bv. aan een zitbank voor de opvang, openbare parking)	6		4
Ja, maar uit het zicht van de kinderen (bv. garage of berging naast de opvangruimte, parking van de kinderopvang van schoolgaande kinderen)	1		1
Ja, aan de ingang van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	3		2
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 145			

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond roken in de omgeving van de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	9		6
Ja, er zijn mondelinge afspraken	7		5
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	73		49
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	81		55
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 148			

Is de e-sigaret (waaronder de shisha-pen) opgenomen in deze afspraken en/of regels voor de ouders?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	18		13
Neen, omdat we de wetgeving onvoldoende kennen	11		8
Neen, nog niet opgenomen	35		26
Ja	59		44
Ik weet het niet	12		9
Totaal aantal respondenten: 135		0% 20% 40% 60% 80%	

Kan je – globaal genomen – aangeven hoe frequent het rookverbod in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen wordt overtreden?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Medewerker(s)/ zelfstandige onthaalouders

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	132		90
Zelden	7		5
Soms	2		1
Vaak	1		1
Ik weet het niet	4		3
Totaal aantal respondenten: 146		0% 20% 40% 60% 80%	

Ouders

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	99		68
Zelden	36		25
Soms	6		4
Vaak	1		1
Ik weet het niet	4		3
Totaal aantal respondenten: 146		0% 20% 40% 60% 80%	

Derden

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Nooit	85		58
Zelden	45		31
Soms	9		6
Vaak	1		1
Ik weet het niet	6		4
Totaal aantal respondenten: 146		0% 20% 40% 60% 80%	

Wordt een persoon die het rookverbod in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen overtreedt, hierop aangesproken?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

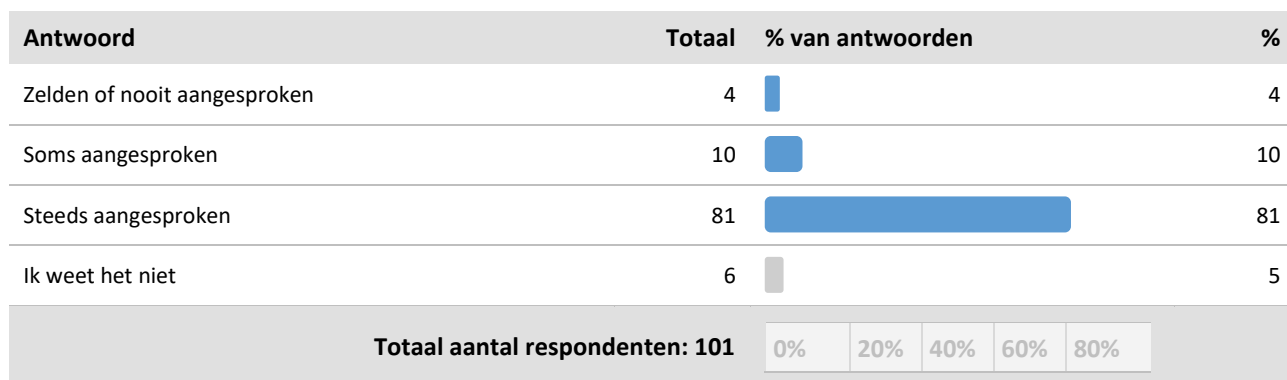
Medewerkers

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zelden of nooit aangesproken	1		1
Soms aangesproken	1		1
Steeds aangesproken	78		92
Ik weet het niet	5		6
Totaal aantal respondenten: 85		0% 20% 40% 60% 80%	

Ouders

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Zelden of nooit aangesproken	4		4
Soms aangesproken	2		2
Steeds aangesproken	86		89
Ik weet het niet	5		5
Totaal aantal respondenten: 97		0% 20% 40% 60% 80%	

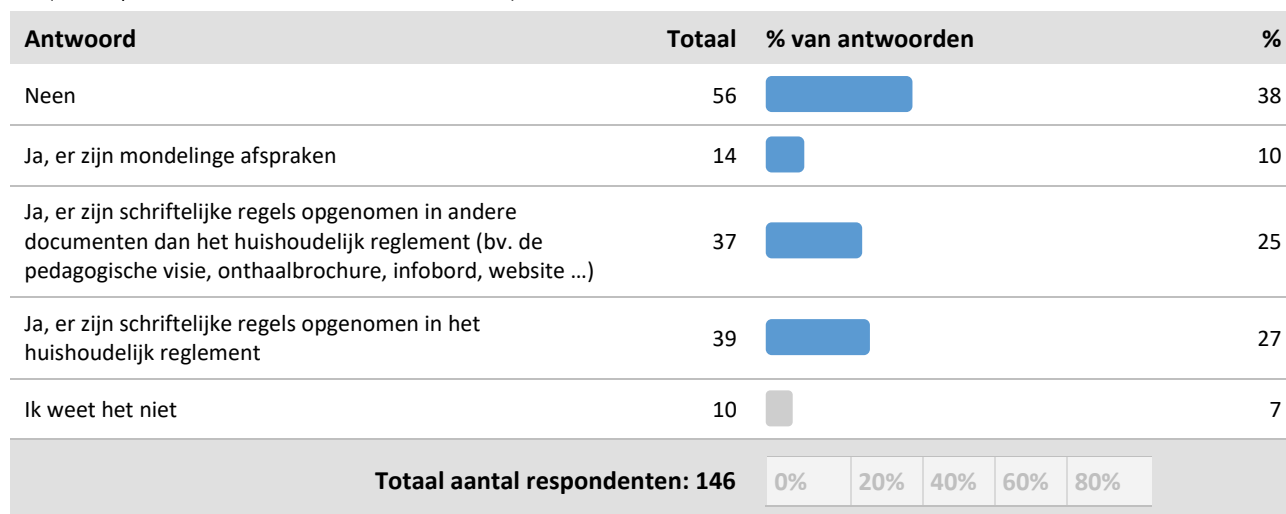
Derden

Thema *alcohol*

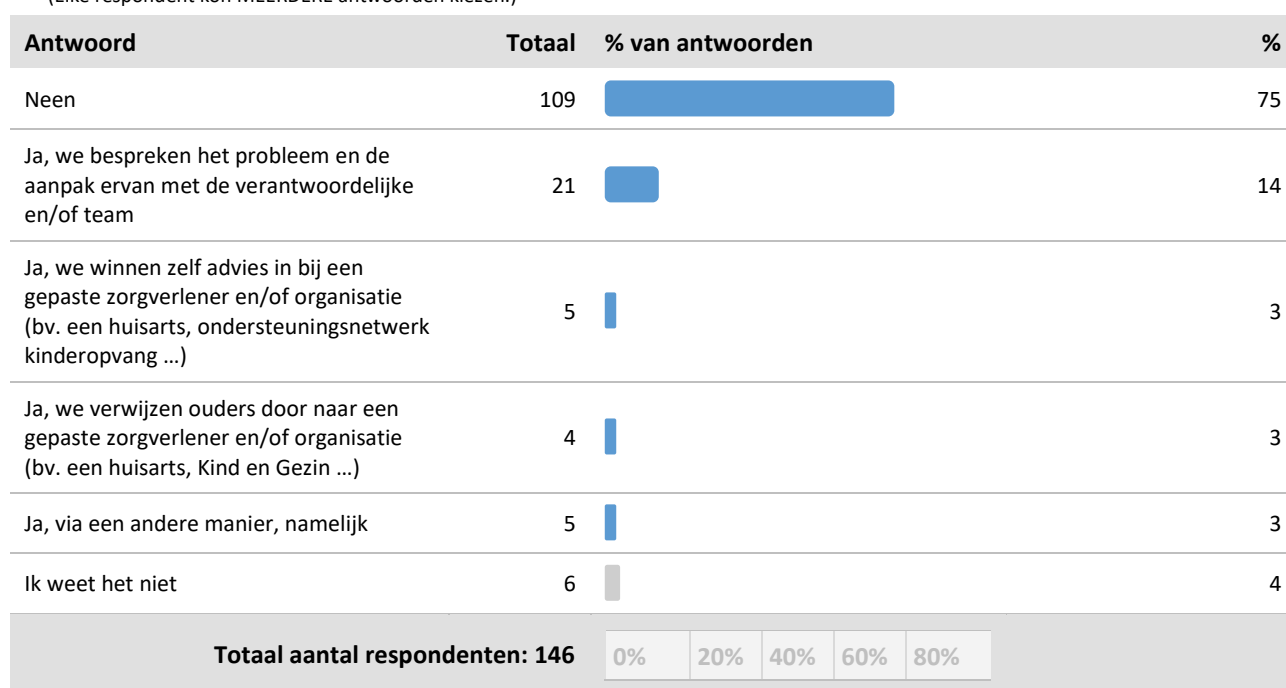
Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond alcoholgebruik in de omgeving van de kinderen? (meerdere antwoorden mogelijk)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen die ouder(s) hebben met een probleem rond het thema *alcohol*? (meerdere antwoorden mogelijk)

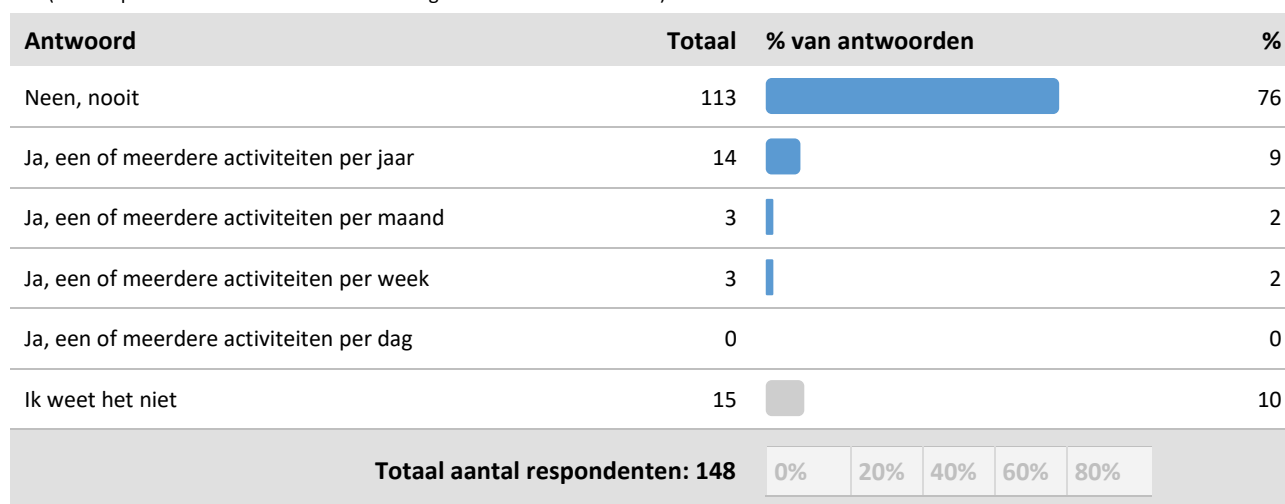
(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Thema mentaal welbevinden

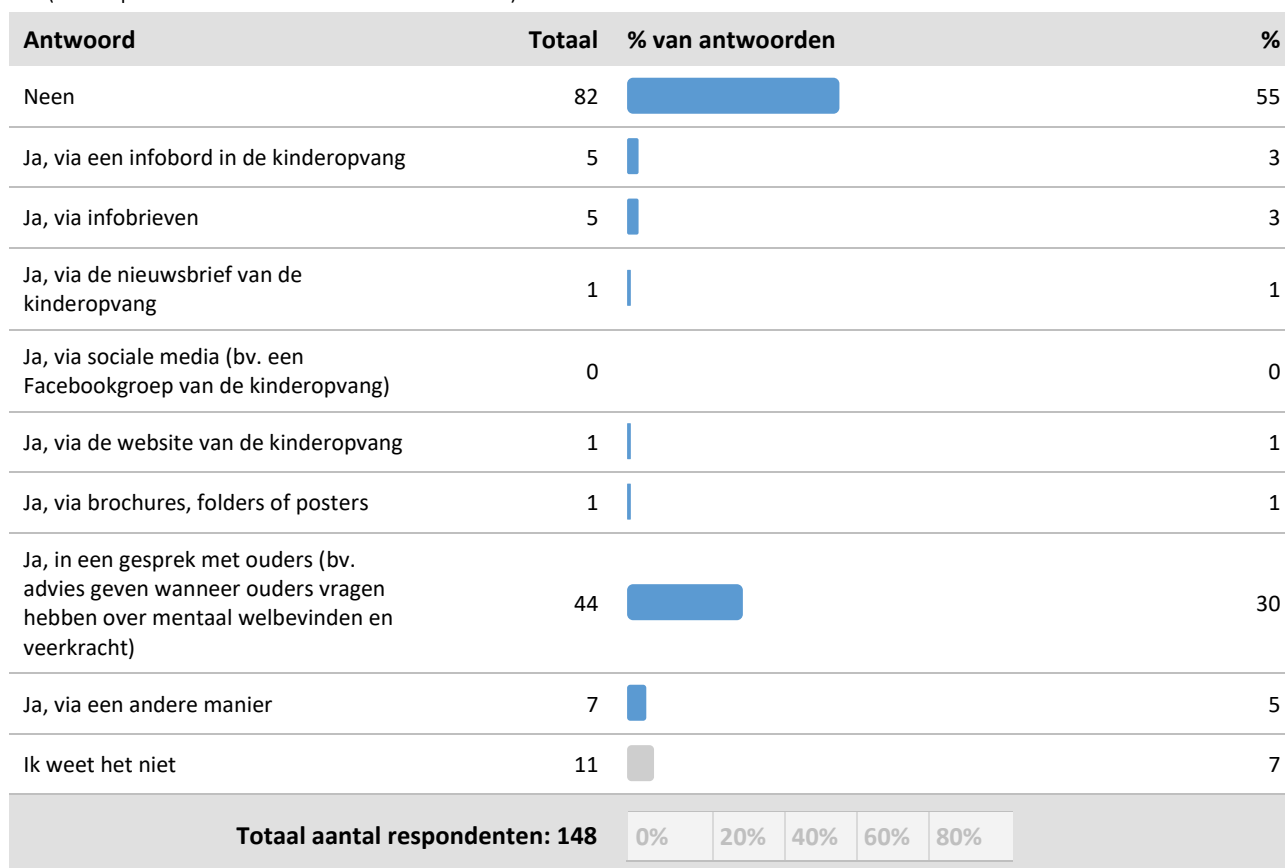
Organiseert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen activiteiten voor kinderen rond mentaal welbevinden en veerkracht? (bv. verhalen over emoties, 'neen' en 'ja' zeggen, en vriendschap; het aanleren van liedjes over emoties zoals 'Blij Bang Boos Bedroefd' van kapitein Winokio, knutselactiviteiten rond emoties, Lekker-in-je-vel spel)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Worden ouders in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geïnformeerd over mentaal welbevinden en veerkracht?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Rond welke vaardigheden of aspecten van mentaal welbevinden en veerkracht wordt gewerkt bij de kinderen?

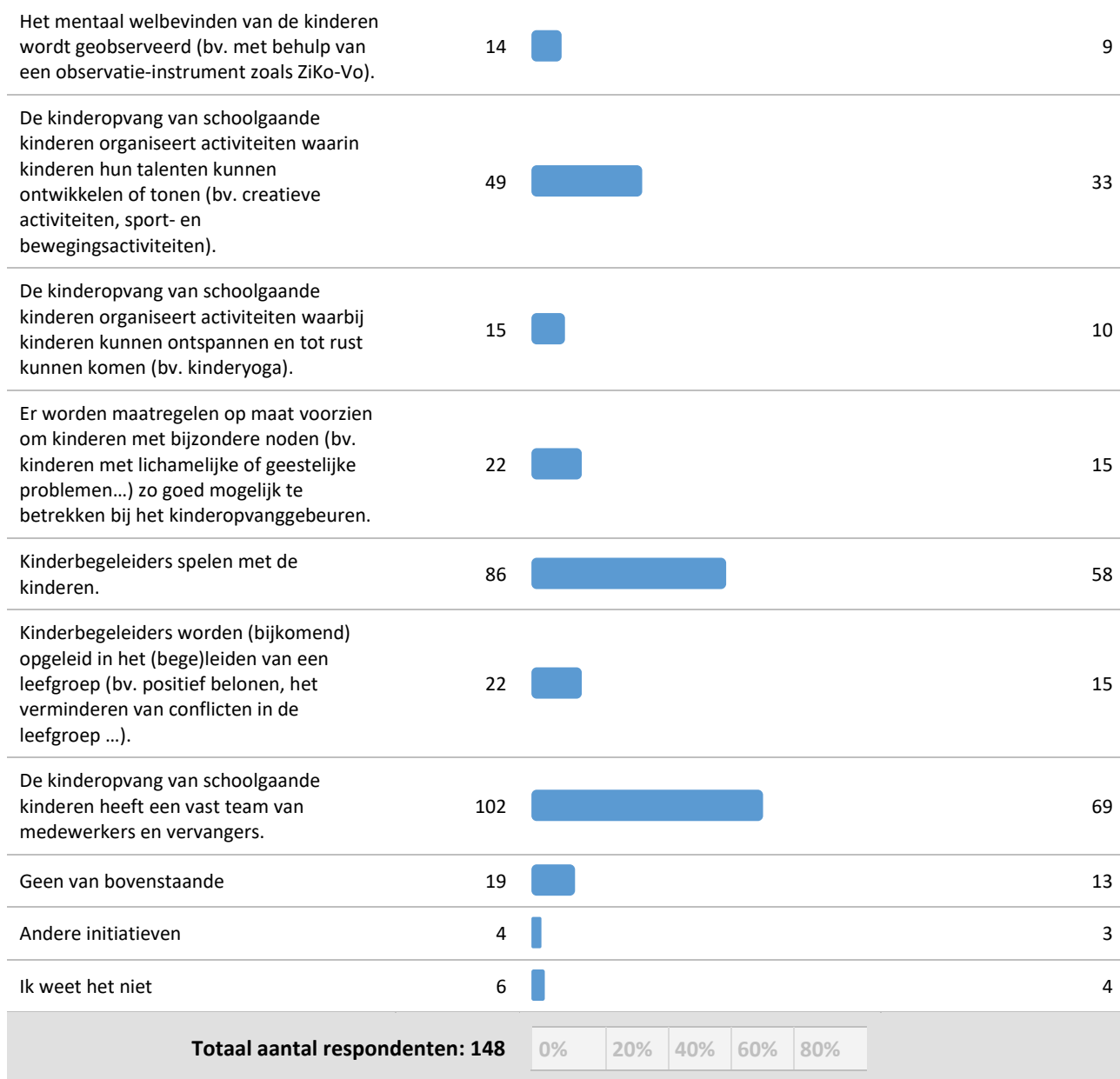
(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Sociaal-emotionele vaardigheden (bv. leren kennen van eigen talenten, het werken aan een positief zelfbeeld en zelfvertrouwen)	49		33
Vaardigheden gericht op het omgaan met emoties, zoals het uiten, herkennen en benoemen van emoties	49		33
Vaardigheden om 'neen' te zeggen (bv. leren grenzen aangeven)	49		33
Vaardigheden om voor jezelf te zorgen en om tot rust te komen (bv. zelf naar een rustige plek gaan wanneer het te druk is)	50		34
Vaardigheden gericht op het opbouwen van positieve contacten met anderen (bv. vriendjes maken, samen spelen, praten met elkaar, zorg vragen en geven aan anderen, erbij horen en niemand uitsluiten)	66		45
Voorkomen van pesten of (voorlopers) van pestgedrag (bv. elkaar uitdagen, elkaar bewust pijn doen door schoppen, slaan of bijten)	80		54
Geen van bovenstaande	36		24
Andere	6		4
Ik weet het niet	14		9
Totaal aantal respondenten: 148			

Wat doet jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen om het mentaal welbevinden en de veerkracht bij kinderen te bevorderen? (meerdere antwoorden mogelijkheid)

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Er wordt binnen de kinderopvang van schoolgaande kinderen gewerkt met duidelijke routines en rituelen (bv. er wordt gewerkt met een praatronde of praatpop, een weekafsluiter, een ritueel om nieuwe kindjes in de groep te verwelkomen).	22		15
De kinderen krijgen inspraak bij verschillende aspecten van het kinderopvanggebeuren (bv. de inrichting van een stille ruimte of snoezelruimte, de keuze van activiteiten of speelgoed).	33		22

Tot welke voorzieningen hebben de kinderen toegang?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Aangename en verzorgde ruimtes	117		79
Verzorgd sanitair	132		89
Gevarieerd speelgoed aangepast aan de leeftijd	120		81
Gevarieerde speelplaats/buitenruimte die (ook) aanmoedigt tot bewegen	131		89
Groene buitenruimte of tuin	93		63
Stille ruimte / ruimte om zich terug te trekken of snoezelruimte	37		25
Gevoelsplekken of gevoelshoekjes	8		5
Geen van bovenstaande	1		1
Andere voorzieningen	1		1
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 148		0% 20% 40% 60% 80%	

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders rond (het bevorderen van) het mentaal welbevinden bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond het geven van positieve feedback, afspraken over het omgaan met elkaar.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	52		35
De kinderopvang van schoolgaande kinderen heeft een pestactieplan	13		9
Ja, er zijn mondelinge afspraken	44		30
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	28		19
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	22		15
Ik weet het niet	9		6
Totaal aantal respondenten: 148		0% 20% 40% 60% 80%	

Zijn er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken voor het signaleren van kinderen met bijzondere noden op het vlak van mentaal welbevinden en mentale gezondheid (bv. kinderen die niet goed in hun vel zitten, hoogsensitiviteit)?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	63		43
Ja	72		49
Ik weet het niet	13		9
Totaal aantal respondenten: 148		0% 20% 40% 60% 80%	

Neemt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen een taak op in het begeleiden van kinderen met een probleem op het vlak van mentaal welbevinden en mentale gezondheid (bv. kinderen met gedragsproblemen of geestelijke stoornissen)?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	51		34
Ja, we bespreken het probleem en de aanpak ervan met de verantwoordelijke en/of het team	72		49
Ja, we winnen zelf advies in bij een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, ondersteuningsnetwerk kinderopvang ...)	5		3
Ja, we verwijzen ouders door naar een gepaste zorgverlener en/of organisatie (bv. een huisarts, Kind en Gezin, Huis van het Kind, JAC, OverKop ...)	6		4
Ja, in overleg met de ouders stemmen we de begeleiding af op de noden van het kind	44		30
Ik weet het niet	8		5
Totaal aantal respondenten: 148		0% 20% 40% 60% 80%	

Algemene werking rond gezondheid

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om gezonde voeding te stimuleren bij kinderen? Bv. het verbieden van ongezonde traktaties, afspraken rond het meegeven van een tussendoortjes zoals koeken zonder chocolade.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	15		8
Ja, er zijn mondelinge afspraken	18		10
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	111		59
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	67		36
Ik weet het niet	1		1
Totaal aantal respondenten: 187		0% 20% 40% 60% 80%	

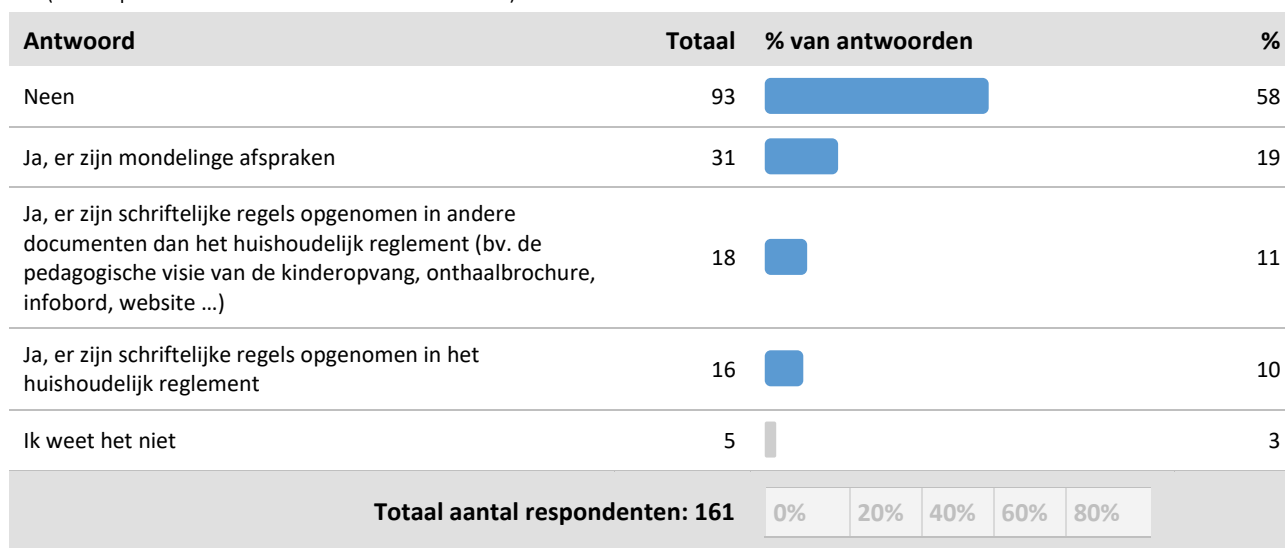
Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om beweging te stimuleren bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond de mogelijkheid om spel- en sportmateriaal mee te brengen, het meebrengen van aangepaste kledij om buiten te spelen, hoelang kinderen maximaal aan één stuk huiswerk mogen maken, buiten spelen.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	78		46
Ja, er zijn mondelinge afspraken	59		35
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	25		9
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	25		9
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 169		0% 20% 40% 60% 80%	

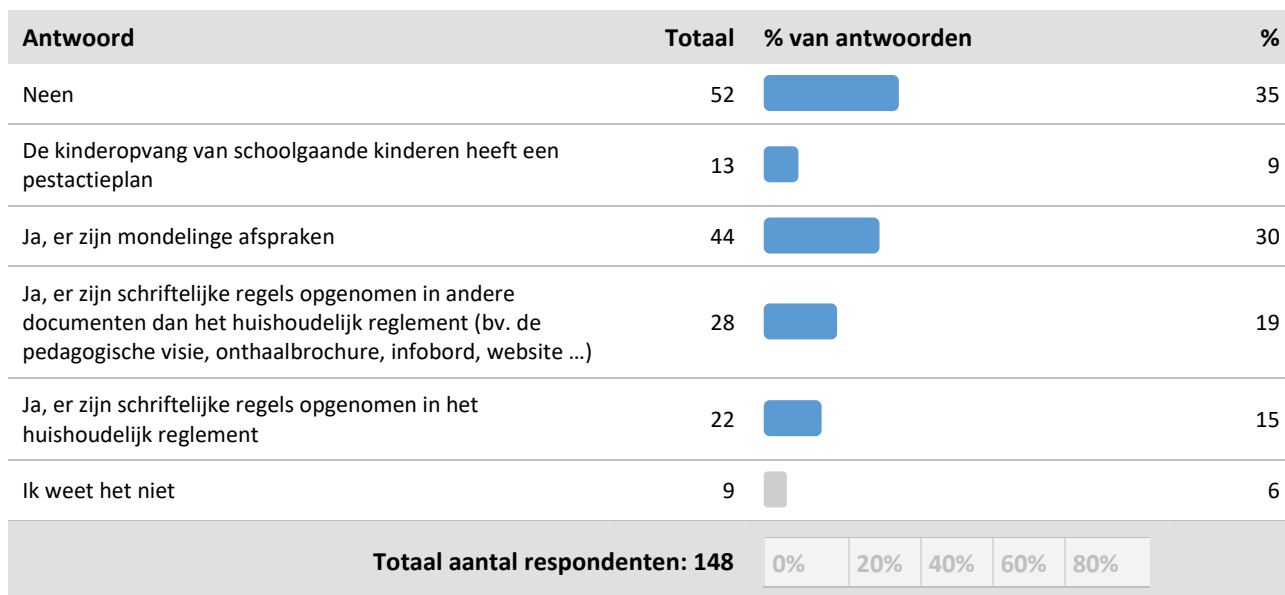
Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen specifieke afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders om lang stilzitten bij kinderen te vermijden? Dit zijn bv. afspraken rond het meebrengen, kijken of spelen met beeldschermen (bv. tablet, televisie, computer) in de kinderopvang van schoolgaande kinderen.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de kinderen en/of ouders rond (het bevorderen van) het mentaal welbevinden bij kinderen? Dit zijn bv. afspraken rond het geven van positieve feedback, afspraken over het omgaan met elkaar.

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond roken in de omgeving van de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	9		6
Ja, er zijn mondelinge afspraken	7		5
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	73		49
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	81		55
Ik weet het niet	3		2
Totaal aantal respondenten: 148		0% 20% 40% 60% 80%	

Heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen afspraken en/of regels met de ouders rond alcoholgebruik in de omgeving van de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	56		38
Ja, er zijn mondelinge afspraken	14		10
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in andere documenten dan het huishoudelijk reglement (bv. de pedagogische visie, onthaalbrochure, infobord, website ...)	37		25
Ja, er zijn schriftelijke regels opgenomen in het huishoudelijk reglement	39		27
Ik weet het niet	10		7
Totaal aantal respondenten: 146		0% 20% 40% 60% 80%	

In welke beleidsdocumenten wordt gezondheid (of een van de gezondheidsthema's) bij kinderen opgenomen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Kwaliteitshandboek	3		2
Pedagogische visie/project	84		62
Huishoudelijk reglement	62		46
Schriftelijke overeenkomst met de ouders	13		10
Risicoanalyse veiligheid en gezondheid	21		15
Informatiedocumenten voor de ouders (ontwikkeld door de opvang zelf)	7		5
Geen van bovenstaande	7		5
In andere beleidsdocumenten	12		9
Ik weet het niet	14		10
Totaal aantal respondenten: 136		0% 20% 40% 60% 80%	

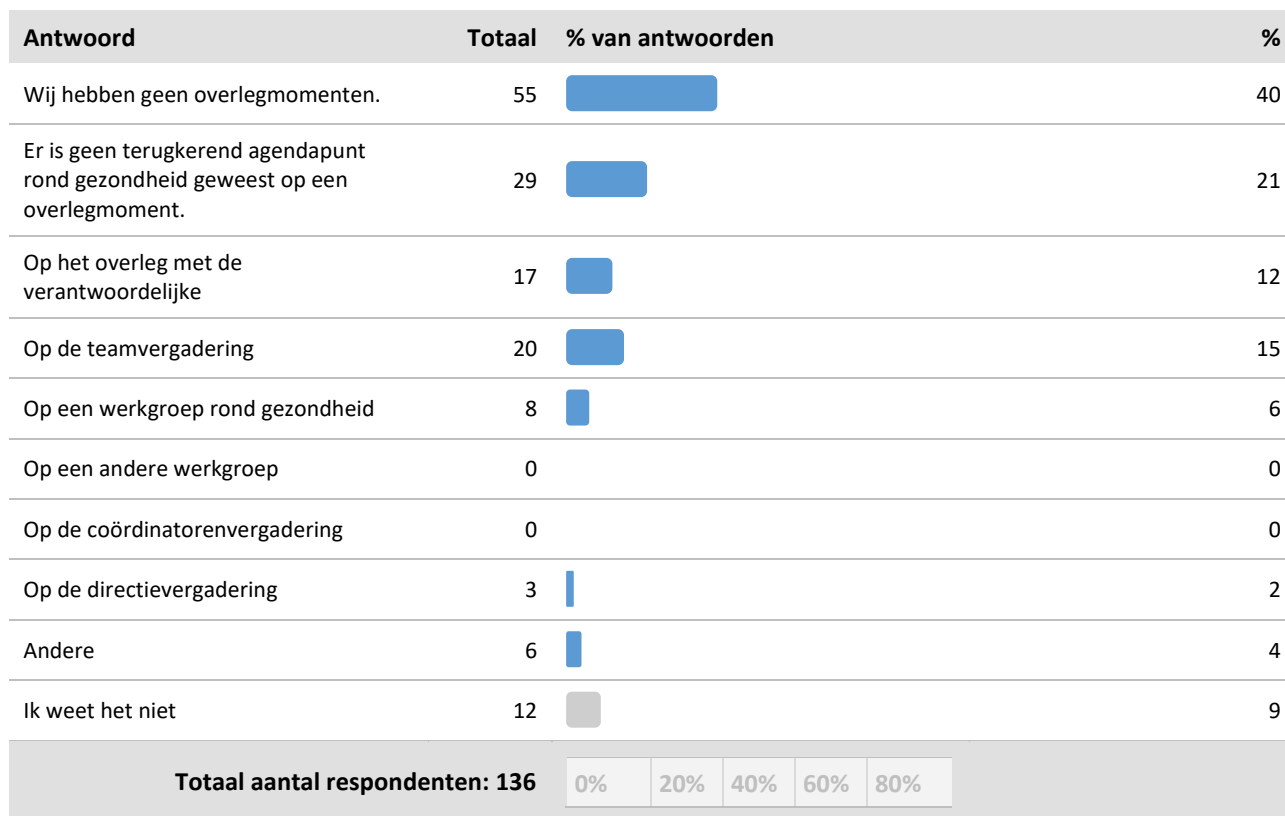
Waaraan heeft jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen geld besteed op het vlak van gezondheid of (een van) de gezondheidsthema's?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Mijn kinderopvang van schoolgaande kinderen heeft geen geld besteed op het vlak van gezondheid	57		42
Ondersteuning van de (thematisch) initiatieven rond gezondheid door externen	4		3
Nascholing of vorming voor medewerkers	21		15
Workshops of activiteiten voor de kinderen door externen (bv. kinderyoga georganiseerd door een extern persoon)	5		4
Huren of aankopen van educatief materiaal en acties (bv. affiches ...)	16		12
Infrastructuur (bv. herinrichting van leef- of buitenruimte, fietsenstalling ...)	34		25
Andere	9		7
Ik weet het niet	18		13
Totaal aantal respondenten: 136		0% 20% 40% 60% 80%	

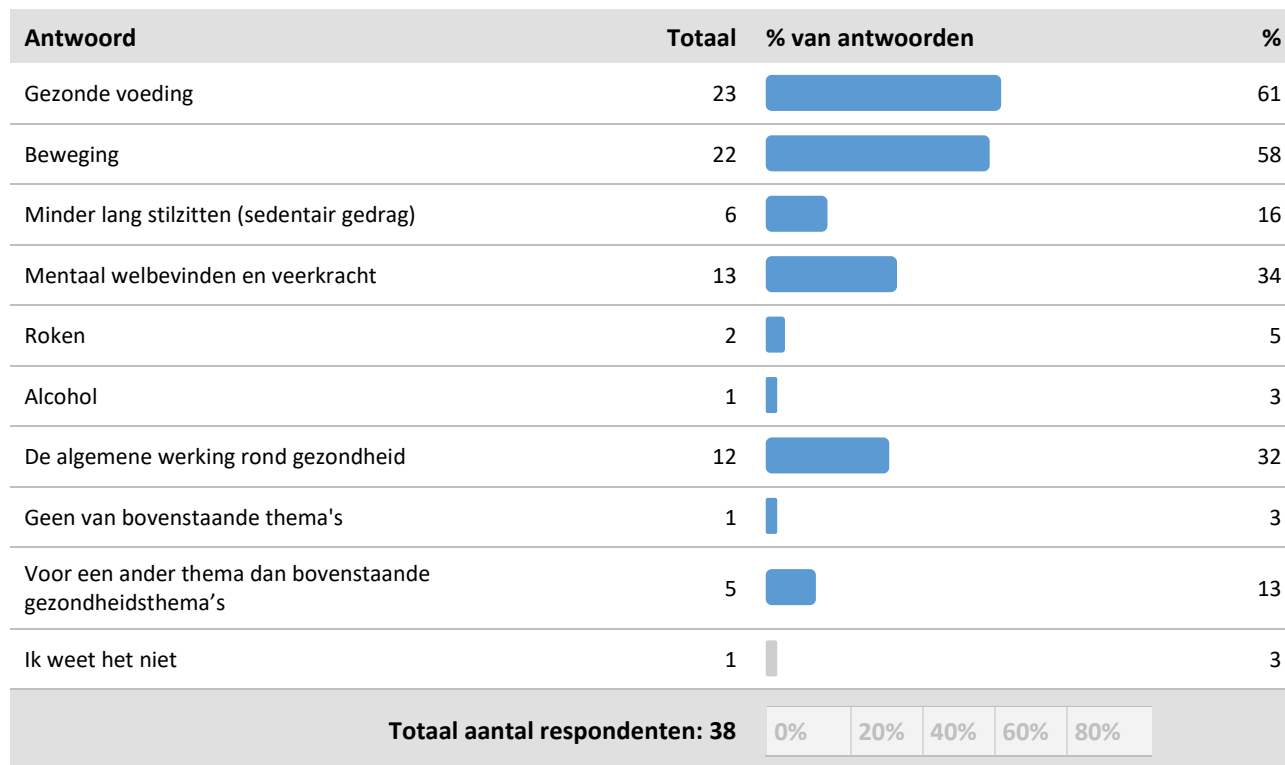
Op welke overlegmomenten in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen was er een terugkerend agendapunt rond gezondheid of (een van) de gezondheidsthema's?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Rond welk(e) gezondheidsthema('s) was er een agendapunt?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Communiceert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen over de initiatieven rond gezondheid voor kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Wij hebben geen initiatieven rond gezondheid.	27		20
Neen, wij communiceren niet over onze initiatieven rond gezondheid.	29		21
Ja, wij communiceren naar ons team.	42		31
Ja, wij communiceren naar de ouders.	51		38
Ja, wij communiceren naar de kinderen.	41		30
Ik weet het niet	13		10
Totaal aantal respondenten: 136		0% 20% 40% 60% 80%	

Hoe communiceert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen naar ouders over de initiatieven rond voor kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Via een rondleiding of kennismakingsgesprek met de ouders	14		27
Via de website van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	3		6
Via sociale media (bv. een Facebookgroep van de kinderopvang van schoolgaande kinderen)	7		14
Via de nieuwsbrief van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	3		6
Via infobrieven	25		49
Via een infobord in de kinderopvang van schoolgaande kinderen	2		4
Via het (online) communicatieplatform van de kinderopvang van schoolgaande kinderen (bv. heen-en-weerschriftje, mail, Bitcare)	5		10
Tijdens het breng- en haalmoment	14		27
Via een leefboek met verhalen en gebeurtenissen van de kinderopvang van schoolgaande kinderen	0		0
Via info-avonden/-momenten	11		22
Op vergadermomenten	5		10
Op de opendeurdag	8		16

Andere	11		22
Ik weet het niet	1		2
Totaal aantal respondenten: 51			
0% 20% 40% 60% 80%			

Is er binnen jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen iemand verantwoordelijk voor gezondheid of (een van) de gezondheidsthema's?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	115		85
Ja, maar deze persoon is hiervoor niet vrijgesteld	11		8
Ja, en deze persoon is hiervoor (gedeeltelijk) vrijgesteld	1		1
Ik weet het niet	9		7
Totaal aantal respondenten: 136			
0% 20% 40% 60% 80%			

Welke soort agendapunten kwamen aan bod rond gezondheid?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Adviseren van de initiatieven rond gezondheid	9		24
Adviseren van prioriteiten, doelstellingen en acties	12		32
Plannen van acties	13		34
Uitvoeren van acties	16		42
Evalueren van acties en de initiatieven rond gezondheid	8		21
Ik weet het niet	7		18
Totaal aantal respondenten: 38			
0% 20% 40% 60% 80%			

Zijn de ouders betrokken bij het...

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Adviseren van de initiatieven rond gezondheid	23		17
Adviseren van prioriteiten, doelstellingen en acties (bv. vragen aan ouders welke gezondheidsthema's zij belangrijk vinden)	4		3
Plannen van acties (bv. ouders brengen fruit mee om fruitsalade te maken)	22		16
Uitvoeren van acties (bv. ouders gaan mee op uitstap of helpen met het maken van fruitsalade)	17		13
Evalueren van acties en de initiatieven rond gezondheid (bv. vragen naar feedback van ouders)	12		9
Geen van bovenstaande	77		57
Ik weet het niet	16		12
Totaal aantal respondenten: 135		0% 20% 40% 60% 80%	

Zijn de kinderen betrokken bij het...

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Adviseren van prioriteiten, doelstellingen en acties (bv. vragen aan kinderen welke gezondheidsthema's zij belangrijk vinden)	11		8
Plannen van acties (bv. kinderen kiezen welke activiteiten er rond gezonde voeding worden uitgevoerd)	15		11
Uitvoeren van acties (bv. kinderen maken samen fruitsalade)	36		27
Evalueren van acties en de initiatieven rond gezondheid (bv. vragen naar feedback van kinderen)	14		10
Geen van bovenstaande	74		55
Ik weet het niet	13		10
Totaal aantal respondenten: 135		0% 20% 40% 60% 80%	

Hoe worden deze gegevens (beginsituatie, gezondheidsproblemen, signalen, wensen en verwachtingen) verzameld?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

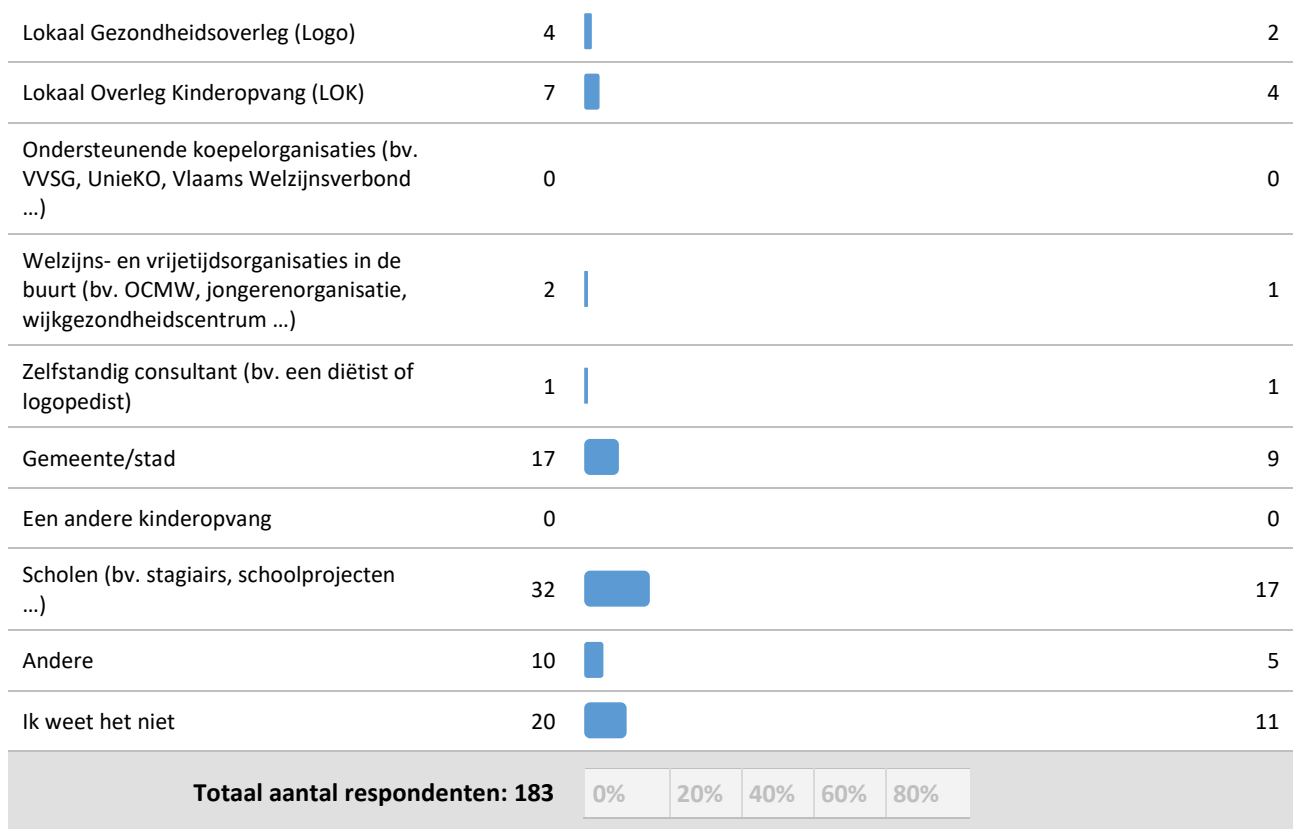
Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Via informele momenten (bv. een gesprek met een ouder tijdens het onthaalmoment ...)	32		73
Via een bevraging (bv. via een vragenlijst of poll/peiling, via een e-mail, via een tevredenheidsgesprek ...)	12		27
Via overlegmomenten (bv. overleg met de verantwoordelijke, personeelsvergadering ...)	19		43
Via individuele meldingen (bv. ideeënbus, e-mail ...)	9		20
Via waarnemingen (zien en horen wat er in de kinderopvang van schoolgaande kinderen leeft en gebeurt)	22		50
Via (onderzoeks)rapporten of (kranten)artikels	4		9
Via een klacht	9		20
Andere manieren	4		9
Ik weet het niet	1		2
Totaal aantal respondenten: 44			
0% 20% 40% 60% 80%			

Met wie werkt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen (de kinderopvang zelf, en dus niet de organisator van kinderopvang bij aangesloten onthaalouders en groepsopvang) samen rond het thema X voor kinderen? Het gaat hier zowel om eenmalige als langdurige samenwerking (bv. aanbieden van workshops of informatie, gebruik van accommodatie, aanreiken van subsidies ...).

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Gezonde voeding

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	93		51
Organisator van kinderopvang	14		8
(Het lokale team van) Kind en Gezin	3		2
Huis van het Kind	9		5
CLB	28		15
Opgroeien in Brussel	0		0
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	0		0

Beweging

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	82		50
Organisator van kinderopvang	9		5
(Het lokale team van) Kind en Gezin	2		1
Huis van het Kind	8		5
CLB	14		9
Opgroeien in Brussel	0		0
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	0		0
Het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo)	1		1
Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK)	7		4
Ondersteunende koepelorganisaties (bv. VVSG, UnieKO, Vlaams Welzijnsverbond ...)	1		1
Welzijns- en vrijetijdsorganisaties in de buurt (bv. OCMW, jongerenorganisatie, wijkgezondheidscentrum ...)	3		2
Zelfstandig consultant (bv. een bewegingsdeskundige of diëtist)	1		1
MOEV (voordien SVS)	19		12
Sport Vlaanderen (oude BLOSO)	4		2
Mobiliteitsorganisatie (bv. Voetgangersbeweging)	0		0
Gemeente/stad	22		13
Een andere kinderopvang	0		0
Scholen (bv. stagiairs, schoolprojecten ...)	27		16
Andere	19		12
Ik weet het niet	11		7
Totaal aantal respondenten: 164		0% 20% 40% 60% 80%	

Lang stilzitten

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	114		72
Organisator van kinderopvang	6		4
(Het lokale team van) Kind en Gezin	0		0
Huis van het Kind	3		2
CLB	8		5
Opgroeien in Brussel	0		0
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	0		0
Het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo)	0		0
Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK)	2		1
Ondersteunende koepelorganisaties (bv. VVSG, UnieKO, Vlaams Welzijnsverbond ...)	0		0
Welzijns- en vrijetijdsorganisaties in de buurt (bv. OCMW, jongerenorganisatie, wijkgezondheidscentrum ...)	0		0
Zelfstandig consultant (bv. een bewegingsdeskundige of diëtist)	1		1
MOEV (voordien SVS)	4		3
Sport Vlaanderen (oude BLOSO)	1		1
Mobiliteitsorganisatie (bv. Voetgangersbeweging)	0		0
Gemeente/stad	8		5
Een andere kinderopvang	0		0
Scholen (bv. stagiairs, schoolprojecten ...)	9		6
Andere	9		6
Ik weet het niet	11		7
Totaal aantal respondenten: 159		0% 20% 40% 60% 80%	

Mentaal welbevinden en veerkracht

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Met niemand	75		51
Organisator van kinderopvang	17		11
(Het lokale team van) Kind en Gezin	1		1
Huis van het Kind	5		3
CLB	19		13
Opgroeien in Brussel	0		0
Ondersteuningsnetwerk kinderopvang	0		0
Het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo)	0		0
Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK)	3		2
Ondersteunende koepelorganisaties (bv. VVSG, UnieKO, Vlaams Welzijnsverbond ...)	0		0
Welzijns- en vrijetijdsorganisaties in de buurt (bv. OCMW, jongerenorganisatie, wijkgezondheidscentrum ...)	1		1
Zelfstandig consultant (bv. een psycholoog of een coach die een training komt geven)	1		1
Gemeente/stad	12		8
Preventiewerkers (in je buurt of verbonden aan Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg)	0		0
Een andere kinderopvang	1		1
Scholen (bv. stagiairs, schoolprojecten ...)	25		17
Andere	11		7
Ik weet het niet	13		9
Totaal aantal respondenten: 148		0% 20% 40% 60% 80%	

Voor welke activiteiten werkt jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen samen rond het thema ...?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Gezonde voeding

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het aanreiken van informatie en/of informatiematerialen (pakketten, brochures ...)	23		34
Het gebruiken van accommodatie en infrastructuur	18		27
Het aanreiken van financiële middelen of subsidies	5		7
Het aanbieden van een infosessie, opleiding of workshop voor de kinderen, ouders of medewerkers	8		12
Het screenen of bevragen van het huidig aanbod rond gezonde voeding	5		7
Het begeleiden van onze kinderopvang van schoolgaande kinderen bij het uitbouwen van een voedingsbeleid	10		15
De totale begeleiding bij de uitwerking van een project	4		6
Andere activiteiten	5		7
Ik weet het niet	16		24
Totaal aantal respondenten: 67			

Beweging

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het aanreiken van informatie en/of informatiematerialen (pakketten, brochures ...)	18		26
Het gebruiken van accommodatie en infrastructuur	40		58
Het aanreiken van financiële middelen of subsidies	11		16
Het aanbieden van een infosessie, opleiding of workshop voor de kinderen, ouders of medewerkers	8		12
Het screenen of bevragen van het huidig aanbod rond beweging	0		0
Het begeleiden van onze kinderopvang van schoolgaande kinderen bij het uitbouwen van een bewegingsbeleid	9		13
De totale begeleiding bij de uitwerking van een project	4		6
Andere activiteiten	8		12
Ik weet het niet	11		16
Totaal aantal respondenten: 69		0% 20% 40% 60% 80%	

Lang stilzitten

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het aanreiken van informatiematerialen (pakketten, brochures ...)	8		24
Het gebruiken van accommodatie en infrastructuur	20		59
Het aanreiken van financiële middelen of subsidies	4		12
Het aanbieden van een infosessie, opleiding of workshop voor de kinderen, ouders of medewerkers	3		9
Het screenen of bevragen van het huidig aanbod rond lang stilzitten	0		0
Het begeleiden van onze kinderopvang van schoolgaande kinderen bij het uitbouwen van een beleid rond lang stilzitten	2		6
De totale begeleiding bij de uitwerking van een project	1		3

Andere activiteiten	3		9
Ik weet het niet	5		15
Totaal aantal respondenten: 34		0% 20% 40% 60% 80%	

Mentaal welbevinden en veerkracht

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Het aanreiken van informatie en/of informatiematerialen (pakketten, brochures ...)	17		29
Het gebruiken van accommodatie en infrastructuur	17		29
Het aanreiken van financiële middelen of subsidies	5		8
Het aanbieden van een infosessie, opleiding of workshop voor de kinderen, ouders of medewerkers	6		10
Het screenen of bevragen van het huidige aanbod rond mentaal welbevinden en veerkracht	0		0
Het begeleiden van onze kinderopvang van schoolgaande kinderen bij het uitbouwen van een beleid rond mentaal welbevinden en veerkracht	9		15
De totale begeleiding bij de uitwerking van een project	0		0
Andere activiteiten	5		8
Ik weet het niet	19		32
Totaal aantal respondenten: 59		0% 20% 40% 60% 80%	

Heeft er in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen minstens één personeelslid een vorming/nascholing gevolgd om te werken rond gezondheid bij de kinderen?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen	81		60
Ja	32		24
Ik weet het niet	23		17
Totaal aantal respondenten: 136		0% 20% 40% 60% 80%	

Wie in jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen heeft een vorming/nascholing gevolgd om te werken rond gezondheid bij de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Directeur	5		16
Zorgcoördinator	6		19
Beleidsmedewerker	4		12
Leerkracht	12		38
Zelfstandige onthaalouder (kinderbegeleider gezinsopvang)	1		3
Onthaalouder aangesloten bij organisator kinderopvang (kinderbegeleider gezinsopvang met eigen statuut)	0		0
Samenwerkende onthaalouder (kinderbegeleider groepsopvang)	0		0
Organisator kinderopvang	3		9
Pedagogische beleidsmedewerker	0		0
Verantwoordelijke/coördinator kinderopvanglocatie	4		12
Teambegeleider/-coach	0		0
Kinderbegeleider in dienst van een organisator kinderopvang	12		38
Verpleegkundige	1		3
Inclusiecoach	0		0
Andere	4		12
Ik weet het niet	1		3
Totaal aantal respondenten: 32		0% 20% 40% 60% 80%	

Voor welk gezondheidsthema is er door minstens één personeelslid een vorming/nascholing gevolgd om te werken rond gezondheid bij de kinderen?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Gezonde voeding	16		50
Beweging	19		59
Minder lang stilzitten (sedentair gedrag)	4		12
Mentaal welbevinden en veerkracht	7		22
Roken	0		0
Alcohol	0		0
De algemene werking rond gezondheid	11		34
Geen van bovenstaande thema's	1		3
Voor een ander thema dan bovenstaande gezondheidsthema's	3		9
Ik weet het niet	1		3
Totaal aantal respondenten: 32		0% 20% 40% 60% 80%	

Evalueert jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen zijn initiatieven rond gezondheid?

(Elke respondent kon slechts ÉÉN van de volgende antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Neen, er zijn geen initiatieven rond gezondheid	48		36
Neen, we voeren geen evaluatie uit	36		27
Ja, we evalueren enkel specifieke acties	25		19
Ja, we evalueren alle initiatieven rond gezondheid	7		5
Ik weet het niet	19		14
Totaal aantal respondenten: 135		0% 20% 40% 60% 80%	

Op welke basis kiest jouw kinderopvang van schoolgaande kinderen doelstellingen voor de initiatieven rond gezondheid?

(Elke respondent kon MEERDERE antwoorden kiezen.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
Mijn kinderopvang van schoolgaande kinderen kiest geen doelstellingen rond gezondheid	67		50
Op basis van wettelijke richtlijnen of aanbevelingen van de overheid (bv. de vergunningsvoorwaarden voor kinderopvang)	15		11
Op basis van aanbevelingen geformuleerd door zorg- en welzijnsorganisaties (bv. door het ondersteuningsnetwerk kinderopvang, Kind en Gezin ...)	5		4
Op basis van onze eigen beginsituatie (bv. wat onderbreekt er in onze kinderopvang van schoolgaande kinderen om te kunnen spreken van een gezondheidsbeleid)	17		13
Op basis van gegevens over de leefstijl of gezondheidsproblemen bij de kinderen	13		10
Op basis van signalen, wensen en verwachtingen van de verantwoordelijke of het team	33		24
Op basis van signalen, wensen en verwachtingen van ouders	21		16
Op basis van signalen, wensen en verwachtingen van kinderen	19		14
Andere	7		5
Ik weet het niet	14		10
Totaal aantal respondenten: 135			